

RAPORT CZĄSTKOWY – EWALUACJA EFEKTÓW
INTERWENCJI RPO WZ 2014-2020

OPENFIELD
Sierpień 2021

Zamawiający:

Urząd Marszałkowski
Województwa Zachodniopomorskiego
ul. Korsarzy 34
70-540 Szczecin

Wykonawca:

Openfield Sp. z o.o.
Ozimska 4/7
45-057 Opole

Openfield

Streszczenie

SEKTOR GOSPODARCZY

Sektor gospodarczy uwzględnia takie obszary tematyczne jak: przedsiębiorstwa, specjalizacje województwa, innowacyjność i działalność B+R przedsiębiorstw oraz otoczenie biznesowe. Wszystkie te obszary tematyczne obejmują wsparcie w ramach RPO WZ, które określone zostało w I Osi Priorytetowej *Gospodarka, Innowacje, Nowoczesne technologie*. W jej ramach wyodrębniono odpowiednio 19 działań, odnoszących się do poszczególnych obszarów tematycznych. Poniżej przedstawiono przyporządkowanie (dokonane przez autorów niniejszego opracowania) poszczególnych obszarów do określonych w RPO WZ działań oraz priorytetów inwestycyjnych. Dokonana analiza logiki interwencji potwierdza spójność wewnętrzną celów i zrealizowanych działań w ramach osi priorytetowych, jak i pomiędzy poszczególnymi osiami priorytetowymi. Odtworzenie logiki interwencji miało na celu analizę tego, w jaki sposób zaplanowano interwencję, jakie zidentyfikowano problemy oraz w jaki sposób środki RPO WZ wpłynęły na poprawę sytuacji w badanym obszarze. Obok odtworzenia logiki interwencji w sposób szczegółowy dokonano analizy postępu finansowego, a w dalszej kolejności stopnia osiągnięcia wskaźników. W odniesieniu do obszaru tematycznego przedsiębiorczości, pozytywnie ocenić należy postęp finansowy. W zakresie obszaru tematycznego przedsiębiorczości nie identyfikuje się zagrożeń w realizacji większości wskaźników. Nawet jeżeli w trakcie realizacji programu pojawiały się zagrożenia w osiągnięciu zakładanego poziomu wskaźników, to podejmowane były na bieżące decyzje mające na celu niwelowanie negatywnych skutków. W obszarze tematycznym Innowacyjności i działalności B+R przedsiębiorstw oraz Otoczenia biznesowego pojawiły się działania, które pomimo planowanego wsparcia nie zostały uruchomione, np. projekty w działaniach 1.4, czy 1.17. W efekcie czego założone do realizacji wskaźniki, nie zostały osiągnięte. Nie mniej jednak, należy pamiętać, iż wskaźniki realizowane są przez grupy działań, które zostały przypisane do odpowiednich PI. Realizacja założonych wartości wskaźników, nie jest zatem w całości powiązana z powodzeniem danego działania, czy typu projektu. Zaplanowane i zakontraktowane środki oraz osiągnięte poziomy wskaźników, wskazują, iż realizowane projekty wykorzystały/wykorzystują dostępną alokację, oraz realizowały/realizują założone wartości wskaźników. W tym wymiarze poniesione nakłady przyczyniają się do poprawy sytuacji w regionie. Analiza logiki interwencji potwierdziła, iż podział programu na osie priorytetowe i działania został dokonany prawidłowo. Zgodnie z zapisami dokumentu RPO WZ na lata 2014 – 2020 celem głównym OP I jest podniesienie poziomu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu dzięki wykorzystaniu potencjału regionalnych i inteligentnych specjalizacji, w szczególności poprzez zwiększenie aktywności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw. Długotrwały wzrost i osiągnięcie silnej pozycji konkurencyjnej gospodarki regionu warunkowane jest zastosowaniem w sektorze przedsiębiorstw wyników prac badawczo-rozwojowych, nowoczesnych technologii i innowacji (CT 1). W tym celu należy jednak także stymulować zdolności i motywację przedsiębiorstw, w szczególności sektora MŚP, do ciągłego wzrostu, rozwoju i inwestowania w działalność o wyższej wartości dodanej (CT 3). Realizacja celu głównego OP I oparta była na realizacjach CT 1 i CT 3. Połączenie dwóch CT w ramach jednej osi priorytetowej zostało uzasadnione z uwagi na komplementarność zaplanowanych do realizacji typów projektów. Wsparcie infrastruktury i działalności w zakresie B+R w ramach CT 1 wiązało się ściśle z zaprogramowanym w ramach CT 3 wdrażaniem innowacji produktowych, procesowych, marketingowych i organizacyjnych w przedsiębiorstwach.

Jak podkreślają uczestnicy badań jakościowych prace nad programem wymagają podejścia uwzględniającego określony kompromis.

Na podstawie dokonanych analiz oraz przeprowadzonych wywiadów jakościowych należy pozytywnie ocenić interwencję realizowaną w ramach RPO WZ na lata 2014 – 2020. Odpowiadała ona zidentyfikowanym problemom, jednak nie zawsze potencjalni beneficjenci byli zainteresowani realizacją projektów w taki sposób, jak to zaplanowano. Należy mieć tutaj na względzie, iż pomimo tego, że wsparcie planowane jest w oparciu o diagnozę, to poszczególne typy projektów, sposób ich realizacji jest bardzo różnorodny.

Badania jakościowe oraz analiza danych zastanych potwierdza, iż podejście terytorialne do realizacji projektów jest uzasadnione i potrzebne. Województwo zachodniopomorskie nie jest jednolite pod względem gospodarczym, społecznym, kulturowym, czy też w zakresie dostępności transportowej. Ważnym elementem stosowania wymiaru terytorialnego w realizowanych inwestycjach jest budowanie współpracy pomiędzy samorządami. Pozwala to na uzyskanie optymalnych efektów nie tylko z perspektywy jednej gminy, ale osiąganie wspólnych efektów, mających wpływ na lokalną społeczność, przedsiębiorców, czy inne instytucje korzystające z realizowanych inwestycji.

Do sektora gospodarczego można przypisać takie wskaźniki wskazane do pomiaru osiągnięcia celów Strategii Europa 2020 jak: wskaźnik zatrudnienia w grupie wiekowej 20-64 lata, czy poziom nakładów na działalność badawczo-rozwojową (B+R) w relacji do PKB. O ile działalność B+R można wprost przypisać do obszaru tematycznego „Innowacyjność i działalność B+R przedsiębiorstw” o tyle zatrudnienie w grupie wiekowej 20- 64 jest przypisane w sposób pośredni do całego sektora, i świadczy o potencjale przedsiębiorców, którzy utrzymują zatrudnienie oraz zatrudniają, o ile mają odpowiednie ku temu warunki gospodarcze. Osiągnięte więc efekty programu w istotnym stopniu przyczyniły się do osiągnięcia przez Polskę założonych wartości docelowych wskaźników. Według danych Eurostatu wskaźnik poziom nakładów na działalność badawczo – rozwojową w relacji do PKB do końca 2019 r. nie został przez Polskę osiągnięty – wartość wskaźnika wyniosła 1,32, a do 2020 r. powinna wynosić 1,7. Nie mniej jednak, analiza poziomu wartości wskaźników oraz odsetka realizacji zobowiązań UE, przypisanych przez badaczy do sektora gospodarczego wykazała, iż nie pojawia się zagrożenie w osiągnięciu założonych wartości wskaźników, czy też w skutecznym wydatkowaniu środków. Pozytywnie można natomiast ocenić osiągnięcie zakładanej wartości wskaźnika zatrudnienia w grupie wiekowej 20 – 64 lata, który na koniec 2020 r. wynosił 73,6%. W obu opisanych obszarach Strategii Europa 2020, RPO WZ wykazuje istotny udział w realizacji postawionych celów.

SEKTOR SPOŁECZNY

Sektor społeczny jest najszerszym w niniejszej analizie i zawiera 7 różnych obszarów tematycznych: rynek pracy (w tym godzenie życia zawodowego i rodzinnego), włączenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu, ekonomia społeczna, kultura i turystyka, zdrowie, edukacja i kształcenie ustawiczne, dostępność transportowa w regionie.

Zarówno analiza postępu finansowanego jak i poziomu realizacji wskaźników pozwala pozytywnie ocenić wpływ RPO WZ na zidentyfikowane problemy w sektorze społecznym. Pozytywnie należy ocenić w ramach sektora społecznego odsetek realizacji zobowiązań UE do końca 2020 r. Jedynie w przypadku PI 8iii odsetek realizacji zobowiązań jest bardzo niski i wynosił 26%. W pozostałych obszarach osiągał wartość powyżej 70%.

Zaplanowane i zakontraktowane środki oraz osiągnięte poziomy wskaźników, wskazują, iż realizowane projekty wykorzystywały/wykorzystują dostępną alokację, oraz realizowały/realizują założone wartości

wskaźników. W tym wymiarze poniesione nakłady przyczyniają się do poprawy sytuacji w regionie. Jednak jak wskazuje analiza danych zastanych, w wielu przypadkach liczba złożonych wniosków o dofinansowanie przekraczała możliwości dofinansowania. Jednakże wsparcie uzyskało w całym sektorze 75% ubiegających się o dofinansowanie. Pokazuje to m.in. skalę zapotrzebowania, oraz wskazuje na grupę podmiotów, która wciąż wymaga wsparcia. Z uwagi na bardzo duży zakres wsparcia realizowanego w ramach sektora społecznego, należy mieć na uwadze, iż występuje duże zróżnicowanie w skuteczności aplikowania pomiędzy PI.

Na przełomie ostatnich 6 lat w regionie nastąpiły zmiany w sytuacji demograficznej oraz społeczno-gospodarczej, które sprawiły, że wyzwania i potrzeby wskazane w RPO WZ 2014-2020 zmieniły się. Spadek bezrobocia, starzenie się społeczeństwa oraz ogólne zmniejszenie skali ubóstwa wymuszają konieczność zmiany początkowych założeń Programu. Zmiany, szczególnie zachodzące w obrębie rynku pracy, miały wpływ na skuteczność wdrażania RPO WZ 2014-2020 - powodując m.in. niskie zainteresowanie aplikowaniem o środki wśród OPS i PCPR oraz trudności w rekrutacji uczestników do projektów realizowanych w ramach PI 9i. Nie mniej jednak, na moment przygotowania Programu problemy te były widoczne, a przygotowane wsparcie odpowiadało na nie.

Na podstawie dokonanych analiz oraz przeprowadzonych wywiadów jakościowych należy pozytywnie ocenić interwencję realizowaną w ramach RPO WZ 2014 – 2020 w sektorze społecznym. Odpowiadała ona zidentyfikowanym problemom, jednak nie zawsze potencjalni beneficjenci byli zainteresowani realizacją projektów w taki sposób, jak to zaplanowano. Należy mieć tutaj na względzie, iż pomimo tego, że wsparcie planowane jest w oparciu o diagnozę, to poszczególne typy projektów, sposób ich realizacji jest bardzo różnorodny.

Mechanizmy terytorialne zastosowane w sektorze społecznym są trafnym narzędziem wspierającym rozwój obszarów, na terenie których są realizowane oraz całego regionu. Zawiązane partnerstwa z pewnością nie zaistniałyby w takie formule, gdyby nie było to elementem wsparcia w ramach RPO WZ. W wielu przypadkach, to właśnie działania animacyjne oraz wytyczne, które precyzowały jak powinny wyglądać takie partnerstwa, jakie realizować cele umożliwiły ich powstanie. Badani podkreślali również, iż pojawiał się element współpracy w miejsce konkurencji. Z drugiej strony zwrócono uwagę na sytuację powodującą zagrożenie. Realizacja mechanizmów ZIT wymaga jednomysłności i odpowiedniego podziału środków pomiędzy partnerami. Szczególnie ważne w tym względzie jest wypracowanie mechanizmów koordynacji, tak aby zapewnić przejrzystość realizowanych inwestycji i zawieranej współpracy.

Do sektora społecznego można przypisać takie wskaźniki wskazane do pomiaru osiągnięcia celów Strategii Europa 2020 jak te dotyczące: zatrudnienia, młodzieży niekontynuującej nauki, osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie. Jak wspomniano wcześniej, nie jest możliwe porównywanie wartości wskaźników realizacji celów Strategii Europa 2020 dla regionu, z powodu braku określenia wartości docelowych. Można jednak w sposób jakościowy odnieść wartości z regionu do wartości osiągniętych przez Polskę. Widoczne są w tym zakresie dysproporcje, szczególnie w odniesieniu do osób w wieku 30 – 34 lata posiadających wyższe wykształcenie – niższy o 4,3 p.p. od wartości osiągniętej w Polsce i o 2,3 p.p. niższy niż wartość docelowa wyznaczona w Strategii. W przypadku wskaźnika zatrudnienia różnica w porównaniu do wartości wskaźnika dla Polski wyniosła 2,3 p.p., a dla miernika: młodzież niekontynuująca nauki – o 1,9 p.p. wyższa wartość niż dla Polski i o 2,8 p.p. do postawionego celu na 2020 r. w Strategii. Dane te świadczą o dalszej potrzebie wspierania szczególnie obszaru edukacji w regionie.

SEKTOR ŚRODOWISKOWY

Sektor środowiskowy uwzględnia 5 obszarów tematycznych, które mieszczą się w zakresie wsparcia realizowanego w obszarze trzech Osi Priorytetowych RPO WZ: OP II GOSPODARKA NISKOEMISYJNA, OP III OCHRONA ŚRODOWISKA I ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU, OP IV NATURALNE OTOCZENIE CZŁOWIEKA.

Odtworzenie logiki interwencji miało na celu analizę tego, w jaki sposób zaplanowano interwencję, jakie zidentyfikowano problemy oraz w jaki sposób środki RPO WZ wpłynęły na poprawę sytuacji w badanym obszarze. Obok odtworzenia logiki interwencji w sposób szczegółowy dokonano analizy postępu finansowego, a w dalszej kolejności stopnia osiągnięcia wskaźników.

Łącznie na koniec 2020 r. w ramach sektora środowiskowego zawarto 500 umów na dofinansowanie projektów. Liczba podpisanych umów w poszczególnych obszarach tematycznych prezentuje się następująco:

- Gospodarka niskoemisyjna (ochrona powietrza) - łącznie 362 umowy,
- Gospodarka obiegu zamkniętego (ochrona gleby) – łącznie 8 podpisanych umów,
- Gospodarka wodno – ściekowa (ochrona wód) – łącznie 49 umów,
- Zmiany klimatu (adaptacja, ostrzeganie przed zagrożeniami) – 52 umowy,
- Bioróżnorodność (ochrona i wzmacnianie różnorodności biologicznej) – łącznie 29 umów.

W odniesieniu do całego sektora środowiskowego, pozytywnie ocenić należy postęp finansowy. Zarówno analiza desk research jak i wywiady jakościowe z przedstawicielami IZ RPO WZ potwierdzają wysokie zainteresowanie wsparciem. Jak sami wskazują, w ich ocenie alokacje na poszczególne nabory były wysokie, natomiast w wielu przypadkach zainteresowanie wnioskodawców znacznie je przewyższało. Badania jakościowe oraz analiza danych zastanych potwierdzają, iż w sektorze środowiskowym nie występuje ryzyko niezrealizowania wartości docelowych wskaźników, które zagrażałyby realizacji celów RPO WZ.

Zaplanowane i zakontraktowane środki oraz osiągnięte poziomy wskaźników, wskazują, iż realizowane projekty wykorzystywały/wykorzystują dostępną alokację, oraz realizowały/realizują założone wartości wskaźników. W tym wymiarze poniesione nakłady przyczyniają się do poprawy sytuacji w regionie. Jednak jak wskazuje analiza danych zastanych, w wielu przypadkach liczba złożonych wniosków o dofinansowanie przekraczała możliwości dofinansowania.

Analiza logiki interwencji potwierdziła, iż podział programu na osie priorytetowe i działania został dokonany prawidłowo. Na podstawie dokonanych analiz oraz przeprowadzonych wywiadów jakościowych należy pozytywnie ocenić interwencję realizowaną w ramach RPO WZ na lata 2014 – 2020. Odpowiadała ona zidentyfikowanym problemom, jednak nie zawsze potencjalni beneficjenci byli zainteresowani realizacją projektów w taki sposób, jak to zaplanowano. Należy mieć tutaj na względzie, iż pomimo tego, że wsparcie planowane jest w oparciu o diagnozę, to poszczególne typy projektów, sposób ich realizacji jest bardzo różnorodny. Jak wskazywano to przy okazji analizy poziomu osiągnięcia wartości docelowych wskaźników, zainteresowanie wnioskodawców było tak duże, jak tego oczekiwano (w większości działań). Nakładają się tutaj dwie sytuacje, czyli ważenie kosztów i korzyści przez beneficjentów oraz szczegółowe potrzeby i wymagania stawiane regionom przez założenia polityki spójności.

Badania jakościowe oraz analiza danych zastanych potwierdza, iż podejście terytorialne do realizacji projektów jest uzasadnione i potrzebne. Województwo zachodniopomorskie nie jest jednolite pod względem gospodarczym, społecznym, kulturowym, czy też w zakresie dostępności transportowej. Ważnym elementem stosowania wymiaru terytorialnego w realizowanych inwestycjach jest budowanie współpracy pomiędzy samorządami. Pozwala to na uzyskanie optymalnych efektów nie tylko z perspektywy jednej gminy, ale osiąganie wspólnych efektów.

Projekty realizowane w ramach podejścia ZIT zakładały realizowanie kompleksowych, synergicznych projektów na danym obszarze funkcjonalnym. W PI 4c mechanizm ZIT realizowano w działaniu 2.6 oraz 2.8. Projekty realizowane przy wykorzystaniu mechanizmów terytorialnych w sposób strategiczny oddziałują na obszar interwencji, a więc osiągają efekt skali i synergii oraz rozwiązują najważniejsze problemy dotyczące danego obszaru. Modernizacja budynków mieszkalnych, ma istotny wpływ na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych oraz poziomu zanieczyszczenia powietrza. Jednocześnie projekty tego typu łączą się np. z projektami w zakresie rewitalizacji osiągając szerszy kontekst społeczno – gospodarczy.

Instrument ZIT w priorytecie inwestycyjnym 4e zaplanowano dla Działania 2.2 (ZIT SOM) oraz Działania 2.3 (ZIT KKBOF). Ponownie wdrażanie działań związanych z realizacją instrumentów terytorialnych należy ocenić pozytywnie. Działania związane z transportem miejskim, infrastrukturą rowerową czy węzłami przesiadkowymi, są tymi, które w największym stopniu oddziałują na spójność przestrzenną oraz funkcjonalną miejskich obszarów funkcjonalnych, wpływając jednocześnie na zmniejszenie presji na środowisko obserwowanej w największych miastach oraz ich otoczeniu, wywieranej przez ruch samochodów osobowych. Właściwie rozmieszczone inwestycje mogą stać się czynnikiem zachęcającym do rezygnacji z samochodów osobowych na rzecz bardziej przyjaznych środowisku. Właściwie przedstawia się rozkład zarówno zakresów projektów w ramach instrumentów terytorialnych, jak i proporcje nakładów finansowych dla poszczególnych obszarów miejskich. Silna partycypacja Szczecina i jego obszaru metropolitalnego w zakresie finansowym jak i rzeczowym jest jak najbardziej uzasadniona. Projekty realizowane w ramach każdego z obszarów będą oddziaływać ponadlokalnie na redukcję problemu niskiej emisji. Podobnie jak projekty realizowane w ZIT KKBOF.

Odnosząc się do Realizacji celów określonych w Strategii Europa 2020, dane z Eurostat wskazują, iż Polska musi wciąż podejmować działania na rzecz zwiększenia udziału energii ze źródeł odnawialnych, ostatnie dostępne dane wskazują na 12,16%, a wartość docelowa do 2020 r. powinna wynosić 15%. Jeśli mowa o ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych oraz zużycia energii pierwotnej, dane dla Polski pokazują, iż cele te udało się zrealizować. Na poziomie regionu nie są prowadzone statystyki dotyczące wskazanych mierników, w efekcie czego nie jest możliwe porównanie ich wartości w regionie. Dlatego jak już wcześniej wspomniano dokonana została ocena jakościowa wkładu RPO WZ w realizację celów Strategii Europa 2020. Analiza informacji kwartalnej wykazała, iż w wielu przypadkach wartości docelowe wskaźników dla poszczególnych PI zostały przekroczone, nie zidentyfikowano również zagrożenia w wydatkowaniu środków. W efekcie czego można stwierdzić, iż program miał istotny wpływ na osiągnięcie celów Strategii, a przypisane cele tematyczne odpowiadały wskazanym w Strategii potrzebom.

Summary

ECONOMIC SECTOR

The economic sector covers such subject areas as: enterprises, voivodeship specialisations, enterprises' innovativeness and R&D activity as well as the business environment. All these subject areas are covered with support as part of the Zachodnio-Pomorskie Voivodeship Regional Operational Programme, which is specified in the Priority Axis I *Economy, Innovations, Modern Technologies*. The Axis includes 19 measures that refer to particular subject areas. The assignment (conducted by the authors of this elaboration) of particular areas to the measures specified in the ZV ROP and investment priorities is presented below.

The conducted intervention logic analysis confirms the internal consistency of the objectives and measures implemented as part of the priority axes as well as between particular priority axes. The intervention logic reconstruction was aimed at analysing the manner in which the intervention was planned, the identified problems and the ZV ROP funds' contribution to the improvement of the situation in the studied region. Aside from the intervention logic's reconstruction, the study featured a detailed analysis of the financial progress and then the achievement of index values. The financial progress must be regarded as positive in terms of the entrepreneurship subject area. No risks can be identified in terms of the achievement of most index values for the entrepreneurship subject area. Even if the programme's implementation featured risks of not achieving the assumed index values, decisions were regularly made to eliminate the negative effects. The Enterprise Innovativeness and R&D Activity as well as Business Environment subject areas features measures that were not initiated despite the planned support, e.g. the projects in measures 1.4 or 1.17. As results, the assumed index values were not achieved. Nevertheless, it must be noted that the indices are implemented by measure groups assigned to the relevant IPs. Therefore, the achievement of the assumed values is not entirely related to the success of the given measure or project type. The planned and contracted funds and achieved index levels indicate that the implemented projects utilise(d) the available allocation and achieve(d) the assumed values. In this regard, the expenses incurred contribute to the improvement of the region's situation.

The intervention logic analysis confirmed that the programme's division into priority axes and measures was done correctly. According to the entries of the ZV ROP 2014-2020 document, the main objective of the PA I is to improve the regional economy's innovativeness and competitiveness by using the regional and smart specialisations' potential, especially by improving the enterprises' research and development activity. The long-term growth and achievement of a strong competitive position by the region's economy depends on the use of R&D work results, modern technologies and innovations in the enterprises sector (SO 1). For this purpose, it is however necessary to stimulate the capabilities and motivation of enterprises, especially in the small and medium enterprises sector, in terms of continuous growth, development and investment into higher added value activity (SO 1). The achievement of the PA I's main objective was based on the achievement of SO 1 and SO 3. The fusion of two SOs as part of one priority axis was reasonable due to the complementarity of the project types planned for implementation. The support for infrastructure and R&D activity as part of SO 1 was strictly related to the implementation of product, process, marketing and organisational innovations in enterprises programmed in SO 3.

As emphasised by the participants of the qualitative studies, the works on the programme require an approach that takes into consideration a certain compromise.

Based on the conducted analyses and qualitative interviews, the intervention implemented as part of the ZV ROP 2014-2020 must be viewed as positive. It was adequate for the identified problems, however the potential beneficiaries were not always interested in implementing the projects in the planned manner. It must be noted that despite the fact that the support is planned based on evaluation, the specific project types and the manner of their implementation differ substantially. The qualitative studies and existing data analysis confirm that the territorial approach to the projects' implementation is reasonable and necessary. The Zachodnio-Pomorskie Voivodeship is not homogeneous in terms of economy, society, culture or transport availability. An important element of using the territorial dimension in the implemented investments is the establishment of cooperation between local governments. This allows for obtaining optimal effects not only from the perspective of a single municipality, but for obtaining common effects that affect the local community, entrepreneurs or other institutions that benefit from the implemented investments.

The economic sector can include the following Europe 2020 Strategy objective achievement measurement indices: employment rate in the 20-64 age group or expenditure for R&D activity as a share of GDP. Insofar as the R&D activity can be directly assigned to the "Enterprise Innovativeness and R&D Activity" subject area, the employment rate in the 20-64 age group is indirectly assigned to the entire sector and demonstrates the potential of entrepreneurs who are maintaining employment or employ workers, provided that adequate economic conditions are ensured. Therefore, the programme's effects contributed substantially to Poland's achievement of the assumed target indices. According to Eurostat data, the index regarding the expenditure for R&D activity as a share of GDP was not achieved by Poland at the end of 2019 – the index amounted to 1.32 and should amount to 1.7 before 2020. Nevertheless, an analysis of the index values and share of fulfilled EU commitments assigned by researchers to the economic sector demonstrated that there is no risk of not achieving the assumed index values or ineffective fund spending. The achievement of the assumed index regarding the employment rate in the 20-64 age group, which amounted to 73.6% at the end of 2020, must be viewed as positive. The ZV ROP demonstrates a substantial contribution to the achievement of the basic objectives in both of the described areas of the Europe 2020 Strategy.

SOCIAL SECTOR

The social sector is the broadest sector in this analysis and encompasses 7 different subject areas: labour market (including the reconciliation of career and family), social inclusion and counteracting poverty, social economy, culture and tourism, health, education and life-long education, transport availability in the region.

An analysis of the financial progress and index achievement rate allows for a positive view of the ZV ROP's impact on the problems identified in the social sector. The share of the fulfilled EU commitments in the social sector until the end of 2020 must be viewed as positive. The share of fulfilled commitments is very low only in the case of IP 8iii, amounting to 26%. In other areas, the share was higher than 70%.

The planned and contracted funds and achieved index levels indicate that the implemented projects utilise(d) the available allocation and achieve(d) the assumed values. In this regard, the expenses incurred contribute to the improvement of the region's situation. However, as demonstrated by the existing data analysis, in many cases the number of filed subsidy applications exceeded the funding capabilities. Nevertheless, 75% of applicants were provided with support. This demonstrates the scale of demand and identifies the group of entities that still requires support. Due to the very broad extent

of the support provided in the social sector, it must be noted that the application effectiveness varies greatly in between IPs.

In the last 6 years, the region featured changes in the demographic as well as social and economic situation that also affected the challenges and needs specified in the ZV ROP 2014-2020. The unemployment decline, demographic ageing and general poverty decline make it necessary to change the Programme's initial assumptions. The changes, especially those taking place in the labour market, affected the ZV ROP 2014-2020 implementation effectiveness and resulted in, among others, low interest in applying for funds at SACs and PFACs as well as difficulties in recruiting participants for projects implemented as part of IP 9i. Nevertheless, at the time of the Programme's development the problems were clear and the prepared support was adequate.

Based on the conducted analyses and qualitative interviews, the intervention in the social sector implemented as part of the ZV ROP 2014-2020 must be viewed as positive. It was adequate for the identified problems, however the potential beneficiaries were not always interested in implementing the projects in the planned manner. It must be noted that despite the fact that the support is planned based on evaluation, the specific project types and the manner of their implementation differ substantially.

The territorial mechanisms applied in the social sector are apt tools for supporting the development of areas in which they are used and of the entire region. The established partnerships would certainly not take place in such a form if they weren't an element of the support provided as part of the ZV ROP. In many cases, it were the animation activities and guidelines specifying the form of such partnerships or the objectives to be achieved that enabled their establishment. The respondents also emphasised that cooperation replaced competition. On the other hand, attention was drawn to a situation that posed a risk. The implementation of the ITI mechanism requires unanimity and adequate division of funds between partners. It is especially important to establish coordination mechanisms to ensure the transparency of the implemented investments and established cooperation.

The social sector can include the following Europe 2020 Strategy objective achievement measurement indices: employment rate among early school leavers and people with higher education aged 30-34. As specified above, it is impossible to compare the Europe 2020 Strategy objective achievement indices for the region due to the lack of target value specification. It is however possible to make a qualitative reference of the region's values to the indices achieved by Poland. It is possible to notice disparities, especially in terms of people with higher education aged 30-34 – the index is lower by 4.3 percentage point than the index achieved by Poland and by 2.3 percentage point than the target value specified in the Strategy. In terms of the employment index, the difference when compared to Poland's index amounted to 2.3 percentage point, while in the case of the early school leavers the index was 1.9 percentage point higher than for Poland and 2.8 percentage point higher than the Strategy's objective for 2020. The above data demonstrate the need for further support in the region's education.

ENVIRONMENTAL SECTOR

The environmental sector includes 5 subject areas which are covered by the support provided in three Priority Axes of the ZV ROP: PA II LOW-EMISSION ECONOMY, PA III ENVIRONMENTAL PROTECTION AND CLIMATE CHANGE ADAPTATION, PA IV MANKIND'S NATURAL ENVIRONMENT.

The intervention logic reconstruction was aimed at analysing the manner in which the intervention was planned, the identified problems and the ZV ROP funds' contribution to the improvement of the situation in the studied region. Aside from the intervention logic's reconstruction, the study featured a detailed analysis of the financial progress and then the achievement of index values.

A total of 500 project subsidisation agreements were concluded in the environmental sector as of the end of 2020. The number of concluded agreements in particular subject areas is as follows:

- Low-emission economy (air protection) – a total of 362 agreements,
- Circular economy (soil protection) – a total of 8 concluded agreements,
- Water and sewage economy (water protection) – a total of 49 agreements,
- Climate change (adaptation, danger warning) – 52 agreements,
- Biodiversity (biological diversity protection and strengthening) – a total of 29 agreements.

The financial progress in the entire environmental sector must be regarded as positive. The desk research analysis and qualitative interviews with the ZV ROP MA representatives confirm the high interest in the support. The representatives were of the opinion that the allocations for particular recruitments were high, while in many cases the applicants' interest exceeded the allocations. The qualitative studies and existing data analysis confirm that the environmental sector feature no risk of failure to achieve the target values which would pose a risk for the achievement of the ZV ROP's objectives.

The planned and contracted funds and achieved index levels indicate that the implemented projects utilise(d) the available allocation and achieve(d) the assumed values. In this regard, the expenses incurred contribute to the improvement of the region's situation. However, as demonstrated by the existing data analysis, in many cases the number of filed subsidy applications exceeded the funding capabilities.

The intervention logic analysis confirmed that the programme's division into priority axes and measures was done correctly. Based on the conducted analyses and qualitative interviews, the intervention implemented as part of the ZV ROP 2014-2020 must be viewed as positive. It was adequate for the identified problems, however the potential beneficiaries were not always interested in implementing the projects in the planned manner. It must be noted that despite the fact that the support is planned based on evaluation, the specific project types and the manner of their implementation differ substantially. As mentioned during the analysis of the achievement of the target indices, the applicants' interest was as high as expected (for most measures). This includes the overlapping of situations, i.e. the beneficiaries' cost-benefit weighing as well as detailed needs of and requirements imposed on regions by the cohesion policy's assumptions.

The qualitative studies and existing data analysis confirm that the territorial approach to the projects' implementation is reasonable and necessary. The Zachodnio-Pomorskie Voivodeship is not homogeneous in terms of economy, society, culture or transport availability. An important element of

using the territorial dimension in the implemented investments is the establishment of cooperation between local governments. This allows for obtaining optimal effects not only from the perspective of a single municipality, but for obtaining common effects.

The projects implemented in the ITI approach assumed the implementation of complex, synergetic projects in the given functional area. In IP 4c, the ITI mechanism was implemented in measure 2.6 and 2.8. The projects implemented with the use of territorial mechanisms have a strategic impact on the intervention's area, i.e. they achieve the scale and synergy effect and solve the most important problems in the given area. The modernisation of residential buildings substantially contributes to the reduction of greenhouse gas emissions and air pollution. At the same time, such projects are combined with, e.g. regeneration projects, thereby achieving a broader social and economic context.

In the Investment Priority 4e, the ITI mechanism was planned for Measure 2.2 (Szczecin Metropolitan Area ITI) and Measure 2.3 (Koszalin-Kolobrzeg-Bialogard Functional Area ITI). The implementation of measures related to the territorial instruments' implementation must again be regarded as positive. The measures related to urban transport, bicycle infrastructure or passenger hubs are those that mostly affect the spatial and functional cohesion of urban functional areas, thereby contributing to the reduction in the pressure on the environment observed in the biggest cities and their surroundings, exerted by passenger car traffic. Properly distributed investments can become a factor that incentivises abandoning passenger cars for more environmentally-friendly transport means. The distribution of both projects implemented as part of territorial instruments and the ratios of financial expenses for particular urban areas is adequate. The strong participation of Szczecin and its metropolitan area in the financial and material scope is absolutely reasonable. The projects implemented as part of each area will have a supra-local impact on the reduction of the low-emission problem. A similar situation applies to the projects implemented in the KKBFA ITI.

When referring to the implementation of the objectives specified in the Europe 2020 Strategy, the Eurostat data demonstrates that Poland must still take action to improve the share of energy from renewable sources as the recent available data points to 12.16%, while the target value up to 2020 should amount to 15%. In terms of the reduction of greenhouse gas emissions and primary energy consumption, the data for Poland suggests that these objectives were achieved. No statistics on the aforementioned metrics are kept for the region, thereby it is impossible to compare their values in the region. Therefore, as already stated, a qualitative assessment of the ZV ROP's contribution to the achievement of the Europe 2020 Strategy's objectives was conducted. An analysis of the quarterly information demonstrated that in many cases the target index values for particular IPs were exceeded and no risk related to fund spending was identified. As a result, it can be stated that the programme contributed substantially to the achievement of the Strategy's objectives and the assigned subject objectives corresponded to the needs specified in the Strategy.

Spis treści

Streszczenie	2
Summary	6
Spis treści	12
Wykaz skrótów	13
Wprowadzenie	15
Wyniki badania	15
1.1. Sektor gospodarczy	15
1.1.1. Ocena logiki interwencji w tym ocena spójności wewnętrznej oraz ocena realizacji wskaźników, osiągnięcia celów Programu i jego wpływu na region	16
1.1.2. Ocena interwencji publicznej w powiązaniu z wyzwaniami i potrzebami społeczno – ekonomicznymi regionu i wymiarem terytorialnym RPO WZ	32
1.1.3. Spójność Programu z dokumentami nadrzędnymi	50
1.2. Sektor społeczny	60
1.2.1. Logika interwencji i realizacja założonych celów	65
1.2.2. Ocena interwencji publicznej w powiązaniu z wyzwaniami i potrzebami społeczno – ekonomicznymi regionu i wymiarem terytorialnym RPO WZ	109
1.2.3. Spójność Programu z dokumentami nadrzędnymi	128
1.3. Sektor środowiskowy	137
1.3.1. Ocena logiki interwencji w tym ocena spójności wewnętrznej oraz ocena realizacji wskaźników, osiągnięcia celów Programu i jego wpływu na region	137
1.3.1. Ocena interwencji publicznej w powiązaniu z wyzwaniami i potrzebami społeczno – ekonomicznymi regionu i wymiarem terytorialnym RPO WZ	161
1.3.2. Spójność Programu z dokumentami nadrzędnymi	174

Wykaz skrótów

Skrót	Rozwinięcie
B+R	Prace badawczo-rozwojowe
CATI	wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny (ang. computer-assisted telephone interviewing)
CAWI	wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (ang. Computer-Assisted Web Interview)
CT	Cel tematyczny
GUS	Główny Urząd Statystyczny
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
ICT	Technologie informacyjno-komunikacyjne (ang. Information and Communication Technologies)
IDI	Indywidualny wywiad pogłębiony (ang. Individual in Depth Interview)
IOB	Instytucje otoczenia biznesu
IZ	Instytucja Zarządzająca
IP	Instytucja Pośrednicząca
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
KE	Komisja Europejska
KKBOF	Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzki Obszar Funkcjonalny
KPOŚK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KS	Kontrakt Samorządowy
MŚP	Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa
OP	Oś priorytetowa
OZE	Odnawialne źródła energii
PI	Priorytet Inwestycyjny
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
PKB	Produkt krajowy brutto
PO IIŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
RPO WZ	Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego
PSZOK	Punkty Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych
SOM	Szczeciński Obszar Metropolitalny
SL2014	Centralny system teleinformatyczny
SOOP	Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych
SSW	Specjalna Strefa Włączenia
TBE	Theory Based Evaluation
TIK	Technologie informacyjno-Komunikacyjne
UP	Umowa Partnerstwa
WDDT	Wskaźnik Drogowej Dostępności Transportowej
WKDT	Wskaźnik Kolejowej Dostępności Transportowej
WoD	Wniosek o dofinansowanie

Skrót	Rozwinięcie
WPGO	Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Wprowadzenie

Realizacja niniejszego badania ewaluacyjnego ex-post umożliwiła ocenę efektów realizacji RPO WZ 2014-2020. Przeprowadzana ewaluacja służyła ocenie skuteczności i efektywności interwencji oraz jej trafności i użyteczności, a także stopnia realizacji założonych celów i długotrwałe efekty programu.

Zakres problemowy: badanie składa się z trzech zasadniczych modułów:

- o Moduł I. Diagnoza społeczno-gospodarcza stanowi komplementarny element ewaluacji RPO WZ 2014-2020 (dokument przyjęty).
- o **Moduł II. Ewaluacja skuteczności, efektywności i wpływu RPO WZ 2014-2020 na region (niniejszy dokument).**
- o Moduł III. Rekomendacje dotyczące nowego RPO WZ 2021-2027.

Metodyka badania zakładała przede wszystkim realizację badań jakościowych, ilościowych, analizę danych zastanych.

Wyniki badania

1.1. Sektor gospodarczy

Sektor gospodarczy uwzględnia takie obszary tematyczne jak: przedsiębiorstwa, specjalizacje województwa, innowacyjność i działalność B+R przedsiębiorstw oraz otoczenie biznesowe. Wszystkie te obszary tematyczne obejmują wsparcie w ramach RPO WZ, które określone zostało w I Osi Priorytetowej *Gospodarka, Innowacje, Nowoczesne technologie*. W jej ramach wyodrębniono odpowiednio 19 działań, odnoszących się do poszczególnych obszarów tematycznych. Poniżej przedstawiono przyporządkowanie (dokonane przez autorów niniejszego opracowania) poszczególnych obszarów do określonych w RPO WZ działań oraz priorytetów inwestycyjnych.

Tabela 1. Przyporządkowanie obszaru tematycznego do poszczególnych działań RPO WZ 2014 – 2020 oraz priorytetów inwestycyjnych – sektor gospodarczy.

Obszar tematyczny	Działanie	Priorytet inwestycyjny
Przedsiębiorstwa	1.5, 1.6, 1.7, 1.8, 1.9, 1.17, 1.19	3c, 3a
Specjalizacje województwa	-	
Innowacyjność i działalność B+R przedsiębiorstw	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.18	1a, 1b
Otoczenie biznesowe	1.10, 1.11, 1.12, 1.13, 1.14, 1.15, 1.16, 1.18	3a, 1b

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentu: *Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020*

1.1.1. Ocena logiki interwencji w tym ocena spójności wewnętrznej oraz ocena realizacji wskaźników, osiągnięcia celów Programu i jego wpływu na region

Niniejszy dokument uwzględnia zapisy określające, iż struktura dokumentu powinna odzwierciedlać związek ze strategią województwa, w takim zakresie w jakim jest to możliwe. Ze względu na fakt, iż dokument RPO WZ na lata 2014 – 2020, przyjmuje inny układ niż wspomniana strategia województwa odtworzenie logiki interwencji, będzie uzasadnione w odniesieniu do pełnych Osi Priorytetowych, nie zaś sektorów i obszarów tematycznych.

W związku z powyższym poniżej dokonano odtworzenia logiki interwencji dla OP I *Gospodarka, Innowacje, Nowoczesne technologie*.

Oś I. Gospodarka-Innowacje-Technologie

1) Teorie bazowe

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze szczegółowe przesłanki i kluczowe kwestie, składające się na teorię bazową dla Osi I. W świetle następujących szczegółowych przesłanek i kluczowych kwestii należy rozpocząć realizację interwencji, jaką jest Oś I RPO WZ:

Tabela 2. Teorie bazowe – OP I RPO WZ.

PI	Szczegółowe przesłanki	Kluczowe kwestie
1b	<p>Poziom innowacyjności zachodniopomorskich przedsiębiorstw jest zbyt niski.</p> <p>Nakłady przedsiębiorstw na działalność B+R są niewystarczające.</p> <p>Większość zachodniopomorskich przedsiębiorstw nie prowadzi własnej działalności badawczej, ponieważ nie jest w stanie samodzielnie udźwignąć wydatków związanych z procesem badawczym czy z utrzymaniem niezbędnej do tego infrastruktury.</p> <p>Wiele nowatorskich pomysłów i technologii zatrzymuje się na etapie idei, ponieważ ich wdrożenie jest zbyt kosztowne i obarczone dużym ryzykiem niepowodzenia.</p> <p>Brakuje kooperacji między MŚP a jednostkami naukowymi, przez co MŚP nie mają wystarczającego dostępu do technologii. Warunki współpracy przedsiębiorstw z jednostkami naukowymi nie są optymalne.</p> <p><i>Skuteczne wsparcie B+R+I wymaga działań</i></p>	<p>Dlatego należy:</p> <ul style="list-style-type: none">- zachęcić przedsiębiorstwa do rozwoju własnego zaplecza badawczo-rozwojowego, jak też do nawiązywania współpracy w zakresie prac B+R z jednostkami naukowymi oraz z innymi przedsiębiorstwami;- wzmocnić przygotowanie firm do wdrażania własnych lub zakupionych wyników badań naukowych i technologii.- wzmocniać kooperację między MŚP a jednostkami naukowymi.- stymulować jednostki naukowe do generowania rozwiązań i technologii o wysokim potencjale komercjalizacji;- <i>wspierać regionalny system innowacji;</i>

PI	Szczegółowe przesłanki	Kluczowe kwestie
	<i>skoordynowanych, spójnych, kompleksowych i planowanych w sposób strategiczny¹</i>	
1a	<p>W regionie występują niedostatki w infrastrukturze badawczo-rozwojowej. Zaplecze badawczo-rozwojowe nie jest dostosowane do potrzeb gospodarki regionu.</p> <p>Cały ciężar współpracy sfery B+R z gospodarką spoczywa na uczelniach. Przedsiębiorstwa mają niewielki wpływ na kierunek i zakres regionalnych działań podejmowanych w obszarze B+R przez jednostki naukowe</p>	Dlatego należy wzmocnić regionalną infrastrukturę B+R zgodnie z potrzebami przedsiębiorstw i regionu.
3c	<p>Większość MŚP w regionie nie jest w stanie realizować inwestycji (prowadzących np. do istotnego wzrostu zatrudnienia, do wykreowania nowego produktu lub zmiany profilu działalności) – zarówno w oparciu o środki własne, jak i środki zewnętrzne.</p> <p>Poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw wymaga znaczącego zwiększenia wykorzystywania przez nie innowacyjności w działalności gospodarczej (w województwie występują niedostatki w tym zakresie)</p> <p>Niewystarczające wykorzystanie TIK w przedsiębiorstwach utrudnia wzrost konkurencyjności.</p>	Dlatego należy wspierać inwestycje skutkujące wdrażaniem innowacji oraz upowszechnienie rozwiązań TIK w przedsiębiorstwach, co jest szansą na zwiększenie konkurencyjności.
3c, 3a	<p>Zastosowanie instrumentów finansowych powinno być rozważone w przypadku wsparcia inwestycji, które są potencjalnie finansowo wykonalne.</p> <p>Niektóre bardziej innowacyjne projekty wiążą się z ryzykiem problemów ze zwrotem pożyczki.</p>	Dlatego należy zastosować instrumenty finansowe w przypadku projektów mniej ryzykownych.
3a	<p>Istniejący potencjał rozwoju MŚP, zwłaszcza w ich początkowej fazie, nie jest w pełni wykorzystywany.</p> <p>Środowisko gospodarcze do rozwoju</p>	<p>Dlatego należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wspierać rozwój firm w początkowej fazie. - tworzyć, rozbudować i

¹ Kursywą oznaczono elementy logiki interwencji, które pojawiły się w późniejszym okresie (nie były obecne w RPO WZ v1.0).

PI	Szczegółowe przesłanki	Kluczowe kwestie
	<p>przedsiębiorstw nie jest optymalne (niewystarczająca dostępność terenów inwestycyjnych).</p> <p>Istnieje wiele niezagospodarowanych terenów, które mogą stanowić atrakcyjne miejsca do lokowania nowych pomysłów biznesowych.</p> <p>Obecna działalność IOB jest często niedostosowana do potrzeb gospodarki.</p> <p>Aby instytucje otoczenia biznesu wspierały rozwój przedsiębiorstw, powinny lepiej dostosować swoje działania do ich potrzeb.</p> <p>Działania podejmowane przez organizacje zrzeszające przedsiębiorców nie stanowią istotnej wartości dodanej w wymiarze rozwoju badań i wdrażania innowacji.</p> <p>Kooperacja między przedsiębiorcami jest niewystarczająca.</p>	<p>wzmacniać infrastrukturę na rzecz rozwoju gospodarczego.</p> <ul style="list-style-type: none"> - budować gotowość IOB do świadczenia usług odzwierciedlających potrzeby przedsiębiorstw. - zastosować system popytowy do rozwoju IOB (bon na usługi) - wzmacniać kooperację między przedsiębiorcami.
3c	W województwie zachodniopomorskim istnieją obszary problemowe, które potrzebują kompleksowego wsparcia, zwłaszcza obszary wiejskie we wschodniej i południowej części regionu.	Dlatego należy zapewnić kompleksowe wsparcie dla gospodarki na obszarze Specjalnej Strefy Włączenia
3c	<i>Na skutek pandemii COVID-19 przedsiębiorstwa utraciły i tracą część przychodów</i>	<i>Dlatego konieczne jest uruchomienie wsparcia dla przedsiębiorstw borykających się ze skutkami pandemii.</i>
1b, 1a	<p>Najskuteczniejsze jest wspieranie wybranych, najbardziej rozwojowych obszarów wyznaczonych oddolnie.</p> <p>Rynek powinien kreować rozwój gospodarczy i innowacyjny. Dzięki niemu można wspierać te obszary, w których istnieje faktycznie taka potrzeba.</p>	<p>Dlatego należy wsparcie ukierunkować na inteligentne specjalizacje, wyznaczone w procesie przedsiębiorczego odkrywania.</p> <p>Także wspieranie infrastruktury naukowej powinno odpowiadać potrzebom przedsiębiorców i innych interesariuszy, wyrażonym w procesie kreowania inteligentnych specjalizacji.</p>
horyz.	Aby trafnie i efektywnie wspierać rozwój miast w sposób odpowiadający im potrzebom, potrzebna jest realizacja zintegrowanych inwestycji, potrzebna jest	Dlatego część środków należy przeznaczyć na Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Szczecińskiego Obszaru

PI	Szczegółowe przesłanki	Kluczowe kwestie
	realizacja zintegrowanych inwestycji na ich obszarach funkcjonalnych.	Metropolitalnego oraz Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy desk research i wywiadów indywidualnych

2) Teorie wdrażania

Jeśli zatem pojawiły się powyższe szczegółowe przesłanki i kluczowe kwestie, aby dokonać zmiany należy zainwestować nakłady w poszczególne działania z wykorzystaniem określonych mechanizmów/procedur/procesów, aby osiągnąć określone produkty. Poniżej przedstawiono ciąg logiczny interwencji, uwzględniający wspomniane etapy. **Jeżeli zainwestujemy następujące nakłady:**

- Środki finansowe ze wsparcia UE:
 - w pierwotnej wersji 342 050 000 EUR;
 - w aktualnej wersji 333 900 000 EUR.
- Środki finansowe krajowe:
 - w pierwotnej wersji 60 361 765 EUR;
 - w aktualnej wersji 67 714 707 EUR.
- Zasoby ludzkie:
 - praca beneficjentów, realizujących projekty oraz ich podwykonawców;
 - praca instytucji systemu zarządzania i wdrażania RPO w zakresie Osi 1.
- Inne zasoby:
 - wiedza i doświadczenie beneficjentów, ich podwykonawców i pracowników instytucji systemu zarządzania i wdrażania RPO;
 - sieć kontaktów ww. osób;
 - potencjał instytucjonalny;
 - potencjał innowacyjny (kreatywność, pomysłowość);
 - przestrzeń, lokale i sprzęt służący realizacji projektów;
 - finansowanie krajowe i z innych źródeł na te same i komplementarne cele.

...w następujące działania...

- 1.1 Projekty badawczo-rozwojowe przedsiębiorstw
- 1.2 Rozwój infrastruktury B+R w przedsiębiorstwach
- 1.3 Rozwój publicznej infrastruktury badawczej
- 1.4 Wdrażanie wyników prac B+R
- 1.5 Inwestycje przedsiębiorstw wspierające rozwój regionalnych specjalizacji oraz inteligentnych specjalizacji
- 1.6 Tworzenie nowych miejsc pracy na obszarze Specjalnej Strefy Włączenia
- 1.7 Inwestycje przedsiębiorstw w ramach Strategii ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (SOM)
- 1.8 Inwestycje przedsiębiorstw w ramach Strategii ZIT dla Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego (KKBOF)
- 1.9 Inwestycje w przedsiębiorstwach poprzez instrumenty finansowe

- 1.10 Tworzenie i rozbudowa infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego
- 1.11 Tworzenie i rozbudowa infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego w ramach Strategii ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego
- 1.12 Tworzenie i rozbudowa infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego w ramach Strategii ZIT dla Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego
- 1.13 Tworzenie i rozbudowa infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego w ramach Kontraktów Samorządowych
- 1.14 Wzmocnienie pozycji regionalnej gospodarki w wymiarze krajowym i międzynarodowym
- 1.15 Wsparcie kooperacji przedsiębiorstw
- 1.16 Zwiększenie dostępu do usług Instytucji Otoczenia Biznesu
- 1.17 Wzmocnienie procesu wsparcia firm w początkowej fazie rozwoju
- 1.18 *Tworzenie i rozbudowa regionalnego systemu innowacji*
- 1.19 *Wsparcie mikro i małych przedsiębiorstw w walce ze skutkami pandemii COVID-19*

...przy wykorzystaniu następujących mechanizmów/procedur/procesów...

- Kreowanie inteligentnych specjalizacji (proces przedsiębiorczego odkrywania)
- Kontrakt terytorialny
- System popytowy (bon na usługi IOB)
- Specjalna Strefa Włączenia
- Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
- Instrumenty Finansowe
- *Nadzwyczajny tryb zgodny z art. 10 ustawy z dnia 3 kwietnia 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach wspierających realizację programów operacyjnych w związku z wystąpieniem COVID-19*

...to osiągniemy następujące produkty:

PI 1b:

- 33 przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie;
- 33 przedsiębiorstwa otrzymujące dotacje;
- 26 431 450 EUR (pierwotnie 38 350 000 EUR) inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw;
- 30 (pierwotnie 20) przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi.

PI 1a:

- 3 jednostki naukowe ponoszące nakłady inwestycyjne na B+R;
- 41 naukowców pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury badawczej;
- 2 044 620,00 EUR inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne w zakresie B+R.

PI 3c:

- 1944 (pierwotnie 1555) przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie;
- 637 (pierwotnie 392) przedsiębiorstw otrzymujących dotacje;
- 1313 (pierwotnie 1163) przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie inne niż dotacje;
- 137 100 000 EUR (pierwotnie 107 100 000) inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje);
- 12 728 475 EUR inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje);
- wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach o 255 osób;

- 175 MŚP objętym wsparciem bezzwrotnym w związku z COVID-19;
- 150 MŚP objętym wsparciem innym niż bezzwrotne w związku z COVID-19;
- 124 przedsiębiorstwa objęte wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku.

PI3a:

- 208 ha (pierwotnie 495 ha) przygotowanych terenów inwestycyjnych;
- 611 wspartych przedsiębiorstw;
- 150 przedsiębiorstw otrzymujących dotacje;
- 26 przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje;
- 435 przedsiębiorstw otrzymujących niefinansowe;
- 261 nowych wspieranych przedsiębiorstw;
- 787 301 EUR inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje);
- 1 454 018,01 EUR inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje);
- 7 (pierwotnie 40) zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez IOB.

3) Teorie zmiany

W efekcie poczynionych działań, zakładano, iż wskazane powyżej produkty, przy uwzględnieniu odpowiednich czynników, przyniosą określoną zmianę. **Wskazane wyżej produkty, przy uwzględnieniu następujących czynników...**

- zainteresowanie odbiorców dofinansowaniem;
- stabilna sytuacja gospodarcza;
- stabilna sytuacja prawna.

...przyniosą następującą zmianę:

- Aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw jest większa.
- Konkurencyjność przedsiębiorstw jest większa, także na rynkach międzynarodowych.
- Innowacyjność przedsiębiorstw jest większa (wskaźnik R.03).
- Skala kooperacji przedsiębiorstw między sobą, z jednostkami badawczymi oraz z instytucjami otoczenia biznesu jest większa, w tym w zakresie działalności innowacyjnej (R.05).
- Nakłady na B+R w regionie, w tym w sektorze przedsiębiorstw (R.01), także w relacji do PKB (R.02), są wyższe.
- Wzmocnienie regionu, celem zbudowania zaplecza B+R dostosowanego do potrzeb nowoczesnej gospodarki regionu, w szczególności do potrzeb inteligentnych specjalizacji
- W SSW następuje ożywienie gospodarcze i wzrost zatrudnienia.
- Funkcjonuje skoordynowany i spójny system wspierania innowacyjności.
- Funkcjonuje optymalne środowisko gospodarcze do rozwoju przedsiębiorstw (w tym tereny inwestycyjne)
- Usługi IOB są dostosowane do potrzeb przedsiębiorstw.
- Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw rosną (R.04).
- Negatywne skutki COVID-19 dla przedsiębiorstw zostały złagodzone.

Dokonana analiza logiki interwencji pozwoliła na ocenę spójności wewnętrznej osiągniętych celów programu poprzez realizację projektów w ramach poszczególnych działań. Dokonana analiza logiki potwierdza spójność zaproponowanej interwencji w ramach RPO WZ na lata 2014- 2020, a zaplanowane działania są spójne z zaproponowanymi efektami. Pomiar tego czy zaplanowana interwencja przyczynia się do osiągnięcia zmiany, dokonywany jest przy wykorzystaniu systemu monitorowania. Stan realizacji Programu, zarówno pod kątem postępu finansowego jak i stopnia osiągnięcia zakładanych poziomów wskaźników, pozwala na ocenę tego elementu. Poniżej w sposób szczegółowy przedstawiono analizę postępu finansowego oraz stan realizacji wskaźników Programu.

Analiza postępu finansowego OPI RPO WZ

Odtworzenie logiki interwencji miało na celu analizę tego, w jaki sposób zaplanowano interwencję, jakie zidentyfikowano problemy oraz w jaki sposób środki RPO WZ wpłynęły na poprawę sytuacji w badanym obszarze. Obok odtworzenia logiki interwencji w sposób szczegółowy dokonano analizy postępu finansowego, a w dalszej kolejności stopnia osiągnięcia wskaźników.

Alokacja finansowa na poszczególne cele tematyczne została przydzielona zgodnie z następującą logiką:

1. Środki finansowe powinny zostać przeznaczone na działania prowadzące do silnego rozwoju gospodarczego regionu, w taki sposób, aby po zakończeniu finansowania środkami UE osiągnięte efekty były kontynuowane przez przedsiębiorstwa. Są to środki przeznaczone na rozwój inteligentnych specjalizacji regionu, bezpośrednie lub pośrednie wsparcie przedsiębiorstw oraz na budowanie otoczenia infrastrukturalnego dla rozwoju gospodarczego, w szczególności z wykorzystaniem najbardziej rozwojowych obszarów.
2. Budowa infrastruktury podstawowej, niezbędnej do rozwoju gospodarczo-społecznego oraz do wypełnienia zobowiązań akcesyjnych. Jest to infrastruktura publiczna, której głównym celem będzie stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego, rozwoju rynku pracy i wypełnienia podjętych w trakcie negocjacji zobowiązań w zakresie ochrony środowiska. Ponadto są to działania związane z efektywnością energetyczną oraz zapobieganiem zmianom klimatu.
3. Rozwój społeczny i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, szczególnie zagrożonych grup społecznych – jest to ostatni element, ale nie mniej ważny.

Łącznie na koniec 2020 r. w ramach sektora przedsiębiorczości (OP I RPO WZ) podpisano 418 umów lub wydano decyzji o dofinansowanie. Na koniec tego samego roku wniosków poprawnych pod względem formalnym zidentyfikowano w całej Osi 772. Oznacza, to iż do końca 2020 r. wsparcie otrzymało nieco ponad 50% wnioskodawców, którzy skutecznie² ubiegali się o wsparcie. Alokacja na koniec 2020 r. wynosiła dla sektora przedsiębiorczości 1 377 755 991,14³, łącznie wydatki ogółem wyniosły 2 044 800 120,57 , zaś wkład UE był na poziomie 1 108 871 970,25, dla całego sektora było to zatem 80,5% realizacji zobowiązań UE na lata 2014-2020. Analizując poszczególne priorytety inwestycyjne, najwyższy poziom alokacji przyznano dla PI 3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług (67% - alokacja środków UE wyliczona na koniec 2020 r.). Dalej dla PI 1b przeznaczono 15% alokacji, dla PI 3a 14% alokacji, a dla PI

² Czyli ich wnioski o dofinansowanie były poprawne pod względem formalnym, lub w przypadku projektów realizowanych w ramach EFS - poprawnych formalno-merytorycznie, i wprowadzonych do SL 2014.

³ Alokacja wyliczona algorytmem Ministerstwa Finansów oraz Ministerstwo Rozwoju dla pierwszego miesiąca po okresie, za który sporządzane jest sprawozdanie.

1a 4% alokacji środków UE. Dokonując analizy odsetka realizacji zobowiązań UE na lata 2014-2020 dla poszczególnych PI, na koniec 2020 r. zaobserwowano 82% realizacji zobowiązań dla PI 1a, 53% realizacji zobowiązań dla PI 1b, 97% realizacji zobowiązań dla PI 3a oraz 83% dla PI 3c.

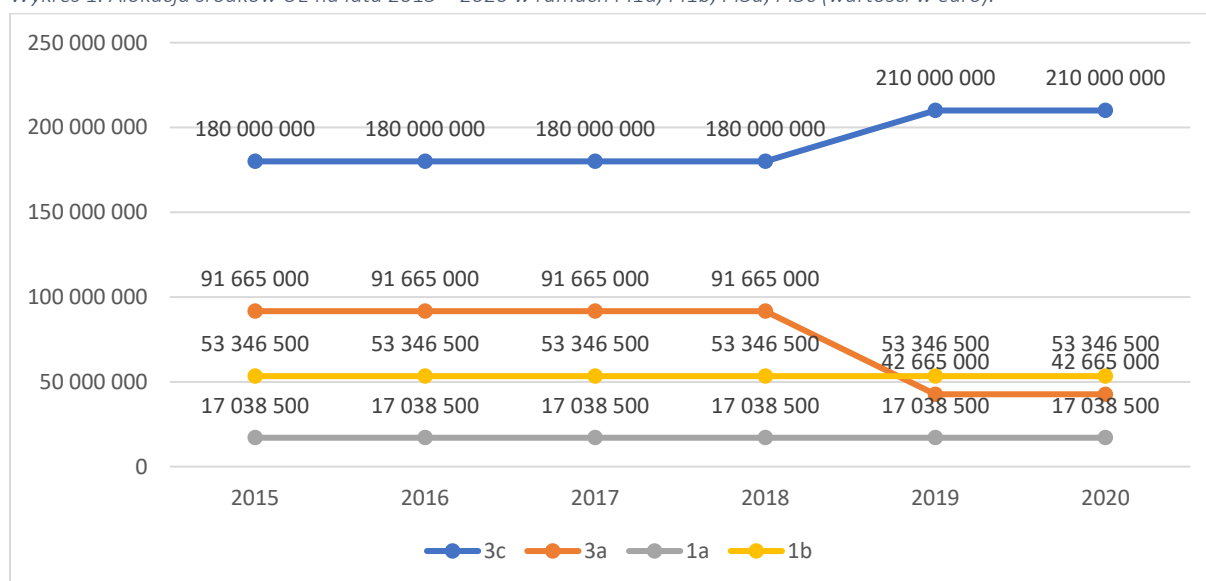
Tabela 3. Informacje finansowe dotyczące sektora przedsiębiorczości – I OP RPO WZ.

PI	Alokacja środków UE ³	Wydatki ogółem	Wydatki kwalifikowalne	Wkład UE
01a	48 561 191,11	65 108 486,35	53 314 010,16	39 868 826,19
01b	212 458 820,40	199 359 744,98	175 214 021,50	112 291 100,86
03a	188 322 646,47	247 739 295,62	215 534 584,14	182 676 904,66
03c	928 413 333,16	1 532 592 593,62	1 310 016 638,33	774 035 138,54

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

Analiza alokacji środków UE w latach 2015 – 2020 pozwoliła zidentyfikować zmianę w wartości alokacji dla PI 3c oraz 3a w 2018 r. Dla PI 3a alokacja wynosiła 362 989 460,45 zł, w roku 2018 została zmniejszona do 183 581 641,62 zł⁴, natomiast dla PI 3c alokacja w roku 2018 została zwiększona z 716 671 324,93 zł do 903 619 576,59 zł.

Wykres 1. Alokacja środków UE na lata 2015 – 2020 w ramach PI1a, PI1b, PI3a, PI3c (wartości w euro).

Źródło: SOOP RPO WZ

*informacje pozyskane z dokumentów zatwierdzanych jako pierwsze w danym roku.

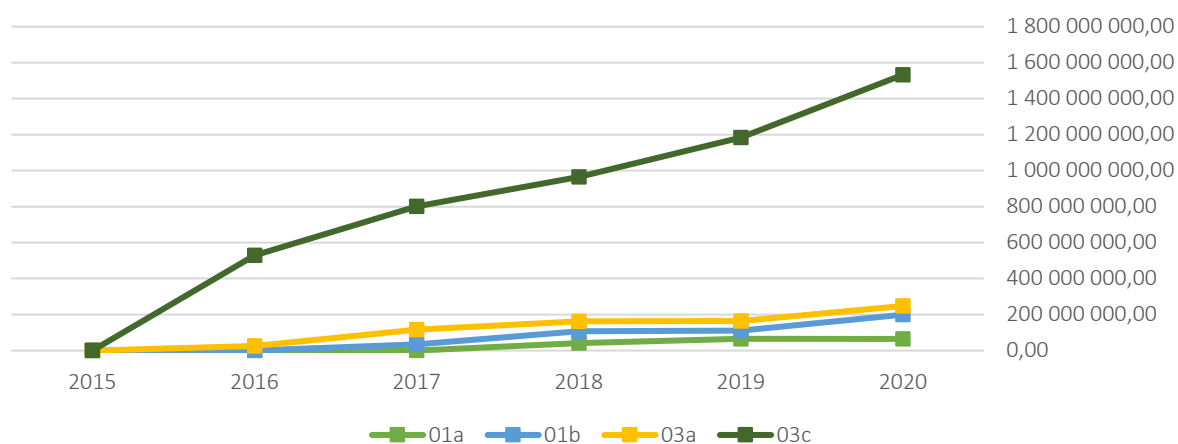
Dokonując analizy wydatków ogółem w latach 2015 – 2020 dla PI 01a obserwujemy brak aktywności w tym zakresie w latach 2015 – 2017. Pierwsze wydatki pojawiają się w roku 2018, w kolejnym roku nastąpił wzrost o ok. 36% z 41 823 971,11 zł do 65 329 850,61 zł.

W odniesieniu do PI 1b wydatki ogółem widoczne były już w roku 2016, a wielkość ich sukcesywnie wzrastała, jednak z różną dynamiką. Najwyższy wzrost widoczny był w roku 2017, kiedy wartość wydatków ogółem z 250 428,00 zł wzrosła do 35 030 217,11 zł, a następnie w roku 2018 wzrosła do

⁴ Ibidem.

107 584 758,54 zł (wzrost o 67%). Najmniejsze zmiany zaszyły w roku 2019, tutaj wydatki względem roku poprzedniego wzrosły o jedyne 3%.

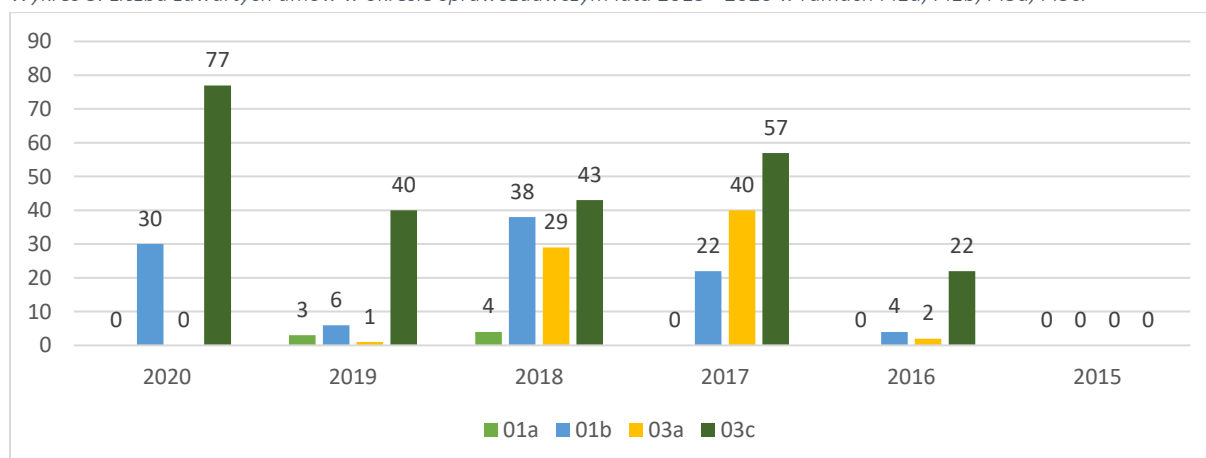
Wykres 2. Wydatki ogółem lata 2015 - 2020 w ramach PI1a, PI1b, PI3a, PI3c.

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

Najwięcej umów w danym okresie sprawozdawczym dla PI1a zawarto w roku 2018 (4 umowy), dla PI 1b w roku 2018 (38 umów), dla PI 3a w roku 2017 – 40 umów, a dla PI 3c w roku 2020 – 77 umów. Łącznie na koniec 2020 r. podpisano we wszystkich omawianych PI 418 umów, w tym PI 1a 7, PI 1b – 100, PI 3a – 72, PI 3c – 239. Widać jednocześnie, że lata 2017 -2018 charakteryzuje najwyższa liczba podpisanych umów w większości PI.

Wykres 3. Liczba zawartych umów w okresie sprawozdawczym lata 2015 - 2020 w ramach PI1a, PI1b, PI3a, PI3c.

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

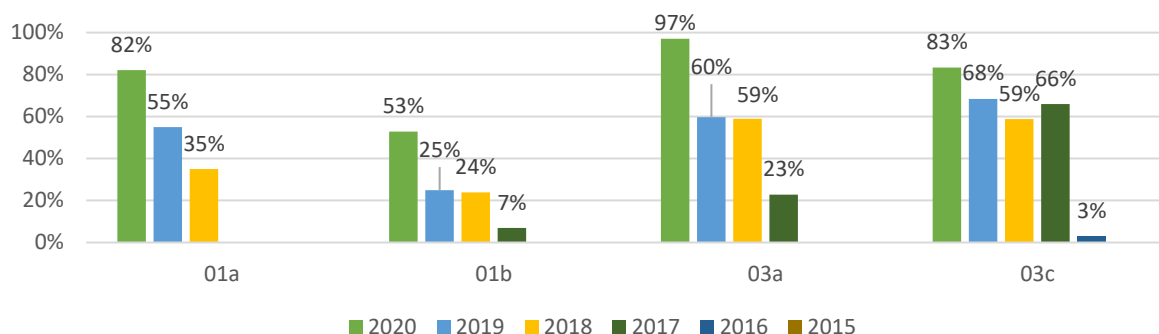
Analiza odsetka realizacji zobowiązań UE na lata 2014 – 2020 pozwala na prześledzenie dynamiki wdrażania Programu. Odsetek ten jest wartością wkładu UE, do realizowanych projektów odniesioną do wartości alokacji w danym PI. Każdy z PI charakteryzuje się odrębną dynamiką w tym względzie. Zmiany na osi czasu dla większości PI nie są równomierne, widać wyraźne „skoki” w poszczególnych latach.

Dla sektora gospodarczego można wskazać, iż w przypadku PI 3a nastąpiły dwa największe skoki w 2017 r. – 66% realizacji i w 2020 r. 83% realizacji. Zmiany w 2018 r. w zakresie odsetka realizacji

(zmniejszenie względem roku 2017) spowodowane było zwiększeniem alokacji na działania realizowane w ramach PI. W przypadku PI 3a największe „skoki” nastąpiły w latach 2018 oraz 2020. W przypadku tego PI na wzrost % realizacji zobowiązań UE miało wpływ, tym razem, zmniejszenie alokacji na PI 3a.

Najniższy odsetek realizacji zobowiązań UE widoczny jest dla PI 1b, tutaj do końca 2020 r. zidentyfikowano 53% realizacji. W przypadku PI 1a dynamika jest co do zasady stabilna i w latach 2018 – 2020 przebiegała w sposób liniowy.

Wykres 4. Odsetek realizacji zobowiązań UE na lata 2014-2020 w ramach PI1a, PI1b, PI3a, PI3c.

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

W odniesieniu do obszaru tematycznego przedsiębiorczości, pozytywnie ocenić należy postęp finansowy. Zarówno analiza desk research jak i wywiady jakościowe z przedstawicielami IZ RPO WZ potwierdzają wysokie zainteresowanie wsparciem. Warto tutaj nadmienić, iż kluczowym elementem na koniec okresu programowania jest rozliczenie projektów. Zakontraktowane środki muszą zostać prawidłowo i w terminie wydatkowane oraz rozliczone. Dlatego w tym aspekcie ważne jest wspieranie przedsiębiorców, aby proces realizacji i zakończenia projektu zakończył się sukcesem.

Analizując poszczególne działania należy szczególnie zwrócić uwagę na projekty badawczo – rozwojowe. Badania jakościowe oraz analiza danych zastanych wskazują na istotne trudności w pozyskaniu beneficjentów gotowych do realizowania projektów w tym obszarze. Wprowadzane na bieżąco zmiany w sposobie naboru - składanie projektów w rundach, czyli rozłożenie w czasie możliwości aplikowania o środki, umożliwiły uzyskanie odpowiednio dużej grupy, by móc zrealizować założone cele programu.

„Konkursy na projekty B+R przedsiębiorstw były często uruchamiane, dodatkowo w pewnym momencie zdecydowaliśmy się o uruchomieniu naboru kilkumiesięcznego (z podziałem na rundy). Dzięki temu przedsiębiorcy mieli ciągłą możliwość złożenia wniosku. W efekcie w ostatnim naborze, który przeprowadziliśmy, wpłynęło więcej projektów, niż zaplanowana w naborze alokacja.”.

Doświadczenie osób zaangażowanych w system realizacji RPO WZ pokazuje, iż przedsiębiorcy nie są chętni do realizacji projektów sferze B+R, gdyż nie posiadają odpowiednich zasobów kadrowych, czy też potencjału. Realizacja tego typu projektów wymaga zaangażowania na wielu etapach. Aby móc realizować projekt należy mieć cel badawczy, ustalić sposób jego realizacji, a następnie wdrożyć

w przedsiębiorstwie. Nawet jeżeli przedsiębiorstwo mogło otrzymać wsparcie na utworzenie działu badawczo – rozwojowego w firmie, to nie korzystano z tego elementu. Problemem często było późniejsze utrzymanie takich działów. Rozwój takiego obszaru w przedsiębiorstwie nie może się wiązać jedynie z faktem otrzymania dofinansowania, firma powinna dalej realizować podobne działania, nawet po zakończeniu projektu. Jak pokazują badania wiele firm w regionie nie jest na to gotowych.

Analiza poziomu realizacji wskaźników dla OPI RPO WZ

Dla PI 1a określono 3 wskaźniki produktu. Według wartości szacowanej, ale także aktualnej w przypadku jednego z nich odnotowano na koniec roku 2020 stan realizacji na poziomie 100% - *Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R*. Jak wyjaśniono: „Wartość wskaźnika z zawartych umów o dofinansowanie wynosi 7, z zatwierdzonych wniosków o płatność 4, jednak została ona zredukowana z uwagi na powtarzanie się beneficjentów”.

Kolejny wskaźnik *Liczba naukowców pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury badawczej*, według wartości aktualnej jest na poziomie 0,0%, nie mniej jednak, według wartości szacowanej do końca 2023 r. zostanie osiągnięty na poziomie 77,44%.

Ostatni indyktor: *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie innowacji lub badań i rozwoju*, do końca 2020 r. według wartości aktualnej zrealizowany został 36,49%, ale według wartości szacowanej powinien on osiągnąć w roku 2023 85,51%. Według informacji zawartej w dokumentach sprawozdawczych: „Trwa aktualizacja wskaźnika dla już podpisanych umów. W wartości wskaźnika zostaną uwzględnione środki angażowane przez uczelnie/jednostki naukowe w ramach części gospodarczej projektów. Ponadto jeden z beneficjentów zrezygnował z realizacji projektu”.

Tabela 4. Poziom realizacji wskaźników dla PI 1a – 2020 r.

PI	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa (2023)	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana ⁵	Aktualna ⁶		Szacowana	Aktualna
1a	Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R	szt.	3	3	3	100,00%	100,00%
1a	Liczba naukowców pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury badawczej	EPC	32	41	41	77,44%	0,00%
1a	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie innowacji lub badań i rozwoju	EUR	1 707 462	746 025	2 044 620	83,51%	36,49%

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

⁵ Na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie/wydanach decyzji. Wartości szacowane nie dotyczą wskaźników realizowanych w ramach EFS

⁶ Na podstawie ostatniego wniosku o płatność lub formularzy dotyczących uczestników projektów (w odniesieniu do wskaźników wspólnych EFS)

Do końca 2020 r. dla PI 1b w przypadku 2 wskaźników oszacowano, iż do końca 2023 jego poziom realizacji wyniesie powyżej 100% - *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie*, *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje*. Warto tutaj wskazać, iż szacowana wartość realizacji obu wskaźników przekroczyła wartość docelową z uwagi na ukierunkowanie części środków także na projekty B+R mniejsze, niż pierwotnie zakładano (wprowadzono typ projektu "Małe projekty B+R"). W przypadku wskaźnika *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)* szacuje się, iż do końca 2023 r. osiągnie on wartość na poziomie 69,31%, natomiast do końca 2020 r. jego wartość realizacji wynosiła 21,81%.

Dla wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi*, przewiduje się realizację do końca 2023 r. na poziomie 105%, na koniec 2020 r. zrealizowano 10% wskaźnika.

Tabela 5. Poziom realizacji wskaźników dla PI 1b – 2020 r.

PI	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa (2023)	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana	Aktualna		Szacowana	Aktualna
1b	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	99	62	33	300,00%	187,88%
1b	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	szt.	99	62	33	300,00%	187,88%
1b	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EUR	18 320 593	5 764 737	26 431 450,00	69,31%	21,81%
1b	Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi	szt.	21	2	20	105,00%	10,00%

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

Spośród 8 wskaźników określonych dla PI 3a, tylko w przypadku 3 z nich na koniec 2020 r. szacowano, iż wartość docelowa zostanie osiągnięta na poziomie 100% lub więcej. Optymistyczna sytuacja pojawia się w przypadku wskaźnika: *Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych*, planowane jest, iż z zakładanej powierzchni 208 ha przygotowanych terenów inwestycyjnych do końca 2023 r. uda się przygotować 216 ha. Równie pozytywnie sytuacja wygląda w przypadku indeksu: *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje*, szacuje się, iż do końca 2023 r. wskaźnik pozwoli na wsparcie 26 przedsiębiorstw (z 26 zaplanowanych).

Szacuje się również (na koniec 2020 r.), iż wskaźnik *Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez IOB* osiągnie wartość 7, jednak już w sprawozdaniu sygnalizuje się, iż szacowana wartość wskaźnika może nie zostać osiągnięta. Z aktualnie zawartej umowy wynika, że wskaźnik zostanie osiągnięty na poziomie 7, jednakże Beneficjent na skutek wystąpienia siły wyższej obecnie zrezygnował z prowadzenia prac nad 3 usługami, więc w ostateczności wskaźnik może zostać zrealizowany na poziomie niższym niż wartość docelowa.

Zagrożona jest również realizacja na zakładanym poziomie 5 innych wskaźników:

- *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* - ze względu na sytuację gospodarczą, nie planuje się kolejnych naborów w PI 3a, istnieć ryzyko niezrealizowania wskaźnika.

- Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje - z zawartych oraz planowanych do zawarcia umów na koniec 2020 r. wynika, że wskaźnik zostanie osiągnięty na poziomie 44 do końca 2023 r. Zatem biorąc pod uwagę dotychczasowe rozstrzygnięcia wskaźnik może nie zostać osiągnięty na poziomie wartości docelowej dla 2023.
- Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe - z zaplanowanych do zawarcia oraz zawartych umów wynika, że do końca 2023 roku wskaźnik zostanie osiągnięty na poziomie około 330, zatem istnieje ryzyko niezrealizowania wartości docelowej dla 2023 r. Ze względu na pandemię, nie jest możliwe podjęcie działań, które by to zmieniły.
- Liczba nowych wspieranych przedsiębiorstw – obecna sytuacja społeczno – gospodarcza wywołana pandemią nie sprzyja wspieraniu nowopowstałych przedsiębiorstw, w efekcie czego istnieje ryzyko niezrealizowania wskaźnika.
- Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) - z zaplanowanych do zawarcia oraz zawartych umów (do końca 2020 r.) wynika, że do końca 2023 roku wskaźnik zostanie osiągnięty na poziomie ok. 2,7 mln zł (ok. 600 tys. Euro), zatem istnieje ryzyko niezrealizowania wartości docelowej dla 2023 r.

Tabela 6. Poziom realizacji wskaźników dla PI 3a – 2020 r.

PI	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa (2023)	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana	Aktualna		Szacowana	Aktualna
3a	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	ha	216	90	208	103,91%	43,47%
3a	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	405	291	611	66,28%	47,63%
3a	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	szt.	45	42	150	30,00%	28,00%
3a	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje	szt.	26	0	26	100,00%	0,00%
3a	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe	szt.	334	256	435	76,78%	58,85%
3a	Liczba nowych wspieranych przedsiębiorstw	szt.	26	0	261	9,96%	0,00%
3a	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EUR	600 360	545 492	787 301,00	76,26%	69,29%
3a	Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez IOB	szt.	7	0	7	100,00%	0,00%

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

Tabela 7. Poziom realizacji wskaźników dla PI 3c – 2020 r.

PI	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa (2023)	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana	Aktualna		Szacowana	Aktualna
3c	Liczba MŚP z dotacjami na kapitał obrotowy	przedsiębiorstwa	300	0	175	171,43%	0,00%
3c	Liczba MŚP ze zwrotnym kapitałem obrotowym	przedsiębiorstwa	0	0	150	0,00%	0,00%
3c	Liczba przedsiębiorstw	szt.	1 850	756	1 944	95,16%	38,89%

PI	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa (2023)	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana	Aktualna		Szacowana	Aktualna
	otrzymujących wsparcie						
3c	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	szt.	538	148	637	84,46%	23,23%
3c	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje	szt.	1 313	612	1313	100,00%	46,61%
3c	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EUR	149 958 893	87 622 239	137 100 000	109,38%	63,91%
3c	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje)	EUR	9 916 841	2 195 483	12 728 475	77,91%	17,25%
3c	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	EPC	1 391	598	255	545,64%	234,31%
3c	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku	szt.	275	101	124	221,77%	81,45%

Na koniec 2020 r. do systemu monitorowania RPO WZ 2014 – 2020 wprowadzono 2 nowe wskaźniki:

- Liczba MŚP objętych wsparciem bezzwrotnym (dotacje) finansującym kapitał obrotowy w związku z COVID-19 (przedsiębiorstwa) (CV22)
- Liczba MŚP objętych wsparciem innym niż bezzwrotnym (instrumenty finansowe) finansującym kapitał obrotowy w związku z COVID-19 [przedsiębiorstwa] (CV 23)

Do końca 2020 r. zidentyfikowano 5 wskaźników, co do których nie ma zagrożenia w niezrealizowaniu wartości docelowej na 2023 r. :

- Liczba MŚP z dotacjami na kapitał obrotowy - Wskaźnik został dodany w wyniku zmian w Programie (decyzja KE C(2020)9514 z 18.12.2020).
- Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje - Wartość docelowa wskaźnika została zwiększona w wyniku zmian w Programie (decyzja KE C(2020)9514 z 18.12.2020). Zgodnie z podpisaną umową z Menadżerem Funduszy Funduszy nie ma realnego zagrożenia braku realizacji wskaźnika. Wartość 612 wspartych Ostatecznych Odbiorców odnosi się do zatwierdzonego WOP nr RPZP.01.09.00-32-0001/16-006-02. Niemniej jednak, na podstawie przesłanej informacji miesięcznej w SL2014, liczba ta na koniec grudnia 2020 r. wynosiła 1083 Ostatecznych Odbiorców (pojedyncze NIP) co stanowi 82,48 % wartości docelowej.
- Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje).
- Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach – znaczne przekroczenie zakładanej wartości wskaźnika, wynika z decyzji IZ RPO WZ o premiowaniu projektów, których rezultatem będą także miejsca pracy we wszystkich naborach w ramach PI 3c. Stąd wskaźnik wystąpił nie tylko w projektach ukierunkowanych wprost na tworzenie miejsc pracy w MŚP, ale także w innych projektach wspierających inwestycje MŚP.
- Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku.

Wskaźnikami, w przypadku, których pojawia się ryzyko nierealizowania wartości docelowej są:

- Liczba MŚP ze zwrotnym kapitałem obrotowym – wartość wskaźnika na koniec 2020 r. wynosiła 0%, jednocześnie wskaźnik został dodany w wyniku zmian w Programie (decyzja KE C(2020)9514 z 18.12.2020).
- Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) - Beneficjent identyfikuje możliwość nieosiągnięcia zakładanego wskaźnika z uwagi na fakt, iż zgodnie ze Strategią Inwestycyjną wdrażane są IF, które nie dają możliwości udzielania wsparć na zasadach korzystniejszych niż rynkowe. IZ rozważa możliwość zmniejszenia wartości docelowej przedmiotowego wskaźnika na wniosek Beneficjenta, ponadto spadek realizacji wartości wskaźnika wynika ze zmiany kursu EUR.

W przypadku dwóch wskaźników wartość docelowa wskaźnika została zwiększona w wyniku zmian w Programie (decyzja KE C(2020)9514 z 18.12.2020):

- Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie.
- Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje.

W zakresie obszaru tematycznego przedsiębiorczości nie identyfikuje się zagrożenia w realizacji większości wskaźników (pojedyncze sytuacje zagrożenia zostały opisane powyżej). Nawet jeżeli w trakcie realizacji programu pojawiały się zagrożenia w osiągnięciu zakładanego poziomu wskaźników, to podejmowane były na bieżące decyzje mające na celu niwelowanie negatywnych skutków. Przykładem może być sytuacja w której „w działaniu 1.6 firmy, które były dopiero tworzone i zakładały wskaźniki zatrudnienia na dość dużym poziomie, nawet jeżeli pojawi się nieznaczne niedoszacowanie tej liczby, to beneficjent ma 12 miesięcy po realizacji projektu na osiągnięcie tego poziomu, a jeśli nadal z przyczyn obiektywnych jest to niemożliwe, termin ten może być wydłużony, po przedstawieniu odpowiedniego uzasadnienia”.

W obszarze tematycznym Innowacyjności i działalności B+R przedsiębiorstw oraz Otoczenia biznesowego pojawiły się działania, które pomimo planowanego wsparcia nie zostały uruchomione, np. projekty w działaniach 1.4, czy 1.17. W efekcie czego założone do realizacji wskaźniki, nie zostały osiągnięte. Nie mniej jednak, należy pamiętać, iż wskaźniki realizowane są przez grupy działań, które zostały przypisane do odpowiednich PI. Realizacja założonych wartości wskaźników, nie jest zatem w całości powiązana z powodzeniem danego działania, czy typu projektu. Sytuacją niepożądaną jest ta, w której w wyniku zmian gospodarczych składane są projekty na wyższą kwotę, przy podobnych jak zakładane w dokumentach, wartościach wskaźników. W efekcie czego wskaźniki finansowe zostają osiągnięte, jednak rzeczowe już nie. Dla zobrazowania powyższego problemu przytoczono cytą:

„Różne czynniki się pojawiały, na jedno z działań badawczo - rozwojowych nie wpłynął żaden wniosek i nie było zapotrzebowania na tego typu wsparcie, był konkurs w ramach działania 1.16. Tam są dwa typy projektów, ogłosiliśmy nabór, zawarliśmy nawet umowy z instytucjami otoczenia biznesu, po czym rozwiązaliśmy je. Beneficjenci jeszcze raz sobie skalkulowali koszty realizacji. Od momentu składania projektu, do podpisania umowy uwarunkowania się pozmieniały, otoczenie, w którym te projekty miały być zrealizowane i nie podjęto ryzyka

realizacji tych projektów. To były projekty grantowe. W drugim z działania 1.16 wpłynął tylko jeden projekt, potrzeba była nieduża i już konkurs nie został powielony. Działanie 1.4., ono się ząbębiało z tym, co mamy w 1.5, zdublowane było wsparcie i uznaliśmy, że nie trzeba było rozdzielać tych działań. Działanie 1.17, to jest działanie w infrastrukturę w początkowej fazie rozwoju, tu też nie było konkretnych potrzeb zgłaszanych i w ostateczności nie zostało w ogóle uruchomione. To są decyzje w skali całej instytucji.”

Warto w tym miejscu podkreślić, iż oferowane wsparcie może być wielowymiarowe i tę cechę oddaje również system monitorowania. Przedstawiciele IZ RPO wskazywali na problemy w szacowaniu wartości wskaźników, powiązane właśnie z elementem wielowymiarowości wsparcia. Główną metodą wyznaczania wartości docelowych wskaźników, była metoda kosztów jednostkowych. W praktyce polegało to na tym, iż na początku zaplanowano alokację środków, najpierw na OP, dalej na działania. W odniesieniu do ustalonej alokacji planowane były wskaźniki, dla których obliczane były koszty jednostkowe. W sytuacji, kiedy realizowany jest jeden typ wsparcia, wyliczenie takiego wskaźnika może być miarodajne, jeżeli jednak planowana interwencja zakłada więcej możliwych do realizacji typów projektów, wówczas może dochodzić do przeszacowania kosztów lub ich niedoszacowania. Jeżeli np. planowane było realizowanie większych projektów o wyższych kosztach, a w praktyce okazało się to niemożliwe, wówczas dofinansowanie otrzymuje więcej podmiotów na niższą kwotę, które realizują wyższe niż zakładano poziomy wskaźników.

Wskaźniki rezultatu strategicznego

W RPO WZ 2014-2020 założono wzrost nakładów sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB (BERD) z poziomu 0,08% w 2012 roku do poziomu 0,20% w 2023 roku.

Tabela 8. Prognozowany poziom realizacji wskaźnika rezultatu strategicznego na rok 2023 dla PI 1b

Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)
Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB (BERD)	%	0,08	2012	0,20

Źródło: RPO WZ 2014-2020.

W porównaniu z rokiem bazowym wartość wskaźnika rezultatu *Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB (BERD)* rośnie i w 2018 roku osiągnęła wartość 0,24%, utrzymanie wartości wskaźnika pozwoli osiągnąć wartość docelową.

W przypadku PI 1a w RPO WZ 2014-2020 założono wzrost nakładów na działalność B+R w relacji do PKB z poziomu 0,37% w 2012 roku do poziomu 0,97% w 2023 roku.

Tabela 9. Prognozowany poziom realizacji wskaźnika rezultatu strategicznego na rok 2023 dla PI 1a

Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)
Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB	%	0,37	2012	0,97

Źródło: RPO WZ 2014-2020 z 26.07.2018 r.

W porównaniu z rokiem bazowym wartość wskaźnika rezultatu *Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB* zmalała i w 2018 roku osiągnęła wartość 0,55%. Wartość tego wskaźnika jeszcze do roku 2016 malała. Obecnie obserwowany jest znaczący wzrost od roku 2017, nie mniej jednak realizacja wskaźnika na zakładanym poziomie może być zagrożona.

Dla PI 3c określono wskaźnik: Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług. Wartość docelowa została ustalona na 21% w 2023 r. W roku 2019 wartość wskaźnika wyniosła 12,1%. Dane historyczne wskazują na duże wahania wartości wskaźnika, jeszcze w roku 2018 wynosił on 20,2%. Widoczne jest zagrożenie w realizacji zakładanego poziomu.

W priorytecie inwestycyjnym 3a wybrano dwa wskaźniki strategiczne: *Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB (%)* oraz *Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej (%)*.

Wartość docelowa wskaźnika nakładów inwestycyjnych w stosunku do PKB w 2023 została ustalona na poziomie 5%. W roku 2018 wskaźnik ten osiągnął wartość 6,9%, nie ma zagrożenia w realizacji zakładanego poziomu.

Wartość docelowa wskaźnika *Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej (%)* ustalona została na poziomie 1,3% do 2023 r. W 2019 r. wskaźnik wyniósł 3%, nie istnieje zatem ryzyko nieosiągnięcia zakładanej wartości wskaźnika.

1.1.2. Ocena interwencji publicznej w powiązaniu z wyzwaniami i potrzebami społeczno – ekonomicznymi regionu i wymiarem terytorialnym RPO WZ

Ogólna ocena wpływu poszczególnych osi priorytetowych na sytuację społeczno-ekonomiczną regionu

Realizacja działań w ramach sektora gospodarczego zakładała osiągnięcie konkretnych zmian. Działania ukierunkowane na wsparcie w ramach PI 1b miały m.in. :

- zachęcić przedsiębiorstwa do rozwoju własnego zaplecza badawczo - rozwojowego jak też do nawiązywania współpracy w zakresie prac B+R z jednostkami naukowymi oraz z innymi przedsiębiorstwami;
- wzmocnić przygotowanie firm do wdrażania własnych lub zakupionych wyników badań naukowych i technologii;
- wzmocniać kooperację między MŚP a jednostkami naukowymi;
- stymulować jednostki naukowe do generowania rozwiązań i technologii o wysokim potencjale komercjalizacji;
- *wspierać regionalny system innowacji.*

W przypadku PI 1a, zaplanowane działania miały:

- wzmocnić regionalną infrastrukturę B+R zgodnie z potrzebami przedsiębiorstw i regionów.

Działania zaplanowane w PI 3c powinny:

- wspierać inwestycje skutkujące wdrażaniem innowacji oraz upowszechnienie rozwiązań TIK w przedsiębiorstwach, co jest szansą na zwiększenie konkurencyjności;

Natomiast w ramach PI 3a realizowane projekty, powinny:

- wspierać rozwój firm w początkowej fazie.

- tworzyć, rozbudować i wzmacniać infrastrukturę na rzecz rozwoju gospodarczego.
- budować gotowość IOB do świadczenia usług odzwierciedlających potrzeby przedsiębiorstw.
- zastosować system popytowy do rozwoju IOB (bon na usługi)
- wzmacniać kooperację między przedsiębiorcami.

Zaplanowane i zakontraktowane środki oraz osiągnięte poziomy wskaźników, wskazują, iż realizowane projekty wykorzystywały/wykorzystują dostępną alokację, oraz realizowały/realizują założone wartości wskaźników. W tym wymiarze poniesione nakłady przyczyniają się do poprawy sytuacji w regionie. Jednak jak wskazuje analiza danych zastanych, w wielu przypadkach liczba złożonych wniosków o dofinansowanie przekraczała możliwości dofinansowania. Na koniec 2020 r. w całej OPI zidentyfikowano, iż umowy zostały podpisane z nieco ponad połową wnioskujących (54%). Pokazuje to m.in. skalę zapotrzebowania, oraz wskazuje na grupę podmiotów, która wciąż wymaga wsparcia.

Diagnoza dokonana w ramach niniejszego zlecenia wykazała, iż od względem stanu innowacyjności województwo zachodniopomorskie oceniane jest jako jeden z najsłabszych regionów w kraju. Charakteryzuje się to przede wszystkim niewielkim odsetkiem firm w regionie które wprowadzają innowacje w swojej działalności. Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw wynosił w 2019 roku jedynie 12,1%, czyli był to jeden z najniższych wskaźników w Polsce. Innowacyjność przedsiębiorstw kształtowała się poniżej średniej dla Polski w sektorze przemysłowym i znacznie poniżej średniej w sektorze usług. W efekcie w województwie funkcjonuje mała liczba firm z nowoczesnych branż gospodarki. Mała liczba zgłaszanych patentów w okresie 2009 - 2019 nie wzrosła znacząco. Ponadto powstające zasoby innowacyjne charakteryzują się nierównomiernym rozkładem. Koncentracja prac badawczych głównie w dwóch ośrodkach regionu (Szczecinie i Koszalinie) ogranicza możliwości innowacyjne firm działających na pozostałym obszarze województwa. W regionie nie ma wielu produktów lub usług o charakterze innowacyjnym, co istotnie wpływa na rozwój najważniejszych branż w tym obszarze, zgodnie z ideą inteligentnych specjalizacji.

Przyczyn niskiego poziomu innowacyjności województwa należy upatrywać w kilku czynnikach. Przede wszystkim niewielki udział małych, średnich i dużych przedsiębiorstw w strukturze gospodarki. Większość zachodniopomorskich przedsiębiorstw nie prowadzi własnej działalności badawczej, ponieważ nie jest w stanie samodzielnie udźwignąć wydatków związanych z procesem badawczym czy z utrzymaniem niezbędnej do tego infrastruktury. Wiele nowatorskich pomysłów i technologii zatrzymuje się na etapie idei, ponieważ ich wdrożenie jest zbyt kosztowne i obarczone dużym ryzykiem niepowodzenia. Niewielki udział MSP w regionalnych nakładach na działalność innowacyjną. Ważny jest również brak regularności. Prace B+R, prowadzone w przedsiębiorstwach, mają charakter dorywczy. Trudność w budowaniu potencjału innowacyjnego firm w regionie, wynika nie tylko ze słabej aktywności samych przedsiębiorstw, ale także ze słabo zintegrowanego systemu instytucji wspierających innowacyjność oraz działalność B+R.

Nakłady przedsiębiorstw na działalność B+R są niewystarczające. Wydatki na innowacje w województwie zachodniopomorskim dość znacznie odbiegały od średniej krajowej i niemalże w całym analizowanym okresie, czyli latach 2006-2019 były od niej zdecydowanie niższe. Jedynie w 2015 r. nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach nieznacznie przekroczyły średnią krajową i wyniosły 2736 zł/osobę (podczas, gdy średnia dla Polski w tym czasie wynosiła 2 515 zł/osobę). Nakłady na działalność innowacyjną są w województwie zachodniopomorskim jednymi z najniższych, bo w 2019 r. wyniosły zaledwie 677 zł, podczas gdy w najlepiej pod tym względem wypadającym województwie mazowieckim była to kwota ponad 4,5 tys. zł. niski poziom nakładów na działalność B+R

w regionie w relacji do PKB (w zachodniopomorskim wskaźnik ten wynosi 0,27% - przy średniej krajowej 0,65% i 2% w Unii Europejskiej - nakłady na działalność B+R w przeliczeniu na jednego mieszkańca (53 zł w zachodniopomorskim przy średniej krajowej równej 120 zł).

W regionie występują niedostatki w infrastrukturze badawczo-rozwojowej. Zaplecze badawczo-rozwojowe nie jest dostosowane do potrzeb gospodarki regionu. Cały ciężar współpracy sfery B+R z gospodarką spoczywa na uczelniach. Przedsiębiorstwa mają niewielki wpływ na kierunek i zakres regionalnych działań podejmowanych w obszarze B+R przez jednostki naukowe.

Widocznym problemem jest również mała liczba pracowników B+R. W województwie zachodniopomorskim zatrudnienie w sektorze B+R w porównaniu z innymi województwami Polski jest na przeciętnym poziomie. W latach 2003-2015 dynamika zatrudnienia w tej sferze ulegała wahaniom. Nakłady wewnętrzne na działalność B+R w relacji do PKB w latach 2002-2018 w województwie zachodniopomorskim rosły, jednak dość znacznie odbiegały od średniej krajowej. Należy odnotować, że na tle innych województw, zachodniopomorskie ma dość słaby wskaźnik tzw. EPC, czyli ekwiwalentu pełnego czasu pracy związanego z działalnością badawczo – rozwojową. Za pozytywne należy uznać, że wskaźnik ten w latach 2016-2019 wzrósł z 425 EPC do 884 EPC, co świadczy o większym zaangażowaniu pracowników w sferę B+R. Jednak jest to zdecydowanie mniej niż w takich regionach.

Udało się rozwiązać niektóre trudności, które już wcześniej utrudniały regionowi zwiększenie konkurencyjności. Takim przykładem wskaźnika jest udział produkcji sprzedanej wyrobów nowych/ulepszonych w przedsiębiorstwach przemysłowych w wartości sprzedaży wyrobów ogółem w województwie zachodniopomorskim. Przeanalizowano dane za lata 2005-2019. Odsetek takich wyrobów uległ zmniejszeniu w analizowanym okresie. W 2009 r. wyniósł ogółem blisko 9,5%, natomiast w 2019 r. było to 4,3%. W omawianym okresie dostrzeżono wahania w tym zakresie zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym. Przy czym, w sektorze publicznym można mówić o obniżaniu się trendu, natomiast w sektorze prywatnym udział produkcji sprzedanej wyrobów nowych/ulepszonych w przedsiębiorstwach przemysłowych w wartości sprzedaży wyrobów ogółem wzrastał.

W województwie zachodniopomorskim istnieje bardzo duży potencjał przedsiębiorstw do kooperacji, współpracy i wdrażania nowych modeli biznesowych. W latach 2009-2019 regularnie wzrastał udział przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w ramach inicjatywy klastrowej lub innej sformalizowanej współpracy wśród przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie. Dzięki temu wzrostowi w roku 2019 r. odsetek ten wyniósł aż 45, czym ponad dwukrotnie przekroczył średnią dla Polski, wynoszącą 20,5% i zapewnił województwu zachodniopomorskiemu pierwsze miejsce w Polsce.

Mimo to obserwowane jest wciąż niewystarczające zaufanie przedsiębiorstw do innych firm regionu oraz brak informacji o gospodarce regionu. Przedsiębiorcy nie mają odpowiedniej wiedzy o innych podmiotach działających w regionie zachodniopomorskim, ich potrzebach i ofertach.

Bardzo ważnym problemem w tej kwestii pozostaje też brak znaczącej liczby porozumień między nauką a biznesem – co pozostaje jednym z fundamentalnych czynników wpływających na przyrost innowacji. Brakuje kooperacji między MŚP a jednostkami naukowymi, przez co MŚP nie mają wystarczającego dostępu do technologii. Warunki współpracy przedsiębiorstw z jednostkami naukowymi nie są optymalne. Skuteczne wsparcie B+R+I wymaga działań skoordynowanych, spójnych, kompleksowych i planowanych w sposób strategiczny. Współpraca tych dwóch sfer w regionie charakteryzuje się brakiem systematyczności i nie jest ona wynikiem strategicznego działania

zorientowanego na długookresowy rozwój innowacji. Przedsiębiorcy nie posiadają wiedzy o badaniach prowadzonych przez jednostki B+R regionu zachodniopomorskiego. Efektem jest brak współpracy z jednostkami B+R lub zła ocen tej współpracy. Niekorzystny jest udział środków przeznaczanych przez przedsiębiorstwa regionu na finansowanie nauki, wynoszący 0,6% przy średniej krajowej 9,9%. Mimo iż zwiększyła się liczba uczelni wyższych i studentów, jednak transfer wiedzy i technologii między sektorem naukowo-badawczym a praktyką gospodarczą w regionie pozostał na niskim poziomie.

W ostatnich latach nastąpił znaczący wzrost liczby IOB w województwie zachodniopomorskim. Był to efekt wzmożonej dynamiki napływu nowych inwestorów. Znaczącej poprawie uległy również zakres i jakość oferowanych usług, co było wynikiem dostosowywania się do potrzeb inwestycyjnych przedsiębiorstw. Wzrasta również ich potencjał do wdrażania nowoczesnych usług wsparcia innowacji.

Obecnie w regionie zaobserwować można szerokie spektrum instytucji otoczenia biznesu, których zadaniem jest wspomaganie innowacyjnych przedsięwzięć. Zauważalne są również efekty działalności IOB - następuje wzrost liczby przedsięwzięć mających wspierać przedsiębiorczość oraz aktywność innowacyjną zachodniopomorskich firm. Dyskusyjna pozostaje jednak kwestia dopasowania powstających usług i infrastruktury wsparcia przedsiębiorców do potrzeb na rynku.

Niestety przestrzenne rozmieszczenie IOB, które koncentrują się niemal wyłącznie wokół Szczecina, może utrudniać tworzenie sieci wspierającej rozwój gospodarczy województwa w sposób równomierny. Jednostki samorządu terytorialnego oraz uczelnie wykazują umiarkowaną aktywność w zakresie rozbudowy zaplecza inkubacyjnego dla młodych firm oraz parków technologicznych.

Rozwiązaniem trudności z transferem wiedzy i technologii mogłyby być jednostki i organizacje, których zadaniem jest tworzenie i transfer technologii. Niestety jednostki te działają bardzo słabo - województwo zachodniopomorskie zajmuje ostatnie miejsce w kraju pod względem udziału prac rozwojowych w wydatkach na B+R. Występują trudności z określeniem własnych potrzeb technologicznych i organizacyjnych, niewystarczające wsparcie organizacyjne ze strony instytucji okołobiznesowych dla przedsiębiorstw regionu zachodniopomorskiego.

Duża część przedsiębiorców wpisujących się w obszary inteligentnych specjalizacji Pomorza Zachodniego nie posiada wiedzy na temat wsparcia w ramach strategii rozwoju tych specjalizacji – co potwierdzają wnioski zawarte w raporcie dotyczącym roli RPO WZ we wzmacnianiu regionalnych inteligentnych specjalizacji. Ponadto, zauważa się obszary problemowe związane ze słabą aktywnością projektową instytucji otoczenia biznesu, mały stopień realizacji projektów z zakresu wdrażania prac badawczo-rozwojowych oraz kooperacji przedsiębiorstw – niskie zainteresowanie wsparciem oferowanym przez RPO WZ w tych zakresach wskazywać może na wcześniej wspomniane braki wiedzy nie tylko o oferowanym wsparciu, ale też ogółem o zagadnieniu inteligentnych specjalizacji i jego znaczeniu dla rozwoju. Niedostateczny przepływ informacji o możliwych źródłach finansowania działalności innowacyjnej.

Ocena możliwości osiągnięcia podobnych efektów innymi metodami

Elementem niniejszego raportu była również ocena tego, na ile i czy była możliwość osiągnięcia podobnych efektów interwencji innymi metodami. Ocena ta dokonana została na podstawie analizy danych zastanych, w tym analizy osiągnięcia zakładanych wartości wskaźników, a tym samym celów Programu, a także analizy wywiadów zrealizowanych z przedstawicielami IZ RPO WZ. Jak wykazywano

powyżej zaplanowane w Programie formy wsparcia okazały się skuteczne i w opinii badanych przedstawicieli IZ pozwoliły osiągnąć zakładany efekt. Warto w tym miejscu podkreślić, iż dokonana na potrzeby niniejszego zlecenia diagnoza wskazywała np. iż pod względem stanu innowacyjności województwo zachodniopomorskie oceniane jest jako jeden z najsłabszych regionów w kraju. Pracownicy IZ wskazywali w tym obszarze na trudność realizacji projektów i osiągnięcia widocznych zmian, spowodowanych niewystarczającym potencjałem firm do działań innowacyjnych. Jednocześnie dokumenty nadrzędne określają w jaki sposób kierunkować wsparcie i na jakie obszary przeznaczać należy środki. W tym wymiarze zaplanowanie wsparcia w inny alternatywny sposób nie było możliwe, gdyż zaplanowane wsparcie było zgodne z potrzebami i możliwościami regionu, a także z dokumentami nadrzędnymi. Warto podkreślić jest to, iż sam program dawał pewną elastyczność w realizacji konkretnych już typów projektów. Planowanie interwencji, mimo doświadczenia zawsze wiąże się z podejmowaniem decyzji, które nie zawsze w całości odpowiadają na potrzeby wnioskodawców. Warto podkreślić jest to, że wprowadzanie dużych zmian, możliwe jest dopiero na podstawie bieżących doświadczeń, jak wskazuje jeden z respondentów badania jakościowego:

„To jest tak, że program operacyjny ma pewien poziom ogólności i nie da się w szczegółach zaplanować jego realizacji. W trakcie realizacji programu zmieniał się pomysł, czy sposób na zrealizowanie, danego działania, czy typu projektu. Na pewno program operacyjny musi mieć taką elastyczność. My planujemy potencjalne typy i planujemy cele, do których chcemy dojść. Sytuacja „covidowa” pokazała, że jest to słuszne podejście. Że trzeba zostawić pewną swobodę, która pozwoli reagować na bieżące potrzeby, przesuwać interwencję, gdzie ona jest w danym momencie najbardziej potrzebna”.

Sposób zastosowania zasady koncentracji tematycznej

Podstawą polityki spójności są cztery kluczowe zasady: zasada koncentracji, zasada programowania, zasada partnerstwa, zasada dodatkowości. Zasada koncentracji ma 3 aspekty:

- Koncentracja środków: większa część środków z funduszy strukturalnych (70 % w latach 2014-2020) jest skoncentrowana na najbiedniejszych regionach i państwach.
- Koncentracja wysiłków: Ukierunkowanie inwestycji na działania wspierające wzrost gospodarczy;
- Koncentracja wydatków: na początku każdego okresu programowania, na każdy program przyznaje się roczne finansowanie. Środki te muszą zostać wydane do końca drugiego roku od ich przyznania (zasada zwana zasadą N+2).⁷

Polityka spójności określa, że regiony i państwa członkowskie muszą ukierunkować inwestycje ze środków UE na cztery kluczowe obszary sprzyjające wzrostowi gospodarczemu i tworzeniu miejsc pracy oraz realizować priorytety Strategii Europa 2020 i wpisywać się w jeden z jedenastu obszarów tematycznych interwencji funduszy strukturalnych w latach 2014 - 2020:

- 1. Badania i działalność inwestycyjna,**
- 2. Technologie informacyjno – komunikacyjne,**
- 3. Konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP),**

⁷ https://ec.europa.eu/regional_policy/pl/policy/how/principles/

4. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną,

5. Dostosowanie do zmian klimatycznych oraz zapobieganie zagrożeniom i zarządzanie nimi,
6. Ochrona środowiska i efektywne wykorzystywanie zasobów,
7. Zrównoważony transport oraz usuwanie wąskich gardeł w kluczowych infrastrukturach sieciowych,
8. Promowanie zatrudnienia i wspieranie mobilności siły roboczej,

9. Włączenie społeczne i zwalczanie ubóstwa,

10. Edukacja, poszerzenie umiejętności i kształcenie ustawiczne,
11. Kreowanie możliwości instytucjonalnych oraz efektywna administracja publiczna.

Zgodnie z przyjętą zasadą koncentracji tematycznej oraz towarzyszącej jej zasadzie koncentracji środków (ring-fencing) 50 % środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego została przeznaczonych na realizację projektów w ramach obszaru 1, 3, 4, a 20% środków z Europejskiego Funduszu Społecznego będzie przeznaczonych na realizację projektów w obszarze 9.

Obok wyżej wymienionej koncentracji tematycznej, polityka spójności była kierowana ideą wzmacniania zdiagnozowanych potencjałów rozwojowych, na których oparty miał być rozwój regionalny. Oznacza to konieczność wyznaczenia regionalnych specjalizacji (inteligentne specjalizacje), na których potencjałe bazować miały procesy rozwojowe stymulowane i wzmacniane przez środki funduszy strukturalnych.⁸

W województwie zachodniopomorskim wyróżniono 5 głównych obszarów gospodarczych, będących regionalnymi specjalizacjami. Stanowią one podstawę do identyfikacji inteligentnych specjalizacji regionu⁹:

- Biogospodarka (oparta o naturalne zasoby regionu i jego potencjał gospodarczy oraz naukowo-badawczy),
- Działalność morska i logistyka (w tym technika morska, branża, która jest mocno osadzona w regionie, ale która musi odpowiadać na współczesne wyzwania),
- Przemysł metalowo-maszynowy (w regionie przybywa firm z tego sektora, zwiększa się oferta parków przemysłowych, dodatkowym atutem jest cenne doświadczenie związane z przemysłem okrętowym),
- Usługi przyszłości (dynamicznie rozwijająca się branża ICT, IT, KPO, czy przemysły kreatywne),
- Turystyka i zdrowie (wykorzystanie zasobów przyrodniczych i dorobku kulturowego).

W obrębie wyżej wskazanych obszarów, w których istnieją regionalne specjalizacje, rozwijane są inteligentne specjalizacje regionu. Są to obszary, które zawierają w sobie cechy stanowiące o specjalizacji regionu, ale jednocześnie wiąże się z nimi konieczność uwzględniania sfery badawczo-rozwojowej, wykorzystywania innowacji w produkcji i rozszerzania zasięgu na rynku regionalnym i ponadregionalnym. Inteligentne specjalizacje są instrumentem rozwoju regionu, skoncentrowanym na dziedzinach, w których posiada on największy potencjał i zaplecze badawczo-rozwojowe. Dzięki temu, są to pola działalności, w których istnieją warunki dla rozwoju nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki, na podstawie której budowana jest konkurencyjność regionu.

⁸ <http://www.rpo.wzp.pl/wiadomosci/wizja-polityki-spojnosci-2014-2020>

⁹ Wydział Zarządzania Strategicznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego, Wykaz Inteligentnych Specjalizacji Województwa Zachodniopomorskiego, Szczecin 2016

W województwie zachodniopomorskim mamy do czynienia z poniższymi, zidentyfikowanymi inteligentnymi specjalizacjami:

- Wielkogabarytowe konstrukcje wodne i lądowe,
- Zaawansowane wyroby metalowe,
- Produkty drzewno-meblarskie,
- Opakowania przyjazne środowisku,
- Produkty inżynierii chemicznej i materiałowej,
- Nowoczesne przetwórstwo rolno-spożywcze,
- Multimodalny transport i logistyka,
- Produkty oparte na technologiach informacyjnych.

Założenie stosowania zasady koncentracji tematycznej, było wymogiem nadrzędnym w stosunku do programu i w tym kontekście Cele tematyczne musiały być i zostały w nim uwzględnione. Realizacja celów strategicznych dla regionu możliwa jest wtedy, kiedy podmioty skupione wokół niego wspólnie go realizują. Należy tutaj jednocześnie podkreślić, iż wyznaczone cele nie mają charakteru regionalnego jako takiego, gdyż są wyznaczane przez politykę wyższego rzędu. Mogą pojawiać się zatem w regionach sytuacje, iż mimo np. konieczności koncentracji środków na rozwój sektora B+R, potencjał województwa nie będzie wystarczający do tego, aby realizować wszystkie postawione przed nim wyzwania. Jak wskazują respondenci badania jakościowego: „podział minimalny środków sfery badawczo rozwojowej budził wiele emocji, dlatego, że to był nowy obszar i tak naprawdę istniały bardzo duże obawy ze strony regionu, czy uda się zbudować mechanizm wsparcia, czy uda się te projekty badawcze dobrze oceniać, realizować, to wymagało zbudowania całego systemu, to były duże wyzwania.” Z drugiej strony przykład ten pokazuje, iż region ma możliwość elastycznego podejścia do planowania interwencji i przyjęcia takich rozwiązań, aby w konsekwencji realizować cele wyznaczone przez politykę spójności. Nie zmienia to faktu, iż potrzeby w danym obszarze możliwe są do wypełniania w jednym tylko okresie programowania. Należy pamiętać, iż trwała zmiana i budowa potencjału to proces wieloletni, który wymaga konsekwencji w planowaniu. Jednocześnie środki planowane na rozwój poszczególnych obszarów, mają tylko częściowy wpływ na zmianę sytuacji w regionie. Do całościowej zmiany potrzebne jest wspólne zaangażowanie podmiotów (środki prywatne) wraz z odpowiednim wsparciem publicznych (wsparcie legislacyjne oraz środki krajowe, a także środki dostępne w ramach programów operacyjnych). Te wszystkie elementy składać się mogą na pełną zmianę w danym obszarze.

Analiza logiki interwencji potwierdziła, iż podział programu na osie priorytetowe i działania został dokonany prawidłowo. Zgodnie z zapisami dokumentu RPO WZ na lata 2014 – 2020 celem głównym OP I jest podniesienie poziomu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu dzięki wykorzystaniu potencjału regionalnych i inteligentnych specjalizacji, w szczególności poprzez zwiększenie aktywności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw. Długotrwały wzrost i osiągnięcie silnej pozycji konkurencyjnej gospodarki regionu warunkowane jest zastosowaniem w sektorze przedsiębiorstw wyników prac badawczo-rozwojowych, nowoczesnych technologii i innowacji (CT 1). W tym celu należy jednak także stymulować zdolności i motywację przedsiębiorstw, w szczególności sektora MŚP, do ciągłego wzrostu, rozwoju i inwestowania w działalność o wyższej wartości dodanej (CT 3). Realizacja celu głównego OP I oparta była na realizacjach CT 1 i CT 3. Połączenie dwóch CT w ramach jednej osi priorytetowej zostało uzasadnione z uwagi na komplementarność zaplanowanych do realizacji typów projektów. Wsparcie infrastruktury i działalności w zakresie B+R w ramach CT 1

więzało się ściśle z zaprogramowanym w ramach CT 3 wdrażaniem innowacji produktowych, procesowych, marketingowych i organizacyjnych w przedsiębiorstwach.

Jak podkreślają uczestnicy badań jakościowych prace nad programem wymagają podejścia uwzględniającego określony kompromis. Jak już wskazywano realizacja programu i przypisywanie osi, działań do zidentyfikowanych obszarów wsparcia, nie zawsze w całości pokrywa się z potrzebami podmiotów. Najchętniej realizowane są projekty, które nie obciążają beneficjentów i pozwalają na rozwój, co nie zawsze musi być zgodne z realizowaną w regionie polityką. Sytuację tę obrazuje poniższy cytat:

„Ja myślę, że większe instrumenty powinny być skierowane do przedsiębiorczości, powinniśmy bardziej zachęcać i wspierać przedsiębiorców, żeby korzystali ze środków z EFRR, ale tu nie mieliśmy wysoko postawionej poprzeczki i nie było to trudne w realizacji. Może wsparcie dla IOB można by zaplanować inaczej. Środki unijne też nie są po to, żeby zaspakajać wszystkie potrzeby, tylko żeby realizować ambitne cele.”

Na podstawie dokonanych analiz oraz przeprowadzonych wywiadów jakościowych należy pozytywnie ocenić interwencję realizowaną w ramach RPO WZ na lata 2014 – 2020. Odpowiadała ona zidentyfikowanym problemom, jednak nie zawsze potencjalni beneficjenci byli zainteresowani realizacją projektów w taki sposób, jak to zaplanowano. Należy mieć tutaj na względzie, iż pomimo tego, że wsparcie planowane jest w oparciu o diagnozę, to poszczególne typy projektów, sposób ich realizacji jest bardzo różnorodny. Jak wskazywano to przy okazji analizy poziomu osiągnięcia wartości docelowych wskaźników, zainteresowanie wnioskodawców było tak duże, jak tego oczekiwano. Nakładają się tutaj dwie sytuacje, czyli ważenie kosztów i korzyści przez beneficjentów oraz szczegółowe potrzeby i wymagania stawiane regionom przez założenia polityki spójności. Żeby osiągnąć założoną zmiany, oba te elementy muszą się równoważyć i do takiej równowagi region powinien dążyć.

W obszarze przedsiębiorczości w ramach diagnozy społeczno – gospodarczej zidentyfikowano potrzeby i wyzwania regionu w obszarze gospodarczym, które mają wpływ na rozwój we wskazanym sektorze. Mowa tutaj o tym, iż współczesna gospodarka jest kształtowana przez trzy wzajemnie powiązane procesy: globalizację, konkurencję i innowacje. Przewagę konkurencyjną uzyskują te kraje, regiony i miasta, na których terenie są skoncentrowane przedsiębiorstwa zdolne do tworzenia innowacji. Identyfikacja potrzeb regionu została dokonana na potrzeby RPO WZ 2014 – 2020 w ramach diagnozy poprzedzającej powstanie ostatecznego dokumentu. W efekcie dokonanych prac wyodrębniono potrzeby w regionie, związane z obszarami, których wsparcie było możliwe poprzez interwencję środkami RPO WZ. W powiązaniu z poszczególnymi Priorytetami Inwestycyjnymi wyodrębniono poniższe problemy:

- PI 1b - Poziom innowacyjności zachodniopomorskich przedsiębiorstw jest zbyt niski. Nakłady przedsiębiorstw na działalność B+R są niewystarczające. Większość zachodniopomorskich przedsiębiorstw nie prowadzi własnej działalności badawczej, ponieważ nie jest w stanie samodzielnie udźwignąć wydatków związanych z procesem badawczym czy z utrzymaniem niezbędnej do tego infrastruktury. Wiele nowatorskich pomysłów i technologii zatrzymuje się na etapie idei, ponieważ ich wdrożenie jest zbyt kosztowne i obarczone dużym ryzykiem

niepowodzenia. Brakuje kooperacji między MŚP a jednostkami naukowymi, przez co MŚP nie mają wystarczającego dostępu do technologii. Warunki współpracy przedsiębiorstw z jednostkami naukowymi nie są optymalne. Skuteczne wsparcie B+R+I wymaga działań skoordynowanych, spójnych, kompleksowych i planowanych w sposób strategiczny.

Jedną z odpowiedzi na te problemy było zapewnienie wsparcia poprzez wzmacnianie przedsiębiorstw w procesie powstawania innowacji, od pomysłu do przygotowania do wdrożenia, czyli realizacja projektów w ramach działania 1.1 Projekty badawczo-rozwojowe przedsiębiorstw. Kolejnym sposobem na wzmocnienie regionu była realizacja projektów mających na celu wzmacnianie możliwości przedsiębiorstw do podejmowania i prowadzenia własnej działalności badawczo rozwojowej lub też intensyfikacji współpracy przedsiębiorstwa z jednostkami naukowymi poprzez tworzenie i rozwój własnej infrastruktury B+R przedsiębiorstw. Projekty te realizowane były w ramach działania 1.2 Rozwój infrastruktury B+R w przedsiębiorstwach. Dokonana ocena poziomu realizacji wskaźników i tym samym osiągnięcia zakładanych celów Programu pokazuje, iż zaoferowane wsparcie odpowiada na zidentyfikowane potrzeby regionu. Jednocześnie jak podkreślali uczestnicy badań jakościowych oraz analiza dokonana na potrzeby diagnozy społeczno – gospodarczo – środowiskowej wzmacnianie regionu we wskazanych obszarach wciąż jest konieczne. Planowana na lata 2021 – 2027 interwencja środkami unijnymi również uwzględnia dalsze wspieranie całego procesu inicjowania, tworzenia, rozwoju i wdrażania innowacji. Na potrzebę taką wskazują również dokumenty, które wyznaczają kierunki rozwoju regionu, w tym Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030 (SRWZ).

W obszarze PI 1a wskazano, iż w regionie występują niedostatki w infrastrukturze badawczo-rozwojowej. Zaplecze badawczo-rozwojowe nie jest dostosowane do potrzeb gospodarki regionu. Cały ciężar współpracy sfery B+R z gospodarką spoczywa na uczelniach. Przedsiębiorstwa mają niewielki wpływ na kierunek i zakres regionalnych działań podejmowanych w obszarze B+R przez jednostki naukowe. W odpowiedzi na te problemy realizowano projekty w ramach działania 1.3 Rozwój publicznej infrastruktury badawczej. Z jednej strony, jak pokazuje diagnoza regionu, potencjał badawczo - rozwojowy regionu spoczywa na uczelniach wyższych. Z drugiej strony jednak, działania tych jednostek nie są dopasowane do potrzeb przedsiębiorców z regionu. Oferowane wsparcie wspierało tworzenie i rozwijanie infrastruktury badawczej w jednostkach naukowych w zakresie niezbędnym do uruchomienia lub rozszerzenia działalności badawczo-rozwojowej w obszarach kluczowych dla rozwoju gospodarczego regionu określonych jako inteligentne specjalizacje. Realizowane projekty uzupełniały istniejącą infrastrukturę badawczą, a dostęp do niej mają przedsiębiorcy z regionu. Jak wskazywali uczestnicy badań jakościowych oraz na co wskazuje dokonana analiza danych zastanych, w tym dokonana na potrzeby niniejszego zalecenia diagnoza, potrzeba inwestycji w tych obszarach nie została zaspokojona. Konieczna jest kontynuacja wsparcia działalności innowacyjnej obejmujących zarówno jednostki posiadające infrastrukturę jak i samych przedsiębiorców, którzy z tej infrastruktury mogliby korzystać. Doświadczenie w realizacji projektów w obszarze działania 1.3 pokazało, iż projektodawcy (na co wskazywali uczestnicy badań jakościowych) muszą być świadomi potrzeb i możliwości współpracy z przedsiębiorstwami, ale jednocześnie muszą mieć możliwość tworzenia infrastruktury, która będzie służyła celom działalności gospodarczej i niegospodarczej.

W ramach PI 3c zidentyfikowano problemy odnoszące się do sytuacji w której, MŚP w regionie mają trudność w realizowaniu inwestycji prowadzących np. do istotnego wzrostu zatrudnienia, czy też do wykreowania nowego produktu lub zmiany profilu działalności – zarówno w oparciu o środki własne, jak i środki zewnętrzne. Poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw wymaga znaczącego zwiększenia wykorzystywania przez nie innowacyjności w działalności gospodarczej (w województwie występują niedostatki w tym zakresie). Niewystarczające wykorzystanie TIK w przedsiębiorstwach utrudnia wzrost konkurencyjności. Problemy te w sposób szczególny widoczne są na obszarach wiejskich we wschodniej i południowej części regionu. Wsparcie w ramach RPO WZ 2014 – 2020 uwzględniało realizację projektów ukierunkowanych na Wdrażanie wyników prac B+R, Inwestycje przedsiębiorstw wspierające rozwój regionalnych specjalizacji oraz inteligentnych specjalizacji, Tworzenie nowych miejsc pracy na obszarze Specjalnej Strefy Włączenia, Inwestycje przedsiębiorstw w ramach Strategii ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (SOM), Inwestycje przedsiębiorstw w ramach Strategii ZIT dla Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego (KKBOF), Inwestycje w przedsiębiorstwach poprzez instrumenty finansowe. Dokonana ocena poziomu realizacji wskaźników i tym samym osiągnięcia zakładanych celów Programu pokazuje, iż zaoferowane wsparcie odpowiadało na zidentyfikowane potrzeby regionu. Jak podkreślali uczestnicy badań jakościowych zapotrzebowanie na tego typu wsparcie nie zostało wyczerpane w perspektywie finansowej 2014 – 2020. Zmiany się dokonują, ale wciąż widoczne jest zapotrzebowanie. Analiza dostępnych raportów oraz opracowań, a także wyniki badania jakościowego jasno pokazują, iż zaproponowane wsparcie przyczynia się do dokonywania zmian w obszarach problemowych. Nie mniej jednak, nie jest to jednoznaczne z tym, iż zainwestowane środki w pełni zniwelują dany problem. Diagnoza społeczno – gospodarczo – środowiskowa wskazuje na stopniowe dokonywanie pozytywnych zmian, należy zatem dążyć do utrzymania pozytywnych efektów oraz wspierania tych obszarów, które wciąż wskazują na występowanie problemów. Wciąż odczuwane są skutki pandemii COVID-19 i kryzysu gospodarczego jaki wywołała. Pomimo pozytywnego wpływu zrealizowanego wsparcia, należy zabezpieczyć przedsiębiorców w narzędzia ułatwiające odbudowę ich potencjałów i utrzymania poziomu zatrudnienia. Aktywizacja gospodarcza w sposób szczególny potrzebna jest na terenach Specjalnej Strefy Włączenia (SSW), gdyż dokonywanie zmian jest procesem długofalowym i skoordynowanym. Wsparcie przedsiębiorców w tych obszarach pozwala na zachowanie zrównoważonego rozwoju w regionie i zapewnienie równych warunków do życia mieszkańcom całego województwa.

Analiza dokumentów pozwoliła określić, iż w przypadku PI 3a problemy na jakie powinna była odpowiadać interwencja dotyczą tego, iż potencjał rozwoju MŚP, zwłaszcza w ich początkowej fazie, nie był w pełni wykorzystywany. Środowisko gospodarcze do rozwoju przedsiębiorstw nie było optymalne (niewystarczająca dostępność terenów inwestycyjnych). Istniało wiele niezagospodarowanych terenów, które mogły stanowić atrakcyjne miejsca do lokowania nowych pomysłów biznesowych. Działalność IOB była często niedostosowana do potrzeb gospodarki. Aby instytucje otoczenia biznesu wspierały rozwój przedsiębiorstw, powinny lepiej dostosować swoje działania do ich potrzeb. Działania podejmowane przez organizacje zrzeszające przedsiębiorców nie stanowiły istotnej wartości dodanej w wymiarze rozwoju badań i wdrażania innowacji. Kooperacja między przedsiębiorcami również była niewystarczająca. Żeby zmienić tę sytuację w ramach RPO WZ 2014 – 2020 zaproponowano szereg działań, które miały sprzyjać zmianie. Dokonana ocena poziomu realizacji wskaźników i tym samym osiągnięcia zakładanych celów Programu pokazuje, iż zaoferowane wsparcie odpowiadało na zidentyfikowane potrzeby regionu. Dokonano inwestycji w zakresie zapewnienia infrastruktury przedsiębiorczości w postaci stref inwestycyjnych, w tym uwzględniając

potrzeby wynikające ze strategii ZIT oraz KS. W uzupełnieniu do powyższego realizowano projekty mające na celu wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez wsparcie koordynacji działań wzmacniających pozycję regionalnej gospodarki w wymiarze krajowym, jak i międzynarodowym. Przedsiębiorcy mogli uzyskać wsparcie w obszarze kooperacji, czy też do usług świadczonych przez profesjonalnie przygotowane IOB.

Ocena uwarunkowań zewnętrznych, analiza zjawiska synergii lub kanibalizacji

W trakcie realizacji prac nad spełnieniem wymogów warunkowości ex ante dla funduszy WRS 2014-2020 zidentyfikowano trzy zasadnicze obszary, w których niezbędne jest zaangażowanie samorządów regionalnych: badania naukowe i innowacje; gospodarka odpadami; transport. Zastosowanie warunkowości ex – ante miało wpływ na skuteczność oraz efektywność realizacji Programu.

Warunki ogólne (poza warunkiem ogólnym 7) oraz warunki tematyczne (poza warunkami tematycznymi: 1.1 (dotyczącym inteligentnych specjalizacji), 6.2 (dotyczącym gospodarki odpadami) oraz 7.1. Transport – w zakresie secondary connectivity) są spełniane na poziomie krajowym.

Warunek 1.1. Badania naukowe i innowacje

Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki w dziedzinie badań i innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji, w odpowiednich przypadkach, zgodnie z krajowym programem reform, w celu zwiększenia wydatków na badania i innowacje ze środków prywatnych. Warunek ten jest przez Województwo Zachodniopomorskie zadeklarowany jako niespełniony. Przyczyną jest to, że obowiązująca Regionalna Strategia Innowacji Województwa Zachodniopomorskiego (RSI WZ) była tworzona w latach 2009-2010 i została przyjęta przez Zarząd Województwa w marcu 2011 r. – czyli zbyt wcześnie, by mogła uwzględniać wszystkie wymogi i wytyczne Komisji Europejskiej związane z tworzeniem strategii inteligentnych specjalizacji (RIS3). Z drugiej strony dokument RSI WZ, na tyle, na ile było to wtedy możliwe, dostrzega i bierze pod uwagę problematykę regionalnych specjalizacji. Na przykład jednym z trzech celów strategicznych tego dokumentu jest „Rozwój specjalizacji regionalnych w oparciu o endogeniczny potencjał województwa”. Dokonano próby wyznaczenia obszarów gospodarki, w których takie specjalizacje mogą się rozwijać, a także w sposób ramowy oraz adekwatny do ówczesnego stanu wiedzy określono najważniejsze związane z tym działania i etapy. Z tego powodu dokument RSI WZ może zostać uznany za pierwszy krok w tworzeniu strategii RIS 3. W kolejnych etapach, mając na uwadze kluczową rolę, jaką inteligentne specjalizacje będą odgrywać w polityce Unii Europejskiej w okresie programowania 2014-2020, w 2012 r. dokonano identyfikacji regionalnych specjalizacji na podstawie danych statystycznych. Były to: Biogospodarka, Działalność morska i logistyka, Przemysł metalowy i maszynowy, Usługi przyszłości oraz Turystyka i zdrowie. Przyjęto, że inteligentne specjalizacje będą identyfikowane w granicach określonych ww. regionalnymi specjalizacjami z wykorzystaniem procesu przedsiębiorczego odkrywania. Dlatego też od 2013 r. mają miejsce regularne kontakty z przedsiębiorcami (oraz ich organizacjami, w tym klastrami) w celu rozpoznania ich potrzeb i potencjału w obszarze inteligentnych specjalizacji. Równolegle informacje uzyskane od przedsiębiorców konfrontowane są z rozwiązaniami oferowanymi przez wyższe uczelnie w regionie. Proces ten odbywa się pod przewodnictwem Zarządu Województwa, który w styczniu 2014 r. przyjął (uchwałą nr 93/14) „Założenia do procesu identyfikacji inteligentnych specjalizacji województwa zachodniopomorskiego”, a następnie, w kwietniu 2014 r. (uchwałą 527/14) – „Action plan w celu wypełnienia warunku ex ante dla 1. celu tematycznego (smart specialization)”. Działania

określone w tym planie są całkowicie zgodne z metodologią wskazaną przez Komisję Europejską, m.in. na stronie <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>.

Realizacja przedsięwzięć w ramach sektora gospodarczego uwzględniała fakt, iż projekty realizowane w ramach RPO WZ, tam gdzie to było wskazane powinny odnosić się do inteligentnych specjalizacji określonych przez region. Zastosowane w naborach kryteria wyboru projektów uwzględniały ten element. Wykorzystanie tego warunku pozwoliło ukierunkować wsparcie w regionie, a tym samym miało wpływ na skuteczność jego realizacji.

Ocena wymiaru terytorialnego interwencji RPO WZ

Zgodnie z zapisami dokumentu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014 – 2020 przestrzenne odzwierciedlenie potencjałów i problemów rozwojowych delimituje region na trzy obszary: dwa o wysokiej (Szczeciński Obszar Metropolitalny – SOM, Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzki Obszar Funkcjonalny – KKBOF) oraz jeden o niższej zdolności rozwojowej (Specjalna Strefa Włączenia – SSW). Wsparcie RPO WZ 2014-2020, uwzględniające OSI wskazane w UP, w wymiarze terytorialnym skoncentrowane było na powyższych obszarach.

Wyniki ewaluacji RPO WZ na lata 2007-2013 i zalecenia KE wskazywały na potrzebę odejścia od interwencji punktowej na rzecz realizacji wielosektorowych strategii terytorialnych. Instrumenty ZIT realizowane w Obszarach Funkcjonalnych dwóch największych miast województwa zapewnią realizację projektów odpowiadających zidentyfikowanym terytorialnie potencjałom i deficytom, powiązanych i komplementarnych, efektywnych pod względem kosztów, o szerszym oddziaływaniu prorozwojowym i skali rozwiązywanych problemów.

Skoordynowana terytorialnie interwencja, ukierunkowana na wzmocnienie potencjałów rozwojowych danych obszarów, możliwa była także poprzez mechanizm wsparcia oparty na tzw. kontraktach samorządowych (KS). KS pozwala na uzgodnienie profilu rozwoju obszaru na podstawie zidentyfikowanych potencjałów gospodarczych oraz deklarowanego zaangażowania ze strony grupy JST i partnerów społeczno-gospodarczych, preselekcji proponowanych przez nich powiązanych synergicznie i komplementarnie wiązek projektów pod kątem wpływu na wzmocnienie potencjału gospodarczego danego obszaru oraz realizację celów RPO. Tryb konkursowy KS będzie dotyczył wiązek projektów, w przeciwieństwie do normalnego trybu dotyczącego wyboru pojedynczych projektów.¹⁰

W przypadku obszaru funkcjonalnego Szczecina ZIT wdrażany jest on na terenie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (SOM) obejmującego 13 gmin – członków Stowarzyszenia Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego. Środki na realizację inwestycji pochodzą zarówno z RPO WZ jak i POIiŚ 2014-2020. W przypadku obszaru funkcjonalnego Koszalina, realizacja zintegrowanego podejścia terytorialnego odbywa się w obrębie Koszalińsko – Kołobrzesko – Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego, którego zasięg wyznaczają zachodzące na siebie i powiązane obszary funkcjonalne trzech miast: Koszalina, Kołobrzegu i Białogardu, spośród których naturalną funkcję ośrodka centralnego pełni najsilniej oddziałujący na otoczenie Koszalin. Obszar ten obejmuje 19 gmin, które

¹⁰ Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014 – 2020.

podpisał porozumienie deklarując wolę współpracy przy realizacji ZIT. W odróżnieniu od ZIT SOM, ZIT KKBOF dysponuje środkami na realizację projektów pochodzącymi wyłącznie z RPO WZ 2014-2020. Kontrakt Samorządowy jest narzędziem dla planowania i realizacji zintegrowanych przedsięwzięć istotnych dla rozwoju danego obszaru (a w konsekwencji całego regionu), tworzonym w oparciu o współpracę wszystkich partnerów procesów rozwojowych (samorząd, przedsiębiorcy, sektor edukacji i nauki, organizacje pozarządowe, w tym Lokalne Grupy Działania, Lokalne Grupy Rybackie, itp.) obecnych na danym obszarze. KS realizowany jest przede wszystkim w celu wzmocnienia rozwoju gospodarczego obszaru nim objętego, będącego podstawą do zapewnienia spójności społecznej i infrastrukturalnej. Przyjęte w KS założenia rozwojowe mają być spójne z dokumentami strategicznymi Województwa Zachodniopomorskiego oraz stanowić odpowiedź na określone dla województwa regionalne specjalizacje. Kontrakt Samorządowy jest jedną z podstawowych form realizacji interwencji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014 – 2020 (RPO WZ 2014 – 2020). Oznacza to, że podmioty realizujące projekty ujęte w KS mają zarezerwowane środki w ramach budżetu danego priorytetu programu operacyjnego na realizację przedłożonego projektu, jednakże pod warunkiem, że założenia KS realizują cele oraz wskaźniki określone dla RPO WZ 2014 – 2020. Na terenie województwa powołano 6 KS.¹¹

W OP I Gospodarka, innowacje, nowoczesne technologie, polityka terytorialna uwzględniona została w następujących działaniach:

- Działanie 1.7 Inwestycje przedsiębiorstw w ramach strategii ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego;
- Działanie 1.8 Inwestycje Przedsiębiorstw w ramach ZIT dla Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego;
- Działanie 1.11 Tworzenie i rozbudowa infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego w ramach ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego;
- Działanie 1.12 tworzenie i rozbudowa infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego w ramach strategii ZIT dla Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego;
- Działanie 1.13 tworzenie i rozbudowa infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego w ramach kontraktów samorządowych.

Tabela 10. Alokacja środków na działania realizujące wymiar terytorialny RPO WZ na lata 2014 – 2020 (dane w euro).

Rok	Działanie 1.7	Działanie 1.8	Działanie 1.11	Działanie 1.12	Działanie 1.13
2015	5 000 000	5 000 000	20 000 000	10 000 000	17 000 000
2016	5 000 000	5 000 000	20 000 000	10 000 000	17 000 000
2017	5 000 000	5 000 000	20 000 000	10 000 000	17 000 000
2018	5 000 000	5 000 000	20 000 000	10 000 000	17 000 000
2019	5 000 000	5 000 000	11 000 000	4 000 000	9 000 000
2020	5 000 000	5 000 000	11 000 000	4 000 000	9 000 000

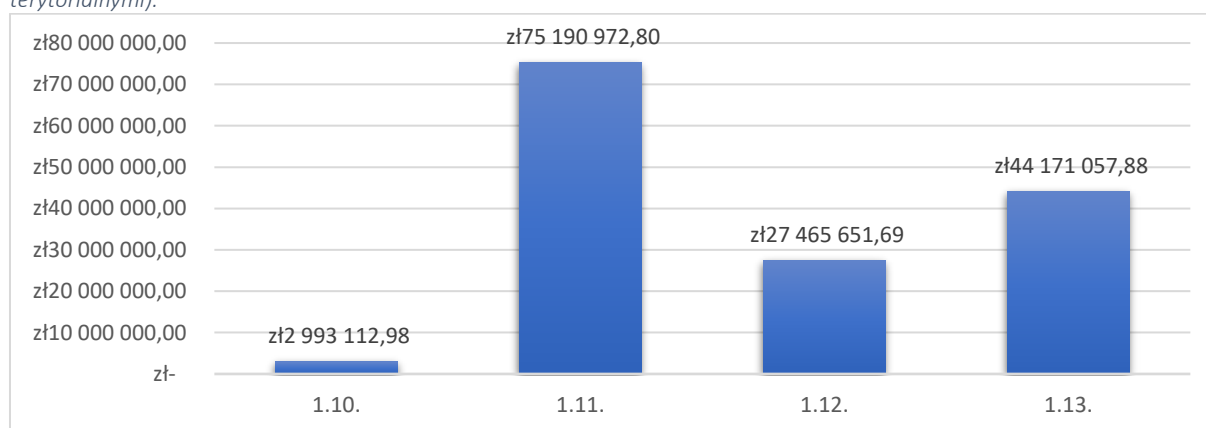
Źródło: opracowanie własne na podstawie SOOP.

Działania związane z tworzeniem i rozbudową infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego zostały objęte istotnymi zmianami w zakresie alokacji, uwzględniającymi niższy, niż zakładano na etapie programowania, potencjał absorpcyjny. W stosunku do kwot przyjętych w roku 2015, zatwierdzone

¹¹ Ewaluacja mid-term dotycząca postępu rzeczowego RPO WZ 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania, kwiecień 2019 r.

przez Komisję Europejską w dniu 26.07.2018 r. zmiany Programu objęły zmniejszenie środków. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, na zmniejszenie również alokacji na działanie 1.10 Tworzenie i rozbudowa infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego, z początkowej alokacji na poziomie 29 165 000 euro, zmniejszono ją do 500 000 euro. Oznacza to, iż z początkowo najwyższej alokacji na działania w zakresie tworzenia i rozbudowy infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego, na koniec 2020 r. miała ona najniższą wartość. Wskazuje to na wyższą skuteczność w realizowaniu tego typu inwestycji w ramach narzędzi terytorialnych, nawet przy zmniejszeniu alokacji we wszystkich działaniach obejmujących tego typu wsparcie.

Wykres 5. Wartość ogółem projektów realizowanych w poszczególnych działaniach, dotyczących tworzenia i rozbudowy infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego (w ramach instrumentów terytorialnych oraz poza instrumentami terytorialnymi).

Źródło: opracowanie własnych na podstawie analizy bazy projektów.

Badania jakościowe oraz analiza danych zastanych potwierdza, iż podejście terytorialne do realizacji projektów jest uzasadnione i potrzebne. Województwo zachodniopomorskie nie jest jednolite pod względem gospodarczym, społecznym, kulturowym, czy też w zakresie dostępności transportowej. Ważnym elementem stosowania wymiaru terytorialnego w realizowanych inwestycjach jest budowanie współpracy pomiędzy samorządami. Pozwala to na uzyskanie optymalnych efektów nie tylko z perspektywy jednej gminy, ale osiąganie wspólnych efektów, mających wpływ na lokalną społeczność, przedsiębiorców, czy inne instytucje korzystające z realizowanych inwestycji.

Uczestnicy badań jakościowych oceniając wymiar terytorialny interwencji wprowadzony w latach 2014 – 2020 wypowiadają się pozytywnie. Jak sami podkreślają województwo nie jest jednolite, a wielość problemów i ich specyfika jest najlepiej widoczna na najniższym poziomie, mowa tutaj o poszczególnych JST. Badani wskazywali, iż widoczne są różnice pod wieloma aspektami. Region posiada swoją charakterystykę i pod tym względem i w tym wymiarze wymaga wsparcia. Inicjowanie działań zachęcających samorządy na poziomie danej gminy do współpracy przynosi wymierne korzyści zarówno dla niej samej, jak i całego regionu. Spójna wizja i łączenie efektów projektów zapewnia synergię działań i pozwala na harmonijny rozwój. Potwierdzeniem tych opinii, jest opinia jednego z badanych przedstawiona w poniższym cytacie:

„ (...) staramy się realizować takie działania, które zachęcają samorządy do współpracy. Dla przykładu podam: realizacja projektu mająca na celu budowę ścieżki rowerowej, nie powinna

kończyć się wraz z końcem gminy, dążymy do tego, aby sąsiadujące samorządy wspólnie planowały te działania i dostrzegały wspólne korzyści. W efekcie mają wpływ na rozwój województwa, pojawiają się pełne projekty, a nie tylko incydentalne fragmenty ścieżki, czy inne działania. Generalnie jestem zwolenniczą instrumentów terytorialnych, uważam, że tak powinniśmy rozwijać potencjał samorządów lokalnych, żeby każdy chciał ze sobą współpracować i realizować takie projekty, czy takie strategie na poziomie kilku samorządów.”

Analizując trafność zastosowanego podejścia należy mieć na uwadze przesłanki, które były przyczyną zatasowania mechanizmów terytorialnych. Obok potrzeby integrowania działań w poszczególnych obszarach funkcjonalnych zidentyfikowano potrzebę wspierania obszarów w gorszej sytuacji niż obszary położone w pobliżu silnych ośrodków miejskich. Ta gorsza sytuacja wynika przede wszystkim z występowania obszarów tzw. popegeerowskich. Są to głównie te obszary województwa poza głównymi obszarami aglomeracyjnymi czy też funkcjonalnymi największych miast Szczecina, Koszalina, to jest centrum regionu oraz wschodnia jego część.

Dokonując identyfikacji obszarów w których zachodzi efekt synergii można wskazać na następujące programy, inicjatywy itp. w poszczególnych PI. W ramach PI 1b przewidziano komplementarność z projektami realizowanymi w ramach POIR, PROW, PO Rybactwo i Morze.

POIR	<ol style="list-style-type: none"> 1. Badania oraz prace rozwojowe 2. Demonstracja/ prace rozwojowe i demonstracje 3. Projekty aplikacyjne 4. Programy sektorowe 5. Programy wspierające regionalne inteligentne specjalizacje 6. Wsparcie współpracy nauki i kształtowanie i promocja innowacyjności jako źródła konkurencyjności gospodarki 7. Stymulowanie współpracy nauki z biznesem – bony na innowacje 8. Rozwój projektów przedsiębiorstw o wysokim potencjale innowacyjnym 9. Kredyt technologiczny na wdrożenie B+R 10. Tworzenie warunków infrastrukturalnych dla prowadzenia działalności B+R przez przedsiębiorstwa
PROW	<p>(1a) Zwiększanie innowacyjności i bazy wiedzy na obszarach wiejskich Działanie: TRANSFER WIEDZY I DZIAŁALNOŚĆ</p> <p>(1b) Wzmacnianie powiązań między rolnictwem i leśnictwem a badaniami i innowacją Działanie: WSPÓŁPRACA</p> <p>(1c) Promowanie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowego w sektorach rolnym i leśnym Działanie: TRANSFER WIEDZY I DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA Działanie: USŁUGI DORADCZE, USŁUGI Z ZAKRESU ZARZĄDZANIA GOSPODARSTWEM ROLNYM I USŁUGI Z ZAKRESU ZASTĘPSTW</p>
PO Rybactwo i Morze	<ol style="list-style-type: none"> 1. partnerstwa między naukowcami a rybakami 2. projekty innowacyjne w zakresie rybołówstwa morskiego i śródlądowego, akwakultury oraz służące ochronie morskich i śródlądowych zasobów biologicznych 3. promowanie kapitału ludzkiego i tworzenia sieci kontaktów w sektorze rybackim

PI 1a to synergia projektów w ramach POIR, PROW, Horyzont 2020.

POIR	1. Finansowanie badań naukowych 2. Rozwój nowoczesnej infrastruktury badawczej sektora nauk 3. Wsparcie powstawania międzynarodowych agend badawczych 4. Rozwój kadr sektora B+R
PROW	1b) Wzmacnianie powiązań między rolnictwem i leśnictwem a badaniami i innowacją Działanie: TRANSFER WIEDZY I DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA Działanie: WSPÓŁPRACA
Horyzont 2020	Część I. Doskonałość bazy naukowej Część II. Wiodąca pozycja w przemyśle

W ramach PI 3c Wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług synergii przewidziano w ramach PO Rybactwo i Morze, COSME, NER300, Horyzont 2020, PROW.

PO Rybactwo i Morze	1. podnoszenie jakości produktów i wartości dodanej produktów rybołówstwa i akwakultury, w tym inwestycje produkcyjne, 2. wspieranie szukania nowych form dochodów podmiotów sektora rybołówstwa i akwakultury, 3. tworzenie i wdrażanie planów produkcji i wprowadzania do obrotu, 4. dopłaty do przechowywania, 5. środki dotyczące wprowadzania do obrotu, 6. przetwarzanie produktów rybołówstwa i akwakultury
COSME	Działania służące poprawie dostępu MŚP do finansowania
NER300	Wsparcie finansowe dla co najmniej ośmiu projektów związanych z technologiami wychwytywania i składowania dwutlenku węgla (CCS) i co najmniej trzydziestu czterech projektów związanych z innowacyjnymi technologiami w zakresie energii odnawialnej (RES). Możliwość sfinansowania innowacyjnych komponentów projektu – znanych jako koszty istotne, które odpowiadają za dodatkowe instrumenty wymagane w wyniku zastosowania innowacyjnych technologii RES lub CCS
COSME	1. poprawa warunków do konkurencyjności i trwałości (<i>sustainability</i>) przedsiębiorstw Unii, włączając sektor turystyki, 2. wzmacnianie kultury przedsiębiorczości w Europie, 3. poprawa dostępu MSP do finansowania, w formie kapitału lub pożyczek, poprawa dostępu do rynków w Unii i na świecie
Horyzont 2020	Wiodąca pozycja w przemyśle – INNOWACJE W MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTWACH
PROW	(3a) Lepsze zintegrowanie głównych producentów z łańcuchem żywnościowym poprzez systemy jakości, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy producentów i organizacje międzybranżowe Działanie: SYSTEMY JAKOŚCI PRODUKTÓW ROLNYCH I ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH Działanie: TWORZENIE GRUP I ORGANIZACJI PRODUCENTÓW

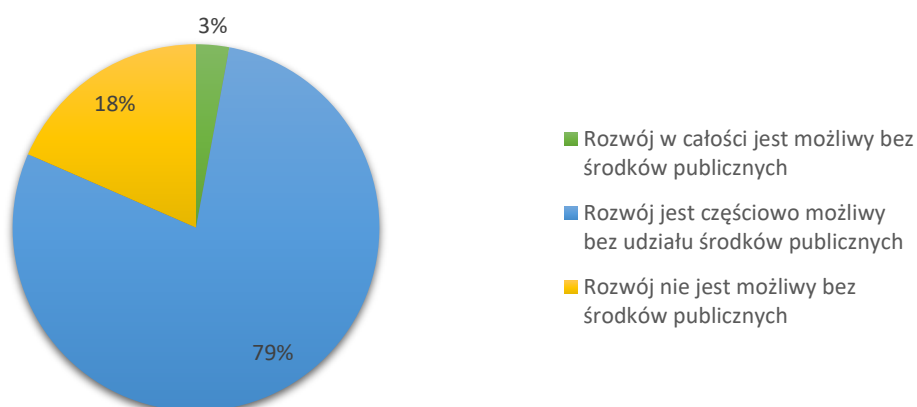
W przypadku PI 3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm, z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości zaplanowano synergii z projektami realizowanymi w ramach: POIR PO Rybactwo i Morze, PROW, COSME, Horyzont 2020.

POIR	1. Wsparcie funduszy typu venture capital, sieci aniołów biznesu oraz inkubatorów technologicznych 2. Fundusz gwarancyjny dla wsparcia innowacyjnych przedsiębiorstw
PO Rybactwo i Morze	(2b) Rozpoczęcie działalności przez młodych rybaków
PROW	(2a) Ułatwianie restrukturyzacji gospodarstw stojących przed problemami strukturalnymi, szczególnie Działanie: INWESTYCJE W ŚRODKI TRWAŁE Działanie: ROZWÓJ GOSPODARSTW ROLNYCH I DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ (2b) Ułatwianie wymiany pokoleniowej w sektorze rolnym Działanie: ROZWÓJ GOSPODARSTW ROLNYCH I DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ 6b Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich Działanie: LEADER
COSME	1. poprawa warunków do konkurencyjności i trwałości (<i>sustainability</i>) przedsiębiorstw Unii, włączając sektor turystyki, 2. wzmacnianie kultury przedsiębiorczości w Europie, 3. poprawa dostępu MSP do finansowania, w formie kapitału lub pożyczek, 4. poprawa dostępu do rynków w Unii i na świecie
Horyzont 2020	Wiodąca pozycja w przemyśle INNOWACJE W MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTWACH

Wsparcie w ramach RPO WZ w ocenie odbiorców.

W zakresie wsparcia oferowanego przedsiębiorcom największym zainteresowaniem cieszy się wsparcie dotacyjne. Jak zauważają sami przedsiębiorcy, rozwój ich przedsiębiorstwa byłby tylko częściowo możliwy bez środków publicznych. Przedsiębiorcy, którzy otrzymali wsparcie w ramach OP I RPO WZ, są w większości zdania, że rozwój ich przedsiębiorstwa był częściowo możliwy bez udziału środków publicznych – 79% badanych. Warto zauważyć, iż 18% badanych było zdania, że rozwój ich jednostki, nie byłby możliwy bez środków publicznych. Zdaniem jedynie 3% respondentów rozwój w całości jest możliwy bez środków publicznych.

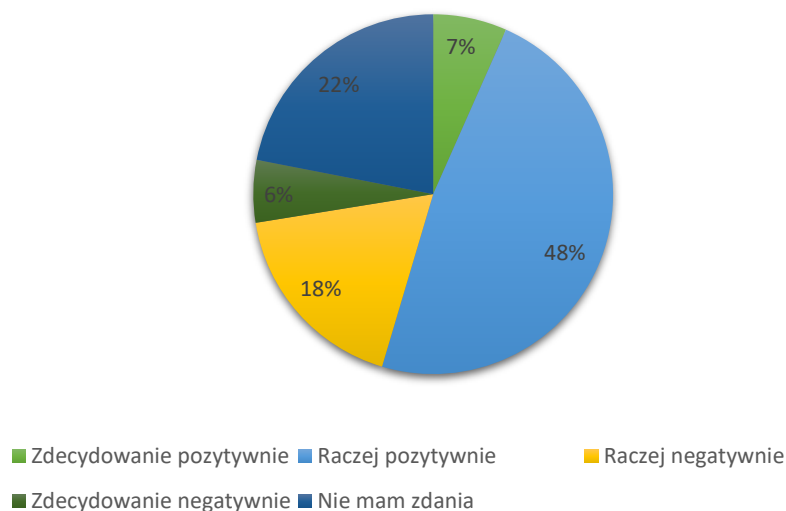
Wykres 6. Wpływ środków RPO WZ na działalność przedsiębiorców (OP1).

Źródło: CATI, beneficjenci i wnioskodawcy.

Badani (beneficjenci i nieskuteczni wnioskodawcy) są zdania, że bezzwrotna dotacja jest najlepszą formą wsparcia ich jednostki – 97%, jedynie 3% widzi większe korzyści w przypadku niskooprocentowanej pożyczki, oferowanej również w ramach wsparcia RPO WZ. Jednocześnie 55% pozytywnie ocenia zdolności jednostki do rozwoju z wykorzystaniem instrumentów rynkowych, np. kredytów bankowych, 23% negatywnie widzi taką możliwość, a 22% nie ma zdania.

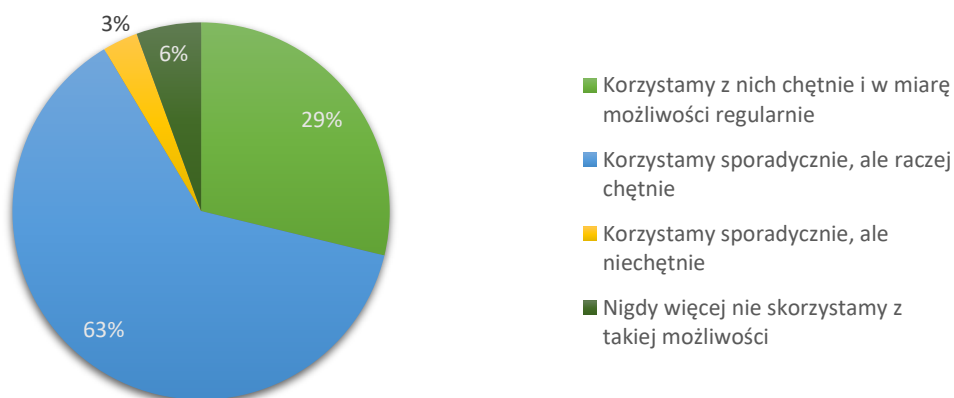
Wykres 7. Możliwość rozwoju firmy z wykorzystaniem instrumentów rynkowych.

Źródło: CATI, beneficjenci i wnioskodawcy.

Większość badanych korzystających ze wsparcia w ramach OPI RPO WZ korzystają z niego sporadycznie, ale chętnie, a 29% korzysta regularnie. Pojawia się niewielki odsetek osób niechętnych – 9%. Ich niechęć zazwyczaj spowodowana jest koniecznością zmierzania się z realizacją projektu i założeń w nim wpisanych. Ilość dokumentów oraz zobowiązań, przewyższa ich zdaniem korzyści uzyskane z samego dofinansowania.

Wykres 8. Chęć korzystania z dostępnych instrumentów wsparcia w ramach RPO WZ na rozwój.

Źródło: CATI, beneficjenci i wnioskodawcy.

Respondenci badania jakościowego w obszarze tematycznym przedsiębiorczość są zdania, iż wciąż niewielu beneficjentów uważa za korzystniejsze rozwiązanie pozyskanie środków zwrotnych. W ich opinii, ci przedsiębiorcy rozwijają się bez wsparcia ze strony funduszy unijnych. Wsparcia wymagają te przedsiębiorstwa, które działają w obszarach specyficznych dla regionu - w obszarze regionalnych i inteligentnych specjalizacji. Dla samych przedsiębiorców korzystanie ze wsparcia środkami unijnymi musi wiązać się z wymiernymi korzyściami. Obciążenia administracyjne ale także koszty jakie ponoszą, celem uzyskania wsparcia a później jego rozliczenia z punktu widzenia przedsiębiorcy muszą się bilansować. W przypadku dotacji, to właśnie fakt częściowego dofinansowania powoduje, że przedsiębiorca decyduje się na realizację projektu. Należy również pamiętać, iż w wymiarze RPO WZ, realizacja projektów ma znaczenie dla osiągania celów postawionych w programie, ale dla samego przedsiębiorcy korzyści widziane są zazwyczaj w zakresie korzyści dla samego przedsiębiorstwa lub jego najbliższego otoczenia. Efektem ich zaangażowania jest to, że z jednej strony rozwijają swoje przedsiębiorstwa, ale dzięki temu zatrudniają ludzi, to z kolei powoduje, iż spada bezrobocie, a dalej zmniejsza się procent ubóstwa. Oferowane wsparcie może zatem dotyczyć samych przedsiębiorców, ale efekty, które dzięki temu są uzyskiwane powodują korzyści dla całego regionu.

1.1.3. Spójność Programu z dokumentami nadrzędnymi

Podstawę systemu realizacji RPO WZ tworzą dokumenty zewnętrzne (akty prawne unijne i krajowe oraz wytyczne ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego) oraz wewnętrzne. Analiza spójności RPO WZ 2014 – 2020 obejmowała ocenę tego, czy cele programu i osiągnięte rezultaty były spójne z najważniejszymi politykami i strategiami na poziomie unijnym, krajowym i regionalnym, w tym w szczególności ze strategią Europa 2020, Wspólnymi Ramami Strategicznymi oraz Umową Partnerstwa. Analiza dokumentu RPO WZ na lata 2020 w jasny sposób wykazała, iż dokument został przygotowany w zgodzie z zapisami Umowy Partnerstwa, odpowiednimi przepisami krajowymi oraz unijnymi oraz przy uwzględnieniu obowiązków wynikających z przyjętych Strategii w tym strategią Europa 2020 oraz Strategią Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB). Analiza danych zastanych potwierdza, iż autorzy dokumentu opierali się na zapisach wskazanych dokumentów. Można również pozytywnie ocenić Program od kątem realizacji zasady evidence based policy. W samym programie zawarto już informacje na temat tego, iż przygotowano diagnozę sytuacji w regionie, celem przygotowania odpowiedniego wsparcia w danym obszarze. Wykorzystanie tego elementu potwierdzają również pracownicy RPO WZ. Wskazują oni, iż przy pracy nad dokumentem wykorzystywane były szczegółowe opracowania, ekspertyzy, analizy branżowe, ukierunkowujące prace na obszary zgodne z potrzebami regionu. Spełnia to więc założenia wspomnianej zasady, która to określa, iż planowanie interwencji, a więc przygotowanie instrumentów, mających poprawić sytuację w obszarach problemowych, powinno opierać się na wynikach badań i dostępnej wiedzy w danym obszarze. Zasada ta warunkuje udział wszystkich zaangażowanych partnerów w proces przygotowania interwencji. Również w tym względzie dokument obejmował wykorzystanie partnerów do procesu przygotowania dokumentu oraz późniejszej jego konsultacji.

W dokumencie Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. (zwanego dalej rozporządzeniem ogólnym) określono podejście strategiczne. Elementem tego są Wspólne Ramy Strategiczne. Zgodnie z Art. 10. Rozporządzenia ogólnego w celu promowania harmonijnego, wyrównanego i zrównoważonego rozwoju Unii, ustanawia się wspólne ramy strategiczne (WRS). Wspólne ramy strategiczne ustalają strategiczne zasady kierunkowe dla ułatwienia

procesu programowania oraz sektorowej i terytorialnej koordynacji interwencji Unii w ramach EFSI oraz z innymi właściwymi obszarami polityki i instrumentami Unii, zgodnie z celami strategii Unii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu, z uwzględnieniem najważniejszych wyzwań terytorialnych dla poszczególnych typów terytoriów. Jednocześnie WRS nie nakładają dodatkowych zobowiązań na państwa członkowskie poza zobowiązaniami określonymi w ramach stosownych sektorowych polityk unijnych. WRS ułatwiają przygotowanie umowy partnerstwa i programów zgodnie z zasadami proporcjonalności i pomocniczości oraz z poszanowaniem krajowych i regionalnych kompetencji, aby umożliwić podejmowanie decyzji w sprawie konkretnej i odpowiedniej polityki oraz środków koordynacji.

Rozporządzenie ogólne ustanawia również zasady przygotowania umowy partnerstwa. Art. 14 rozporządzenia ogólnego zobowiązywał każde państwo członkowskie do przygotowania umowy partnerstwa na okres od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2020 r. Umowa partnerstwa powinna być przygotowana we współpracy z partnerami oraz w dialogu z Komisją Europejską, a także w oparciu o przejrzyste dla opinii publicznej procedury oraz zgodnie ze swymi ramami instytucjonalnymi i prawnymi. Umowa Partnerstwa (UP) jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej (WPR) i wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) w Polsce w latach 2014-2020. Instrumentami realizacji UP są krajowe programy operacyjne (KPO) i regionalne programy operacyjne (RPO). Dokumenty te wraz z UP tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych perspektywę finansową 2014 – 2020. Logikę programowania oparto więc na powiązaniu oczekiwań europejskich odnośnie koncentracji na celach *Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu - Europa 2020* (dalej *Strategia Europa 2020*) z celami krajowymi wskazanymi w średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. *Strategii Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo* (SRK 2020), przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 25 września 2012 r. oraz zoperacjonalizowanymi w strategiach zintegrowanych..¹²

Po wyborach do Parlamentu Europejskiego w maju 2019 r. Unia Europejska określiła szereg priorytetów, które kształtują program polityczny i strategiczny do 2024 r. Mają one na celu stawienie czoła głównym wyzwaniom, zarówno politycznym, gospodarczym, jak i społecznym, przed którymi stoi UE i jej obywatele. Należą do nich m.in.: „Europejski Zielony Ład”, „Europa na miarę ery cyfrowej”, „Gospodarka, która służy ludziom”, „Silniejsza pozycja Europy na świecie”.

Europa 2020 to natomiast strategia przyjęta 3 marca 2010 roku przez Komisję Europejską w celu stymulowania rozwoju gospodarki Unii Europejskiej, będąca odpowiedzią na ogólnoświatowy kryzys gospodarczy na rynkach finansowych i bankowych przypadający na lata 2007-2009. Ujęto w niej potrzebę wspólnego działania państw UE na rzecz wychodzenia z kryzysu, wprowadzania reform związanych z globalizacją, starzeniem się społeczeństw i rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystania zasobów. Za priorytety zmian uznano:

- wzrost inteligentny, czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach,
- wzrost zrównoważony, czyli transformacja w kierunku gospodarki konkurencyjnej, niskoemisyjnej i efektywnie korzystającej z zasobów,

- wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, czyli wspieranie gospodarki z wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Przyjęto również procentowe cele w sektorach m.in. zatrudnienie - na poziomie 75 proc. wśród osób w wieku 20-64, czy w przypadku badań i rozwoju - przeznaczenie 3 proc. PKB UE na inwestycje w tej dziedzinie. Strategia porusza także kwestie klimatu i energii, edukacji, jak również walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Aby umożliwić skuteczną realizację Europy 2020:

- wzmocniono system koordynacji polityki makroekonomicznej i zarządzania procesem wdrażania reform strukturalnych w UE,
- przyjęto Zintegrowane wytyczne na rzecz wzrostu i zatrudnienia,
- ustanowiono Semestr Europejski, czyli cykl koordynacji polityk gospodarczych.

Wskazane powyżej priorytetowe zmiany przeniesiono na 3 priorytety rozwoju, a tym z kolei przypisano konkretne wskaźniki. W Polsce cele odpowiadające wyzwaniom stawianym w dokumencie Strategia Europa 2020 określono w Krajowym Programie Reform Europa 2020, ostatnia aktualizacja dokumentu nastąpiła 28 kwietnia 2020 r. Aktualizowane każdego roku Krajowe Programy Reform (KPR) są podstawowym instrumentem koordynacji polityk gospodarczych i społecznych w Unii Europejskiej w cyklu zwanym Semestrem Europejskim. Wraz z aktualizacją KPR państwa członkowskie przekazują Komisji Europejskiej aktualizację Programów Stabilności lub Konwergencji, co potwierdza spójność procesów programowania reform strukturalnych i planowania budżetowego. W KPR, określany jest sposób realizacji działań wytyczonych w dokumentach strategicznych tak, by jednocześnie wpisywały się one w priorytety wspólnych działań całej UE. Co roku KE analizuje postęp w realizacji KPR i formułuje zalecenia (*Zalecenia Rady dla poszczególnych państw członkowskich ang. Country Specific Recommendations – CSR*), które po przyjęciu przez Radę UE są podstawą do przygotowania aktualizacji KPR na następny rok. Przewidziana w ramach tzw. Europejskiego Semestru coroczna aktualizacja KPR umożliwia elastyczne reagowanie na zmieniające się warunki realizacji priorytetów określonych w SRK 2020. KPR pozostaje w ścisłym związku z UP. Zobowiązania Polski przyjęte w KPR, a także sformułowane po jego analizie CSR stanowią jeden z kluczowych elementów branych pod uwagę przy formułowaniu kierunków działań w ramach poszczególnych celów tematycznych EFSI. Monitorowanie postępów w realizacji strategii „Europa 2020” odbywa się poprzez wskaźniki związane z pięcioma głównymi celami strategii dotyczącymi obszarów zatrudnienia, badań i rozwoju, zmian klimatycznych i energii, edukacji i szkolnictwa wyższego oraz ograniczenia ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Do sektora gospodarczego przypisać można 2 z obowiązujących wskaźniki: wskaźnik zatrudnienia w grupie wiekowej 20-64 lata oraz poziom nakładów na działalność badawczo-rozwojową (B+R) w relacji do PKB.

Tabela 11. Wskaźniki Strategii Europa 2020.

Nazwa wskaźnika	wartość wskaźnika ¹³	dane z Eurostat ¹⁴	wartość docelowa 2020 r.
Wskaźnik zatrudnienia w grupie wiekowej 20-64 lata	73%	73,6%	71%
Poziom nakładów na	1,21	1,32	1,7%

¹³ KPR, 28 kwietnia 2020 r.

¹⁴ Dane prezentowane są według ostatniego roku raportowanego przez Eurostat, 2020 lub 2019 r.

Nazwa wskaźnika	wartość wskaźnika ¹³	dane z Eurostat ¹⁴	wartość docelowa 2020 r.
działalność badawczo-rozwojową (B+R) w relacji do PKB			

Źródło: opracowanie własne na podstawie KPR Europa 2020 oraz danych Eurostat.

Cele Strategii Europa 2020 wyznaczone zostały na poziomie całej Unii Europejskiej jako cele wspólnotowe i dezagregowane na poziom państw członkowskich. Do ich osiągnięcia powinny przyczynić się wszystkie polityki publiczne, realizowane przy udziale Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych (EFSI). Zgodnie z logiką przyjętą w pakiecie legislacyjnym dla EFSI 2014-2020, wszystkie cele tematyczne wskazane w art. 9 rozporządzenia ramowego przyczyniają się do realizacji celów strategii Europa 2020, co oznacza 100% zorientowanie funduszy na jej realizację (ang. *earmarking*). W odniesieniu do sektora gospodarczego będą to następujące cele tematyczne: 1 CT, 3 CT, 8 CT, 10 CT.

Dokument Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014 – 2020 oparty został na 3 filarach, które określają sposób w jaki program uwzględnia zapisy dokumentów nadrzędnych wskazanych na początku niniejszego podrozdziału. Zapisy te są wspólne dla wszystkich sektorów które zostały wydzielone w niniejszym dokumencie, czyli sektor gospodarczy, sektor społeczny i sektor środowiskowy. Aktualne na 2014 r. potrzeby, wyzwania i szanse regionu zostały opracowane w oparciu o regionalne dokumenty programowe, tj. Strategia Rozwoju Województwa, Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, pozostałe strategie sektorowe oraz wynikające z nich tworzone obecnie Programy Strategiczne wraz z towarzyszącymi im diagnozami, analizami i konsultacjami. Co istotne z punktu widzenia realizacji celów Strategii Europa 2020 dokument RPO WZ 2014 – 2020 uwzględnia jako filar odwołanie się do strategicznych kierunków i zasad rozwoju przyjętych na poziomie Polski i Unii Europejskiej na lata 2014 – 2020 w tym Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, a także wynikające z niej dokumenty regulujące zasady realizacji polityki spójności (takie jak rozporządzenia dotyczące funduszy strukturalnych, Wspólnotowe Ramy Strategiczne, Umowa Partnerstwa, Position of the Commission Services on the development of Partnership Agreement and programmes in POLAND for the period 2014-2020) oraz – na poziomie krajowym – Długo- i Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego, Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, Krajowy Program Reform.

Regionalny Program Operacyjny województwa Zachodniopomorskiego jest jednym z narzędzi realizacji celów wyznaczonych w dokumencie Europa 2020. Tym samym realizacja założonych celów RPO WZ, poprzez osiąganie założonych wartości wskaźników, przybliży region oraz pośrednio kraj do osiągnięcia zamierzeń Strategii.

Statystyka publiczna tylko w niektórych przypadkach uwzględnia dane dotyczące regionu, co utrudnia określenie wkładu RPO WZ w osiąganie docelowych wartości wskaźników Strategii Europa 2020.

Dodatkowo należy wskazać, iż nie określono wartości wskaźników dla poszczególnych regionów, a jedynie dla całej Polski. Można zakładać, iż województwo zachodniopomorskie powinno osiągnąć co najmniej wartość przypisaną dla kraju, nie mniej jednak, nie wynika to z nadrzędnych dokumentów. Dlatego też na potrzeby niniejszego badania dokonano jakościowej oceny tego wpływu w oparciu o wskazane mierniki Strategii Europa 2020 dla Polski oraz dane dostępne dla RPO WZ – poziom realizacji wskaźników oraz odsetek realizacji zobowiązań UE.

Do określonych dla Strategii celów oraz wskaźników można przypisać odpowiednie działania RPO WZ, których realizacja ma wpłynąć na poprawę sytuacji w danym obszarze. Jeżeli nie występuje ryzyko w poziomie realizacji założonych wartości wskaźników (do 10% wskaźników wykazuje zagrożenie w realizacji celu na 2023 r.), wtedy można uznać, iż wkład RPO WZ w realizację celów Strategii Europa 2020 był istotny, jeżeli pojawiają się problemy (od 10% do 50% wskaźników wykazuje zagrożenie w realizacji celu na 2023 r.) w realizacji niektórych wskaźników, wówczas można wskazać na znaczący wkład. Zagrożenie w realizacji więcej niż 50% wskaźników, wówczas można mówić o nieznacznym wkładzie w realizację celów Europa 2020. Taką samą zasadę zastosowano w przypadku odsetka realizacji zobowiązań. Wykorzystanie do końca 2020 r. co najmniej 70% przypisanej alokacji również świadczy o istotnym wkładzie RPO WZ w realizację strategii Europa 2020. Uruchomienie pierwszych naborów, a w konsekwencji osiąganie określonych wartości wskaźników możliwe było od roku 2014, lecz w praktyce pierwsze wydatki kwalifikowane pojawiły się w roku 2016, kolejne lata to istotny wzrost wydatków. W wielu priorytetach odsetek realizacji zobowiązań istotnie wzrósł właśnie w latach 2019 – 2020.

Tabela 12. Realizacja Strategii Europa 2020.

obszar Strategii Europa 2020	działania RPO WZ	PI	CT	czy występuje zagrożenie w realizacji wskaźników programu	czy występuje zagrożenie w % realizacji zobowiązań UE na lata 2014-2020
zatrudnienie	1.6. Tworzenie nowych miejsc pracy na obszarze Specjalnej Strefy Włączenia. 6.1. Usługi rozwojowe skierowane do przedsiębiorców i pracowników przedsiębiorstw na podstawie systemu popytowego 6.2 Wsparcie adresowane do przedsiębiorstw odczuwających negatywne skutki zmian gospodarczych oraz ich pracowników, mające na celu wspomaganie procesów adaptacyjnych 6.3 Wsparcie dla osób zwolnionych, przewidzianych do zwolnienia lub zagrożonych zwolnieniem z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, realizowane w formie tworzenia i wdrażania programów typu outplacement 6.4 Wsparcie przedsiębiorczości, samozatrudnienia oraz tworzenia	3c 8v 8iii 8i 8iv 8vi 10i 10iv 10iii 10a	3 ¹⁵ 8 ¹⁶ 10 ¹⁷	brak/przekroczenie wartości docelowej wielu wskaźników	brak

¹⁵ wzmocnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR);

¹⁶ promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników

¹⁷ inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie

obszar Strategii Europa 2020	działania RPO WZ	PI	CT	czy występuje zagrożenie w realizacji wskaźników programu	czy występuje zagrożenie w % realizacji zobowiązań UE na lata 2014-2020
	<p>nowych miejsc pracy, poprzez środki finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz wsparcie szkoleniowe</p> <p>6.5 Kompleksowe wsparcie głównie dla osób bezrobotnych, biernych zawodowo zwłaszcza znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy obejmujące pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy oraz działania na rzecz podnoszenia kwalifikacji zawodowych</p> <p>6.6 Programy zapewnienia i zwiększenia dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3</p> <p>6.7 Programy zapewnienia i zwiększenia dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w ramach Kontraktów Samorządowych</p> <p>6.8 Wdrożenie kompleksowych programów zdrowotnych oraz przedsięwzięć zapobiegających istotnym problemom zdrowotnym regionu oraz dotyczących chorób negatywnie wpływających na rynek pracy, ułatwiających powroty do pracy, umożliwiające wydłużenie aktywności zawodowej oraz zwiększenie zgłaszalności na badania profilaktyczne</p> <p>8.1 Upowszechnienie edukacji przedszkolnej</p> <p>8.7 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe oraz uczniów uczestniczących w kształceniu zawodowym i osób dorosłych uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia zawodowego w ramach Strategii ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</p> <p>8.8 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe oraz uczniów uczestniczących w kształceniu zawodowym i osób</p>				

obszar Strategii Europa 2020	działania RPO WZ	PI	CT	czy występuje zagrożenie w realizacji wskaźników programu	czy występuje zagrożenie w % realizacji zobowiązań UE na lata 2014-2020
	<p>dorosłych uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia zawodowego w ramach Strategii ZIT dla Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego</p> <p>8.9 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe oraz uczniów uczestniczących w kształceniu zawodowym i osób dorosłych uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia zawodowego w ramach Kontraktów Samorządowych</p> <p>8.10 Wsparcie osób dorosłych, w szczególności osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych w zakresie doskonalenia umiejętności wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych i porozumiewania się w językach obcych</p> <p>9.8 Infrastruktura szkolnictwa zawodowego</p> <p>9.9 Infrastruktura szkolnictwa zawodowego w ramach Kontraktów Samorządowych</p>				
B+R	<p>1.1 Projekty badawczo-rozwojowe przedsiębiorstw</p> <p>1.2 Rozwój infrastruktury B+R w przedsiębiorstwach</p> <p>1.3 Rozwój publicznej infrastruktury badawczej</p> <p>1.4 Wdrażanie wyników prac B+R</p> <p>1.5 Inwestycje przedsiębiorstw wspierające rozwój regionalnych specjalizacji oraz inteligentnych specjalizacji</p> <p>1.18 Tworzenie i rozbudowa regionalnego systemu innowacji</p>	<p>1b</p> <p>1a</p> <p>3c</p>	<p>1¹⁸</p> <p>3</p>	brak/przekroczenie wartości docelowej wielu wskaźników	brak

Źródło: opracowanie własne na podstawie SOOP (Wersja 58.0) oraz informacji kwartalnej (aktualnej na koniec 2020 r.).

¹⁸ wzmocnienie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji

Jak referują autorzy dokumentu RPO WZ na lata 2014 – 2020 przeprowadzone diagnozy – zarówno w dokumentach regionalnych, krajowych, jak i unijnych – pokazują, że potrzeby i bariery rozwojowe regionu są na tyle poważne i wielowymiarowe, że realizacja każdego z trzech priorytetów strategii Europa 2020 oraz każdego z jej celów będzie stanowiła dla regionu wyzwanie wymagające istotnych działań interwencyjnych. RPO WZ 2014-2020 w sposób istotny przyczyni się do realizacji strategii Europa 2020 z uwagi na zaplanowaną szeroką interwencję w ramach jej trzech kluczowych priorytetów.

W ramach priorytetu „Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji” działania zaplanowane w Programie mają pozwolić na zaspokojenie potrzeb regionu związanych z wielokrotnie zdiagnozowanym, bardzo niskim stanem jego innowacyjności, w tym ciągle zbyt niską świadomością innowacyjną przedsiębiorców, słabym stanem infrastruktury wsparcia innowacji, niemal całkowitym brakiem działań proinnowacyjnych wśród przedsiębiorców (eksperymentowanie, patentowanie, współpraca z sektorem B+R), zbyt małą ilością infrastruktury i usług badawczych dostępnych dla przedsiębiorstw, słabymi powiązaniem sieciowymi w biznesie oraz na jego styku z sektorem B+R, ciągle za niską orientacją probiznesową uczelni w regionie. Interwencja skierowana została na wsparcie rozwoju inteligentnych specjalizacji regionu, wykorzystujących jego mocne strony i pojawiające się szanse gospodarcze, w tym unikatowe powiązania i łańcuchy umożliwiające tworzenie nowych produktów, szczególnie związanych z takimi zidentyfikowanymi już sektorami regionalnych specjalizacji jak biogospodarka, działalność morska i logistyka, przemysł maszynowy i metalowy, usługi oparte na wiedzy oraz turystyka. Pod względem rodzaju wsparcia były to m.in. interwencje obejmujące konieczne inwestycje w infrastrukturę B+R; granty i dotacje na działalność wysokoinnowacyjną w przedsiębiorstwach, a także działania edukacyjno-promocyjne adresowane do wszystkich aktorów procesów innowacyjnych. Interwencje miały zapewnić regionalną dyfuzję wiedzy i rozwiązań technologicznych powstających w ośrodkach badawczych Szczecina, a także Koszalina.¹⁹ Ponadto w zakresie priorytetu Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji w regionie występuje potrzeba dostosowania profilu kształcenia do potrzeb gospodarki regionu oraz zwiększenia popytu na ciągłe zdobywanie nowej wiedzy - o tym szerzej w następnym podrozdziale dotyczącym sektora społecznego. Należy tutaj również wskazać, iż grupa potrzeb dotyczących priorytetu „Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów” obejmuje w sektorze gospodarczym potrzeby regionalne związane z:

- rozwojem przedsiębiorstw (szczególnie w obszarach przyczyniających się do rozwoju inteligentnych specjalizacji), w tym:
 - wspieranie form współpracy sieciowej (klastrowej) przedsiębiorstw (także po to, by skompensować efekt nadmiernego rozdrobnienia struktury wielkościowej firm),
 - jakościowy rozwój przedsiębiorczości, prowadzący do powstawania firm zdolnych do zatrudniania pracowników, prowadzenia współpracy międzynarodowej, w tym transgranicznej, śledzenia i adaptowania rozwiązań technologicznych, reagowania na zmiany gospodarcze itp.,
 - wzrost atrakcyjności inwestycyjnej regionu, poprzez dalszy rozwój stref aktywności inwestycyjnej (parków przemysłowych i podobnych),
 - internacjonalizację przedsiębiorstw, prowadzącą do wzrostu eksportu oraz zwiększenia udziału w międzynarodowych łańcuchach wartości, szczególnie w odniesieniu do

¹⁹ RPO WZ na lata 2014 – 2020.

- transgranicznych kontaktów z sąsiadującymi landami niemieckimi, Berlinem i krajami skandynawskimi,
- wzmocnienie i dalszą profesjonalizację instytucji otoczenia biznesu, prowadzące do wzrostu ich kompetencji w zakresie usług proinnowacyjnych oraz wyspecjalizowanych sektorowo i terytorialnie,
- rozwój i wzmocnienie narzędzi finansowych specyficznych dla działań prorozwojowych przedsiębiorstw, takich jak seed capital, anioły biznesu, fundusze pożyczkowe i poręczeniowe.

Do sektora gospodarczego analizowanego w niniejszym rozdziale można przypisać takie wskaźniki wskazane do pomiaru osiąganie celów Strategii Europa 2020 jak: wskaźnik zatrudnienia w grupie wiekowej 20-64 lata, czy poziom nakładów na działalność badawczo-rozwojową (B+R) w relacji do PKB. O ile działalność B+R można wprost przypisać do obszaru tematycznego „Innowacyjność i działalność B+R przedsiębiorstw” o tyle zatrudnienie w grupie wiekowej 20v- 64 jest przypisane w sposób pośredni do całego sektora, i świadczy o potencjale przedsiębiorców, którzy utrzymują zatrudnienie oraz zatrudniają, o ile mają odpowiednie ku temu warunki gospodarcze. Osiągnięte więc efekty programu w istotnym stopniu przyczyniły się do osiągnięcia przez Polskę założonych wartości docelowych wskaźników. Według danych Eurostatu wskaźnik poziom nakładów na działalność badawczo – rozwojową w relacji do PKB do końca 2019 r. nie został przez Polskę osiągnięty – wartość wskaźnika wyniosła 1,32, a do 2020 r. powinna wynosić 1,7. Nie mniej jednak, analiza poziomu wartości wskaźników oraz odsetka realizacji zobowiązań UE, przypisanych przez badaczy do sektora gospodarczego wykazała, iż nie pojawia się zagrożenie w osiągnięciu założonych wartości wskaźników, czy też w skutecznym wydatkowaniu środków. Pozytywnie można natomiast ocenić osiągnięcie zakładanej wartości wskaźnika zatrudnienia w grupie wiekowej 20 – 64 lata, który na koniec 2020 r. wynosił 73,6%. W obu opisanych obszarach Strategii Europa 2020, RPO WZ wykazuje istotny udział w realizacji postawionych celów.

Głównym celem Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB) jest zacieśnienie współpracy w regionie i wykorzystanie potencjału, jaki pojawił się wraz z rozszerzeniem UE. Inicjatorem Strategii był Parlament Europejski, który w listopadzie 2006 r. przyjął rezolucję postulującą opracowanie SUE RMB. W grudniu 2007 r. Rada Europejska (w wyniku aktywności państw regionu, zwłaszcza Szwecji), wezwała KE do opracowania SUE RMB. W czerwcu 2009 r. Komisja Europejska przyjęła Komunikat dotyczący Strategii, a w październiku 2009 r. (w czasie prezydencji szwedzkiej) SUE RMB została zatwierdzona przez Radę Europejską. Istotą Strategii jest współpraca na wielu poziomach: rządowym, regionalnym i lokalnym, z udziałem świata nauki, ośrodków badawczych, akademickich, struktur regionalnych, instytucji zarządzających programami operacyjnymi, a także sektora prywatnego. Strategia stwarza możliwość nawiązania szerokich kontaktów z partnerami makroregionu, inicjowania nowych projektów oraz promowania na forum międzynarodowym projektów już istniejących.

SUE RMB określona została jako pierwsza strategia makroregionalna UE o charakterze wewnątrzunijnym. Jest realizowana w oparciu o środki w ramach istniejących instrumentów finansowych UE, środki pochodzące z budżetów narodowych oraz środki pochodzące z międzynarodowych instytucji finansowych. Głównym celem Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB) jest zacieśnienie współpracy w regionie i wykorzystanie potencjału, jaki pojawił się wraz z rozszerzeniem UE. Jej inicjatorem był Parlament Europejski, który w listopadzie 2006 r. przyjął

rezolucję postulującą opracowanie SUE RMB. W grudniu 2007 r. Rada Europejska (w wyniku aktywności państw regionu, zwłaszcza Szwecji), wezwała KE do opracowania SUE RMB. W czerwcu 2009 r. Komisja Europejska przyjęła Komunikat dotyczący Strategii, a w październiku 2009 r. (w czasie prezydencji szwedzkiej) SUE RMB została zatwierdzona przez Radę Europejską.

Implementację Strategii oparto na Planie Działania, zawierającym Obszary Tematyczne i Działania Horyzontalne. Plan Działania SUE RMB obejmuje 3 główne cele: Ochrona Morza - Save the Sea, Rozwój połączeń w regionie - Connect the Region oraz Wzrost dobrobytu - Increase Prosperity. Od czerwca 2015 r. Strategia posiada 13 Obszarów Tematycznych (Policy Areas) i 4 Działania Horyzontalne (Horizontal Actions), w ramach których realizowanych jest kilkadziesiąt Projektów Flagowych (Flagship Projects).²⁰

Każdy z obszarów tematycznych oraz działań horyzontalnych posiada swojego koordynatora (Policy Area Coordinator/PAC, Horizontal Action Coordinator/HAC). Polska pełni rolę współkoordynatora trzech Obszarów Tematycznych SUERMB:

- 1.Obszar Tematyczny Nutri „Redukcja zrzutów substancji biogennych do morza do akceptowalnego poziomu” – Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej;
- 2.Obszar Tematyczny Innowacje „Pełne wykorzystanie potencjału regionu w zakresie badań, innowacyjności oraz SME” – Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego;
- 3.Obszar Tematyczny Kultura „Kultura i sektory kreatywne” – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W ramach RPO WZ 2014 – 2020 przewidziano, iż stosowane będzie kryterium premiujące wybór projektów przyczyniających się wprost do osiągnięcia celów Strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB) oraz do realizacji co najmniej jednego działania określonego w Planie działania stanowiącym załącznik do SUE RMB.

Analiza projektów, zrealizowana na potrzeby niniejszego badania pozwoliła zidentyfikować, iż spośród 435 wniosków o dofinansowanie realizowanych w ramach PI 1a, 1b, 3a, 3c , w 259 zidentyfikowano wskazanie na to, iż projekt przyczynia się do osiągnięcia celów Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego oraz realizacji co najmniej jednego działania określonego w Planie Działania stanowiącym załącznik do SUE RMB. Oznacza to, iż 60% przyjętych do realizacji projektów miało wpływ na osiągnięcie celów strategii SUE RMB.

Na koniec 2020 r. wartość projektów realizowanych w ramach RPO WZ, mających wpływ na realizację SUERMB wyniosła 1 921 081 399,39 EUR, a dofinansowanie UE 1 259 268 222,41 EUR. Znaczna część projektów ukierunkowana była Cel 3, tj. „Zwiększenie dobrobytu” (głównie projekty w kategorii 001 – Ogólne inwestycje produkcyjne w małych i średnich przedsiębiorstwach (projekty o wartości 213 972 687,04 EUR); oraz 067 Rozwój działalności MŚP (ogólna wartość projektów 138 385 445,1 EUR).

²⁰ <http://www.ewt.wzp.pl/strategia-baltycka>

1.2. Sektor społeczny

Sektor społeczny jest najszerszym w niniejszej analizie i zawiera 7 różnych obszarów tematycznych: rynek pracy (w tym godzenie życia zawodowego i rodzinnego), włączenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu, ekonomia społeczna, kultura i turystyka, zdrowie, edukacja i kształcenie ustawiczne, dostępność transportowa w regionie. W całości wskazane obszary obejmują następujące osie priorytetowe:

- OP V Zrównoważony transport;
- OP VI Rynek pracy;
- OP VII Włączenie społeczne;
- OP VIII Edukacja.

Natomiast przy uwzględnieniu wyłączeń sektor obejmuje również OP IX oraz OP IV:

- w przypadku OP IX Infrastruktura publiczna, wyłączeniu podlega jedynie działanie 9.10 Wsparcie rozwoju e-usług publicznych. Pozostałe działania w OP IX zakwalifikowano do sektora społecznego.
- w ramach RPO WZ na lata 2014 – 2020 nie wyodrębniono dedykowanej Osi dla obszaru turystyki oraz kultury, obszar ten został uwzględniony w ramach OP IV Naturalne otoczenie człowieka.

Obszar tematyczny: rynek pracy (w tym godzenie życia zawodowego i rodzinnego).

OP VI Rynek w pracy obejmuje w całości cel tematyczny 8, czyli Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników, obejmuje wsparcie oferowane w ramach EFS, w tym następujące PI:

- 8v Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian
Wsparcie w obszarze PI 8v odpowiada na potrzeby regionu związane z sektorem MŚP, który jest szczególnie rozwinięty w województwie. Charakter tego sektora powoduje wrażliwość na zmiany i niekorzystne trendy w gospodarce, co ma bezpośredni wpływ na sytuację pracowników. Szczególnie istotne jest efektywne zarządzanie zmianą w przedsiębiorstwach, jak i podnoszenie kwalifikacji przedsiębiorców i ich pracowników. Należy wspierać osoby zatrudnione podlegające procesowi outplacementu w postaci zmiany kwalifikacji w kierunku regionalnych specjalizacji. Było to istotną przesłanką realizacji wsparcia w kontekście dostosowania do zmian zachodzących na regionalnym rynku pracy i wzrostu kompetencji kadr.

- 8iii Samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy
W momencie przygotowania Programu dokonywane diagnozy potwierdzały, iż woj. zachodniopomorskie charakteryzuje jeden z najwyższych w kraju współczynników nowo zakładanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Jednocześnie doświadczenie z perspektywy finansowej 2007 – 2013 potwierdziły wysoką efektywność narzędzi dotacyjnych umożliwiających dofinansowanie stanowisk pracy – zarówno dotacje, jak i pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Tego rodzaju wsparcie jest z kolei skutecznym narzędziem walki z bezrobociem, które w momencie przygotowania Programu było w regionie bardzo wysokie.

- 8i Zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników.

Oferowane w ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie miało wpłynąć na zdiagnozowaną niekorzystną sytuację w regionie spowodowaną wysoką stopą bezrobocia, niskim wskaźnikiem aktywności zawodowej. W szczególnie trudnej sytuacji znajdowały się osoby wchodzące na rynek pracy, osoby po 50 – tym roku życia, osoby z niepełnosprawnościami, mieszkańcy obszarów wiejskich, czy osoby długotrwale bezrobotne. Ponadto wsparcie miało wpłynąć na zmianę sytuacji osób nieaktywnych zawodowo i bezrobotnych pod względem dopasowania ich kwalifikacji i umiejętności do potrzeb pracodawców. Oferowane wsparcie miało również odpowiadać na zidentyfikowane problemy związane z niską mobilnością pracowników. Problemem w regionie było bowiem niedopasowanie struktury podaży pracy i popytu na nią.

- 8iv Równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego.

Wsparcie w priorytecie odpowiada na istotne potrzeby w zakresie dostępności do opieki nad dziećmi do lat 3. Osoby chcące wrócić na rynek pracy, po przerwie związanej z koniecznością opieki nad dzieckiem, borykają się z wieloma barierami. Zidentyfikowano więc konieczność zapewnienia spójnego systemu wsparcia dla osób chcących powrócić na rynek pracy.

Obszar tematyczny: wykluczenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu oraz ekonomia społeczna.

OP VII Włączenie społeczne koncentruje się na realizacji Celu tematycznego 9 - Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem. Realizowane projekty skupiają się na wsparciu w obszarze PI 9i, 9v, 9iv.

- PI 9i Aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności.

Wsparcie w tym obszarze odpowiada na zidentyfikowane problemy w obszarze zagrożenia wykluczeniem społecznym. Zidentyfikowano brak odpowiedniego i kompleksowego wsparcia, programów integracji, wykorzystujących instrumenty aktywizacji edukacyjnej, społecznej, zawodowej i środowiskowej.

- PI 9iv Ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym.

Wsparcie w obszarze dotyczy potrzeby wsparcia obszaru usług społecznych i opiekuńczych. Region charakteryzuje niekorzystna sytuacja w dostępie do ww. usług. Zidentyfikowano również duże potrzeby w zakresie wspierania osób w szczególnie trudnej sytuacji tj. osób z niepełnosprawnościami, starszych i dzieci objętych systemem pieczy zastępczej, osób chorujących psychicznie, a także osób opuszczających zakłady penitencjarne.

- PI 9v Wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

Zidentyfikowane problemy dotyczyły potrzeby wsparcia zarówno w zakresie efektywności świadczonych usług, jak i profesjonalizacji oraz komercjalizacji działalności dla podmiotów ekonomii społecznej w regionie, na co odpowiedzią są działania realizowane w ramach wskazanego PI.

- PI 9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia,

promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych.

W obszarze tematycznym wykluczenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu PI 9a odnosi się do celu jakim jest zwiększona dostępność usług społecznych. Projekty realizowane w ramach tego PI miały na celu niwelowanie negatywnych skutków sytuacji w regionie, związanej z faktem, iż cechuje go niekorzystna sieć osadnicza, znaczne rozproszenie siedlisk ludzkich, relatywnie niska gęstość zaludnienia oraz wciąż niewystarczająca dostępność infrastruktury usług publicznych dla mieszkańców. Konsekwencją tego stanu rzeczy jest pogłębianie zjawiska wykluczenia społecznego kolejnych grup mieszkańców regionu i nierówność w dostępie do usług.

- PI 9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich.

Celem realizacji projektów w obszarze wskazanego PI miało być zmniejszenie zagrożenia wykluczeniem społecznym ludności zamieszkującej obszary zdegradowane i peryferyjne. Efektem wsparcia będzie wyprowadzenie obszarów zdegradowanych i ludności zamieszkującej te obszary z sytuacji problemowych.

Obszar tematyczny: kultura i turystyka.

Zgodnie z Zapisami dokumentu Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 realizacja OP IV oparta była na wypełnianiu celów szczegółowych CT 6 Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów (EFS, EFRR) i CT8 Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników (EFS, EFRR). Połączenie dwóch CT w ramach jednej osi priorytetowej jest uzasadnione z uwagi na komplementarność zaplanowanych do realizacji typów projektów, w szczególności w odniesieniu do komplementarności ich interwencji.

Kreowanie korzystnych warunków do zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturalnego jest jednym z priorytetów w politykach Unii Europejskiej. W perspektywie finansowej 2014-2020 planuje się kompleksowe wsparcie obszarów chronionych, nie tylko poprzez pomoc w zakresie kanalizacji ruchu turystycznego, ale również dzięki wzmocnieniu działań opierających się na potencjale endogenicznym kreujących rynek pracy i wykorzystujących potencjał przyrodniczy bez szkodliwej ingerencji. Uwzględniając szczególne uwarunkowania przyrodnicze województwa, dostrzega się potrzebę podejmowania równoległych i komplementarnych względem siebie działań na rzecz zachowania bioróżnorodności, jak również pobudzania i kreowania rynku pracy na bazie tych potencjałów. Z tego względu zasadne jest połączenie w ramach jednej osi priorytetowej interwencji EFRR ukierunkowanej na wzmocnienie naturalnego otoczenia człowieka i rozwój potencjałów endogenicznych.²¹

W szczególności obszar kultury i turystyki obejmuje następujące PI:

- PI 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

Działania realizowane w ramach PI 6c obejmują projekty mające na celu zwiększenie atrakcyjności zasobów kultury regionu. Realizowane działania miały umożliwić wsparcie działań na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego, wsparcie regionu w obszarze regionalnej specjalizacji, którą jest turystyka.

²¹ Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020, 18 grudnia 2020 r.

Działania te miały również umożliwić dywersyfikację oraz poprawę jakości oferty turystycznej oraz przyczynić się do wzrostu roli turystyki jako czynnika sprzyjającego rozwojowi społeczno-gospodarczemu regionu. Wsparciem objęte zostały także instytucje kultury, celem zwiększenia udziału w kulturze mieszkańców regionu.

- PI 8b Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój.

Celem priorytetu było wsparcie działań z zakresu wykreowania produktów/usług niszowych (mających potencjał bycia produktem regionalnym, marką województwa lub produktem turystycznym) opartych na endogenicznych zasobach, określonych w ramach właściwej strategii lokalnej.

Obszar tematyczny: zdrowie.

- 9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych.

W obszarze tematycznym zdrowie realizacja projektów w ramach wskazanego PI dotyczyć miała zwiększenia dostępności do wysokiej jakości infrastruktury zdrowotnej. Realizowane projekty miały odpowiedzieć na zidentyfikowane problemy związane ze zmianami demograficznymi zachodzącymi w województwie, które wymagają dostosowania infrastruktury i zakresu świadczeń ochrony zdrowia do istniejących potrzeb, zwłaszcza w obszarze opieki długoterminowej stacjonarnej i domowej, opieki paliatywno-hospicyjnej oraz rehabilitacji leczniczej.

- PI 8vi Aktywne i zdrowe starzenie się.

Interwencja realizowana w ramach PI odpowiada na zidentyfikowane problemy związane z sytuacją, w której jedną z istotniejszych przyczyn wykluczenia z rynku pracy jest zły stan zdrowia. W związku z tak zdiagnozowanymi problemami regionu zidentyfikowano potrzebę realizacji programów zdrowotnych w zakresie chorób będących najczęstszymi przyczynami przerwania aktywności zawodowej.

- PI 9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym.

W obszarze tematycznym zdrowia, PI odnosi się do interwencji mającej na celu zwiększenie dostępności usług zdrowotnych w szczególności dla osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym.

Obszar tematyczny: edukacja i kształcenie ustawiczne.

OP VIII Edukacja, koncentruje się na realizacji celu tematycznego 10 Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie. Projekty realizowane są w zakresie wsparcia wyznaczonego przez PI 10i, 10iv, 10iii.

- PI 10i - Ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego.

Działania skupiają się na zapewnieniu równych szans edukacyjnych, objęciu opieką przedszkolną jak największej liczby dzieci, szczególnie na obszarach wiejskich. Ponadto wsparciem objęto młodzież, celem podniesienia ich wiedzy i kompetencji oraz wzmocnienia uczniów i nauczycieli w obszarze nowych technologii.

- PI 10iv - Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami

Elementarnym działaniem było wsparcie szkół zawodowych w zapewnieniu kształcenia dostosowanego do potrzeb rynku pracy, również w obszarze regionalnych specjalizacji.

Zidentyfikowano potrzebę wykreowania kompleksowych rozwiązań i narzędzi, które powiązałyby zapotrzebowanie przedsiębiorców na konkretne kwalifikacje zawodowe absolwentów z ofertą szkół zawodowych.

- 10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji.

Realizacja projektów we wskazanym PI ma na celu podniesienie kompetencji osób dorosłych, w szczególności osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych, w zakresie znajomości technologii informacyjno-komunikacyjnych i języków obcych.

- 10a Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej

Efektem wsparcia w priorytecie inwestycyjnym 10a miała być poprawa jakości i dostępności infrastruktury edukacyjnej oraz umożliwienie równego dostępu do tego typu infrastruktury na poziomie regionalnym, dostosowanie do potrzeb rynku pracy. Spowodować to powinno zmniejszenie bezrobocia wśród osób młodych oraz wydłużenie aktywności zawodowej.

Obszar tematyczny: dostępność transportowa w regionie

- 7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi.

Dzięki realizacji działań w ramach tego priorytetu inwestycyjnego zwiększona powinna zostać spójność sieci transportu drogowego wewnątrz regionu.

- 7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu.

W efekcie zrealizowanych projektów powinna zostać zwiększona dostępność kolejowa do stolicy województwa. Podniesienie komfortu podróży oraz skrócenie czasów przejazdu powoduje zastępowanie transportu samochodowego – przede wszystkim indywidualnego – transportem kolejowym, co przekłada się na zmniejszenie presji środowiskowej transportu.

- 7c Rozwój i usprawnianie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów, połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych, w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej.

Realizacja projektów w ramach wskazanego PI, miała przyczynić się do poprawy dostępności transportem wodnym. Na skutek realizacji działań w ramach priorytetu inwestycyjnego 7c wsparty miał być rozwój niskoemisyjnego transportu wodnego poprzez poprawę dostępności do leżących w ciągu, znajdującej się w sieci TEN-T, Odrzańskiej Drogi Wodnej portów morskich, rzecznych i przystani. Poprawiona zostanie także infrastruktura szlaków żeglownych, co zwiększy bezpieczeństwo i atrakcyjność tego sektora transportu.

Poniższa tabela wskazuje w jaki sposób autorzy opracowania dokonali przyporządkowania poszczególnych działań oraz priorytetów inwestycyjnych do obszarów tematycznych przyporządkowanych do sektora społecznego.

Tabela 13. Przyporządkowanie obszaru tematycznego do poszczególnych działań RPO WZ 2014 – 2020 oraz priorytetów inwestycyjnych – sektor społeczny

Obszar tematyczny	Działanie	Priorytet inwestycyjny
rynek pracy (w tym godzenie życia zawodowego i rodzinnego)	6.1, 6.2, 6.3, 6.4 6.5, 6.6, 6.7	8v, 8iii, 8i, 8iv
wykluczenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu	7.1, 7.2 7.3, 7.4, 7.5, 7.6, 9.2, 9.3	9i, 9v, 9iv, 9a, 9b
ekonomia społeczna	7.2, 7.3, 7.4, 7.5	9i, 9v
kultura i turystyka	4.1, 4.2, 4.9	6c, 8b
zdrowie	9.1, 7.7, 6.8	9a, 8vi, 9iv
edukacja i kształcenie ustawiczne	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5, 8.6, 8.7, 8.8, 8.9, 8.10, 9.4, 9.5, 9.6, 9.7, 9.8, 9.9	10i, 10iv, 10iii, 10a
dostępność transportowa w regionie	5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7	7b, 7d, 7c

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentu: Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020

1.2.1. Logika interwencji i realizacja założonych celów

Podobnie jak już wskazano w rozdziale dotyczącym sektora gospodarczego, logika interwencji dotyczy RPO WZ 2014 – 2020, dokonane analizy uwzględniają więc odtworzenie logiki na poziomie Osi Priorytetowych. Na tyle na ile było to możliwe autorzy opracowania dokonali dopasowania całych OP

do analizowanego obszaru. W większości przypadków było to możliwe. Jedynie w przypadku obszaru turystyki i kultury, autorzy zdecydowali, aby logikę OP IV, do której przypisano obszar tematyczny – kultura i turystyka przenieść do rozdziału dotyczącego sektora środowiskowego. Ma to uzasadnienie w tym, iż do wspomnianego obszaru tematycznego przypisano jedynie 3 z 9 poddziałań, jakie realizowane były w ramach OP IV, prezentacja logiki interwencji w sektorze środowiskowym dotyczy PI 6c oraz 8b, które zostały przypisane do obszaru tematycznego kultura i turystyka.

OBSZAR TEMATYCZNY: RYNEK PRACY (W TYM GODZENIE ŻYCIA ZAWODOWEGO I RODZINNEGO), ZDROWIE.

1) Teorie bazowe OP VI

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze szczegółowe przesłanki i kluczowe kwestie, składające się na teorię bazową dla Osi VI. W świetle następujących szczegółowych przesłanek i kluczowych kwestii należy rozpocząć realizację interwencji, jaką jest Oś VI RPO WZ:

PI	Szczegółowe przesłanki	Kluczowe kwestie
8v	W województwie zachodniopomorskim szczególnie rozwinięty jest sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, którego specyfika powoduje wrażliwość na zmiany i niekorzystne trendy w gospodarce, co w konsekwencji ma bezpośredni wpływ na sytuację przedsiębiorców oraz ich pracowników. Realizacja usług rozwojowych przyczynia się do wzrostu poziomu konkurencyjności i kondycji przedsiębiorstw. Do poprawy sytuacji na rynku pracy niezbędny jest wzrost zdolności adaptacyjnych firm i objęcie wsparciem osób zwalnianych z przyczyn związanych z restrukturyzacją i modernizacją.	Dlatego należy podejmować działania mające na celu zwiększenie dostępności usług rozwojowych dla przedsiębiorstw i pracowników (szkolenia, doradztwo itp.) oraz zwiększenie adaptacyjności przedsiębiorstw i wsparcie dla osób zwalnianych.
Horyz.	System popytowy w usługach rozwojowych jest bardziej trafny niż podażyowy, gdyż umożliwia odpowiedź na potrzeby przedsiębiorstw i pracowników.	Dlatego należy zastosować system popytowy przy działaniach w zakresie usług rozwojowych.
8iii	Wsparcie umożliwiające dofinansowanie stanowiska pracy i rozpoczęcie działalności gospodarczej jest skuteczne i efektywne jako forma walki z bezrobociem. Poziom bezrobocie w województwie jest nadal wysoki. Istnieje szereg barier w zakładaniu firm (w tym: ograniczony dostęp do kapitału finansowego, niemożność pozyskania finansowania ze źródeł komercyjnych wobec braku odpowiedniej historii kredytowej, niedysponowanie wystarczającymi zabezpieczeniami czy zbyt wysokie ryzyko planowanego przedsięwzięcia gospodarczego).	Dlatego należy udzielać osobom i firmom z województwa wsparcia na rozpoczęcie działalności gospodarczej i tworzenie nowych miejsc pracy oraz wsparcia doradczo-szkoleniowego.

8i	<p>W WZP stwierdzono:</p> <ul style="list-style-type: none"> - najniższy w kraju poziom zatrudnienia osób w wieku 20-64; - jeden z najwyższych w kraju poziomów bezrobocia wg BAEL oraz bezrobocia długookresowego; - najniższy w kraju poziom zatrudnienia. <p>Niewystarczająca jest mobilność zawodowa w województwie, na co wpływają także stosunkowo duże odległości między największymi miastami.</p> <p>Niski wskaźnik zatrudnienia oraz niedostateczna mobilność zawodowa są głównymi barierami w rozwoju województwa.</p> <p>Wskaźnik aktywności zawodowej osób w wieku 55+ na tle UE i OECD jest niski w Polsce (w tym w WZP).</p>	<p>Dlatego należy realizować kompleksowe wsparcie dla osób bezrobotnych, biernych zawodowo, zwłaszcza znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, obejmujące pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy oraz działania na rzecz podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz wsparcie dla mobilności.</p>
8i, 8vi	<p>Wystąpiło pogorszenie sytuacji na rynku pracy, spowolnienie gospodarcze i wzrost bezrobocia spowodowany pandemią COVID-19</p>	<p><i>Dlatego należy podjąć działania mające na celu redukcję skutków spowolnienia gospodarczego i przeciwdziałanie wzrostowi bezrobocia, spowodowanych pandemią COVID-19, a także związane z nią działania prozdrowotne</i></p>
8i	<p>Na wojewódzkim rynku pracy pojawia się coraz więcej migrantów</p>	<p><i>Dlatego migranci powinni zostać objęci kompleksowym wsparciem w zakresie poprawy sytuacji na rynku pracy, jak również wsparciem informacyjnym, w zakresie nauki języka oraz kultury polskiej, wsparciem prawno-doradczym, asystenckim w zakresie codziennego funkcjonowania oraz integracji społecznej. Należy uwzględnić tego typu pomoc dla wszystkich członków najbliższej rodziny.</i></p>
8iv	<p>W województwie występuje niska dostępność usług opieki nad dziećmi</p>	<p>Dlatego należy realizować działania mające na celu wsparcie godzenia opieki nad dziećmi z życiem zawodowym</p>
8vi	<p>Jedną z istotniejszych przyczyn wykluczenia z rynku pracy jest zły stan zdrowia.</p> <p>W województwie zachodniopomorskim obserwuje się wzrost zachorowalności na choroby układu krążenia i nowotwory.</p> <p>Zapewnienie właściwej opieki zdrowotnej osobom w</p>	<p>Dlatego należy wdrożyć programy zdrowotne na rzecz osób w wieku aktywności zawodowej.</p>

	wieku aktywności zawodowej pozwoli na wydłużenie czasu tej aktywności oraz ograniczy wyłączenie osób z rynku pracy z powodów zdrowotnych	
horyz.	Aby trafnie i efektywnie wspierać rozwój miast w sposób odpowiadający im potrzebom, potrzebna jest realizacja zintegrowanych inwestycji na ich obszarach funkcjonalnych.	Dlatego część środków należy przeznaczyć na Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego oraz Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy desk research i wywiadów indywidualnych

*kolorem szarym zaznaczono PI, który został przypisany do obszaru tematycznego – zdrowie, ale zawiera się w logice interwencji dla OP VI.

2) Teorie wdrażania

Jeśli zatem pojawiły się powyższe szczegółowe przesłanki i kluczowe kwestie, aby dokonać zmiany należy zainwestować nakłady w poszczególne działania z wykorzystaniem określonych mechanizmów/procedur/procesów, aby osiągnąć określone produkty. Poniżej tabela, przedstawia ciąg logiczny interwencji, uwzględniające wspomniane etapy.

Jeżeli zainwestujemy następujące nakłady:
<p>Środki finansowe ze wsparcia UE:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w pierwotnej wersji 165 000 000 EUR; - w aktualnej wersji 142 775 000 EUR. <p>Środki finansowe krajowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w pierwotnej wersji 8 912 912 EUR; - w aktualnej wersji 25 411 765 EUR. <p>Zasoby ludzkie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praca beneficjentów, realizujących projekty oraz ich podwykonawców; - praca instytucji systemu zarządzania i wdrażania RPO w zakresie Osi VI. <p>Inne zasoby:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wiedza i doświadczenie beneficjentów, ich podwykonawców i pracowników instytucji systemu zarządzania i wdrażania RPO; - sieć kontaktów ww. osób; - potencjał instytucjonalny, w tym PUP; - potencjał innowacyjny (kreatywność, pomysłowość); - przestrzeń, lokale i sprzęt służący realizacji projektów.
...w następujące działania...
6.1 Usługi rozwojowe skierowane do przedsiębiorców i pracowników przedsiębiorstw na podstawie

systemu popytowego

6.2 Wsparcie adresowane do przedsiębiorstw odczuwających negatywne skutki zmian gospodarczych oraz ich pracowników, mające na celu wspomaganie procesów adaptacyjnych

6.3 Wsparcie dla osób zwolnionych, przewidzianych do zwolnienia lub zagrożonych zwolnieniem z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, realizowane w formie tworzenia i wdrażania programów typu outplacement

6.4 Wsparcie przedsiębiorczości, samozatrudnienia oraz tworzenia nowych miejsc pracy, poprzez środki finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz wsparcie doradczo-szkoleniowe

6.5 Kompleksowe wsparcie głównie dla osób bezrobotnych, biernych zawodowo zwłaszcza znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy obejmujące pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy oraz działania na rzecz podnoszenia kwalifikacji zawodowych

6.6 Programy zapewnienia i zwiększenia dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3

6.7 Programy zapewnienia i zwiększenia dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w ramach Kontraktów Samorządowych

6.8 Wdrożenie kompleksowych programów zdrowotnych dotyczących chorób negatywnie wpływających na rynek pracy, ułatwiających powroty do pracy, umożliwiające wydłużenie aktywności zawodowej oraz zwiększenie zgłaszalności na badania profilaktyczne

...przy wykorzystaniu następujących mechanizmów/procedur/procesów...

Kontrakt samorządowy

Komplementarność z EFRR

System popytowy (w ramach wspierania usług rozwojowych)

Instrumenty zwrotne (pożyczki) w ramach PI 8iii

Tryb pozakonkursowy (w przypadku PUP) w ramach PI 8i

Nadzwyczajny tryb zgodny z art. 10 ustawy z dnia 3 kwietnia 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach wspierających realizację programów operacyjnych w związku z wystąpieniem COVID-19

...to osiągniemy następujące produkty:

PI 8v:

- 17 700 (pierwotnie: 17 061) osób pracujących objętych wsparciem w programie;
- 4430 (pierwotnie: 4265) osób pracujących w wieku 50 i więcej lat objętych wsparciem w programie;
- 5320 (pierwotnie: 5118) osób pracujących o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie;
- 5910 (pierwotnie: 5687) mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie;
- pierwotnie: 1146 pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem w programie (usunięto).

PI 8iii:

- 103 (pierwotnie: 974) osoby pozostające bez pracy, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie;
- *pierwotnie: 198 osób pozostających bez pracy, które skorzystały z instrumentów bezzwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie;*
- *68 osób pracujących, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie.*

PI 8i:

- 19 727 osób bezrobotnych objętych wsparciem w programie, w tym 8280 (pierwotnie 10 850) długotrwale bezrobotnych;
- 3395 (pierwotnie 8395) osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie;
- 1406 osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie;
- 7200 (pierwotnie 7874) osób w wieku 50 i więcej lat objętych wsparciem w programie;
- 12 373 osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie;
- 2938 osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie;
- 16 274 128 EUR przeznaczonych na działania związane z pandemią COVID-19.

PI 8iv:

- 3400 (pierwotnie 4383) osób opiekujących się dziećmi w wieku do 3 lat objętych wsparciem w programie;
- 1800 (pierwotnie 4383) utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat.

PI 8vi:

- 30 000 osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS;
- 50 000 osób objętych wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19;
- 3 390 443 EUR przeznaczonych na działania związane z pandemią COVID-19.

3) Teorie zmiany

Wskazane wyżej produkty...

...przy uwzględnieniu następujących czynników...

- zainteresowanie odbiorców dofinansowaniem;
- stabilna sytuacja gospodarcza, w tym na rynku pracy;
- stabilna sytuacja prawna.

...przyniosą następującą zmianę:

- Poprawa zdolności adaptacyjnych przedsiębiorstw
- Zmniejszenie liczby pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy (CR.07)
- Poprawa kompetencji i kwalifikacji pracowników przedsiębiorstw (R.25)
- Poprawa dostępności usług rozwojowych
- Zmniejszenie bezrobocia (CR.04, R.31)
- Zwiększenie aktywności zawodowej, w tym osób w wieku 55+ (CR.06, R.31)
- Zwiększenie mobilności zawodowej w województwie
- Zwiększenie liczby nowoutworzonych przedsiębiorstw (R.27)
- Zwiększenie liczby nowoutworzonych miejsc pracy (R.26)
- Wzrost poziomu konkurencyjności i poprawa kondycji przedsiębiorstw (R.23)
- Łatwiejsze godzenie pracy zawodowej z życiem rodzinnym (R.28, R.29)
- Zwiększenie dostępności opieki nad dziećmi (R.30)
- Zwiększenie udziału mieszkańców WZP w badaniach profilaktycznych (R.24)

OBSZAR TEMATYCZNY: WYKLUCZENIE SPOŁECZNE I PRZECIWDZIAŁANIE UBÓSTWU ORAZ EKONOMIA SPOŁECZNA, ZDROWIE

1) Teorie bazowe OP VII

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze szczegółowe przesłanki i kluczowe kwestie, składające się na teorię bazową dla Osi VII. W świetle następujących szczegółowych przesłanek i kluczowych kwestii należy rozpocząć realizację interwencji, jaką jest Oś VII RPO WZ:

PI	Szczegółowe przesłanki	Kluczowe kwestie
9i	Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje się jednym z najwyższych w skali kraju odsetkiem ludności zagrożonej wykluczeniem społecznym, w tym korzystającej ze świadczeń pomocy społecznej. Brak w województwie kompleksowych programów integracji wykorzystujących instrumenty aktywizacji edukacyjnej, społecznej oraz zawodowej. Zintegrowane i komplementarne usługi różnych służb publicznych są bardziej skuteczne niż działania rozproszone	Dlatego należy podjąć działania ukierunkowane na realizację kompleksowego wsparcia w zakresie aktywizacji społecznej, zawodowej i edukacyjnej dla jednostek i rodzin oraz wzmocnienia usług reintegracji i rehabilitacji społeczno-zawodowej.
9v	Podmioty ekonomii społecznej odgrywają ważną rolę w realizowaniu celu wspierania włączenia społecznego i walki z ubóstwem. W WZP zauważa się wzrost liczby podmiotów ekonomii społecznej, jednak ich rozmieszczenie nie odpowiada strukturze demograficznej i rozpoznany potrzebom społecznym. Problemem jest również trwałość funkcjonowania podmiotów ES, należy wspierać podmioty ES w utrzymaniu ich działalności.	Dlatego należy udzielić podmiotom ekonomii społecznej wsparcia w zakresie efektywności świadczonych usług oraz profesjonalizacji i ekonomizacji działalności.
9iv	W województwie zachodniopomorskim występuje wysoki odsetek osób, którym należy zapewnić dostęp do pomocy i podstawowych usług społecznych. Na obszarze WZP odnotowuje się znaczną liczbę osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji, tj.: osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, dzieci objętych systemem pieczy zastępczej, osób chorujących psychicznie, osób opuszczających zakłady penitencjarne. Dostęp do usług, w tym usług społecznych, jest w województwie szczególnie utrudniony dla mieszkańców terenów oddalonych od miast – często są to enklawy popegeerowskie.	Dlatego należy dążyć do ułatwienia dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług obejmujących ochronę socjalną, ochronę zdrowia i usługi opieki długoterminowej.
9iv	Wady rozwojowe (wrodzone i nabyte) były uważane za najczęstszą przyczynę niepełnosprawności u dzieci. Zgodnie z danymi GUS (stan na 30 maja 2014 r.) przyczyną ponad połowy zgonów niemowląt w Polsce są choroby i	Dlatego należy podjąć działania na rzecz zwiększenia dostępności do wysokiej jakości usług opieki zdrowotnych, w

PI	Szczegółowe przesłanki	Kluczowe kwestie
	stany okresu okołoporodowego. Problemami WZP są m.in. zbyt mała populacja mieszkańców objęta badaniami profilaktycznymi, nierówna dostępność do usług zdrowotnych oraz nierównomierne rozmieszczenie placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej.	tym okołoporodowych.
9iv	<i>Wystąpiło pogorszenie sytuacji zdrowotnej mieszkańców regionu spowodowane pandemią COVID-19</i>	<i>Dlatego należy podjąć działania mające na celu redukcję negatywnych skutków zdrowotnych COVID-19</i>
Horyz.	Aby trafnie i efektywnie wspierać rozwój miast w sposób odpowiadający im potrzebom, potrzebna jest realizacja zintegrowanych inwestycji na ich obszarach funkcjonalnych.	Dlatego część środków należy przeznaczyć na Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego oraz Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy desk research i wywiadów indywidualnych

*kolorem szarym zaznaczono PI, który został przypisany do obszaru tematycznego – zdrowie, ale zawiera się w logice interwencji dla OP VII.

2) Teorie wdrażania

Jeżeli zainwestujemy następujące nakłady:

Środki finansowe ze wsparcia UE:

- w pierwotnej wersji 131 180 000 EUR
- w aktualnej wersji 142 775 000 EUR

Środki finansowe krajowe:

- w pierwotnej wersji 6 102 185 EUR
- w aktualnej wersji 25 411 765 EUR

Zasoby ludzkie:

- praca beneficjentów, realizujących projekty oraz ich podwykonawców;
- praca instytucji systemu zarządzania i wdrażania RPO w zakresie Osi VII;

Inne zasoby:

- wiedza i doświadczenie beneficjentów, ich podwykonawców i pracowników instytucji systemu zarządzania i wdrażania RPO;
- sieć kontaktów ww. osób;
- potencjał instytucjonalny, w tym zwł. ROPS i OWES-ów;
- przestrzeń, lokale i sprzęt służący realizacji projektów;

w następujące działania:
<p>7.1 Programy na rzecz integracji osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową wykorzystującą instrumenty aktywizacji edukacyjnej, społecznej, zawodowej</p> <p>7.2 Wsparcie dla tworzenia podmiotów integracji społecznej oraz podmiotów działających na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej</p> <p>7.3 Wsparcie dla utworzenia i/lub funkcjonowania (w tym wzmocnienia potencjału) instytucji wspierających ekonomię społeczną zgodnie z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej</p> <p>7.4 Tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej m.in. poprzez wsparcie na tworzenie przedsiębiorstw społecznych (w szczególności spółdzielni socjalnych)</p> <p>7.5 Koordynacja rozwoju sektora ekonomii społecznej oraz wsparcie rozwoju sieci kooperacji i partnerstw ekonomii społecznej w województwie</p> <p>7.6 Wsparcie rozwoju usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym</p> <p>7.7 Wdrożenie programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci z niepełnosprawnościami oraz zagrożonych niepełnosprawnością</p>
przy wykorzystaniu następujących mechanizmów/procedur/procesów:
<p>Projekty pozakonkursowe</p> <p>Projekty konkursowe</p> <p>Komplementarność z EFRR</p> <p>Tryb nadzwyczajny</p>
to osiągniemy następujące produkty:
<p>PI 9i:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 10 050 (pierwotnie: 25 678) osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie - 2280 (pierwotnie: 3504) osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie <p>PI 9v:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3640 osób (pierwotnie: 4289) zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie; - 600 (pierwotnie: 215) podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem w programie. <p>9iv:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 14 627 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie - 12 000 (pierwotnie: 3940) osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie - 2627 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie - 14 013 833 EUR przeznaczonych na działania związane z pandemią COVID-19 - 33 podmioty objęte wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19

3) Teorie zmiany

Wskazane wyżej produkty...
...przy uwzględnieniu następujących czynników...
<ul style="list-style-type: none"> • zainteresowanie beneficjentów dofinansowaniem • zainteresowanie ostatecznych odbiorców wsparciem • stabilna sytuacja gospodarcza • stabilna sytuacja prawna
...przyniosą następującą zmianę:
<ul style="list-style-type: none"> • Zintegrowanie usług społecznych oferowanych przez różne instytucje • Wzrost kompetencji społecznych, zawodowych, samodzielności i samoorganizacji osób zagrożonych ubóstwem/wykluczeniem społecznym (R.72) • Zwiększenie zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem/wykluczeniem społecznym (R33-35) • Profesjonalizacja, ekonomizacja i zwiększenie efektywności usług podmiotów ekonomii społecznej • Wzrost poziomu zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej (R.36, R.37) • Poprawa dostępu do usług społecznych (R.38) • Poprawa dostępu do usług zdrowotnych (R.39) • Poprawa stanu zdrowia społeczności WZP.

OBSZAR TEMATYCZNY: EDUKACJA I KSZTAŁCENIE USTAWICZNE

1) Teorie bazowe OP VIII

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze szczegółowe przesłanki i kluczowe kwestie, składające się na teorię bazową dla Osi VIII. W świetle następujących szczegółowych przesłanek i kluczowych kwestii należy rozpocząć realizację interwencji, jaką jest Oś VIII RPO WZ:

PI	Szczegółowe przesłanki	Kluczowe kwestie
10i	<p>Dostęp do wychowania przedszkolnego w województwie zachodniopomorskim jest nadal ograniczony, szczególnie na terenach wiejskich.</p> <p>Można zaobserwować niedostosowanie przestrzenne sieci placówek wychowania przedszkolnego do istniejących potrzeb (różnice między miastami a terenami wiejskimi).</p> <p>Większość wrodzonych predyspozycji rozwija się intensywnie w wieku przedszkolnym, dotyczy to także zdolności uczenia się.</p>	<p>Dlatego należy kontynuować interwencję w zakresie zwiększania liczby miejsc w przedszkolach</p>
10i	<p>Województwo zachodniopomorskie pozostaje w grupie regionów o najniższych wynikach edukacyjnych.</p> <p>Poziom kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych jest niewystarczający, a są to kompetencje niezbędne na rynku pracy.</p> <p>W województwie wśród szkół mamy do czynienia z deficytami wyposażenia w nowoczesne pomoce</p>	<p>Dlatego należy podjąć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - działania na rzecz doskonalenia kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych uczniów, - działania na rzecz wsparcia potencjału szkół i placówek

	<p>dydaktyczne.</p> <p>Indywidualizacja podejścia do uczniów pozwala na najlepsze rozwinięcie ich możliwości.</p>	
10iv	<p>W WZP występuje problem niedopasowania wykształcenia mieszkańców regionu do potrzeb pracodawców.</p> <p>Istotne jest dążenie, aby programy nauczania w szkołach zawodowych były dopasowane do potrzeb przedsiębiorców.</p> <p>Wzmocnienie współpracy szkół i placówek kształcenia zawodowego z pracodawcami oraz szkołami wyższymi oraz inwestycje mające na celu tworzenie w tych jednostkach warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy przyczyniają się do wzrostu poziomu aktywności zawodowej osób posiadających wykształcenie zawodowe i branżowe.</p> <p>Od pracowników wymagane jest posiadanie odpowiednich do potrzeb pracodawcy kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych. Poziom ich osiągania jest niewystarczający i wymaga wsparcia..</p> <p>W województwie brakuje odpowiednio przygotowanych szkół zawodowych, w których można uzyskać wykształcenie oraz kwalifikacje w zawodach właściwych dla danej branży.</p>	<p>Dlatego należy podjąć działania mające na celu wzrost efektywności kształcenia zawodowego i jego dostosowanie do regionalnego rynku pracy poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kompleksowe wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe oraz uczniów. - tworzenie placówek o charakterze lokalnych centrów kompetencji, w tym tworzenie i rozwój ukierunkowanych branżowo centrów kształcenia ustawicznego i zawodowego.
10iii	<p>Uczenie się przez całe życie staje się kluczem do sukcesu całego społeczeństwa.</p> <p>Dwie z ośmiu kompetencji kluczowych wyróżnionych w Zaleceniach Parlamentu Europejskiego mają istotne znaczenie dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego w dobie transformacji społeczno-gospodarczej i globalizacji: umiejętność porozumiewania się w języku obcym oraz kompetencje informatyczne.</p> <p>Największe deficyty w zakresie tych kompetencji występują u osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych.</p>	<p>Dlatego należy podjąć działania w zakresie wsparcia osób dorosłych, w szczególności osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych, w zakresie doskonalenia umiejętności wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych i porozumiewania się w językach obcych</p>
Horyz.	<p>Najskuteczniejsze jest wspieranie wybranych, najbardziej rozwojowych obszarów wyznaczonych oddolnie.</p> <p>Rynek powinien kreować rozwój gospodarczy i powiązaną z nim ofertę edukacyjną. Dzięki niemu można wspierać te obszary, w których istnieje faktycznie taka potrzeba.</p>	<p>Dlatego wsparcie w zakresie szkolnictwa zawodowego należy ukierunkować na inteligentne specjalizacje, wyznaczone w procesie przedsiębiorczego odkrywania.</p>
Horyz.	<p>Aby trafnie i efektywnie wspierać rozwój miast w sposób odpowiadający im potrzebom, potrzebna jest realizacja zintegrowanych inwestycji na ich obszarach funkcjonalnych.</p>	<p>Dlatego część środków należy przeznaczyć na Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego oraz</p>

		Koszalińsko-KołobrzESCO- Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.
--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy desk research i wywiadów indywidualnych

2) Teorie wdrażania

Jeżeli zainwestujemy następujące nakłady:
<p>Środki finansowe ze wsparcia UE:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w pierwotnej wersji 90 191 295 EUR - w aktualnej wersji 93 921 295 EUR <p>Środki finansowe krajowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w pierwotnej wersji 5 390 787 EUR - w aktualnej wersji 17 101 994 EUR <p>Zasoby ludzkie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – praca beneficjentów, realizujących projekty oraz ich podwykonawców; – praca instytucji systemu zarządzania i wdrażania RPO w zakresie Osi VIII; <p>Inne zasoby:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wiedza i doświadczenie beneficjentów, ich podwykonawców i pracowników instytucji systemu zarządzania i wdrażania RPO; - sieć kontaktów ww. osób; - potencjał instytucjonalny; - przestrzeń, lokale i sprzęt służący realizacji projektów; - wsparcie samorządów jako organów prowadzących szkół; - zaangażowanie pracodawców.
...w następujące działania...
<p>8.1 Upowszechnienie edukacji przedszkolnej</p> <p>8.2 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz uczniów uczestniczących w kształceniu podstawowym i ponadpodstawowym</p> <p>8.3 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz uczniów uczestniczących w kształceniu podstawowym, gimnazjalnym, ponadpodstawowym i ponadgimnazjalnym w ramach Strategii ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</p> <p>8.4 Upowszechnienie edukacji przedszkolnej oraz wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz uczniów uczestniczących w kształceniu podstawowym, gimnazjalnym, ponadpodstawowym i ponadgimnazjalnym w ramach Strategii ZIT dla Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego</p> <p>8.5 Upowszechnienie edukacji przedszkolnej oraz wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz uczniów uczestniczących w kształceniu podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym w ramach Kontraktów Samorządowych</p> <p>8.6 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe oraz uczniów uczestniczących w kształceniu zawodowym i osób dorosłych uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia zawodowego</p> <p>8.7 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe oraz uczniów uczestniczących w</p>

kształceniu zawodowym i osób dorosłych uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia zawodowego w ramach Strategii ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego
8.8 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe oraz uczniów uczestniczących w kształceniu zawodowym i osób dorosłych uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia zawodowego w ramach Strategii ZIT dla Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego
8.9 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe oraz uczniów uczestniczących w kształceniu zawodowym i osób dorosłych uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia zawodowego w ramach Kontraktów Samorządowych
8.10 Wsparcie osób dorosłych, w szczególności osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych w zakresie doskonalenia umiejętności wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych i porozumiewania się w językach obcych
...przy wykorzystaniu następujących mechanizmów/procedur/procesów...
Tryb pozakonkursowy Inteligentne specjalizacje regionu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Kontrakt Samorządowy Komplementarność z EFRR
...to osiągniemy następujące produkty:
<p>PI 10i:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 6700 (pierwotnie 7100) dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej - 5465 (pierwotnie 7100) miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie - 4060 (pierwotnie 970) nauczycieli objętych wsparciem w programie - 16 135 (pierwotnie 6427) uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie - 1698 nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK - 90 (pierwotnie 80) szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych - 146 (pierwotnie 124) szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie <p>PI 10iv:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 11 752 osoby uczestniczące w pozaszkolnych formach kształcenia w programie; - 1095 (pierwotnie 1175) nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie - 12 943 uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy - 92 (pierwotnie 82) szkoły i placówki kształcenia zawodowego wyposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego - 12 (pierwotnie 11) podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie - 930 uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie <p>PI 10iii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 14 690 osób o niskich kwalifikacjach, objętych wsparciem w programie

- 4197 osób w wieku 50 lat i więcej, objętych wsparciem w programie
- 20 986 osób w wieku 25 lat i więcej, objętych wsparciem w programie

3) Teorie zmiany

Wskazane wyżej produkty...
...przy uwzględnieniu następujących czynników...
<ul style="list-style-type: none"> • zainteresowanie beneficjentów dofinansowaniem • zainteresowanie odbiorców (szkół, uczniów, nauczycieli) wsparciem • stabilna sytuacja gospodarcza • stabilna sytuacja prawna
...przyniosą następującą zmianę:
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie dostępności do wychowania przedszkolnego (R.41) • rozszerzenie oferty placówek przedszkolnych • rozwój kompetencji kluczowych uczniów szkół podstawowych i ogólnokształcących (R.69) • zwiększenie potencjału i wzmocnienie wyposażenia szkół podstawowych i ogólnokształcących (R.44-46) • zwiększenie kompetencji nauczycieli szkół podstawowych i ogólnokształcących (R.40) • wzmocnienie współpracy szkół i pracodawców • rozwój kompetencji kluczowych uczniów szkół zawodowych i branżowych (R.70) • zwiększenie potencjału i wzmocnienie wyposażenia szkół zawodowych i branżowych (R. 49) • zwiększenie kompetencji nauczycieli szkół zawodowych i branżowych (R.48) • dostosowanie kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy (R.47, R.50) • wzmocnienie kompetencji językowych i komputerowych zwłaszcza wśród osób starszych

OBSZAR TEMATYCZNY: DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTOWA W REGIONIE.

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze szczegółowe przesłanki i kluczowe kwestie, składające się na teorię bazową dla Osi V.

1) Teorie bazowe OP V

PI	Szczegółowe przesłanki	Kluczowe kwestie
7b	Zachodniopomorskie jest jednym z najslabiej skomunikowanych regionów Polski. Problemy ze skomunikowaniem wynikają z niedostatecznej przepustowości sieci drogowej. W województwie występuje duża presja środowiskowa transportu samochodowego.	Dlatego należy podjąć działania na rzecz zwiększenia spójności i przepustowości systemu transportowego (budowa i przebudowa dróg)
7d	W województwie odnotowuje się zwiększenie zainteresowania transportem kolejowym. W województwie występują obszary marginalizowane transportowo. Niedostateczny stan techniczny wielu odcinków regionalnych linii kolejowych oraz taboru kolejowego to jedna z istotnych barier rozwojowych województwa.	Dlatego należy podjąć działania wspierające modernizację i rehabilitację infrastruktury kolejowej, dworcowej, a także dotyczące zakupu i modernizacji taboru kolejowego.

PI	Szczegółowe przesłanki	Kluczowe kwestie
	Taka sytuacja ma m.in. niekorzystny wpływ na mobilność mieszkańców regionu, możliwość rozwoju poszczególnych jego obszarów, środowisko	
7c	Transport wodny należy do kluczowych sektorów transportu w województwie zachodniopomorskim. Infrastruktura transportu wodnego wymaga poprawy.	Dlatego należy realizować działania związane z budową, rozbudową lub modernizacją infrastruktury transportu wodnego.
horyz.	Aby trafnie i efektywnie wspierać rozwój miast w sposób odpowiadający im potrzebom, potrzebna jest realizacja zintegrowanych inwestycji, potrzebna jest realizacja zintegrowanych inwestycji na ich obszarach funkcjonalnych.	Dlatego część środków należy przeznaczyć na Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego oraz Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy desk research i wywiadów indywidualnych

2) Teorie wdrażania

Jeżeli zainwestujemy następujące nakłady:
<p>Środki finansowe ze wsparcia UE:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w pierwotnej wersji 282 665 292 EUR - w aktualnej wersji 282 665 292 EUR <p>Środki finansowe krajowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w pierwotnej wersji 49 880 346 EUR - w aktualnej wersji 49 880 346 EUR <p>Zasoby ludzkie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – praca beneficjentów, realizujących projekty oraz ich podwykonawców; – praca instytucji systemu zarządzania i wdrażania RPO w zakresie Osi V; <p>Inne zasoby:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wiedza i doświadczenie beneficjentów, ich podwykonawców i pracowników instytucji systemu zarządzania i wdrażania RPO; - sieć kontaktów ww. osób; - dostępność pracowników na rynku pracy; - zasoby PKP PLK SA w zakresie transportu kolejowego; - potencjał instytucjonalny; - przestrzeń, lokale i sprzęt służący realizacji projektów; - komplementarne finansowanie z PO RYBY (transport morski) i z PO IiŚ. <p>...w następujące działania...</p> <p>5.1 Budowa i przebudowa dróg regionalnych (wojewódzkich)</p> <p>5.2 Budowa i przebudowa dróg lokalnych (gminnych i powiatowych) w ramach Strategii ZIT dla</p>

Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego
5.3 Budowa i przebudowa dróg lokalnych (gminnych i powiatowych) w ramach Strategii ZIT dla Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego
5.4 Budowa i przebudowa dróg powiatowych
5.5 Budowa, przebudowa i rehabilitacja regionalnych linii kolejowych
5.6 Zakup i modernizacja taboru kolejowego na potrzeby przewozów regionalnych
5.7 Budowa, rozbudowa lub modernizacja ogólnodostępnej infrastruktury szlaków żeglownych, utrzymanie dróg wodnych prowadzących do portów, monitoring dróg wodnych, w tym związany z systemami zarządzania ruchem
...przy wykorzystaniu następujących mechanizmów/procedur/procesów...
Tryb pozakonkursowy (transport kolejowy)
Kontrakt terytorialny
...to osiągniemy następujące produkty:
PI 7b: - 5 km nowych dróg - 190 km przebudowanych lub zmodernizowanych dróg
PI 7d: - 56 km (pierwotnie: 100) przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych - 105 szt. (pierwotnie: 25) zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru kolejowego
PI 7c: - 10 km ulepszonych lub utworzonych dróg wodnych

3) Teorie zmiany

Wskazane wyżej produkty...
...przy uwzględnieniu następujących czynników...
<ul style="list-style-type: none"> • zainteresowanie odbiorców dofinansowaniem • stabilna sytuacja gospodarcza • stabilna sytuacja prawna • dostępność pracowników na rynku pracy • potencjał PKP PLK jako partnera
...przyniosą następującą zmianę:
<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie dostępności drogowej do regionalnych ośrodków wzrostu i obszarów wykluczonych (R.20) • Zwiększenie dostępności kolejowej do Szczecina (R.21) • Poprawa infrastruktury kolejowej • Poprawa dostępności transportem wodnym (R.22) • Ulepszenie infrastruktury transportu wodnego • Zmniejszenie presji środowiskowej transportu samochodowego

OBSZAR TEMATYCZNY: WYKLUCZENIE SPOŁECZNE I PRZECIWDZIAŁANIE UBÓSTWU, EDUKACJA I KSZTAŁCENIE USTAWICZNE, ZDROWIE.

1) Teorie bazowe OP IX

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze szczegółowe przesłanki i kluczowe kwestie, składające się na teorię bazową dla Osi IX. W świetle następujących szczegółowych przesłanek i kluczowych kwestii należy rozpocząć realizację interwencji, jaką jest Oś IX RPO WZ:

PI	Szczegółowe przesłanki	Kluczowe kwestie
horyz.	<p>W części województwa występuje szczególnie niekorzystna sytuacja z zakresu dostępu do infrastruktury publicznej (zdrowie, pomoc społeczne, edukacja, zastosowanie TIK w podmiotach publicznych).</p> <p>Wzmocnienie infrastruktury publicznej przyczyni się do likwidacji nierówności i poprawy jakości życia.</p>	<p>Dlatego zasadne jest podjęcie działań mających na celu wzmocnienie infrastruktury publicznej, zwłaszcza na obszarach, na których występują największe trudności w dostępie do niej.</p>
9a	<p>Zmiany demograficzne zachodzące w województwie wymagają dostosowania infrastruktury i zakresu świadczeń ochrony zdrowia do istniejących potrzeb. Baza łóżek szpitalnych na terenie województwa wymaga zmian.</p> <p>Szpitala na terenie województwa nie są wystarczająco wyposażone w aparaturę i sprzęt medyczny, a istniejący sprzęt nie jest dostatecznie unowocześniany.</p> <p>Wsparcia wymaga rozwój infrastruktury domów hospicyjnych.</p> <p>Ponadto województwo charakteryzuje się wysokim w skali kraju i Europy wskaźnikiem zgonów niemowląt i umieralności okołoporodowej.</p> <p>W województwie odnotowuje się jeden z najniższych w Polsce współczynników przeciętnego dalszego trwania życia we wszystkich grupach wiekowych.</p>	<p>Dlatego należy podjąć kompleksowe i zintegrowane działania na rzecz zwiększenia dostępności usług zdrowotnych.</p>
9a	<p>Znaczna część mieszkańców regionu, w tym zwłaszcza terenów najślabiej zaludnionych, obejmujących centralną część regionu, ma utrudniony dostęp do podstawowych funkcji publicznych, w tym infrastruktury społecznej.</p> <p>Konsekwencją tego stanu rzeczy jest pogłębianie zjawiska wykluczenia społecznego kolejnych grup mieszkańców regionu i nierówność w dostępie do usług.</p> <p>Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje się najwyższymi w Polsce wskaźnikami: liczby rozwodów, liczby rodzin niepełnych, liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej – oraz nasilającymi się zjawiskami uzależnień, przemocy w rodzinie i niewydolności opiekuńczo-wychowawczej.</p>	<p>Dlatego należy podjąć kompleksowe i zintegrowane działania na rzecz zwiększenia dostępności usług społecznych.</p>

9b	<p>Specyfiką województwa zachodniopomorskiego jest duża liczba tzw. obszarów popegeerowskich, które są często miejscem kumulacji różnorodnych problemów społecznych.</p> <p>W województwie zachodniopomorskim występuje koncentracja powiatów marginalizowanych, o najwyższej stopie bezrobocia w centralnej i wschodniej części województwa</p>	<p>Dlatego należy podjąć działania służące rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej obszarów zdegradowanych.</p>
10a	<p>Region charakteryzuje duża dysproporcja w dostępie do infrastruktury edukacyjnej na wszystkich szczeblach kształcenia.</p> <p>Przyczynia się to do słabych wyników nauczania. Poprawa dostępu do wysokiej jakości infrastruktury przyczyni się do zwiększenia frekwencji na zajęciach oraz do poprawy jakości przeprowadzanych zajęć, co wpłynie na uzyskiwanie lepszych wyników w nauce. Od kilku lat obserwuje się systematyczny spadek zainteresowania młodzieży szkolnictwem zawodowym.</p> <p>Występują duże niedobory w infrastrukturze szkół zawodowych.</p>	<p>Dlatego należy podjąć działania polegające na inwestycjach w infrastrukturę edukacyjną na wszystkich szczeblach kształcenia oraz budowie, rozbudowie i adaptacji infrastruktury instytucji popularyzujących naukę i innowacje.</p>
2c	<p>Dostępność do e-usług publicznych w województwie jest niewystarczająca.</p> <p>Umożliwienie zdalnego załatwienia większej liczby spraw przez mieszkańców regionu zmniejszy ponoszone przez mieszkańców koszty związane z koniecznością udania się na miejsce świadczenia usługi oraz zaoszczędzi czas z tym związany, jak również zmniejszy koszty funkcjonowania służb publicznych.</p>	<p>Dlatego należy podjąć działania wspierające rozwój e-usług publicznych, zapewniające otwarty dostęp do cyfrowych zasobów instytucji publicznych oraz rozwijające niezbędną infrastrukturę w tym zakresie.</p>
Horyz.	<p>Najskuteczniejsze jest wspieranie wybranych, najbardziej rozwojowych obszarów wyznaczonych oddolnie.</p> <p>Rynek powinien kreować rozwój gospodarczy i powiązaną z nim ofertę edukacyjną. Dzięki niemu można wspierać te obszary, w których istnieje faktycznie taka potrzeba.</p>	<p>Dlatego wsparcie w zakresie szkolnictwa zawodowego należy ukierunkować na inteligentne specjalizacje, wyznaczone w procesie przedsiębiorczego odkrywania oraz na wsparcie w obszarze zawodów deficytowych.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy desk research i wywiadów indywidualnych

2) Teorie wdrażania

Jeżeli zainwestujemy następujące nakłady:
Środki finansowe ze wsparcia UE: <ul style="list-style-type: none">- w pierwotnej wersji 145 000 000 EUR- w aktualnej wersji 154 000 000 EUR
Środki finansowe krajowe: <ul style="list-style-type: none">- w pierwotnej wersji 168 000 000 EUR- w aktualnej wersji 30 330 253 EUR
Zasoby ludzkie: <ul style="list-style-type: none">– praca beneficjentów, realizujących projekty oraz ich podwykonawców;– praca instytucji systemu zarządzania i wdrażania RPO w zakresie Osi IX;
Inne zasoby: <ul style="list-style-type: none">- wiedza i doświadczenie beneficjentów, ich podwykonawców i pracowników instytucji systemu zarządzania i wdrażania RPO;- sieć kontaktów ww. osób;- potencjał instytucjonalny;- przestrzeń, lokale i sprzęt służący realizacji projektów;- wsparcie ze strony samorządów
...w następujące działania...
9.1 Infrastruktura zdrowia
9.2 Infrastruktura społeczna
9.3 Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich
9.4 Inwestycje w infrastrukturę podmiotów prowadzących kształcenie ogólne na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym
9.5 Inwestycje w infrastrukturę podmiotów prowadzących kształcenie ogólne na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym w ramach Kontraktów Samorządowych
9.6 Ośrodki popularyzujące naukę
9.7 Ośrodki popularyzujące naukę w ramach Kontraktów Samorządowych
9.8 Infrastruktura szkolnictwa zawodowego
9.9 Infrastruktura szkolnictwa zawodowego w ramach Kontraktów Samorządowych
9.10 Wsparcie rozwoju e-usług publicznych
...przy wykorzystaniu następujących mechanizmów/procedur/procesów...
Komplementarność względem EFS
Kontrakt Samorządowy
...to osiągniemy następujące produkty:
PI 9a: <ul style="list-style-type: none">- 9 (pierwotnie 6) wspartych podmiotów leczniczych- 102 968 (pierwotnie 74 450) osób objętych ulepszonymi usługami zdrowotnymi- 10 wspartych obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej

- 5 podmiotów objętych wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19

PI 9b:

- 14,54 ha obszarów objętych rewitalizacją

- 160 wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach

PI 10a:

- 6 wspartych obiektów infrastruktury edukacji ogólnej

- 18 wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego

- 4 (pierwotnie: 7) wsparte instytucje popularyzujące naukę i innowacje

- 49 200 odwiedzających instytucje popularyzujące naukę i innowacje w zorganizowanych grupach szkolnych

- potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej – 5822 osoby (pierwotnie: liczba miejsc w objętej wsparciem infrastrukturze w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastrukturze edukacyjnej)

PI 2c:

- 79 instytucji publicznych, które usprawniły funkcjonowanie dzięki awansowi cyfrowemu

- 29 udostępnionych on-line usług na poziomie 3 – dwustronna interakcja

- 18 udostępnionych on-line usług na poziomie 4 – transakcja

3) Teorie zmiany

Wskazane wyżej produkty...

...przy uwzględnieniu następujących czynników...

- zainteresowanie odbiorców dofinansowaniem
- stabilna sytuacja gospodarcza
- stabilna sytuacja prawna

...przyniosą następującą zmianę:

- poprawa dostępności infrastruktury zdrowotnej (R.54)
- poprawa dostępności infrastruktury społecznej (R.55)
- rewitalizacja terenów zdegradowanych
- poprawa jakości życia rodzin żyjących na terenach zdegradowanych (R.56)
- poprawa dostępności infrastruktury edukacyjnej
- poprawa wyników nauczania (R.59-60)

Dokonana analiza logiki interwencji pozwoliła na ocenę spójności wewnętrznej osiągniętych celów programu poprzez realizację projektów w ramach poszczególnych działań. Dokonana analiza logiki potwierdza spójność zaproponowanej interwencji w ramach RPO WZ na lata 2014- 2020, a zaplanowane działania są spójne z zaproponowanymi efektami. Pomiar tego czy zaplanowana interwencja przyczynia się do osiągnięcia zmiany, dokonywany jest przy wykorzystaniu systemu monitorowania. Stan realizacji Programu, zarówno pod kątem postępu finansowego jak i stopnia osiągnięcia zakładanych poziomów wskaźników, pozwala na ocenę tego elementu. Poniżej w sposób szczegółowy przedstawiono analizę postępu finansowego oraz stan realizacji wskaźników Programu.

Odtworzenie logiki interwencji miało na celu analizę tego, w jaki sposób zaplanowano interwencję, jakie zidentyfikowano problemy oraz w jaki sposób środki RPO WZ wpłynęły na poprawę sytuacji w badanym obszarze. Obok odtworzenia logiki interwencji w sposób szczegółowy dokonano analizy postępu finansowego, a w dalszej kolejności stopnia osiągnięcia wskaźników.

Łącznie na koniec 2020 r. w ramach sektora społecznego podpisano 1226 umów lub wydano decyzji o dofinansowanie. Na koniec tego samego roku wniosków poprawnych pod względem formalnym, lub w przypadku projektów realizowanych w ramach EFS - poprawnych formalno-merytorycznie, i wprowadzonych do SL 2014 zidentyfikowano w całym sektorze - 1639. Oznacza, to iż do końca 2020 r. wsparcie otrzymało nieco ponad blisko 75% wnioskodawców, którzy skutecznie²² ubiegali się o wsparcie w ramach PI przypisanych do sektora społecznego. W sposób szczegółowy dane przedstawia poniższa tabela. Na podstawie przypisanych do obszarów tematycznych PI można oszacować skuteczność aplikowania dla danego obszaru. Należy mieć jednak na uwadze, iż w przypadku obszaru zdrowie PI powtarzają się w obszarze wykluczenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu oraz ekonomii społecznej. Dlatego, też w tabeli podano skuteczność aplikowania w poszczególnych PI, co lepiej obrazuje poziom zainteresowania aplikowaniem o środki oraz przygotowania odpowiedniej alokacji.

Poniżej analizie poddano liczbę wniosków poprawnych pod względem formalnym, lub w przypadku projektów realizowanych w ramach EFS - poprawnych formalno-merytorycznie, i wprowadzonych do SL 2014 oraz liczbę zawartych umów lub wydanych decyzji o dofinansowanie. Odsetek wnioskodawców, którzy nie podpisali umowy o dofinansowanie świadczyć może o potencjale obszaru, czyli gotowości podmiotów do aplikowania o pozostałe środki w perspektywie 2014 – 2020, ale również w kolejnej 2021 – 2027. Należy tutaj zaznaczyć, iż różnica pomiędzy podpisanymi umowami a złożonymi wnioskami może wynikać z większego zainteresowania niż przypisana alokacja, zbyt niskiej liczby punktów lub z powodu rozwiązania umowy o dofinansowanie. W analizach nie są brane wnioski niepoprawnie złożone.

W obszarze **ryнку pracy (w tym godzenia życia zawodowego i rodzinnego)** odsetek podpisanych umów w każdym priorytecie przekraczał 80%, co należy uznać za sukces. Obszar **wykluczenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu oraz ekonomii społecznej** to również wysoki odsetek podpisanych umów, jedynym wyjątkiem jest PI 9b, przypisany do działania 9.3 Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich – spośród 156 poprawnie złożonych wniosków o dofinansowanie, umowy zostały podpisane na 93 projekty.

W obszarze **kultury i turystyki**, liczba złożonych poprawnie wniosków o dofinansowanie w obu przypisanych PI była prawie o połowę lub ponad połowę wyższa niż liczba podpisanych umów, co pokazuje w sposób pośredni zapotrzebowanie na wsparcie w obszarze względem przeznaczonej alokacji. Obszar **edukacji** wyróżnia PI 10iii, do którego przypisane jest działanie 8.10 Wsparcie osób dorosłych, w szczególności osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych w zakresie doskonalenia umiejętności wykorzystywania technologii informacyjno – komunikacyjnych i porozumiewania się w językach obcych. W tym PI złożono 167 wniosków o dofinansowanie, a umowy zawarto w ramach 34

²² Czyli ich wnioski o dofinansowanie były poprawne pod względem formalnym, lub w przypadku projektów realizowanych w ramach EFS - poprawnych formalno-merytorycznie, i wprowadzonych do SL 2014.

projektów – 20% wniosków o dofinansowanie. Jeśli mowa o dostępności transportowej w regionie, tutaj odsetek podpisanych umów we wszystkich PI był bardzo wysoki, co należy ocenić pozytywnie.

Tabela 14. Skuteczność w aplikowaniu o środki – sektor społeczny – 2020 r.

Obszar tematyczny	PI	Złożone wnioski o dofinansowanie	Zawarte umowy/wydane decyzje o dofinansowanie	odsetek skutecznych wnioskodawców
rynek pracy (w tym godzenie życia zawodowego i rodzinnego)	08(i)	185	166	90%
	08(iii)	1	1	100%
	08(iv)	55	46	84%
	08(v)	6	6	100%
wykluczenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu, ekonomia społeczna	09(i)	140	130	93%
	09(iv)	129	117	91%
	09(v)	15	15	100%
	09a	26	22	85%
kultura i turystyka	09b	156	93	60%
	06c	56	24	43%
zdrowie	08b	84	49	58%
	08(vi)	14	12	86%
	09(iv)	-	-	-
edukacja i kształcenie ustawiczne	09a	-	-	-
	10(i)	286	229	80%
	10(iii)	167	34	20%
	10(iv)	218	201	92%
dostępność transportowa w regionie	10a	41	26	63%
	07b	49	44	90%
	07c	6	6	100%
Suma	07d	5	5	100%
		1639	1226	75%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

Alokacja na poszczególne obszary tematyczne z uwagi na różne koszty realizacji projektów, znacząco różni się od siebie. Najwyższe środki w badanych obszarach przeznaczono na dostępność transportową w regionie, dalej na obszar wykluczenia społecznego, rynek pracy (w tym godzenie życia zawodowego i rodzinnego), edukację i kształcenie ustawiczne, kulturę i turystykę. Trudno w tym zestawieniu umiejscowić obszar zdrowia, gdyż jak już wcześniej wskazano łączy on również alokację z obszaru wykluczenia społecznego i ekonomii społecznej.

Pozytywnie należy ocenić w ramach sektora społecznego odsetek realizacji zobowiązań UE do końca 2020 r. Jedynie w przypadku PI 8iii odsetek ten jest bardzo niski i wynosił 26%. W pozostałych obszarach osiągał wartość powyżej 70%.

Tabela 15. Informacje finansowe dotyczące sektora przedsiębiorczości – sektor społeczny.

Obszar tematyczny	PI	Alokacja środków UE ³	wydatki ogółem	wydatki kwalifikowalne	wkład UE	odsetek realizacji zobowiązań UE – 2020 r.
rynek pracy (w tym godzenie życia zawodowego i rodzinnego)	08(i)	406 811 595,60	nd	393 789 508,73	334 721 082,91	82%
	08(iii)	61 064 101,85	nd	18 469 161,77	15 698 787,50	26%
	08(iv)	81 583 163,19	nd	85 814 669,37	72 908 609,57	89%
	08(v)	157 722 486,57	nd	182 181 319,22	154 757 495,68	98%
wykluczenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu, ekonomia społeczna	09(i)	161 272 960,40	nd	188 751 213,67	160 185 848,09	99%
	09(iv)	241 598 961,62	nd	306 905 620,24	260 318 452,80	108%
	09(v)	72 037 627,33	nd	83 269 939,05	70 779 448,17	98%
	09a	215 812 707,55	321 907 816,95	304 967 344,08	237 148 460,11	110%
	09b	190 628 244,24	326 967 163,59	285 990 899,85	181 382 524,11	95%
kultura i turystyka	06c	129 370 333,01	210 570 936,51	135 071 762,89	127 012 778,07	98%
	08b	204 621 795,32	255 353 720,75	208 581 257,89	144 980 433,61	71%
zdrowie	08(vi)	42 919 804,28	nd	37 829 935,39	30 831 577,58	72%
	09(iv)	241 598 961,62	nd	306 905 620,24	260 318 452,80	108%
	09a	215 812 707,55	321 907 816,95	304 967 344,08	237 148 460,11	110%
edukacja i kształcenie ustawiczne	10(i)	215 036 172,56	nd	189 305 145,12	160 143 529,17	74%
	10(iii)	38 047 343,38	nd	44 569 036,94	37 883 681,30	100%
	10(iv)	246 751 555,38	nd	257 332 924,49	218 627 115,37	89%
	10a	173 098 464,58	227 586 478,71	193 347 453,00	169 270 924,59	98%
dostępność transportowa w regionie	07b	718 911 452,10	686 797 120,40	642 339 643,14	528 819 336,66	74%
	07c	44 606 586,03	49 332 977,00	49 315 107,00	41 917 324,85	94%
	07d	476 872 330,52	704 961 931,79	573 139 781,94	475 670 744,64	100%

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

Analizując zmiany w latach 2015 – 2020 w zakresie przyznanej alokacji na poszczególne priorytety, widać, iż dokonywano wielu zmian i przesunięć.

W obszarze rynku pracy zaobserwowano zmiany w wielkości alokacji na przestrzeni lat 2015 – 2020 w ramach PI 08iv, w roku 2020 względem roku 2015 nastąpił wzrost alokacji o nieco ponad 50%. W pozostałych PI utrzymano pierwotną wielkość alokacji.

Obszar włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu wraz z obszarem ekonomii społecznej wyróżnia znacząca zmiana w alokacji środków w ramach PI 9iv, w latach 2015 – 2020, w przypadku PI 09 iv oraz PI 09b odnotowano wzrost alokacji względem roku 2015, przy czym w przypadku tego pierwszego wzrost nastąpił aż o blisko 87%. W przypadku dwóch PI dokonano zmniejszenia pierwotnej alokacji, dla PI 09i było to zmniejszenie o 45,02%, a dla PI 09a zmniejszenie o 8%.

W obszarze kultury i turystyki, również dokonano zwiększenia alokacji, tutaj widoczne jest to w PI 6c – wzrost o 30% w 2020 r. względem roku 2015.

W obszarze zdrowia również widoczne są zmiany, zwiększono alokację dla PI 09iv, nastąpił wzrost o blisko 87%. Tutaj jednak należy dokonać szczegółowej analizy alokacji z uwzględnieniem poszczególnych działań, gdyż PI 09iv jest częściowo przypisany do obszaru włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu. Analiza szczegółowa wskazuje, na zmniejszenie alokacji w roku 2020 w obszarze tematycznym zdrowie, w ramach Działania 7.1 o 55% względem roku 2015.

Tabela 16. Informacje finansowe dotyczące sektora przedsiębiorczości – obszar tematyczny zdrowie.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	zmiana 2020/2015
9.1	40 000 000	40 000 000	40 000 000	40 000 000	40 000 000	40 000 000	0%
7.7	7 600 000	7 600 000	7 600 000	5 839 354	7 600 000	3 420 000	-55%
6.8	7 000 000	7 000 000	7 000 000	7 000 000	7 000 000	7 000 000	0%

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

W obszarze edukacji zwiększono alokację dla PI 10i o 32,36% w roku 2020, względem roku bazowego., a w przypadku PI 10iv wzrost nastąpił o 12,17% Obszar dostępności transportowej nie wyróżnia się znaczącymi zmianami w zakresie przyznanej alokacji.

Tabela 17. Alokacja środków UE na lata 2015 – 2020 – sektor społeczny (euro).

Obszar tematyczny	PI	2020	2019	2018	2017	2016	2015	zmiana 2020/2015
rynek pracy (w tym godzenie życia zawodowego i rodzinnego)	08(i)	87 000 000,00 €	87 000 000,00 €	87 000 000,00 €	87 000 000,00 €	87 000 000,00 €	87 000 000,00 €	0,00%
	08(iii)	18 000 000,00 €	18 000 000,00 €	18 000 000,00 €	18 000 000,00 €	18 000 000,00 €	18 000 000,00 €	0,00%
	08(iv)	17 900 000,00 €	17 900 000,00 €	17 900 000,00 €	17 900 000,00 €	26 900 000,00 €	26 900 000,00 €	50,28%
	08(v)	35 100 000,00 €	35 100 000,00 €	35 100 000,00 €	35 100 000,00 €	35 100 000,00 €	35 100 000,00 €	0,00%
wykluczenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu, ekonomia społeczna	09(i)	92 180 000,00 €	92 180 000,00 €	92 180 000,00 €	92 180 000,00 €	50 680 000,00 €	50 680 000,00 €	-45,02%
	09(iv)	19 000 000,00 €	19 000 000,00 €	19 000 000,00 €	19 000 000,00 €	35 500 000,00 €	35 500 000,00 €	86,84%
	09(v)	20 000 000,00 €	20 000 000,00 €	20 000 000,00 €	20 000 000,00 €	20 000 000,00 €	20 000 000,00 €	0,00%

Obszar tematyczny	PI	2020	2019	2018	2017	2016	2015	zmiana 2020/2015
	09a	10 000 000,00 €	10 000 000,00 €	10 000 000,00 €	10 000 000,00 €	10 000 000,00 €	9 200 000,00 €	-8,00%
	09b	40 000 000,00 €	40 000 000,00 €	40 000 000,00 €	40 000 000,00 €	40 000 000,00 €	40 800 000,00 €	2,00%
kultura i turystyka	06c	20 000 000,00 €	20 000 000,00 €	20 000 000,00 €	20 000 000,00 €	26 000 000,00 €	26 000 000,00 €	30,00%
	08b	45 401 645,00 €	45 401 645,00 €	45 401 645,00 €	45 401 645,00 €	45 401 645,00 €	45 401 645,00 €	0,00%
zdrowie	08(vi)	7 000 000,00 €	7 000 000,00 €	7 000 000,00 €	7 000 000,00 €	7 000 000,00 €	7 000 000,00 €	0,00%
	09(iv)	19 000 000,00 €	19 000 000,00 €	19 000 000,00 €	19 000 000,00 €	35 500 000,00 €	35 500 000,00 €	86,84%
	09a	40 000 000,00 €	40 000 000,00 €	40 000 000,00 €	40 000 000,00 €	40 000 000,00 €	40 000 000,00 €	0,00%
edukacja i kształcenie ustawiczne	10(i)	30 900 000,00 €	30 900 000,00 €	30 900 000,00 €	30 900 000,00 €	40 900 000,00 €	40 900 000,00 €	32,36%
	10(iii)	10 000 000,00 €	10 000 000,00 €	10 000 000,00 €	10 000 000,00 €	10 000 000,00 €	10 000 000,00 €	0,00%
	10(iv)	49 291 295,00 €	49 291 295,00 €	49 291 295,00 €	49 291 295,00 €	55 291 295,00 €	55 291 295,00 €	12,17%
	10a	35 000 000,00 €	35 000 000,00 €	35 000 000,00 €	35 000 000,00 €	35 000 000,00 €	35 000 000,00 €	0,00%
dostępność transportowa w regionie	07b	162 655 292,00 €	162 655 292,00 €	162 655 292,00 €	162 655 292,00 €	162 655 292,00 €	162 655 292,00 €	0,00%
	07c	10 000 000,00 €	10 000 000,00 €	10 000 000,00 €	10 000 000,00 €	10 000 000,00 €	10 000 000,00 €	0,00%
	07d	110 000 000,00 €	110 000 000,00 €	110 000 000,00 €	110 000 000,00 €	110 000 000,00 €	110 000 000,00 €	0,00%

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

Analiza wkładu UE w ramach zawartych umów oraz wydanych decyzji pozwala prześledzić w czasie dynamikę wdrażania programu. Rok 2015 był czasem przygotowania programu do wdrażania, stąd nie pojawiają się żadne wydatki w tym okresie. Większość projektów została już zakontraktowana i wpisana do sprawozdania na koniec IV kwartału 2016 r. (za wyjątkiem PI 8v, 9iv, 9a, 9b, 6c, 8vi, 10a, 7c).

Analiza dynamiki wzrostu wartości wkładu UE w podpisanych umowach w latach 2015 – 2020 jest bardzo zróżnicowana i co oczywiste najwyższa była w roku w którym pojawiały się pierwsze podpisane umowy. Jednak w kolejnych latach z różną intensywnością podpisywano umowy, a tym samym wartość wkładu UE wzrastała z różną intensywnością w zależności od wartości podpisanych umów.

W obszarze rynku pracy największa dynamika wzrostu wartości wkładu UE w podpisanych umowach nastąpiła w roku 2017 dla PI 8i, dla PI 8iv w roku 2018, dla PI 8v w roku 2019.

Obszar wykluczenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu wraz z obszarem ekonomii społecznej charakteryzuje duże zróżnicowanie dynamiki w zawieraniu umów w odniesieniu do badanego okresu programowania. Np. w przypadku PI 9i największa zmiana wartości nastąpiła w 2017 r. , a dla PI 9iv w roku 2019.

W obszarze turystyki największa dynamika obserwowana jest dla PI 6c w roku 2018, a dla PI 8b w roku 2017, a więc po pojawieniu się pierwszych wartości wkładu UZ z podpisanych umów. Podobnie sytuacja wygląda w przypadku obszaru edukacji i dostępności transportowej.

Tabela 18. Wkład UE lata 2015 – 2020 (zawarte umowy/wydane decyzje o dofinansowanie) – sektor społeczny.

Obszar tematyczny	PI	2020	2019	2018	2017	2016	2015
rynek pracy (w tym godzenie życia zawodowego i rodzinnego)	08(i)	334 721 082,91	204 728 218,06	162 513 680,13	121 288 520,79	67 805 574,24	-
	08(iii)	15 698 787,50	62 795 150,00	62 795 150,00	62 795 150,00	62 795 150,00	-
	08(iv)	72 908 609,57	64 745 774,36	54 353 604,56	24 040 223,06	14 649 506,09	-
	08(v)	154 757 495,68	126 065 148,63	68 539 479,52	68 539 479,58	-	-
wykluczenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu, ekonomia społeczna	09(i)	160 185 848,09	133 327 593,49	118 513 507,64	85 132 791,60	13 814 600,28	-
	09(iv)	260 318 452,80	136 038 748,35	55 563 106,79	35 072 387,27	-	-
	09(v)	70 779 448,17	68 792 695,06	52 984 642,58	21 126 021,08	17 565 363,08	-
	09a	237 148 460,11	203 578 477,40	183 251 470,45	130 701 410,75	-	-
	09b	181 382 524,11	107 312 520,77	54 702 495,05	-	-	-
kultura i turystyka	06c	127 012 778,07	88 238 471,75	88 238 471,75	15 460 239,07	-	-
	08b	144 980 433,61	119 587 958,07	90 367 210,18	78 840 574,88	12 924 166,59	-
zdrowie	08(vi)	30 831 577,58	14 281 045,95	14 587 971,08	-	-	-
	09(iv)	260 318 452,80	136 038 748,35	55 563 106,79	35 072 387,27	-	-
	09a	237 148 460,11	203 578 477,40	183 251 470,45	130 701 410,75	-	-
edukacja i kształcenie ustawiczne	10(i)	160 143 529,17	132 786 402,75	112 595 965,12	91 187 256,61	11 773 381,64	-
	10(iii)	37 883 681,30	36 387 166,36	21 635 116,47	18 743 324,46	8 633 126,77	-
	10(iv)	218 627 115,37	191 720 306,16	164 605 347,07	114 704 209,24	17 914 238,18	-
	10a	169 270 924,59	120 936 209,87	107 347 952,87	23 228 726,97	-	-
dostępność transportowa w regionie	07b	528 819 336,66	468 315 158,68	420 572 070,40	206 165 218,48	68 982 124,04	-
	07c	41 917 324,85	41 917 324,85	42 125 594,40	-	-	-
	07d	475 670 744,64	462 765 000,00	462 765 000,00	462 765 000,00	209 750 000,00	-

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

Tabela 19. Dynamika wkładu UE lata 2015 – 2020 (zawarte umowy/wydane decyzje o dofinansowanie) – sektor społeczny.

Obszar tematyczny	PI	2020	2019	2018	2017	2016	2015
rynek pracy (w tym godzenie życia zawodowego i rodzinnego)	08(i)	39%	21%	25%	44%	-	-
	08(iii)	-300%	0%	0%	0%	-	-
	08(iv)	11%	16%	56%	39%	-	-
	08(v)	19%	46%	0%	-	-	-
wykluczenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu, ekonomia społeczna	09(i)	17%	11%	28%	84%	-	-
	09(iv)	48%	59%	37%	-	-	-
	09(v)	3%	23%	60%	17%	-	-
	09a	14%	10%	29%	-	-	-
	09b	41%	49%	-	-	-	-
kultura i turystyka	06c	31%	0%	82%	-	-	-
	08b	18%	24%	13%	84%	-	-
zdrowie	08(vi)	54%	-2%	-	-	-	-
	09(iv)	48%	59%	37%	-	-	-
	09a	14%	10%	29%	-	-	-
edukacja i kształcenie ustawiczne	10(i)	17%	15%	19%	87%	-	-
	10(iii)	4%	41%	13%	54%	-	-
	10(iv)	12%	14%	30%	84%	-	-
	10a	29%	11%	78%	-	-	-
dostępność transportowa w regionie	07b	11%	10%	51%	67%	-	-
	07c	0%	0%	#ARG!	-	-	-
	07d	3%	0%	0%	55%	-	-

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

W powiązaniu z powyższą analizą wartości wkładu UE w podpisanych umowach w poszczególnych PI, poniżej przedstawiono dane dotyczące podpisanych umów. Analiza dynamiki liczby podpisanych umów pozwala dodatkowo prześledzić program pod kątem wdrażania projektów.

Poniższe dane pokazują jaka liczba podpisanych umów pojawiła się na koniec każdego roku, w trakcie wdrażania programu.

W obszarze rynku pracy najwięcej umów podpisano w latach 2016 - 2018 – 2016, liczba ta jest oczywiście zróżnicowana pod względem PI. Obszar wykluczenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu wraz z obszarem ekonomii społecznej charakteryzuje duże zróżnicowanie dynamiki w zawieraniu umów w odniesieniu do badanego okresu programowania. Np. w przypadku PI 9iv, ale także PI 9b najwięcej umów pojawiło się na koniec 2020 r., a w przypadku PI 9i i 9a najwięcej umów pojawiło się w roku 2017.

W obszarze turystyki największa dynamika obserwowana jest dla PI 6c w roku 2018, a dla PI 8b w roku 2017, a więc po pojawieniu się pierwszych podpisanych umów. Podobnie sytuacja wygląda w przypadku obszaru edukacji i dostępności transportowej.

Tabela 20. Liczba podpisanych umów w danym roku w latach 2020 – 2015 – sektor społeczny.

Obszar tematyczny	PI	2020	2019	2018	2017	2016	2015
rynek pracy (w tym godzenie życia zawodowego i rodzinnego)	08(i)	20	30	30	38	48	-
	08(iii)	-	-	-	-	1	-
	08(iv)	10	-2	16	16	6	-
	08(v)	1	2	-	3	-	-
wykluczenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu, ekonomia społeczna	09(i)	24	12	18	67	9	-
	09(iv)	48	33	9	27	-	-
	09(v)	1	1	4	4	5	-
	09a	-1	1	5	17	-	-
	09b	35	28	30	-	-	-
kultura i turystyka	06c	1	-	15	8	-	-
	08b	4	6	2	35	2	-
zdrowie	08(vi)	4	-	8	-	-	-
	09(iv)	48	33	9	27	-	-
	09a	-1	1	5	17	-	-
edukacja i kształcenie ustawiczne	10(i)	35	31	13	128	22	-
	10(iii)	1	-	3	14	16	-
	10(iv)	26	17	54	89	15	-
	10a	2	-	10	14	-	-
dostępność transportowa w regionie	07b	4	4	14	16	6	-
	07c	-	-	6	-	-	-
	07d	1	-	-	2	2	-

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

Zainteresowanie beneficjentów realizacją projektów w ramach OP VI rynek pracy oceniane jest pozytywnie. Szczególnym zainteresowaniem wyróżniały się działania dotyczące wsparcia w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3. Analiza odsetka realizacji zobowiązań na koniec 2020 r. wskazuje na to, iż w większości PI przypisanych do OP VI odsetek ten jest na poziomie powyżej 80%. Jedynie w przypadku

PI 08(iii) odsetek realizacji zobowiązań na koniec roku 2020 wynosił 26%.Dotyczy to działania 6.4 wsparcie przedsiębiorczości, samozatrudnienia oraz tworzenia nowych miejsc pracy, poprzez środki rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz wsparcie doradczo – szkoleniowe.

Analiza poziomu realizacji wskaźników

Dla całego obszaru tematycznego rynek pracy (w tym godzenie życia zawodowego i rodzinnego) zidentyfikowano 50 wskaźników łącznie dla 4 PI.

W ramach PI 8i wskaźnik którego % zrealizowanej wartości docelowej na koniec 2023 r. według wartości aktualnej jest niższy niż 50% to: Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu – na koniec 2020 r. wartość wskaźnika wynosiła 11,31%.

W wielu przypadkach znacznie przekroczono wartości wskaźników:

- Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie;
- Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie;
- Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie;
- Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu - bezrobotni, w tym długotrwale bezrobotni;
- Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu - długotrwale bezrobotni;
- Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu - bierni zawodowo;
- Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu - osoby z niepełnosprawnościami;
- Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu - bierni zawodowo.

W każdym przypadku wyjaśnieniem jest większe zainteresowanie oferowanym wsparciem niż początkowo przypuszczano, jak również to, że osiągnięto wyższą efektywność zatrudnieniową niż przypuszczano.

Część wskaźników, została dodana w wyniku zmian w Programie (decyzja KE C(2020)9514 z 18.12.2020), czyli wskaźniki związane z przeciwdziałaniem skutkom pandemii COVID – 19.

Ponadto wartość docelowa wskaźnika: Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie, została zmniejszona w wyniku zmian w Programie (decyzja KE C(2020)9514 z 18.12.2020). W przypadku wskaźnika: Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu - osoby z niepełnosprawnościami, w związku z podjęciem niezbędnych działań związanych z przeciwdziałaniem i walką z COVID i realokowaniem środków z PI 8i na inne obszary (m.in. w ramach Tarczy Antykryzysowej) anulowano konkurs dedykowany OzN w ramach działania 6.5. Może to wpłynąć na osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika do końca 2023 r. .

W odniesieniu do PI 8iii można wskazać na 2 wskaźniki, których wartość docelowa została wyzerowana w wyniku zmian w Programie (decyzja KE C(2020)9514 z 18.12.2020) – poziom ich realizacji na koniec 2020 r. wynosił 0.

W przypadku jednego wskaźnika w tym samym dokumencie zatwierdzono zmniejszenie wartości docelowej: Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej – według wartości aktualnej na koniec 2023 r. wskaźnik zostanie zrealizowany na poziomie 71,93%.

W ramach PI 8iv wartość docelowa wskaźników wydaje się nie być zagrożona. W przypadku dwóch z nich zmniejszono wartość wskaźnika w wyniku renegotjacji programu:

- Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do 3 lat objętych wsparciem w programie;
- Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat.²³

W przypadku wskaźnika: Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie, po opuszczeniu programu, na koniec 2020 r. zanotowano spadek wskaźnika, co wiąże się z większą liczbą osób powracających na rynek pracy objętych wsparciem (przyrost mianownika wskaźnika), niż liczby osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka (przyrost licznika wskaźnika). Na spadek wysokości wskaźnika ma wpływ sytuacja związana z wystąpieniem pandemii COVID-19.

Natomiast wskaźnik: Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu, charakteryzuje wyższa efektywność zatrudnieniowa, niż to szacowano.

W PI 8v nie występuje ryzyko nie zrealizowania wartości docelowej wskaźnika na rok 2023. W przypadku wskaźnika: Liczba osób pracujących o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie – wysoki poziom realizacji tłumaczony jest, faktem, iż wsparcie cieszy się większym zainteresowaniem wśród osób pracujących o niskich kwalifikacjach, niż pierwotnie szacowano. Znaczne przekroczenie wartości wskaźnika: Liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie, uzasadnia sytuacja, w której efektywność projektów dotyczących wsparcia MŚP jest wyższa, niż pierwotnie zakładano.

Ponadto na koniec roku 2020 wskaźnik: Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu zanotował spadek, co wiąże się z większą liczbą osób objętych wsparciem (przyrost mianownika wskaźnika), niż liczby osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (przyrost licznika wskaźnika). Na spadek wysokości wskaźnika ma wpływ sytuacja związana z wystąpieniem pandemii COVID-19.

Tabela 21. Poziom realizacji wskaźników na koniec 2020 r. – obszar tematyczny: rynek pracy (w tym godzenie życia zawodowego i rodzinnego).

PI	Nazwa wskaźnika	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa (2023)	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana	Aktualna		Szacowana	Aktualna
08i	Wartość wydatków kwalifikowalnych przeznaczonych na działania związane z pandemią COVID-19	EUR	16 505 784	18 604	16 274 128	nd	96,35%

²³ Wartość docelowa wskaźnika została zmniejszona w wyniku zmian w Programie (decyzja KE C(2020)9514 z 18.12.2020).

PI	Nazwa wskaźnika	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa (2023)	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana	Aktualna		Szacowana	Aktualna
08i	Liczba osób objętych wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19	osoby	14 846	19 205	0	124,97%	nd
08i	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie (C)	osoby	24 652	7 678	19727	81,85%	97,35%
08i	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)	osoby	6 777	3 369	8280	100,47%	92,73%
08i	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie (C)	osoby	3 411	1 879	3395	113,87%	99,23%
08i	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (C)	osoby	1 601	12 875	1406	77,04%	133,64%
08i	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoby	5 547	32 250	7200	115,04%	178,82%
08i	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	osoby	14 234	3 336	12373	160,21%	260,65%
08i	Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	4 707	72,97%	2938		113,55%
08i	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu - bezrobotni, w tym długotrwale bezrobotni	%		71,05%	45%		162,16%
08i	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu - długotrwale bezrobotni	%		42,09%	40%		177,62%
08i	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu - bierni zawodowo	%		54,12%	15%		280,60%
08i	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu - osoby z niepełnosprawnościami	%		7,96%	20%		270,62%
08i	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu	%		49,24%	7%		113,68%

PI	Nazwa wskaźnika	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa (2023)	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana	Aktualna		Szacowana	Aktualna
	programu - długotrwale bezrobotni						
08i	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu - bierni zawodowo	%		22,72%	31%		158,85%
08i	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu - osoby z niepełnosprawnościami	%		11,31%	31%		73,31%
08i	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	%		3 331	31%	162,72%	36,50%
08i	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	szt.	4 709	18 604	2894	nd	115,10%
08iii	Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	0	0	103	nd	nd
08iii	Liczba osób pozostających bez pracy, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	103	104	0	100,00%	100,97%
08iii	Liczba osób pracujących, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	0	0	68	nd	nd
08iii	Liczba osób pracujących, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	68	13	171	100,00%	19,12%
08iii	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	szt.	171	123	3 400	100,00%	71,93%
08iv	Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do 3 lat objętych wsparciem w programie	osoby	3 333	2 753	80%	98,03%	80,97%
08iv	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat	szt.	1 513	1 239	20%	84,06%	68,83%
08iv	Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub	%		59,62%	17 700		74,52%

PI	Nazwa wskaźnika	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa (2023)	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana	Aktualna		Szacowana	Aktualna
	utrzymały zatrudnienie, po opuszczeniu programu						
08iv	Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu	%		59,06%	4 430		295,29%
08v	Liczba osób pracujących objętych wsparciem w programie (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	osoby	28 454	20 397	5 910	160,76%	115,24%
08v	Liczba osób pracujących (łącznie z pracującymi na własny rachunek) w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoby	4 978	3 682	60%	112,37%	83,12%
08v	Liczba osób pracujących o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	osoby	3 918	9 529	80%	73,65%	179,12%
08v	Liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie	szt.	5 840	5 067	16 274 128	98,82%	85,74%
08v	Liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie	%		94,36%	0		157,26%
08v	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	%		95,45%	19727		119,31%

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

W obszarze tematycznym wykluczenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu oraz ekonomia społeczna wytypowano, według przypisanych PI, 15 wskaźników. Analiza zostanie dokonana według przypisanych PI. Dla PI 9i zidentyfikowano 5 wskaźników, nie pojawia się wobec nich zagrożenie w realizacji założonych wskaźników docelowych. Wyjaśnienia wymagają 3 spośród 15 wskazanych indykatorów:

- Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie - wsparcie cieszy większym zainteresowaniem wśród osób z niepełnosprawnościami, niż pierwotnie zakładano.
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu - Osoby bierne zawodowo po uzyskaniu wsparcia EFS aktywnie poszukują pracy. Beneficjenci na etapie weryfikacji wniosków dostarczają dokumenty potwierdzające aktywne poszukiwanie pracy (np. dowody wysłania CV). Nadwykonanie wskaźnika wynika z faktu, iż grupa docelowa jest trudna, są to osoby wykluczone społecznie i efekt podjęcia pracy jest często widoczny w dłuższej perspektywie. Realne wykonanie wskaźnika będzie widoczne na koniec okresu programowania.

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu – na koniec 2020 r. zanotowano spadek wskaźnika, co wiąże się z większą liczbą osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem (przyrost mianownika wskaźnika), niż liczby osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (przyrost licznika wskaźnika). Realne wykonanie wskaźnika będzie widoczne na koniec okresu programowania.

W ramach PI 9iv realizacja wskaźnika może być zagrożona w przypadku 2 z nich:

- *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie oraz Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu* - Przeprowadzono 4 nabory. W pierwszych dwóch, żaden projekt nie został wyłoniony do dofinansowania. W dwóch kolejnych wyłoniono projekty do dofinansowania, lecz nie zakontraktowano żadnego z nich, z uwagi na toczące się postępowanie sądowe w sprawie o odstąpienie od podpisania umowy. W 12/2020 r. ogłoszono kolejne dwa nabory w ramach Działania 7.7 (HPV, wady postawy). W wyniku tych naborów umowy zostały podpisane, w efekcie czego realizacja wskaźnika nie powinna być zagrożona.

W przypadku wskaźnika *Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu*, obserwuje się bardzo wysoką kontraktację, stało się tak z uwagi na to, iż mierzony jest on bardzo szeroko (np. miejsce rozumiane jest nie tylko jako fizyczna przestrzeń lecz również jako osoby/grupy/rodziny świadczące usługi społeczne).

Żaden ze wskaźników wskazanych dla PI 9v nie jest zagrożony w realizacji. Warto zaznaczyć, iż wskaźnik: Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem, przekroczył znacznie wartość docelową, z uwagi na fakt, iż objęto wsparciem większą liczbę podmiotów ekonomii społecznej, niż pierwotnie szacowano.

Dla PI 9a zidentyfikowano 2 wskaźniki wymagające wyjaśnienia co do wartości osiągnięcia:

- Liczba wspartych podmiotów leczniczych - wartość docelowa wskaźnika została zwiększona w wyniku zmian w Programie (decyzja KE C(2020)9514 z 18.12.2020). Szacowana wartość wskaźnika przekroczyła wartość docelową z uwagi na ogłoszenie konkursu w ramach działania 9.1, który nie był planowany na etapie programowania.
- Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi - wartość docelowa wskaźnika została zwiększona w wyniku zmian w Programie (decyzja KE C(2020)9514 z 18.12.2020).

W przypadku PI 9b wyjaśnienia wymaga jeden ze wskaźników: *Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją*. Ze względu na bardzo małe wykonanie i bardzo początkową fazę realizacji projektów, IZ w porozumieniu z KE nie zdecydowała się na zwiększenie wskaźnika. Doświadczenie pokazuje że szacunki beneficjentów są zbyt optymistyczne.

Tabela 22. Poziom realizacji wskaźników na koniec 2020 r. – obszar tematyczny: wykluczenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu, ekonomia społeczna.

PI	Nazwa wskaźnika	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa (2023)	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana	Aktualna		Szacowana	Aktualna
09i	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub	osoby	10 563	9 651	10 050	105,10%	96,03%

	wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie						
09i	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (C)	osoby	3 148	3 298	2 280	138,07%	144,65%
09i	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu	%		48,51%	25%		194,02%
09i	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	%		17,10%	15%		114,02%
09i	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	%		19,82%	31%		63,94%
09iv	Wartość wydatków kwalifikowalnych przeznaczonych na działania związane z pandemią COVID-19	EUR		44 501	14 013 833		0,32%
09iv	Liczba podmiotów objętych wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19	podmioty		1	33		3,03%
09iv	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie	osoby	14 198	10 360	12 000	118,32%	86,33%
09iv	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie	osoby	0	0	2 627	0,00%	0,00%
09iv	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu	szt.	13 347	1 308	3 960	337,05%	33,03%
09iv	Liczba wspartych	szt.	0	0	30	0,00%	0,00%

	w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu						
09iv	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoby	16 541	11 563	14 627	113,09%	79,05%
09v	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoby	2 784	3 223	3 640	76,48%	88,54%
09v	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	szt.	1 163	1 132	600	193,83%	188,67%
09v	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	%		12,30%	18%		68,34%
09v	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	szt.	430	341	300	143,33%	113,67%
09a	Podmioty wspierane w zwalczaniu pandemii COVID-19	podmioty	3	1	5	60,00%	20,00%
09a	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	13	5	9	144,44%	55,56%
09a	Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi	osoby	89 192	5 769	102 968	86,62%	5,60%
09a	Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej	szt.	11	7	10	110,00%	70,00%
09b	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	83	7	14,54	573,52%	48,97%
09b	Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	209	41	160	130,63%	25,63%

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

W obszarze kultury i turystyki nie identyfikuje się zagrożenia w realizacji założonych poziomów wskaźników. W przypadku 2 wskaźników pojawiają się dodatkowe wyjaśnienia, co do poziomu ich realizacji na koniec 2020 r.:

- Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne - wskaźnik został przekroczony ze względu na zmianę formuły wdrażania priorytetu, polegającej na wsparciu większej ilości mniejszych przedsięwzięć, w tym obiektów sakralnych, co powoduje znaczne przekroczenie wartości wskaźnika, tym bardziej że monitoring odwiedzających w obiektach ogólnodostępnych jest trudny i podatny na błąd pomiarowy.
- Liczba wspartych obiektów turystycznych i rekreacyjnych - nadkontrakcja wskaźnika wynika ze zmniejszenia maksymalnej kwoty dofinansowania przy jednoczesnym utrzymaniu się wysokiego popytu na wsparcie.

Tabela 23. Poziom realizacji wskaźników na koniec 2020 r. – obszar tematyczny: kultura i turystyka.

PI	Nazwa wskaźnika	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa (2023)	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana	Aktualna		Szacowana	Aktualna
06c	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	szt.	27	24	19	142,11%	126,32%
06c	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	1	0	1	100,00%	0,00%
06c	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne	osoba	607 160	402 017	200 000	303,58%	201,01%
08b	Liczba wspartych obiektów turystycznych i rekreacyjnych	szt.	90	41	36	250,00%	113,89%
08b	Długość szlaków turystycznych	km	413	285	276	149,59%	103,31%

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

W obszarze tematycznym edukacja wyodrębniono 4 PI. Analiza wartości wskaźników dla OI 10i nie wskazuje na zagrożenie w realizacji założonych wartości. Dodatkowego wyjaśnienia wymagają osiągnięte wartości następujących wskaźników:

- Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej - wartość docelowa wskaźnika została zmniejszona w wyniku zmian w Programie (decyzja KE C(2020)9514 z 18.12.2020).
- Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie - wartość docelowa wskaźnika została zmniejszona w wyniku zmian w Programie (decyzja KE C(2020)9514 z 18.12.2020).
- Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie - zapotrzebowanie nauczycieli na wsparcie z zakresu TIK jest wyższe, niż szacowano.
- Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych - zapotrzebowanie szkół na sprzęt TIK jest wyższe, niż szacowano.
- Liczba szkół, których pracownice przedmiotowe zostały doposażone w programie - zapotrzebowanie szkół na doposażenie pracowni przedmiotowych jest wyższe, niż szacowano.
- Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie - wsparcie cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem, stąd tak wysoki poziom wykonania.
- Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu – na koniec 2020 r. zanotowano spadek wskaźnika, co wiąże się z większą liczbą nauczycieli objętych wsparciem (przyrost mianownika wskaźnika), niż liczby osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (przyrost licznika wskaźnika).
- Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie - wartość docelowa wskaźnika została zmniejszona w wyniku zmian w Programie (decyzja KE C(2020)9514 z 18.12.2020). Wartość wskaźnika powinna wynosić 4 291 osoby (3 739K, 552M). skorygowano wartość osiągniętą. Wartość sprawozdawana obejmuje 10 osób będących jednocześnie rodzicami i nauczycielami (9K, 1M).

W PI 10ii nie obserwuje się zagrożenia w realizacji wartości docelowej wskaźników. Należy jednak wskazać, dodatkowe wyjaśnienia do osiągniętych wartości wskaźników na koniec 2020 r.:

- Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie - zrealizowana wartość przekroczyła wartość docelową z uwagi na fakt, iż objęto wsparciem większą liczbę osób w wieku 50+, niż pierwotnie szacowano.
- Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu - większa liczba osób o niskich kwalifikacjach uzyskała kwalifikacje/ nabyła kompetencje, niż szacowano. Na koniec 2020 r. zanotowano spadek wskaźnika, co wiąże się z większą liczbą osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem (przyrost mianownika wskaźnika), niż liczby osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (przyrost licznika wskaźnika).
- Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu - większa liczba osób w wieku 50+ uzyskała kwalifikacje/ nabyła kompetencje, niż szacowano. Na koniec 2020 r. zanotowano spadek wskaźnika, co wiąże się z większą liczbą osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem (przyrost mianownika wskaźnika), niż liczby osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (przyrost licznika wskaźnika).
- Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu. Większa liczba osób w wieku 25 lat i więcej uzyskała kwalifikacje/ nabyła kompetencje, niż szacowano. Na koniec 2020 r. zanotowano spadek wskaźnika, co

wiąże się z większą liczbą osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem (przyrost mianownika wskaźnika), niż liczby osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (przyrost licznika wskaźnika).

Analiza poziomu realizacji wskaźników dla PI 10iv nie wykazuje zagrożenia w osiągnięciu zakładanego celu. Wyjaśnienia wymagają niektóre osiągnięte wartości, ma to miejsce w przypadku takich wskaźników jak:

- Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie - zrealizowana wartość przekroczyła wartość docelową z uwagi na fakt, iż wsparciem w ramach pozaszkolnych form kształcenia objęto większą liczbę osób, niż pierwotnie zakładano.
- Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie - wartość docelowa wskaźnika została zmniejszona w wyniku zmian w Programie (decyzja KE C(2020)9514 z 18.12.2020).
- Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego - zapotrzebowanie szkół na sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego jest wyższe, niż szacowano.
- Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie - wsparcie cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem, stąd tak wysoki poziom wykonania.
- Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia - wsparcie cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem i zapotrzebowaniem, stąd tak wysoki poziom wykonania.
- Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie - wartość docelowa wskaźnika została zmniejszona w wyniku zmian w Programie (decyzja KE C(2020)9514 z 18.12.2020).
- Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu - projekty, w których występuje wskaźnik znajdują się w początkowej fazie realizacji.

Według szacowanej wartości realizacji wskaźników dla PI 10a nie identyfikuje się zagrożenia w osiągnięciu zakładanych poziomów. 2 wskaźniki wymagają dodatkowych wyjaśnień:

- Liczba odwiedzających instytucje popularyzujące naukę i innowacje w zorganizowanych grupach szkolnych - przyczyną nadkontraktacji jest to, że w jednym projekcie (Centrum Nauki realizowane przez samorząd Województwa) oszacowano znacznie wyższy poziom wskaźnika, niż zakładano na etapie programowania RPO.
- Liczba miejsc w objętej wsparciem infrastrukturze w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastrukturze edukacyjnej - szacowana wartość przekroczyła wartość docelową z uwagi na większe zainteresowanie wnioskodawców konkursem nr RPZP.09.08.00-IZ.00-32-001/17 niż pierwotnie zakładano.

Tabela 24. Poziom realizacji wskaźników na koniec 2020 r. – obszar tematyczny: edukacja.

PI	Nazwa wskaźnika	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa (2023)	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana	Aktualna		Szacowana	Aktualna
10i	Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	osoby	7 133	6 248	6 700	106,46%	93,25%
10i	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie	szt.	4 074	3 418	5 465	74,55%	62,54%
10i	Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie	osoby	2 450	2 238	1 698	144,29%	131,80%
10i	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	szt.	257	260	90	285,56%	288,89%
10i	Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie	szt.	260	239	146	178,08%	163,70%
10i	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu	%		70,54%	85%		82,99%
10i	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	%		50,77%	97%		52,34%
10i	Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć	%		54,81%	97%		56,51%

PI	Nazwa wskaźnika	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa (2023)	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana	Aktualna		Szacowana	Aktualna
	edukacyjnych						
10i	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie	osoby	40 534	43 652	16 135	251,22%	270,54%
10i	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	%		75,45%	92%		82,01%
10i	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie	osoby	4 500	4 301	4 060	110,84%	105,94%
10iii	Liczba osób o niskich kwalifikacjach, objętych wsparciem w programie	osoby	13 205	8 648	14 690	89,89%	58,87%
10iii	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoby	9 201	5 991	4 197	219,23%	142,74%
10iii	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoby	21 421	9 995	20 986	102,07%	47,63%
10iii	Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	%		95,96%	61%		157,32%
10iii	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	%		94,49%	61%		154,90%
10iii	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	%		94,11%	61%		154,27%

PI	Nazwa wskaźnika	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa (2023)	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana	Aktualna		Szacowana	Aktualna
10iv	Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie	osoby	29 835	22 570	11752	253,87%	192,05%
10iv	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie	osoby	923	549	1095	84,29%	50,14%
10iv	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	osoby	15 725	9 524	12943	121,49%	73,58%
10iv	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego	szt.	230	177	92	250,00%	192,39%
10iv	Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie	szt.	40	38	12	333,33%	316,67%
10iv	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia	%		68,64%	31%		221,43%
10iv	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu	%		56,28%	92%		61,18%

PI	Nazwa wskaźnika	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa (2023)	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana	Aktualna		Szacowana	Aktualna
	programu						
10iv	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS	%		40,68%	97%		41,94%
10iv	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie	osoby	3 037	419	930	326,56%	45,05%
10iv	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu	%		4,06%	85%		4,77%
10a	Liczba wspartych obiektów infrastruktury edukacji ogólnej	szt.	7	7	6	116,67%	116,67%
10a	Liczba wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego	szt.	22	18	18	122,22%	100,00%
10a	Liczba wspartych instytucji popularyzujących naukę i innowacje	szt.	4	1	4	100,00%	25,00%
10a	Liczba odwiedzających instytucje popularyzujące naukę i innowacje w zorganizowanych grupach szkolnych	osoby	124 000	4 385	49 200	252,03%	8,91%
10a	Liczba miejsc w objętej wsparciem infrastrukturze w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastrukturze edukacyjnej	osoby	7 898	6 282	5 822	135,66%	107,90%

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

W zakresie obszaru dostępności transportowej występuje ryzyko niezrealizowania wskaźnika *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg*. W opinii IZ występuje zagrożenie nieosiągnięcia wartości docelowej, co spowodowane jest gwałtownym wzrostem cen robót drogowych, wobec czego powiaty rezygnują z realizacji projektów bądź ograniczają ich zakres. Na poziomie województwa wystąpiła konieczność zawężenia planu inwestycyjnego. W przypadku wskaźnika: *Całkowita długość ulepszonych lub utworzonych śródlądowych dróg wodnych*, szacowana i osiągnięta wartość wskaźnika jest znacznie większa niż jego wartość docelowa, gdyż koszty jednostkowe prac wykonywanych w ramach projektów są znacznie niższe niż przewidziano to w metodologii szacowania wskaźnika. Niezależnie od powyższego należy wskazać, że zagregowana (zsumowana), z poziomu projektów do poziomu PI, na podstawie danych z systemu SL2014, wartość wskaźnika (zarówno szacowana jak i osiągnięta) jest wyższa niż wykazano to w niniejszej tabeli gdyż niektóre odcinki dróg wodnych objętych interwencją pokrywają się. Z tego powodu, po otrzymaniu w tej sprawie interpretacji przedstawicieli Komisji Europejskiej w grudniu 2020, konieczna stała się, stosowna redukcja wartości wskaźnika z uwagi na eliminację podwójnego naliczania. Również z tego powodu, wykazane w niniejszej tabeli wartości wskaźnika uległy spadkowi w stosunku do wartości wykazanych w poprzednich informacjach kwartalnych.

Tabela 25. Poziom realizacji wskaźników na koniec 2020 r. – obszar tematyczny: dostępność transportowa.

PI	Nazwa wskaźnika	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa (2023)	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana	Aktualna		Szacowana	Aktualna
07b	Całkowita długość nowych dróg (CI)	km	10	6	5	204,40%	117,60%
07b	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (CI)	km	148	107	190	77,67%	56,50%
07c	Całkowita długość ulepszonych lub utworzonych śródlądowych dróg wodnych (CI)	km	155,3	97,3	10	1553,00%	973,00%
07d	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych (CI)	km	68	54	56	121,55%	96,30%
07d	Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru kolejowego	szt.	107	105	105	101,90%	100,00%

Wskaźniki rezultatu strategicznego

W ramach RPO WZ dla PI 6c przyjęto wskaźnik strategiczny *Udzielone noclegi w turystycznych obiektach noclegowych*. W 2023 r. wskaźnik powinien wynieść 13 087 398, w 2019 r. wartość jego wyniosła 16 084 732. Nie istnieje ryzyko niezrealizowania zakładanej wartości wskaźnika.

W RPO WZ 2014-2020 przyjęto także specyficzny wskaźnik rezultatu dla PI 7b: *Wskaźnik Drogowej Dostępności Transportowej WDDT II*. W Programie założono, że WDDT II wzrośnie z 11,8850 do 14,0193 pkt. W 2019 r. wskaźnik wyniósł 13,31.

Dla PI 7d dopasowano Wskaźnik Kolejowej Dostępności Transportowej WKDT II. W Programie założono, że WKDT II wzrośnie z 15,411 do 17,3165 pkt. W 2019 wskaźnik wyniósł 13,23.

W RPO WZ 2014-2020 przyjęto także specyficzny wskaźnik rezultatu dla PI 7c: *Wskaźnik Żeglugowej Dostępności Transportowej WŻDT II*. W Programie założono, że WŻDT II wzrośnie z 60,3 do 78,46 pkt. W roku 2018 według prognoz wartość docelowa zostanie osiągnięta na poziomie 77,21.²⁴

Dla PI 9a dwa specyficzne wskaźniki rezultatu: *Średni czas pobytu chorego w szpitalu* (Działanie 9.1) oraz *Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej* (Działanie 9.2).

W dokumencie programowym założono, iż w latach 2013-2023 nastąpi tendencja spadkowa wysokości wskaźnika Średni czas pobytu chorego w szpitalu (ze średnio 5,7 dni do 4,7 dnia). W 2019 r. wartość wskaźnika wynosiła 5,26.

W przypadku specyficznego wskaźnika rezultatu *Liczba gospodarstw korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej* w dokumencie programowym założono, iż wysokość wskaźnika będzie wykazywała w latach 2013-2023 tendencję wzrostową (z 67 879 gospodarstw w 2013 roku do 68 817 w roku 2023). W 2019 r. wartość wskaźnika wyniosła 40 594 i ma tendencję spadkową od roku 2013.

W RPO WZ 2014-2020 przyjęto dla PI 9b specyficzny wskaźnik rezultatu *Odsetek mieszkańców żyjących w rodzinach korzystających z pomocy społecznej*. W dokumencie programowym założono, iż w latach 2013-2023 nastąpi tendencja spadkowa jego wysokości. Wskaźnik w 2019 r. wynosił 7,34, wartość docelowa na rok 2023 została określona na poziomie 15,5.

W RPO WZ 2014-2020 przyjęto dla PI 10a dwa specyficzne wskaźniki rezultatu: *Zdawalność egzaminów maturalnych (w stosunku do średniej krajowej)* – Działanie 9.5, Działanie 9.6, Działanie 9.7 oraz *Zdawalność egzaminów zawodowych* – Działanie 9.8 i Działanie 9.9. W dokumencie programowym założono, iż w latach 2013-2023 utrzyma się wartość 100% wskaźnika *Zdawalność egzaminów maturalnych (w stosunku do średniej krajowej)*. W 2019 r. wyniósł on 95,65%.

Natomiast kolejny specyficzny wskaźnik rezultatu *Zdawalność egzaminów zawodowych* wzrośnie z 64,5% do 69%. W roku 2019 wartość wskaźnika wynosiła 73,3%.

1.2.2. Ocena interwencji publicznej w powiązaniu z wyzwaniami i potrzebami społeczno – ekonomicznymi regionu i wymiarem terytorialnym RPO WZ

Ogólna ocena wpływu poszczególnych osi priorytetowych na sytuację społeczno-ekonomiczną regionu

Realizacja działań w ramach sektora społecznego zakładała osiągnięcie określonych zmian. Analiza logiki interwencji pozwoliła na określenie jakie działania były niezbędne do realizacji, aby wpisywały się

²⁴ Ewaluacja mid-term dotycząca postępu rzeczowego RPO WZ 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródk okresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania

one w potrzeby regionu (szczegółowo element ten opisany został w rozdziale dotyczącym logiki interwencji, kolumna tabeli: Szczegółowe przesłanki, dla każdej analizowanej OP).

Dodatkowo w ramach modułu II niniejszego badania dokonana została diagnoza problemów, które są lub były aktualne dla województwa w momencie prac nad dokumentem RPO WZ na lata 2014 – 2020.

W obszarze rynku pracy region wyróżniały takie problemy jak:

- Województwo zachodniopomorskie przed 2004 r. borykało się z szeregiem problemów na rynku pracy takich jak strukturalne, przede wszystkim bezrobocie na terenach wiejskich (dawniej – popegeerowskich), duża liczba osób trudnych do aktywizacji zawodowej oraz mała liczba ofert pracy. Kolejne lata przyniosły w województwie, podobnie jak w kraju, znaczącą zmianę w tym zakresie. Za wyjątkiem krótkiej recesji pod wpływem globalnego kryzysu gospodarczego, trend był pozytywny. Znacząco spadło bezrobocie, przede wszystkim w powiatach, w których było ono najwyższe (we wschodniej i centralnej części województwa), a WZP pod tym względem z regionu o bardzo niekorzystnej sytuacji na tle kraju stało się regionem „średnim”. Przyczyniła się do tego zarówno masowa migracja, jak i dobra koniunktura gospodarcza oraz wzrost liczby miejsc pracy. Także pandemia COVID-19, choć pogorszyła sytuację w regionie podobnie jak w całej Polsce, nie spowodowała zmian, które można by określić jako „załamanie” na rynku pracy. Obecnie można wskazać kilka najważniejszych problemów zachodniopomorskiego rynku pracy – część z nich stanowią problemy nowe, a część – obecne w województwie już od dawna:
 - o Deficyt pracowników w wybranych zawodach i specjalnościach.
 - o Niewystarczające dostosowanie potencjalnych pracowników do oczekiwań pracodawców.
 - o Duże zróżnicowanie terytorialne rynku pracy.
 - o Rosnąca grupa osób biernych zawodowo ze względu na emerytury i obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu.
 - o Nierównomierny dostęp do opieki nad dziećmi i osobami zależnymi utrudniający godzenie życia zawodowego i rodzinnego.
 - o Niedostatek miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami.

Interwencja zrealizowana z środków RPO WZ w obszarze tematycznym rynku pracy, miała wpływ na zmniejszenie występowania powyżej wskazanych problemów. Zrealizowane projekty osiągnęły wartości docelowe wskaźników, a więc zrealizowały postawione cele. W wyniku realizacji projektów we wskazanym obszarze tematycznym pojawiły się następujące efekty:

- wykorzystano system popytowy w usługach rozwojowych, który jest bardziej trafny niż podażowy, gdyż umożliwia odpowiedź na potrzeby przedsiębiorstw i pracowników;
- udzielono osobom i firmom z województwa wsparcia na rozpoczęcie działalności gospodarczej i tworzenie nowych miejsc pracy oraz wsparcia doradczo-szkoleniowego;
- zapewniono wsparcie dla osób bezrobotnych, biernych zawodowo, zwłaszcza znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, obejmujące pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy oraz działania na rzecz podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz wsparcie dla mobilności pracowników;
- umożliwiono realizację działań mających na celu wsparcie godzenia opieki nad dziećmi z życiem zawodowym;
- zwiększono dostępność usług rozwojowych dla przedsiębiorstw i pracowników (szkolenia, doradztwo itp.) oraz zwiększono adaptacyjność przedsiębiorstw i przygotowano wsparcie dla osób zwalnianych;

- wykorzystano instrumenty terytorialne, aby trafnie kierunkować pomoc do społeczności lokalnej.

W obszarze wykluczenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu zidentyfikowano następujące problemy na które odpowiadał RPO WZ:

- Występowanie obszarów trwałego ubóstwa w centralnej i wschodniej części województwa.
- Zróżnicowanie terytorialne pod względem dostępu do usług publicznych.
- Rosnąca grupa osób wykluczonych społecznie ze względu na długotrwałą lub ciężką chorobę oraz niepełnosprawność.
- Niedostosowanie systemu pomocy społecznej do potrzeb
- Starzenie się społeczeństwa.

W zakresie ekonomii społecznej, wskazano na takie problemy jak:

- Do zasadniczych problemów sektora non-profit, w tym podsektora podmiotów reintegracyjnych, należy zaliczyć utrzymujący się wysoki poziom zależności funkcjonowania organizacji społecznych od dotacji z sektora publicznego.
- Organizacje non-profit są silnie zróżnicowane pod względem potencjału kadrowego.
- Pracownicy organizacji doświadczają takich problemów, jak niestabilność zatrudnienia, w tym nadużywanie umów cywilnoprawnych, praca w godzinach nadliczbowych (w 56% organizacji, w tym często są to godziny bezpłatne) i wypalenie zawodowe – co wynika m. in. z traktowania misji organizacji jako usprawiedliwienia oraz z niewystarczającego poziomu zatrudnienia, niewystarczająca skala motywowania pracowników, możliwości rozwoju i awansu, niskie zarobki, a nawet przypadki dyskryminacji i mobbingu.
- Obecnie dostępna oferta szkoleniowa nie w pełni odpowiada potrzebom przedsiębiorstw społecznych, w szczególności organizacje zgłaszały zapotrzebowanie na wprowadzenie popytowego modelu finansowania szkoleń.
- Krótki okres funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej na rynku.
- Nierównomierne rozmieszczenie podmiotów reintegracyjnych na terenie województwa.

Interwencja zrealizowana z środków RPO WZ w obszarze tematycznym wykluczenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu oraz ekonomii społecznej, miała wpływ na zmniejszenie intensywności występowania powyżej wskazanych problemów. Zrealizowane projekty osiągnęły wartości docelowe wskaźników, a więc zrealizowały postawione cele. W wyniku realizacji projektów we wskazanym obszarze tematycznym pojawiły się następujące efekty:

- zrealizowano działania ukierunkowane na realizację kompleksowego wsparcia w zakresie aktywizacji społecznej, zawodowej i edukacyjnej dla jednostek i rodzin oraz wzmocniono jednostki realizujące usługi reintegracji i rehabilitacji społeczno-zawodowej;
- udzielono podmiotom ekonomii społecznej wsparcia w zakresie efektywności świadczonych usług oraz profesjonalizacji i ekonomizacji ich działalności;
- zrealizowano działania mające na celu ułatwienie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług obejmujących ochronę socjalną i usługi opieki długoterminowej;
- podjęto kompleksowe i zintegrowane działania na rzecz zwiększenia dostępności usług społecznych;
- podjęto działania służące rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej obszarów zdegradowanych.

W zakresie obszaru turystyki i kultury, zidentyfikowano następujące problemy:

- Wyzwanie, które się pojawiło w sektorze turystycznym, nie odnosi się stricte do samego obszaru, czy oferty turystycznej. Polacy bowiem, nie rezygnują z wyjazdów, zostały one im jedynie ograniczone. Kryzys, wywołany pandemią COVI-19, dotyczy sytuacji gospodarczej podmiotów działających w sektorze turystycznym, nie zaś samej turystyki, rozumianej jako m.in. walory turystyczne, zabytki, miejsca atrakcyjne turystycznie. Jak już wspomniano, potencjał turystyczny regionu, tworzą walory przyrodnicze, kulturowe a także dostępność komunikacyjna, infrastruktura turystyczna jest tylko jedną częścią tego systemu.
- Większość jezior nadaje się doskonale do zagospodarowania pod kątem turystyki i rekreacji, ale tylko nieliczne posiadają odpowiednią infrastrukturę do uprawiania sportów wodnych. Dodatkowego impulsu rozwojowego wymaga proces zagospodarowania szlaków wodnych.
- Poza pasem wybrzeża region nie posiada rozwiniętej infrastruktury służącej obsłudze ruchu turystycznego. Ten deficyt jest dostrzegalny w szczególności na obszarach wiejskich.
- O ile potencjał uzdrowiskowy i baza noclegowa skoncentrowana w pasie nadmorskim są atutami regionu, o tyle wykorzystanie pozostałego potencjału wciąż jest niewielkie.
- W województwie zachodniopomorskim znajdują się zabytki o międzynarodowej sławie, niestety wiele z nich wymaga renowacji oraz przywrócenia dawnej świetności.
- Turystyka jest jedną z regionalnych specjalizacji, jednak wymaga ona dywersyfikacji oferty i poprawy jakości.
- W WZP znajduje się niedostateczna liczba instytucji kultury o znaczeniu ponadregionalnym.
- Działania na rzecz zabytków i instytucji kultury przyczynią się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej województwa, a co za tym idzie – na poprawę sytuacji gospodarczej i na rynku pracy.
- Duży potencjał endogeniczny województwa (położenie nadmorskie, atrakcyjne turystycznie obszary) mogą wykreować nowe miejsca pracy na lokalnych rynkach, jednak jak już wspomniano poza pasem wybrzeża region nie posiada rozwiniętej infrastruktury służącej obsłudze ruchu turystycznego.

Interwencja zrealizowana z środków RPO WZ w obszarze tematycznym kultura i turystyka, miała wpływ na zmniejszenie intensywności występowania powyżej wskazanych problemów. Zrealizowane projekty osiągnęły wartości docelowe wskaźników, a więc zrealizowały postawione cele. W wyniku realizacji projektów we wskazanym obszarze tematycznym pojawiły się następujące efekty:

- zrealizowano działania konserwatorskie, restauratorskie oraz promocyjne dotyczące zabytków;
- umożliwiono rozwój instytucji kultury przez stworzenie bazy materialnej;
- wspierano przedsiębiorców z zakresu infrastruktury turystyki aktywnej i uzdrowiskowej bazującej na endogenicznych potencjałach obszaru, mające charakter prozatrudnieniowy

W zakresie obszaru zdrowia, zidentyfikowano następujące problemy:

- W województwie zachodniopomorskim od wielu lat występuje problem dostępności do infrastruktury opieki zdrowotnej, a w szczególności do personelu medycznego i niemedycznego np. psychologów.
- Coraz większego wsparcia będą wymagały osoby z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania, których liczba systematycznie wzrasta, te elementy systemu ochrony zdrowia, nie są w dostatecznym stopniu rozwijane zarówno w Polsce jak i w regionie.
- Jedną z istotniejszych przyczyn wykluczenia z rynku pracy jest zły stan zdrowia. W województwie zachodniopomorskim obserwuje się wzrost zachorowalności na choroby układu krążenia i nowotwory. Zapewnienie właściwej opieki zdrowotnej osobom w wieku aktywności zawodowej

pozwole na wydłużenie czasu tej aktywności oraz ograniczy wyłączenie osób z rynku pracy z powodów zdrowotnych.

- Wady rozwojowe (wrodzone i nabyte) są uważane za najczęstszą przyczynę niepełnosprawności u dzieci. Zgodnie z danymi GUS (stan na 30 maja 2014 r.) przyczyną ponad połowy zgonów niemowląt w Polsce są choroby i stany okresu okołoporodowego. Problemami WZP są m.in. zbyt mała populacja mieszkańców objęta badaniami profilaktycznymi, nierówna dostępność do usług zdrowotnych oraz nierównomierne rozmieszczenie placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Wystąpiło pogorszenie sytuacji zdrowotnej spowodowane pandemią COVID-19.

Interwencja zrealizowana z środków RPO WZ w obszarze tematycznym zdrowie, miała wpływ na zmniejszenie intensywności występowania powyżej wskazanych problemów. Zrealizowane projekty osiągnęły wartości docelowe wskaźników, a więc zrealizowały postawione cele. W wyniku realizacji projektów we wskazanym obszarze tematycznym pojawiły się następujące efekty:

- przygotowano programy zdrowotne na rzecz osób w wieku aktywności zawodowej;
- zrealizowano projekty mające na celu ułatwienie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług obejmujących ochronę zdrowia;
- podjęto projekty mające na celu zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług opieki zdrowotnej;

Obszar edukacji, to przede wszystkim problemy takie jak:

- Dostęp do wychowania przedszkolnego w województwie zachodniopomorskim jest nadal ograniczony. Można zaobserwować niedostosowanie przestrzenne sieci placówek wychowania przedszkolnego do istniejących potrzeb (różnice między miastami a terenami wiejskimi). Większość wrodzonych predyspozycji rozwija się intensywnie w wieku przedszkolnym, dotyczy to także zdolności uczenia się.
- Województwo zachodniopomorskie pozostaje w grupie regionów o najniższych wynikach edukacyjnych. Poziom kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych jest niewystarczający, a są to kompetencje niezbędne na rynku pracy. W województwie wśród szkół mamy do czynienia z deficytami wyposażenia w nowoczesne pomoce dydaktyczne. Indywidualizacja podejścia do uczniów pozwala na najlepsze rozwinięcie ich możliwości.
- W WZP występuje problem niedopasowania wykształcenia mieszkańców regionu do potrzeb pracodawców. Istotne jest dążenie, aby programy nauczania w szkołach zawodowych były częścią gospodarki. Wzmocnienie współpracy szkół i placówek kształcenia zawodowego z pracodawcami oraz szkołami wyższymi oraz inwestycje mające na celu tworzenie w tych jednostkach warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy przyczyniają się do wzrostu poziomu aktywności zawodowej osób posiadających wykształcenie zawodowe i branżowe. Poziom kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych jest niewystarczający, a są to kompetencje niezbędne na rynku pracy. W województwie brakuje ośrodków, w których można uzyskać wykształcenie oraz kwalifikacje w zawodach właściwych dla danej branży.
- Uczenie się przez całe życie staje się kluczem do sukcesu całego społeczeństwa. Dwie z ośmiu kompetencji kluczowych wyróżnionych w Zaleceniach Parlamentu Europejskiego mają istotne znaczenie dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego w dobie transformacji społeczno-gospodarczej i globalizacji: umiejętność porozumiewania się w języku obcym oraz kompetencje informatyczne. Największe deficyty w zakresie tych kompetencji występują u osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych.

Interwencja zrealizowana z środków RPO WZ w obszarze tematycznym edukacja i kształcenie ustawiczne, miała wpływ na zmniejszenie intensywności występowania powyżej wskazanych problemów. Zrealizowane projekty osiągnęły wartości docelowe wskaźników, a więc zrealizowały postawione cele. W wyniku realizacji projektów we wskazanym obszarze tematycznym pojawiły się następujące efekty:

- wsparto podmioty w zakresie zwiększania liczby miejsc w przedszkolach;
- zrealizowano działania mające na celu doskonalenie kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych;
- wsparto szkoły w zakresie zapewnienia wyposażenia w nowoczesne pomoce dydaktyczne;
- podjęto działania mające na celu wzrost efektywności kształcenia zawodowego i jego dostosowanie do regionalnego rynku pracy;
- podjęto działania w zakresie wsparcia osób dorosłych, w szczególności osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych, w zakresie doskonalenia umiejętności wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych i porozumiewania się w językach obcych;
- realizowano projekty polegające na inwestycjach w infrastrukturę edukacyjną na wszystkich szczeblach kształcenia oraz budowie, rozbudowie i adaptacji infrastruktury instytucji popularyzujących naukę i innowacje.

W zakresie dostępności transportowej region wyróżniały takie problemy jak:

- Zachodniopomorskie jest jednym z najsłabiej skomunikowanych regionów Polski. Problemy ze skomunikowaniem wynikają z niedostatecznej przepustowości sieci drogowej. W województwie występuje duża presja środowiskowa transportu samochodowego.
- W województwie odnotowuje się zwiększenie zainteresowania transportem kolejowym. W województwie występują obszary marginalizowane transportowo. Niedostateczny stan techniczny wielu odcinków regionalnych linii kolejowych oraz taboru kolejowego to jedna z istotnych barier rozwojowych województwa. Taka sytuacja ma m.in. niekorzystny wpływ na mobilność mieszkańców regionu, możliwość rozwoju poszczególnych jego obszarów, środowisko.
- Transport wodny należy do kluczowych sektorów transportu w województwie zachodniopomorskim. Infrastruktura transportu wodnego wymaga poprawy.

Interwencja zrealizowana z środków RPO WZ w obszarze tematycznym dostępności transportowej, miała wpływ na zmniejszenie intensywności występowania powyżej wskazanych problemów. Zrealizowane projekty osiągnęły wartości docelowe wskaźników, a więc zrealizowały postawione cele. W wyniku realizacji projektów we wskazanym obszarze tematycznym pojawiły się następujące efekty:

- realizowano projekty na rzecz zwiększenia spójności i przepustowości systemu transportowego (budowa i przebudowa dróg);
- podjęto działania wspierające modernizację i rehabilitację infrastruktury kolejowej, dworcowej, a także dotyczące zakupu i modernizacji taboru kolejowego;
- realizowano projekty mające na celu działania związane z budową, rozbudową lub modernizacją infrastruktury transportu wodnego.

Zarówno analiza postępu finansowanego jak i poziomu realizacji wskaźników pozwala pozytywnie ocenić wpływ RPO WZ na zidentyfikowane problemy. Pozytywnie należy ocenić w ramach sektora społecznego odsetek realizacji zobowiązań UE do końca 2020 r. Jedynie w przypadku PI 8iii odsetek

realizacji zobowiązań jest bardzo niski i wynosił 26%. W pozostałych obszarach osiągał wartość powyżej 70%.

Zaplanowane i zakontraktowane środki oraz osiągnięte poziomy wskaźników, wskazują, iż realizowane projekty wykorzystywały/wykorzystują dostępną alokację, oraz realizowały/realizują założone wartości wskaźników. W tym wymiarze poniesione nakłady przyczyniają się do poprawy sytuacji w regionie. Jednak jak wskazuje analiza danych zastanych, w wielu przypadkach liczba złożonych wniosków o dofinansowanie przekraczała możliwości dofinansowania. Jednakże wsparcie uzyskało w całym sektorze 75% ubiegających się o dofinansowanie. Pokazuje to m.in. skalę zapotrzebowania, oraz wskazuje na grupę podmiotów, która wciąż wymaga wsparcia. Z uwagi na bardzo duży zakres wsparcia realizowanego w ramach sektora społecznego, należy mieć na uwadze, iż występuje duże zróżnicowanie w skuteczności aplikowania pomiędzy PI.

Na podstawie dokonanych analiz oraz przeprowadzonych wywiadów jakościowych należy pozytywnie ocenić interwencję realizowaną w ramach RPO WZ 2014 – 2020 w sektorze społecznym. Odpowiadała ona zidentyfikowanym problemom, jednak nie zawsze potencjalni beneficjenci byli zainteresowani realizacją projektów w taki sposób, jak to zaplanowano. Należy mieć tutaj na względzie, iż pomimo tego, że wsparcie planowane jest w oparciu o diagnozę, to poszczególne typy projektów, sposób ich realizacji jest bardzo różnorodny. Jak wskazywano to przy okazji analizy poziomu osiągnięcia wartości docelowych wskaźników, zainteresowanie wnioskodawców było tak duże, jak tego oczekiwano, a wsparcie otrzymało 75% wnioskodawców, którzy się o nie ubiegali.

Analiza danych jakościowych pozwoliła również na weryfikację, na ile oferowane wsparcie pokryło zidentyfikowane w regionie potrzeby.

W zakresie wsparcia realizowanego w obszarze zdrowia badani podkreślali, iż realizacja projektów nie wypełniła w całości potrzeb dotyczących:

- wsparcia w obszarze zdrowia, w szczególności w zakresie sytuacji związanej z pandemią Covid-19 i potrzebach zdrowotnych, jakie ujawniły się w ostatnim roku;
- np. realizacji bonów dla pracownika na dodatkowe pakiety badań, wykraczające poza podstawowe badania.
- działań ukierunkowanych na to, aby zapobiegać chorobom, a nie je leczyć.

W obszarze rynku pracy zidentyfikowano niewypełnienie potrzeb w zakresie:

- tworzenia miejsc opieki nad dziećmi do lat 3;
- aktywizacji zawodowej, szczególnie na terenach wiejskich, działania ukierunkowane na specyficzne lokalne problemy;
- umożliwienia pozyskania bonu na zatrudnienie, albo na utworzenie działalności gospodarczej,
- dofinansowania dla każdego zatrudnionego pracownika, w tym pokrycia kosztów utrzymania pracownika przez 12 miesięcy.

Potrzeby nadal aktualne w ramach obszaru wykluczenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu:

- Nastąpił spadek liczby osób bezrobotnych, ale jednocześnie powiększyła się grupa osób biernych zawodowo, czyli wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym, społeczeństwo się starzeje, jest mała aktywność zawodowa osób z niepełnosprawnością. Należałoby skupić się na

kompleksowym wsparciu osób biernych zawodowo, żeby miały wsparcie społeczne, zawodowe i w obszarze zdrowia.

- Rośnie liczba osób, która korzysta z pomocy społecznej z powodu choroby, a maleje wsparcie rodzin z powodu ubóstwa, czy bezrobocia. Wsparcie usług opiekuńczych, czy zdrowotnych jest niezbędne.
- Ważne jest zwiększenie dostępu do mieszkań wspomaganych, chronionych co pokazała realizacja projektów w tym zakresie.
- Ważna jest też reakcja na to, co spowodowała pandemia Covid -19 . Miała negatywny wpływ na realizację projektów, niektóre efekty mogły zostać osiągnięte w mniejszym stopniu, bo realizacja poszczególnych form wsparcia została ograniczona, albo niektóre działania zostały zatrzymane. Na przykład w przypadku środowiskowych domów samopomocy, WTZ-ów, ZAZ-ów, zostały czasowo zamknięte i nie mogły realizować żadnych działań projektowych, co tak naprawdę odbiło się na uczestnikach tych projektów, ponieważ potrzebują powtarzalności procesu, przerwa mogła przynieść niezrealizowanie zakładanych efektów, w wymiarze społecznym.

W zakresie edukacji i kształcenia ustawicznego zidentyfikowano nadal problemy w obszarze:

- Wsparcia infrastruktury przedszkolnej, tworzenie miejsc na obszarach „białych plam”, w tym większe możliwości związane z budowaniem nowych budynków, jeżeli na danym terenie nie ma możliwości wykorzystania budynku istniejącego.
- Dalej aktualne będzie wsparcie szkół i uczniów w zakresie kompetencji kluczowych i przedmiotów ścisłych, jak również wypełnienie braków edukacyjnych spowodowanych koniecznością realizacji nauki zdalnej w czasie trwania pandemii Covid – 19.
- Kształcenie zawodowe uczniów i umożliwienie im w trakcie nauki nabywania kwalifikacji, uprawnień, które pozwoliłyby im na szybsze znalezienie pracy, na nauczanie się zawodu już w trakcie szkoły.
- Wspieranie szkół w zakresie dopasowania wyposażenia do potrzeb rynku pracy (w szczególności w zakresie kształcenia zawodowego);
- Wsparcie osób dorosłych w zakresie kompetencji cyfrowych, języków.
- Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji nauczycieli.

W zakresie dostępności transportowej nadal widoczne są problemy w zakresie:

- uzupełnienie sieci dróg krajowych przez sieć dróg regionalnych, przede wszystkim pod względem przepustowości;
- niekorzystne łączenie ruchu tranzytowego z ruchem lokalnym, brak rozwiązań wyprowadzających ruch tranzytowy z miast;
- dekapitalizacja dworców i stacji kolejowych, zwłaszcza przy rzadziej wykorzystywanych liniach;
- duża liczba niestrzeżonych przejazdów kolejowych wpływająca na obniżenie bezpieczeństwa;
- W zakresie modernizacji linii kolejowych potrzeby regionu nie zostały w pełni zaspokojone w ramach bieżącego wdrażania RPO WZ 2014-2020.

W zakresie turystyki i kultury nadal widoczne są problemy w zakresie:

- promowania uczestnictwa w kulturze oraz ochrony dziedzictwa kulturowego,
- wspierania zatrudnienia i pobudzania wzrostu gospodarczego w sektorze kultury i sektorze kreatywnym poprzez propagowanie sztuki i kultury w edukacji,

- promowania oraz zachęcanie do innowacji w dziedzinie kultury,
- dywersyfikacji oraz poprawy jakości oferty turystycznej,
- poprawa stanu zabytków.

Ocena możliwości osiągnięcia podobnych efektów innymi metodami

Elementem niniejszego raportu była również ocena tego, na ile i czy była możliwość osiągnięcia podobnych efektów interwencji innymi metodami. Ocena ta dokonana została na podstawie analizy danych zastanych, w tym analizy osiągnięcia zakładanych wartości wskaźników, a tym samym celów Programu, a także analizy wywiadów zrealizowanych z przedstawicielami IZ RPO WZ. Jak wykazywano powyżej zaplanowane w Programie formy wsparcia okazały się skuteczne i w opinii badanych przedstawicieli IZ pozwoliły osiągnąć zakładany efekt. Analiza możliwości osiągnięcia podobnych efektów innymi, alternatywnymi sposobami, nie wykazała takiej możliwości. Zaplanowane wsparcie było bowiem zgodne z potrzebami regionu, a także z dokumentami nadrzędnymi.

Sposób zastosowania zasady koncentracji tematycznej

W sposób szczegółowy stosowanie zasady koncentracji tematycznej omówione zostało w rozdziale dotyczącym sektora przedsiębiorstw. Polityka spójności określa, że regiony i państwa członkowskie muszą ukierunkować inwestycje ze środków UE na cztery kluczowe obszary sprzyjające wzrostowi gospodarczemu i tworzeniu miejsc pracy oraz realizować priorytety Strategii Europa 2020 i wpisywać się w jeden z jedenastu obszarów tematycznych interwencji funduszy strukturalnych w latach 2014 - 2020:

- 1. Badania i działalność inwestycyjna,**
- Technologie informacyjno – komunikacyjne,
- 3. Konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP),**
- 4. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną,**
- Dostosowanie do zmian klimatycznych oraz zapobieganie zagrożeniom i zarządzanie nimi,
- Ochrona środowiska i efektywne wykorzystywanie zasobów,
- Zrównoważony transport oraz usuwanie wąskich gardeł w kluczowych infrastrukturach sieciowych,
- Promowanie zatrudnienia i wspieranie mobilności siły roboczej,
- 9. Włączenie społeczne i zwalczanie ubóstwa,**
- Edukacja, poszerzenie umiejętności i kształcenie ustawiczne,
- Kreowanie możliwości instytucjonalnych oraz efektywna administracja publiczna.

Zgodnie z przyjętą zasadą koncentracji tematycznej oraz towarzyszącej jej zasadzie koncentracji środków (ring-fencing) 50% środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego została przeznaczonych na realizację projektów w ramach obszaru 1, 3, 4, a 20% środków z Europejskiego Funduszu Społecznego będzie przeznaczonych na realizację projektów w obszarze 9.

Założenie stosowania zasady koncentracji tematycznej, było wymogiem nadrzędnym w stosunku do programu i w tym kontekście Cele tematyczne musiały być i zostały w nim uwzględnione. Realizacja celów strategicznych dla regionu możliwa jest wtedy, kiedy podmioty skupione wokół niego wspólnie go realizują. Należy tutaj jednocześnie podkreślić, iż wyznaczone cele nie mają charakteru regionalnego jako takiego, gdyż są wyznaczane przez politykę wyższego rzędu. Przygotowanie

programu wymusza zatem dobór takich kategorii interwencji, które z jednej strony będą miały wpływ na realizację zadań wyznaczonych przez dokumenty nadrzędne (Umowa Partnerstwa, Strategii Europa 2020) z drugiej będą potrzebne i możliwe do realizacji w regionie.

Przestrzeganie tych podziałów, było konieczne w całym okresie programowania, dlatego też dokonywanie zmian w programie musiało uwzględniać nałożone na niego zasady.

Analiza logiki interwencji potwierdziła, iż podział programu na osie priorytetowe i działania został dokonany prawidłowo.

Przedstawiciele OP VI w ramach badania jakościowego podkreślają znaczenie linii demarkacyjnej, czyli dokumentu, który zawiera kryteria, zgodnie z którymi rozdzielane są interwencje między programami. Odnoszą się one do zasięgu terytorialnego lub charakteru projektów, wartości (kosztów kwalifikowalnych) inwestycji czy rodzaju beneficjenta. W skrócie – linia demarkacyjna wskazuje, jakie projekty mogą być finansowane z programów regionalnych, a jakie z krajowych. Dokonana ocena podziału zakresu interwencji w ramach działań programu i dopasowanie celów tematycznych jest prawidłowe i pozwala na sprawną realizację założonych celów programu. Na aktualności / trafności w stosunku do potrzeb w regionie (co wynika ze zmian na regionalnym rynku pracy) straciła interwencja skierowana do pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy i/lub osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz przedsiębiorstw odczuwających negatywne skutki zmian gospodarczych. Mimo iż problem niedopasowania w regionie struktury podaży pracy i popytu na pracę jest nadal aktualny, to ze względu na rozpoznawaną tendencję do zmiany „rynku pracodawcy” w kierunku „rynku pracownika” posiada inną (niż na etapie przygotowania Programu) charakterystykę kandydaci do pracy i pracownicy zaczęli być bardziej wymagający. Inwestycja w kwalifikacje pracowników – w ocenie pracodawcy – może być w takich okolicznościach inwestycją ryzykowną z niepewnym zwrotem.²⁵

Uczestniczący w badaniu jakościowym przedstawiciel OP VII potwierdza, iż w większości dokonany podział działań i oferowanych form wsparcia był słuszny. Wskazuje również na przypadki odmienne, w których konieczna była zmiana podejścia.

„U nas był taki przypadek, pierwsze konkursy z zakresu ekonomii społecznej był podzielony na dwa działania 7.3 i 7.4. Podczas realizacji tych projektów na wniosek naszych OWES-ów postanowiliśmy połączyć oba działania w jedno, żeby były kompleksowe usługi, doradcze, szkoleniowe, finansowe, pomostowe. I to było dobrym pomysłem. Jeśli chodzi o pozostały podział, to był on odpowiednio dobrany.”

Na przełomie ostatnich 6 lat w regionie nastąpiły zmiany w sytuacji demograficznej oraz społeczno-gospodarczej, które sprawiły, że wyzwania i potrzeby wskazane w RPO WZ 2014-2020 zmieniły się. Spadek bezrobocia, starzenie się społeczeństwa oraz ogólne zmniejszenie skali ubóstwa wymuszają konieczność zmiany początkowych założeń Programu. Zmiany, szczególnie zachodzące w obrębie

²⁵ Ewaluacja mid-term dotycząca postępu rzeczowego RPO WZ 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania, kwiecień 2019 r.

rynku pracy, miały wpływ na skuteczność wdrażania RPO WZ 2014-2020 - powodując m.in. niskie zainteresowanie aplikowaniem o środki wśród OPS i PCPR oraz trudności w rekrutacji uczestników do projektów realizowanych w ramach PI 9i. Nie mniej jednak, na moment przygotowania Programu problemy te były widoczne, a przygotowane wsparcie odpowiadało na nie. W ramach badania jakościowego nie zidentyfikowano sytuacji, w której dokonano by negatywnej oceny przyporządkowania działań w ramach OP VIII jak i odpowiednich celów tematycznych. Zgodnie z dokonaną analizą logiki interwencji, należy uznać za słuszne przyporządkowanie oferowanego wsparcia. Nie mniej jednak pojawiały się typy projektów, które nie cieszyły się tak dużym zainteresowaniem jak planowano. Takim przykładem mogą być np. wdrożenie nauczania eksperymentalnego, tworzenie centrów kształcenia ustawicznego, czy wsparcie nauczycieli w zakresie podnoszenia kwalifikacji.

W przypadku OP V również nie zidentyfikowano problemów związanych z przyporządkowaniem działań w ramach osi priorytetowej. W ramach OP V Zrównoważony transport wdrażane są interwencje w obszarze infrastruktury drogowej (PI 7b), infrastruktury kolejowej (PI 7d) oraz infrastruktury szlaków żeglownych (PI 7c).

Ocena uwarunkowań zewnętrznych, analiza zjawiska synergii lub kanibalizacji

W trakcie realizacji prac nad spełnieniem wymogów warunkowości ex ante dla funduszy WRS 2014-2020 zidentyfikowano trzy zasadnicze obszary, w których niezbędne jest zaangażowanie samorządów regionalnych: badania naukowe i innowacje; gospodarka odpadami; transport. Zastosowanie warunkowości ex – ante miało wpływ na skuteczność oraz efektywność realizacji Programu.

Warunki ogólne (poza warunkiem ogólnym 7) oraz warunki tematyczne (poza warunkami tematycznymi: 1.1 (dotyczącym inteligentnych specjalizacji), 6.2 (dotyczącym gospodarki odpadami) oraz 7.1. Transport – w zakresie secondary connectivity) są spełniane na poziomie krajowym. Warunek 7.1. Drogi Istnienie kompleksowego planu/planów lub ram w zakresie inwestycji transportowej zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), które wspierają rozwój infrastruktury i poprawiają łączność z kompleksowymi i bazowymi sieciami TEN-T.

Warunek 7.2 Kolej Istnienie w kompleksowym planie/ kompleksowych planach lub ramach dotyczących transportu wyraźnej części dotyczącej rozwoju kolei zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), który wspiera rozwój infrastruktury i poprawia łączność z kompleksowymi i bazowymi sieciami TEN-T. Inwestycje obejmują aktywa ruchome, interoperacyjność oraz rozwijanie potencjału.

Województwo Zachodniopomorskie przystąpiło do realizacji opracowania Planu Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego na obszarze regionu. W związku z wejściem w życie z dniem 1 marca 2011 r. ustawy o publicznym transporcie zbiorowym (Dz.U. Nr 5 z 2011 r., poz. 13) pojawił się nowy katalog obowiązków organizatora transportu publicznego. Do zadań Organizatora należy m.in. planowanie rozwoju transportu, organizowanie publicznego transportu zbiorowego oraz zarządzanie nim. Województwo, w związku z wykonywaniem zadań Organizatora w wojewódzkich przewozach pasażerskich, zobowiązane jest, na podstawie art. 9 ust. 1 pkt 5 Ustawy, do opracowania i przyjęcia planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego, mającego rangę aktu prawa miejscowego. Plan transportowy będzie określał w szczególności: sieć komunikacyjną, na której jest planowane wykonywanie przewozów o charakterze użyteczności publicznej; ocenę i prognozy potrzeb

przewozowych; przewidywane finansowanie usług przewozowych; preferencje dotyczące wyboru rodzaju środków transportu; zasady organizacji rynku przewozów; pożądany standard usług przewozowych w przewozach o charakterze użyteczności publicznej; przewidywany sposób organizowania systemu informacji dla pasażera; podstawową charakterystykę stanu systemu transportowego objętego planem (sieć, organizatorzy, przewoźnicy, użytkownicy); podstawową charakterystykę społeczno-gospodarczą obszaru objętego planem; diagnozę stanu systemu ze wskazaniem silnych i słabych stron, zagrożeń i kierunków zmian; propozycję wariantów, np. w zakresie sieci komunikacyjnej objętej planowanym wykonywaniem przewozów, wariantów wykorzystania podsystemów transportu, wariantów rozwoju gospodarczego; preferencje dotyczące wyboru rodzaju środków transportu. Podstawowym celem opracowania planu transportowego jest poprawa jakości systemu transportowego i jego rozwój zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju. Jakość systemu transportowego będzie bowiem decydującym czynnikiem warunkującym jakość życia mieszkańców i rozwój gospodarczy obszaru objętego planem transportowym. Stosowanie zasady zrównoważonego rozwoju zapewni równowagę między aspektami społecznymi, gospodarczymi, przestrzennymi oraz ochrony środowiska. Tak sformułowany cel nadrzędny planu transportowego powinien być osiągany poprzez realizację celów szczegółowych, tj. poprawę efektywności funkcjonowania systemu transportowego (instrument zwiększania wydajności systemu), integrację systemu transportowego (w układzie gałęziowym i terytorialnym), poprawę dostępności transportowej i jakości transportu (instrument poprawy warunków życia i usuwania barier rozwojowych). Plan transportowy będzie dokumentem odgrywającym kluczową rolę dla funkcjonowania publicznego transportu zbiorowego w województwie na najbliższe lata i wpłynie na poziom zaspokojenia potrzeb transportowych mieszkańców. Decyzją Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego zatwierdzony został również ranking projektów w zakresie budowy lub przebudowy dróg wojewódzkich, przewidzianych do realizacji w ramach RPO WZ 2014-2020. Został on przekazany do Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w ramach wypełniania wymogów warunkowości ex ante. Zgodnie z wytycznymi MRR we współpracy z Zachodniopomorskim Zarządem Dróg Wojewódzkich w Koszalinie została przygotowana propozycja listy rankingowej projektów, wynikających z nałożenia kryteriów (natężenia ruchu, funkcji drogi, kontynuacji ciągu i gotowości projektu do realizacji), zawierających dla każdego z projektów informację o: szacunkowych kosztach inwestycji, harmonogramie realizacji (w tym kluczowe etapy, takie jak: opracowanie studium wykonalności, uzyskanie decyzji środowiskowej, ogłoszenie przetargu czy zakończenie robót) i źródłach współfinansowania.

Realizacja przedsięwzięć w ramach sektora społecznego, obszaru tematycznego dostępność transportowa była możliwa do realizacji w sposób skuteczny dzięki, temu, iż region spełnia postawione warunki. Przygotowanie dokumentów strategicznych i formułowanie na tej podstawie wspólnej wizji regionu, pod względem dostępności transportowej umożliwiło priorytetyzacji przedsięwzięć. W znaczącym stopniu wpłynęło zatem na skuteczność realizacji programu.

Wymiar terytorialny interwencji RPO WZ

Szczegółowo mechanizm ZIT (zintegrowanych inwestycji terytorialnych) oraz KS (kontraktów samorządowych) został opisany w ramach sektora gospodarczego. W OP V Zrównoważony transport Polityka Terytorialna uwzględniona została w Działaniu 5.2 Budowa i przebudowa dróg lokalnych (gminnych i powiatowych) w ramach Strategii ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego,

Działaniu 5.3 Budowa i przebudowa dróg lokalnych (gminnych i powiatowych) w ramach Strategii ZIT dla Koszalińsko-KołobrzESCO-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.

W OP VI Instrument terytorialny dotyczy PI 8iv jest wdrażanych w ramach Działania 6.7. Programy zapewnienia i zwiększenia dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w ramach Kontraktów Samorządowych (KS). Działania w ramach przedmiotowego PI służą tworzeniu sprzyjających warunków łączenia roli społecznej (rodzica/ opiekuna dziecka) z rolą zawodową, w szczególności poprzez rozwój opieki instytucjonalnej i nieinstytucjonalnej nad dziećmi do 3 roku życia. Interwencja przewiduje m.in. tworzenie nowych miejsc opieki w już funkcjonujących instytucjonalnych podmiotach opieki nad dziećmi oraz w nowych placówkach wraz z finansowaniem ich działalności przez pierwszy okres funkcjonowania. W ramach działania planuje się również realizację przedsięwzięć mających na celu tworzenie przykładowych żłobków/klubów dziecięcych na obszarach charakteryzujących się dużą koncentracją zakładów pracy np. strefy ekonomiczne czy parki naukowo-technologiczne. Zgodnie z założeniami, zapewnienie warunków do rozwoju nieinstytucjonalnych form opieki nad dziećmi miało odbywać się przy zapewnieniu programów nabywania kwalifikacji koniecznych przy tego typu pracy. Beneficjenci uprawnieni do ubiegania się o dofinansowanie projektów w ramach analizowanego Działania to jednostki samorządu terytorialnego/jst, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jst. Projekty są wyłaniane do dofinansowania w trybie konkursowym.

Instrument ZIT w priorytecie inwestycyjnym 10i zaplanowano dla Działania 8.3 (ZIT SOM) oraz Działania 8.4 (ZIT KKBOF). Ponadto w Priorytecie tym zastosowano interwencję w ramach Kontraktów Samorządowych (Działanie 8.5). Pod względem zakresu interwencji największa różnica między tymi Działaniami odnosi się do braku wsparcia dla edukacji przedszkolnej w ramach ZIT Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego. Instrument ZIT w priorytecie inwestycyjnym 10iv zaplanowano dla Działania 8.7 (ZIT SOM) oraz Działania 8.8 (ZIT KKBOF). Ponadto w Priorytecie tym zastosowano interwencję w ramach Kontraktów Samorządowych (Działanie 8.9).

W OP IX Infrastruktura publiczna Polityka Terytorialna znajduje swoje odzwierciedlenie w dedykowaniu Działań projektom realizowanym w ramach Kontraktów Samorządowych. W ramach PI 10a przyporządkowano Kontraktem Samorządowym alokację na wsparcie infrastruktury szkolnictwa zawodowego, kształcenia ogólnego oraz utworzenie subregionalnych instytucji popularyzujących naukę i innowacje.

Uczestniczący w wywiadach jakościowych przedstawiciele IZ RPO WZ oraz IP RPOWZ podkreślali, że mechanizmy terytorialne są trafnym narzędziem wspierającym rozwój obszarów, na terenie których są realizowane oraz całego regionu. Zawiązane partnerstwa z pewnością nie zaistniałyby w takie formule, gdyby nie było to elementem wsparcia w ramach RPO WZ. W wielu przypadkach, to właśnie działania animacyjne oraz wytyczne, które precyzowały jak powinny wyglądać takie partnerstwa, jakie realizować cele umożliwiły ich powstanie. Badani podkreślali również, iż pojawiał się element współpracy w miejsce konkurencji. Z drugiej strony zwrócono uwagę na sytuację powodującą zagrożenie. Realizacja mechanizmów ZIT wymaga jednomyslności i odpowiedniego podziału środków pomiędzy partnerami. Szczególnie ważne w tym względzie jest wypracowanie mechanizmów koordynacji, tak aby zapewnić przejrzystość realizowanych inwestycji i zawieranej współpracy.

Dokonując identyfikacji obszarów w których zachodzi efekt synergii można wskazać na następujące programy, inicjatywy itp. w poszczególnych PI.

6c Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego	PO IiŚ	<p>1. kompleksowe zadania związane z ochroną i udostępnieniem, w tym turystycznym, zabytków o znaczeniu ogólnopolskim i światowym, w tym znajdujących się na liście Światowego Dziedzictwa UNESCO i liście obiektów uznanych przez Prezydenta RP za pomniki historii</p> <p>2. projekty dotyczące rozwoju zasobów kultury jako miejsc prezentacji dziedzictwa kulturowego, w tym poprzez poprawę standardów funkcjonowania instytucji kultury pełniących rolę kulturotwórczą i rolę ośrodków życia kulturalnego w wielu miastach Polski</p> <p>3. nowoczesne rozwiązania w zakresie dostępu do kultury</p> <p>4. projekty z zakresu ochrony, zachowania i udostępnienia, w tym turystycznego, zabytkowych obiektów o znaczeniu ponadregionalnym, dotyczące renowacji zabytków nieruchomych wraz z otoczeniem, konserwacji zabytków ruchomych i ich digitalizacji</p> <p>5. działania dotyczące zwiększenia dostępu do zasobów kultury, poprawy jakości funkcjonowania instytucji kultury, w tym poprzez podnoszenie standardów infrastruktury oraz zakup trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej i edukacyjnej</p> <p>6. wsparcie szkół i uczelni artystycznych, które oferując m.in. przestrzeń dla działalności twórczej, wystawienniczej i in., spełniają rolę aktywnych instytucji kultury</p> <p>7. projekty uzupełniające inwestycje infrastrukturalne o elementy związane z wykorzystaniem nowych technologii w obszarze kultury</p>
	KREATYWNA EUROPA	KOMPONENT KULTURA PROGRAMU KREATYWNA EUROPA
	Program Współpracy Transgranicznej Meklemburgia-Pomorze Przednie/ Brandenburgia/ Polska (Województwo Zachodniopomorskie) INTERREG V A	6c – Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
	Program Południowy Bałtyk 2014-2020	<p>- Wspólna promocja zasobów dziedzictwa naturalnego i kulturalnego obszaru Południowego Bałtyku</p> <p>- Organizacja wspólnych wydarzeń oraz tworzenie transgranicznych strategii i produktów promujących region Południowego Bałtyku jako kierunek turystyczny</p> <p>- Inwestycje w renowację obiektów dziedzictwa kulturowego oraz ich włączenie w sieci tematyczne</p> <p>- Rozbudowa istniejącego szlaku rowerowego</p>
8b Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój	COSME	1. poprawa warunków do konkurencyjności i trwałości (sustainability) przedsiębiorstw Unii, włączając sektor turystyki
7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T	POIiŚ	<p>1. projekty drogowe związane z połączeniem ośrodków miejskich z siecią TEN-T (drogi ekspresowe i drogi krajowe poza TEN-T) oraz odciążeniem miast od nadmiernego ruchu drogowego (obwodnice, drogi wylotowe z miast)</p> <p>2. montaż infrastruktury monitoringu i zarządzania ruchem (ITS) oraz systemów poprawiających bezpieczeństwo ruchu drogowego</p>

	Instrument „Łącząc Europę”	Łącząc Europę: transport
	Program Współpracy Transgranicznej Meklemburgia-Pomorze Przednie/ Brandenburgia/ Polska (Województwo Zachodniopomorskie) INTERREG V A	7b – Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi
7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu transportu kolejowego	POLiŚ	Wsparcie transportu kolejowego poza siecią TEN-T: 1. infrastruktura linii kolejowych, służących przewozom pasażerskim, towarowym oraz infrastruktura i tabor przewoźników działających na obszarach funkcjonalnych miast (koleje miejskie, metro) 2. inwestycje infrastrukturalne w rozwój systemu kolei miejskiej oraz metra w obszarze ciężenia metropolii (uznanych za perspektywiczne) 3. inwestycje w odniesieniu do infrastruktury liniowej (podstawowej i systemów sterowania ruchem), punktowej (przystanki kolejowe, dworce przesiadkowe) oraz tabor kolejowy
7c Rozwój przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu, włączając transport śródlądowy, morski, porty i połączenia multimodalne	Horyzont 2020	WYZWANIA SPOŁECZNE- Zasobooszczędny transport, który szanuje środowisko
	Program Współpracy Transgranicznej Meklemburgia-Pomorze Przednie/ Brandenburgia/ Polska (Województwo Zachodniopomorskie) INTERREG V A	7c – Rozwój i usprawnianie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów, połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych, w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej
	Program Południowy Bałtyk 2014-2020	- Dostarczanie rozwiązań w celu poprawy stabilności i jakości usług transportu morskiego w obszarze Południowego Bałtyku - Dostarczanie rozwiązań w celu zwiększenia gęstości połączeń transportu lotniczego między regionami programu - Przygotowanie studiów wykonalności dla transportu multimodalnego wąskich gardel i brakujących ogniw o znaczeniu transgranicznym - Transfer wiedzy i wymiana doświadczeń w promowaniu zrównoważonych rozwiązań w odniesieniu do zmniejszenia zależności od samochodów osobowych i ciężarowych oraz lepsze wykorzystanie publicznych usług transportowych
8i Zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	Program Unii Europejskiej na rzecz przemian i innowacji społecznych	Oś EURES, która ma na celu wspieranie działalności sieci EURES, tj. wyspecjalizowanych służb ustanowionych przez państwa należące do EOG i Konfederację Szwajcarską, we współpracy z zainteresowanymi stronami, aby budować system wymiany i rozpowszechniania informacji oraz rozwijać inne formy współpracy służące promowaniu mobilności geograficznej pracowników
	Horyzont	akcja Maria Skłodowska-Curie
	PROW	6b) Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich Działanie: LEADER
8iii Samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy	PROW	(6a) Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania nowych, małych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy Działanie: ROZWÓJ GOSPODARSTW I DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ 6b) Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich Działanie: LEADER
	PO Rybactwo i Morze	1. dywersyfikacja działalności gospodarczej i zatrudnienia podmiotów sektora rybołówstwa i akwakultury, szkolenia w zakresie przekwalifikowania do zawodu niezwiązanego z

		rybactwem dla rybaków i hodowców ryb oraz ich współmałżonków lub pracowników
	COSME	Działania służące promocji przedsiębiorczości
	Program Unii Europejskiej na rzecz przemian i innowacji społecznych	Oś mikrofinansów i przedsiębiorczości społecznej, która ma na celu ułatwianie dostępu do finansowania przedsiębiorcom, w szczególności tym najbardziej oddalonym od rynku pracy
8(iv) równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego	POWER	1. Tworzenie warunków do wyrównywania szans płci na rynku pracy
8(v) adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	POWER	1. Podniesienie jakości zarządzania rozwojem przedsiębiorstw 2. Poprawa efektywności systemu wczesnego ostrzegania i szybkiego reagowania przedsiębiorstw na zmiany gospodarcze 3. Upowszechnienie mechanizmów i narzędzi dialogu społecznego
8vi Aktywne i zdrowe starzenie się	POWER	1. Poprawa świadomości zdrowotnej społeczeństwa oraz wykrywalności chorób negatywnie wpływających na zasoby rynku pracy
9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie	POWER	1. Poprawa jakości kształtowania polityki państwa na rzecz włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa 2. Poprawa jakości działań realizowanych na rzecz osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym 3. Integracja, indywidualizacja i standaryzacja usług na rzecz osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rozwój aktywnej integracji społeczno-zawodowej osób, rodzin i lokalnych społeczności
	Fundusz Azylu, Migracji i Integracji	Promowanie skutecznej integracji obywateli państw trzecich
9iv Ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	POWER	1. Poprawa jakości usług społecznych (w tym deinstytucjonalizacja pomocy oraz usługi opiekuńcze dla osób starszych i potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu) i zdrowotnych na rzecz osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym 2. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności systemu opieki zdrowotnej
9v Wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych	POWER	1. Wzmocnienie koordynacji na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, w tym w zakresie sektorowych polityk publicznych i polityk regionalnych 2. Tworzenie warunków do rozwoju sektora ekonomii społecznej
10i Ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego	POWER	1. Rozwój narzędzi polityki edukacyjnej 2. Poprawa jakości pracy szkół i placówek oświatowych 3. Tworzenie warunków do rozwoju nowoczesnych metod wspierania uczenia się, dostosowanego do wyzwań gospodarki opartej na wiedzy
	PROW	(6b) Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich Działanie LEADER
	ERASMUS +	Akcja 2. Współpraca na rzecz innowacji i dobrych praktyk
	Program Współpracy Transgranicznej Meklemburgia-Pomorze Przednie/ Brandenburgia/ Polska (Województwo Zachodniopomorskie) INTERREG V A	Priorytet Inwestycyjny 10 (EWT) – Rozwój i wdrażanie wspólnych systemów kształcenia
10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie dla wszystkich grup wiekowych o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym, poszerzanie wiedzy,	POWER	1. Stworzenie warunków do współpracy przedsiębiorców ze szkołami i placówkami edukacyjnymi różnego typu i szczebla w procesie kształcenia i egzaminowania, ukierunkowanych na zapewnienie wykwalifikowanych kadr gospodarki 2. Rozwój uczenia się przez całe życie poprzez budowę krajowego systemu kwalifikacji 3. Poprawa dostępności, jakości i adekwatności usług

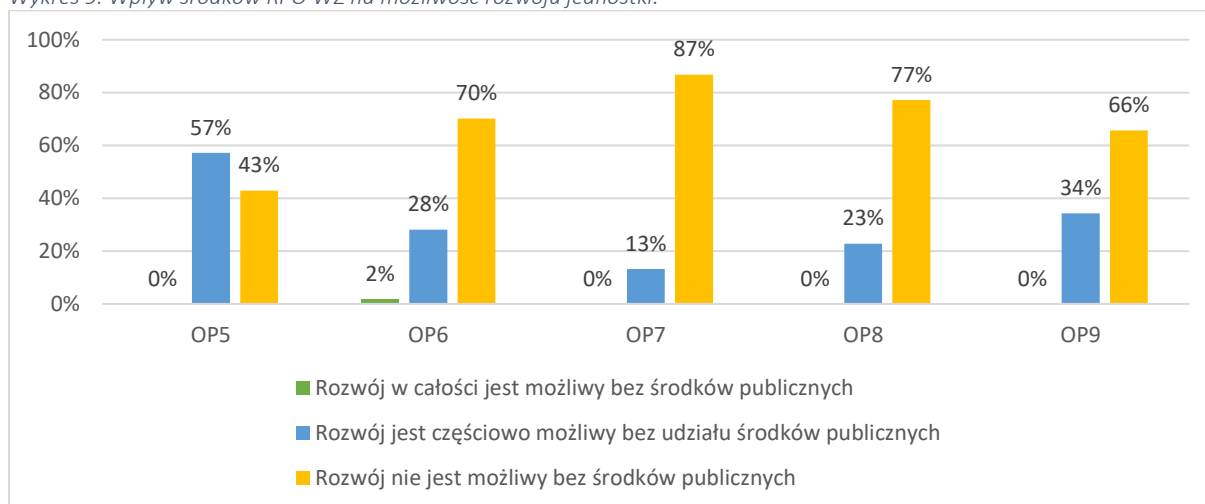
podnoszenie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia również dzięki doradztwu i uznawaniu nabytych kompetencji		edukacyjnych (rozwojowych) świadczonych na rzecz przedsiębiorstw i ich pracowników 4. Zapewnienie wykwalifikowanych kadr medycznych odpowiadających na potrzeby epidemiologiczno-demograficzne kraju
	ERASMUS +	Akcja 2. Współpraca na rzecz innowacji i dobrych praktyk
10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami	POWER	1. Stworzenie warunków do współpracy przedsiębiorców ze szkołami i placówkami edukacyjnymi różnego typu i szczebla w procesie kształcenia i egzaminowania, ukierunkowanych na zapewnienie wykwalifikowanych kadr gospodarki 2. Rozwój uczenia się przez całe życie poprzez budowę krajowego systemu kwalifikacji 3. Poprawa dostępności, jakości i adekwatności usług edukacyjnych (rozwojowych) świadczonych na rzecz przedsiębiorstw i ich pracowników 4. Zapewnienie wykwalifikowanych kadr medycznych odpowiadających na potrzeby epidemiologiczno-demograficzne kraju
	Program Współpracy Transgranicznej Meklemburgia-Pomorze Przednie/ Brandenburgia/ Polska (Województwo Zachodniopomorskie) INTERREG V A	Priorytet Inwestycyjny 10 (EWT) – Rozwój i wdrażanie wspólnych systemów kształcenia
9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych	POLIŚ	1. infrastruktura ratownictwa medycznego a) wsparcie istniejących oraz utworzenie nowych szpitalnych oddziałów ratunkowych, ze szczególnym uwzględnieniem stanowisk wstępnej intensywnej terapii (roboty budowlane, doposażenie); b) modernizacja istniejących oraz utworzenie nowych centrów urazowych (roboty budowlane, doposażenie); c) wsparcie istniejących oraz utworzenie nowych przyszpitalnych całodobowych lotnisk lub lądowisk dla śmigłowców – przy SOR oraz jednostkach organizacyjnych szpitali wyspecjalizowanych w zakresie udzielania świadczeń zdrowotnych niezbędnych dla ratownictwa medycznego (roboty budowlane, doposażenie); d) wsparcie istniejących oraz utworzenie nowych baz lotniczego pogotowia ratunkowego (roboty budowlane, doposażenie) oraz wyposażenie śmigłowców ratowniczych w sprzęt umożliwiający loty w trudnych warunkach atmosferycznych i w nocy 2. infrastruktura ponadregionalnych podmiotów leczniczych: a) wsparcie oddziałów oraz innych jednostek organizacyjnych szpitali ponadregionalnych udzielających świadczeń zdrowotnych stacjonarnych i całodobowych na rzecz osób dorosłych, dedykowanych chorobom układu krążenia, nowotworowym, układu kostno–stawowo–mięśniowego, układu oddechowego, psychicznym (roboty budowlane, doposażenie); b) wsparcie oddziałów oraz innych jednostek organizacyjnych szpitali ponadregionalnych udzielających świadczeń zdrowotnych stacjonarnych i całodobowych w zakresie ginekologii, położnictwa, neonatologii, pediatrii oraz innych oddziałów zajmujących się leczeniem dzieci (roboty budowlane, doposażenie); c) wsparcie personelu diagnostycznych oraz innych jednostek zajmujących się diagnostyką współpracujących z jednostkami wymienionymi powyżej
9b Wspieranie rewitalizacji	PROW	(6b) Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich

fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich		1. Działanie LEADER 2. Działanie PODSTAWOWE USŁUGI I ODNOWA MIEJSCOWOŚCI NA OBSZARACH WIEJSKICH
	PO Rybactwo i Morze	1. wsparcie na rzecz zintegrowanego rozwoju lokalnego, realizacja lokalnych strategii rozwoju przez LGD, działania prowadzone w ramach współpracy pomiędzy LGD

Wsparcie w ramach RPO WZ w ocenie odbiorców.

Blisko 100% badanych jest zdania, że bezzwrotna dotacja jest dla nich najbardziej korzystna. Jedynie beneficjenci i wnioskodawcy V OP są częściej zdania, że rozwój ich jednostki jest częściowo możliwy bez udziału środków publicznych (może to jednak wynikać z małej liczebności przedstawicieli OP V w próbie). Pozostali respondenci dość jednoznacznie wskazują, iż rozwój nie jest możliwy bez środków publicznych.

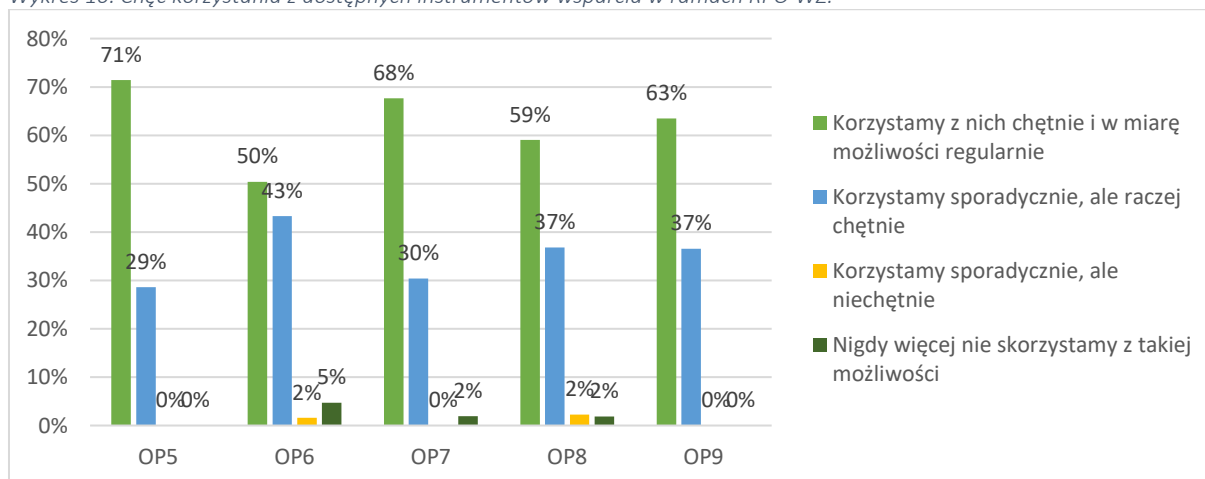
Wykres 9. Wpływ środków RPO WZ na możliwość rozwoju jednostki.

Źródło: CATI, beneficjenci i wnioskodawcy.

Większość badanych korzystających ze wsparcia w ramach OP przypisanych do sektora społecznego wykorzystuje je chętnie i regularnie. Pojawia się niewielki odsetek osób niechętnych.

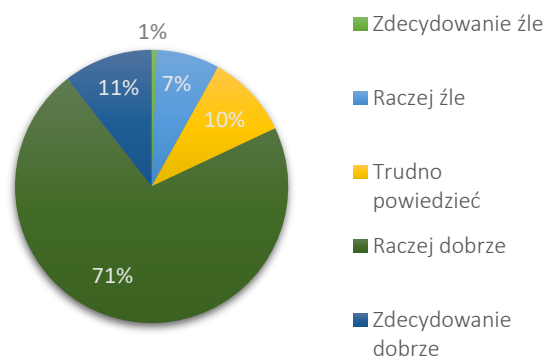
Wykres 10. Chęć korzystania z dostępnych instrumentów wsparcia w ramach RPO WZ.

Źródło: CATI, beneficjenci i wnioskodawcy.

Beneficjentów zapytano o kilka dodatkowych kwestii związanych z dostępem do kultury i turystyki. Beneficjenci realizowanych projektów w większości dobrze oceniają dostęp do usług kultury na terenie na którym funkcjonują – łącznie 82% pozytywnych odpowiedzi. Jeśli mowa o dostępności cenowej, to najczęściej badani wskazują, że oferują usługi o podobnych cenach jak w jednostkach w kraju lub nawet niższych.

Wykres 11. Ocena dostępu do usług w zakresie kultury.

Wykres 12. Ocena dostępu do usług w zakresie kultury pod względem cenowym.

Źródło: CATI, beneficjenci i wnioskodawcy.

Źródło: CATI, beneficjenci i wnioskodawcy.

Ponadto badani zostali poproszeni o określenie, na ile ich jednostki są dostosowane do świadczenia usług osobom z niepełnosprawnościami. Pod względem infrastrukturalnym gotowość do świadczenia takich usług zadeklarowało 34% badanych, a częściowo przygotowanych jest 63% jednostek. 3% jednostek nie posiada przystosowania do realizacji usług w tym zakresie.

Pod kątem oferty kulturalnej dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami przygotowanie deklaruje 31% badanych, a częściowe przygotowanie 65% badanych. 4% respondentów jest zdania, że nie są przygotowani do realizacji tego typu usług.

Respondenci deklarowali również na ile realizacja projektu w obszarze kultury przyczyniła się do zwiększenia ruchu turystycznego. Zdaniem 21% badanych przyczyniła się w bardzo dużym stopniu, 29% było zdania, że w umiarkowanym stopniu, 20% że raczej się nie przyczyniła, 8% że zdecydowanie się nie przyczyniła, 15% wskazało, iż nie było to założeniem projektu, a 8% nie była w stanie jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie.

W obszarze turystyki zadano beneficjentom badanie, na temat tego, czy czynniki demograficzne mają wpływ na ich funkcjonowanie. 56% badanych określiło, że czynniki takie nią mają na nich wpływu. 24% badanych była zdania, że ma na to wpływ wysoki odsetek osób w wieku emerytalnym, taki sam odsetek wskazał, że ma na nich wpływ niska liczba urodzeń, a 22% że ma na nich wpływ przewaga rodzin małodietnych.

Wśród problemów, które mają największe znaczenie dla obszaru turystyki wskazano przede wszystkim na:

- Zbyt małą liczbę turystów – 55% wskazań,
- Brak odpowiednich połączeń komunikacyjnych (dostęp do lotniska, infrastruktury kolejowej) – 24%,
- Brak odpowiedniej infrastruktury drogowej – 21% wskazań,
- Brak odpowiedniej infrastruktury okołoturystycznej – 10%.

Na brak problemów wskazało 15% badanych.

1.2.3. Spójność Programu z dokumentami nadrzędnymi

Opis założeń Strategii Europa 2020 oraz powiązania z RPO WZ opisano w rozdziale dotyczącym sektora gospodarczego. Poniżej dokonano analiz, takich samych jak w przypadku sektora gospodarczego mających na celu określić na ile cele Strategii Europa 2020 zostały zrealizowane przy udziale RPO WZ.

Do sektora społecznego przypisano następujące wskaźniki określające poziom realizacji celów wyznaczonych w strategii Europa 2020:

- wskaźnik zatrudnienia w grupie wiekowej 20-64 lata;
- młodzież niekontynuująca nauki;
- osoby w wieku 30-34 lata posiadające wyższe wykształcenie;
- obniżenie liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Tabela 26. Wskaźniki Strategii Europa 2020.

Nazwa wskaźnika	wartość wskaźnika ²⁶	dane z Eurostat ²⁷	wartość docelowa 2020 r.
wskaźnik zatrudnienia w grupie wiekowej 20-64 lata	73%	73,6%	71%
młodzież niekontynuująca nauki	4,8%	5,4%	4,5%
osoby w wieku 30-34 lata posiadające wyższe wykształcenie	45,71%	47,0%	45%
obniżenie liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	spadek o 4,51 mln (względem roku 2008)	spadek o 4,8 mln (względem roku 2008)	spadek o 1,5 mln (względem roku 2008)

Źródło: opracowanie własne na podstawie KPR Europa 2020 oraz danych Eurostat.

Cele Strategii Europa 2020 wyznaczone zostały na poziomie całej Unii Europejskiej jako cele wspólnotowe i dezagregowane na poziom państw członkowskich. Do ich osiągnięcia powinny przyczynić się wszystkie polityki publiczne, realizowane przy udziale Europejskich Funduszy

²⁶ KPR, 28 kwietnia 2020 r.

²⁷ Dane prezentowane są według ostatniego roku raportowanego przez Eurostat, 2020 lub 2019 r.

Strukturalnych i Inwestycyjnych (EFSI). Zgodnie z logiką przyjętą w pakiecie legislacyjnym dla EFSI 2014-2020, wszystkie cele tematyczne wskazane w art. 9 rozporządzenia ramowego przyczyniają się do realizacji celów strategii Europa 2020, co oznacza 100% zorientowanie funduszy na jej realizację (ang. *earmarking*).

Regionalny Program Operacyjny województwa Zachodniopomorskiego jest jednym z narzędzi realizacji celów wyznaczonych w dokumencie Europa 2020. Tym samym realizacja założonych celów RPO WZ, poprzez osiąganie założonych wartości wskaźników, przybliży region oraz pośrednio kraj do osiągnięcia zamierzeń Strategii.

Do określonych dla Strategii celów oraz wskaźników można przypisać odpowiednie działania RPO WZ, których realizacja ma wpłynąć na poprawę sytuacji w danym obszarze. Jeżeli nie występuje ryzyko w poziomie realizacji założonych wartości wskaźników (do 10% wskaźników wykazuje zagrożenie w realizacji celu na 2023 r.), wtedy można uznać, iż wkład RPO WZ w realizację celów Strategii Europa 2020 był istotny, jeżeli pojawiają się problemy (od 10% do 50% wskaźników wykazuje zagrożenie w realizacji celu na 2023 r.) w realizacji niektórych wskaźników, wówczas można wskazać na znaczący wkład. Zagrożenie w realizacji więcej niż 50% wskaźników, wówczas można mówić o nieznacznym wkładzie w realizację celów Europa 2020. Taką samą zasadę zastosowano w przypadku odsetka realizacji zobowiązań. Wykorzystanie do końca 2020 r. co najmniej 70% przypisanej alokacji również świadczy o istotnym wkładzie RPO WZ w realizację strategii Europa 2020. Uruchomienie pierwszych naborów, a w konsekwencji osiąganie określonych wartości wskaźników możliwe było od roku 2014, lecz w praktyce pierwsze wydatki kwalifikowane pojawiły się w roku 2016, kolejne lata to istotny wzrost wydatków. W wielu priorytetach odsetek realizacji zobowiązań istotnie wzrósł właśnie w latach 2019 – 2020.

Tabela 27. Realizacja Strategii Europa 2020.

obszar Strategii Europa 2020	działania RPO WZ	PI	CT	czy występuje zagrożenie w realizacji wskaźników programu	czy występuje zagrożenie w % realizacji zobowiązań UE na lata 2014-2020
zatrudnienie	1.6. Tworzenie nowych miejsc pracy na obszarze Specjalnej Strefy Włączenia. 6.1. Usługi rozwojowe skierowane do przedsiębiorców i pracowników przedsiębiorstw na podstawie systemu popytowego 6.2 Wsparcie adresowane do przedsiębiorstw odczuwających negatywne skutki zmian gospodarczych oraz ich pracowników, mające na celu wspomaganie procesów adaptacyjnych 6.3 Wsparcie dla osób zwolnionych, przewidzianych do zwolnienia lub zagrożonych zwolnieniem z pracy z	8v 8iii 8i 8iv 8vi 10i 10iv 10iii 10a	8 ²⁸ 10 ²⁹	brak/przekroczenie wartości docelowej wielu wskaźników	brak

²⁸ promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników

²⁹ inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie

obszar Strategii Europa 2020	działania RPO WZ	PI	CT	czy występuje zagrożenie w realizacji wskaźników programu	czy występuje zagrożenie w % realizacji zobowiązań UE na lata 2014-2020
	<p>przyczyn dotyczących zakładu pracy, realizowane w formie tworzenia i wdrażania programów typu outplacement</p> <p>6.4 Wsparcie przedsiębiorczości, samozatrudnienia oraz tworzenia nowych miejsc pracy, poprzez środki finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz wsparcie szkoleniowe</p> <p>6.5 Kompleksowe wsparcie głównie dla osób bezrobotnych, biernych zawodowo zwłaszcza znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy obejmujące pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy oraz działania na rzecz podnoszenia kwalifikacji zawodowych</p> <p>6.6 Programy zapewnienia i zwiększenia dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3</p> <p>6.7 Programy zapewnienia i zwiększenia dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w ramach Kontraktów Samorządowych</p> <p>6.8 Wdrożenie kompleksowych programów zdrowotnych oraz przedsięwzięć zapobiegających istotnym problemom zdrowotnym regionu oraz dotyczących chorób negatywnie wpływających na rynek pracy, ułatwiających powroty do pracy, umożliwiające wydłużenie aktywności zawodowej oraz zwiększenie zgłaszalności na badania profilaktyczne</p> <p>8.1 Upowszechnienie edukacji przedszkolnej</p> <p>8.7 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe oraz uczniów uczestniczących w kształceniu zawodowym i osób dorosłych uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia zawodowego w ramach Strategii ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</p> <p>8.8 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe oraz uczniów uczestniczących w kształceniu zawodowym i osób dorosłych uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia zawodowego w ramach Strategii ZIT dla Koszalińsko-Kołobrzesko-</p>				

obszar Strategii Europa 2020	działania RPO WZ	PI	CT	czy występuje zagrożenie w realizacji wskaźników programu	czy występuje zagrożenie w % realizacji zobowiązań UE na lata 2014-2020
	<p>Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego</p> <p>8.9 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe oraz uczniów uczestniczących w kształceniu zawodowym i osób dorosłych uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia zawodowego w ramach Kontraktów Samorządowych</p> <p>8.10 Wsparcie osób dorosłych, w szczególności osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych w zakresie doskonalenia umiejętności wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych i porozumiewania się w językach obcych</p> <p>9.8 Infrastruktura szkolnictwa zawodowego</p> <p>9.9 Infrastruktura szkolnictwa zawodowego w ramach Kontraktów Samorządowych</p>				
młodzież	<p>8.2 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz uczniów uczestniczących w kształceniu podstawowym i ponadpodstawowym</p> <p>8.3 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz uczniów uczestniczących w kształceniu podstawowym, gimnazjalnym, ponadpodstawowym i ponadgimnazjalnym w ramach Strategii ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</p> <p>8.4 Upowszechnienie edukacji przedszkolnej oraz wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz uczniów uczestniczących w kształceniu podstawowym, gimnazjalnym, ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnym w ramach Strategii ZIT dla Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego</p> <p>8.5 Upowszechnienie edukacji przedszkolnej oraz wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz uczniów uczestniczących w kształceniu podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym w ramach Kontraktów Samorządowych</p> <p>8.6 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe oraz</p>	<p>10i</p> <p>10iv</p> <p>10a</p>	10	brak/przekroczenie wartości docelowej wielu wskaźników	brak

obszar Strategii Europa 2020	działania RPO WZ	PI	CT	czy występuje zagrożenie w realizacji wskaźników programu	czy występuje zagrożenie w % realizacji zobowiązań UE na lata 2014-2020
	uczniów uczestniczących w kształceniu zawodowym i osób dorosłych uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia zawodowego 9.4 Inwestycje w infrastrukturę podmiotów prowadzących kształcenie ogólne na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym 9.5 Inwestycje w infrastrukturę podmiotów prowadzących kształcenie ogólne na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym w ramach Kontraktów Samorządowych				
wykształcenie wyższe	-	-	-	-	-
ubóstwo	7.1 Programy na rzecz integracji osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową wykorzystującą instrumenty aktywizacji edukacyjnej, społecznej, zawodowej 7.2 Wsparcie dla tworzenia podmiotów integracji społecznej oraz podmiotów działających na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej 7.3 Wsparcie dla utworzenia i/lub funkcjonowania (w tym wzmocnienia potencjału) instytucji wspierających ekonomię społeczną zgodnie z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej 7.4 Tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej m.in. poprzez wsparcie na tworzenie przedsiębiorstw społecznych (w szczególności spółdzielni socjalnych) 7.5 Koordynacja rozwoju sektora ekonomii społecznej oraz wsparcie rozwoju sieci kooperacji i partnerstw ekonomii społecznej w województwie 7.6 Wsparcie rozwoju usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym 7.7 Wdrożenie programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci z niepełnosprawnościami oraz zagrożonych niepełnosprawnością	9i 9v 9iv 9a 9b	9 ³⁰	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu – 63,94% Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie – 0,00% Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu – 0,00% Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem	brak

³⁰ promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją

obszar Strategii Europa 2020	działania RPO WZ	PI	CT	czy występuje zagrożenie w realizacji wskaźników programu	czy występuje zagrożenie w % realizacji zobowiązań UE na lata 2014-2020
	9.1 Infrastruktura zdrowia 9.2 Infrastruktura społeczna 9.3 Wspieranie rewitalizacji w sferze fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich			społecznym objętych wsparciem w programie – 76,48% Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 68,34%	

Źródło: opracowanie własne na podstawie SOOP (Wersja 58.0) oraz informacji kwartalnej (aktualnej na koniec 2020 r.).

Jak referują autorzy dokumentu RPO WZ na lata 2014 – 2020 przeprowadzone diagnozy – zarówno w dokumentach regionalnych, krajowych, jak i unijnych – pokazują, że potrzeby i bariery rozwojowe regionu są na tyle poważne i wielowymiarowe, że realizacja każdego z trzech priorytetów strategii Europa 2020 oraz każdego z jej celów będzie stanowiła dla regionu wyzwanie wymagające istotnych działań interwencyjnych. RPO WZ 2014-2020 w sposób istotny przyczyni się do realizacji strategii Europa 2020 z uwagi na zaplanowaną szeroką interwencję w ramach jej trzech kluczowych priorytetów.

Grupa potrzeb dotyczących priorytetu „Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną” obejmuje zagadnienia regionalne związane z:

a) poprawą sytuacji na rynku pracy, w tym:

- poprawą dostępu do zatrudnienia dla osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo, w tym szczególnie osób w trudnej sytuacji na rynku pracy, takich jak kobiety powracające na rynek pracy, osoby z niepełnosprawnościami i długotrwale bezrobotne,
- wsparciem integracji na rynku pracy ludzi młodych bez pracy, nieuczestniczących w kształceniu lub szkoleniu,
- wsparciem tworzenia nowych miejsc pracy (zarówno poprzez nowe przedsiębiorstwa, jak i w przedsiębiorstwach istniejących), szczególnie w obszarach inteligentnych specjalizacji,
- wsparciem usług w zakresie równouprawnienia oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego na rzecz wzrostu poziomu zatrudnienia,
- wsparciem MŚP i ich pracowników w zakresie wspierania zdolności przystosowania się do zmian,
- wzrostem aktywności zawodowej osób starszych.

- b) rozwojem kapitału ludzkiego poprzez:
- poprawę jakości infrastruktury oświatowej w regionie,
 - wzmocnienie potencjału, atrakcyjności i podniesienie jakości edukacji w szkołach i placówkach prowadzących kształcenie ogólne dzięki kompleksowym programom rozwojowym wdrażanym na każdym poziomie kształcenia oraz indywidualizacji pracy z uczniami, które prowadzą do wyrównania szans edukacyjnych w wymiarze terytorialnym i w ramach poszczególnych szkół,
 - zwiększanie dostępności do edukacji przedszkolnej, szczególnie na obszarach wiejskich,
 - rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami,
 - upowszechnianie uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu ustawicznym;
- c) zmniejszeniem liczby mieszkańców dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez
- podniesienie jakości infrastruktury zdrowotnej i społecznej,
 - wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności oraz obszarów miejskich i wiejskich,
 - zapewnienie wszystkim mieszkańcom województwa dostępu do wysokiej jakości usług w zakresie integracji społecznej, zdrowotnej i zawodowej,
 - realizację kompleksowych programów integracji wykorzystującą instrumenty aktywizacji edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej, zawodowej i prowadzącą do wzrostu zatrudnienia,
 - zwiększanie potencjału ilościowego, infrastrukturalnego, organizacyjnego oraz kompetencyjnego przedsiębiorstw ekonomii społecznej oraz instytucji im służących.

Na poziomie krajowym jedynie wskaźnik dotyczący młodzieży niekontynuującej nauki nie osiągnął wartości docelowej na 2020 r. – wyniósł 5,4% wobec 4,5%. W przypadku RPO WZ analiza poziomu osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika jak i odsetka realizacji zobowiązań w obszarach: zatrudnienia, wsparcia młodzieży, przeciwdziałania ubóstwu nie wykazała zagrożenia. Osiągnięte więc efekty programu w istotnym stopniu przyczyniły się do osiągnięcia przez Polskę założonych wartości wskaźników dla Strategii Europa 2020. Przy dokonywanej ocenie, należy mieć na uwadze iż na dany obszar wskazany w strategii Europa 2020 składać się może więcej niż jeden priorytet inwestycyjny. W efekcie czego, nieosiągnięcie na koniec 2020 r. szacowanych wartości niektórych wskaźników nie oznacza, iż RPO WZ nie przyczynia się w całości przypisanych PI do osiągnięcia wskazanych wartości wskaźników.

W dostępnej statystyce publicznej można pozyskać dane dla regionu dla wskaźników dotyczących zatrudnienia, młodzieży niekontynuującej nauki, osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie. Jak wspomniano wcześniej, nie jest możliwe porównywanie wartości wskaźników realizacji celów Strategii Europa 2020 dla regionu, z powodu braku określenia wartości docelowych. Można jednak w sposób jakościowy odnieść wartości z regionu do wartości osiągniętych przez Polskę. Widoczne są w tym zakresie dysproporcje, szczególnie w odniesieniu do osób w wieku 30 – 34 lata posiadających wyższe wykształcenie – niższy o 4,3 p.p. od wartości osiągniętej w Polsce i o 2,3 p.p. niższy niż wartość docelowa wyznaczona w Strategii. W przypadku wskaźnika zatrudnienia różnica w porównaniu do wartości wskaźnika dla Polski wyniosła 2,3 p.p., a dla miernika: młodzież niekontynuująca nauki – o 1,9 p.p. wyższa wartość niż dla Polski i o 2,8 p.p. do postawionego celu na

2020 r. w Strategii. Dane te świadczą o dalszej potrzebie wspierania szczególnie obszaru edukacji w regionie.

Tabela 28. Wybrane wskaźniki realizacji Strategii Europa 2020 dla województwa zachodniopomorskiego lata 2014- 2020.

region	Rok	wskaźnik zatrudnienia w grupie wiekowej 20-64 lata [%]	młodzież niekontynuująca nauki [%]	osoby w wieku 30-34 lata posiadające wyższe wykształcenie [%]
zachodniopomorskie	2014	63,2	9,7	35,4
	2015	64,1	9,7	39,9
	2016	64,8	10,2	43,3
	2017	67,5	10,0	41,3
	2018	70,4	9,1	39,2
	2019	70,3	7,7	40,5
	2020	71,3	7,3	42,7
Polska	2020	73,6	5,4	47,0
cel dla Polski	2020	71	4,5	45

Źródło: Eurostat

Należy podkreślić, że wykazane powyżej wskaźniki służą jedynie do wskazywania ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej w regionie i do podejmowania ewentualnych decyzji w zakresie wdrażania RPO WZ 2014-2020. Nie są one wskaźnikami rezultatu interwencji RPO WZ 2014-2020 i nie mogą być przedmiotem odpowiedzialności RPO WZ 2014-2020. Umowa Partnerstwa wskazuje, że wpływ interwencji EFSI na osiąganie tych wskaźników jest bardzo ograniczony (do rzędu 4–8%), a ich zmienność zależy od ogólnych czynników natury społeczno-gospodarczej oraz zmian legislacyjnych pozostających zasadniczo poza sferą oddziaływania RPO WZ 2014-2020.

SUE RMB określona została jako pierwsza strategia makroregionalna UE o charakterze wewnątrzunijnym. Jest realizowana w oparciu o środki w ramach istniejących instrumentów finansowych UE, środki pochodzące z budżetów narodowych oraz środki pochodzące z międzynarodowych instytucji finansowych. Głównym celem Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB) jest zacieśnienie współpracy w regionie i wykorzystanie potencjału, jaki pojawił się wraz z rozszerzeniem UE. Jej inicjatorem był Parlament Europejski, który w listopadzie 2006 r. przyjął rezolucję postulującą opracowanie SUE RMB. W grudniu 2007 r. Rada Europejska (w wyniku aktywności państw regionu, zwłaszcza Szwecji), wezwała KE do opracowania SUE RMB. W czerwcu 2009 r. Komisja Europejska przyjęła Komunikat dotyczący Strategii, a w październiku 2009 r. (w czasie prezydencji szwedzkiej) SUE RMB została zatwierdzona przez Radę Europejską.

Implementację Strategii oparto na Planie Działania, zawierającym Obszary Tematyczne i Działania Horyzontalne. Plan Działania SUE RMB obejmuje 3 główne cele: Ochrona Morza - Save the Sea, Rozwój połączeń w regionie - Connect the Region oraz Wzrost dobrobytu - Increase Prosperity. Od czerwca 2015 r. Strategia posiada 13 Obszarów Tematycznych (Policy Areas) i 4 Działania Horyzontalne (Horizontal Actions), w ramach których realizowanych jest kilkadziesiąt Projektów Flagowych (Flagship Projects).³¹

³¹ <http://www.ewt.wzp.pl/strategia-baltycka>

Każdy z obszarów tematycznych oraz działań horyzontalnych posiada swojego koordynatora (Policy Area Coordinator/PAC, Horizontal Action Coordinator/HAC). Polska pełni rolę współkoordynatora trzech Obszarów Tematycznych SUERMB:

- 1.Obszar Tematyczny Nutri „Redukcja zrzutów substancji biogennych do morza do akceptowalnego poziomu” – Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej;
- 2.Obszar Tematyczny Innowacje „Pełne wykorzystanie potencjału regionu w zakresie badań, innowacyjności oraz SME” – Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego;
- 3.Obszar Tematyczny Kultura „Kultura i sektory kreatywne” – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W ramach RPO WZ 2014 – 2020 przewidziano, iż stosowane będzie kryterium premiujące wybór projektów przyczyniających się wprost do osiągnięcia celów Strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB) oraz do realizacji co najmniej jednego działania określonego w Planie działania stanowiącym załącznik do SUE RMB, dotyczy to projektów realizowanych w ramach PI 7b, 7c.

Analiza projektów, zrealizowana na potrzeby niniejszego badania pozwoliła zidentyfikować, iż spośród 51 wniosków o dofinansowanie realizowanych w ramach PI 7b,7c, w 47 zidentyfikowano wskazanie na to, iż projekt przyczynia się do osiągnięcia celów Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego oraz realizacji co najmniej jednego działania określonego w Planie Działania stanowiącym załącznik do SUE RMB. Oznacza to, iż 92% przyjętych do realizacji projektów miało wpływ na osiągnięcie celów strategii SUE RMB.

Na koniec 2020 r. wartość projektów realizowanych w ramach RPO WZ, mających wpływ na realizację SUERMB wyniosła 1 921 081 399,39 EUR, a dofinansowanie UE 1 259 268 222,41 EUR. Znaczna część projektów ukierunkowana była na Cel 2 SUERMB, tj.: „Rozwój połączeń w regionie” (głównie projekty w kategorii 027 Tabor kolejowy (projekty o ogólnej wartości 108 799 593,99 EUR), 034 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (wartość 127 191 090 EUR).

1.3. Sektor środowiskowy

Sektor środowiskowy uwzględnia 5 obszarów tematycznych, które mieszczą się w zakresie wsparcia realizowanego w obszarze trzech Osi Priorytetowych RPO WZ: OP II GOSPODARKA NISKOEMISYJNA, OP III OCHRONA ŚRODOWISKA I ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU, OP IV NATURALNE OTOCZENIE CZŁOWIEKA. Poniżej przedstawiono przyporządkowanie (dokonane przez autorów niniejszego opracowania) poszczególnych obszarów tematycznych do określonych w RPO WZ działań oraz priorytetów inwestycyjnych.

Tabela 29. Przyporządkowanie obszaru tematycznego do poszczególnych działań RPO WZ 2014 – 2020 oraz priorytetów inwestycyjnych – sektor środowiskowy.

Obszar tematyczny	Działanie	Priorytet inwestycyjny
Gospodarka niskoemisyjna (ochrona powietrza)	2.1- 2.15	4e, 4c, 4a, 4g, 6e
Gospodarka obiegu zamkniętego (ochrona gleby)	3.7, 3.8,	6a
Gospodarka wodno – ściekowa (ochrona wód)	3.5, 3.6,	6b
Zmiany klimatu (adaptacja, ostrzeganie przed zagrożeniami)	3.1, 3.2, 3.3, 3.4,	5b
Bioróżnorodność (ochrona i wzmacnianie różnorodności biologicznej)	4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7, 4.8	6d

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentu: Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020

1.3.1. Ocena logiki interwencji w tym ocena spójności wewnętrznej oraz ocena realizacji wskaźników, osiągnięcia celów Programu i jego wpływu na region

Jak już wskazywano w poprzednich rozdziałach niniejszy dokument uwzględnia zapisy określające, iż struktura dokumentu powinna odzwierciedlać związek ze strategią województwa, w takim zakresie w jakim jest to możliwe. Ze względu na fakt, iż dokument RPO WZ na lata 2014 – 2020, przyjmuje inny układ niż wspomniana strategia województwa odtworzenie logiki interwencji, będzie uzasadnione w odniesieniu do pełnych Osi Priorytetowych, nie zaś sektorów i obszarów tematycznych.

W związku z powyższym poniżej dokonano odtworzenia logiki interwencji dla przypisanych do sektora OP II, OP III, OP IV RPO WZ.

1) Teorie bazowe OP II

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze szczegółowe przesłanki i kluczowe kwestie, składające się na teorię bazową dla Osi II. W świetle następujących szczegółowych przesłanek i kluczowych kwestii należy rozpocząć realizację interwencji, **jaką jest Oś II RPO WZ:**

PI	Szczegółowe przesłanki	Kluczowe kwestie
4e	<p>Coraz większy odsetek Polaków jest świadomy zanieczyszczenia powietrza i płynących zeń zagrożeń.</p> <p>Do zanieczyszczenia powietrza, w tym emisji gazów cieplarnianych, przyczynia się korzystanie z indywidualnego transportu samochodowego.</p> <p>Wzrost liczby osób korzystających z transportu publicznego przełoży się na zmniejszenie emisji.</p> <p>Główną barierą we wdrożeniu „zielonych” technologii jest brak wiedzy na temat korzyści ekonomicznych wynikających z zastosowania tego rodzaju rozwiązań.</p>	<p>Dlatego należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijać zintegrowany system transportu publicznego; - zwiększyć i zmodernizować tabor transportu miejskiego; - realizować projekty zwiększające świadomość ekologiczną.
4c	<p>Zużycie konwencjonalnych nośników energii przekłada się na emisję zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych do atmosfery.</p> <p>Ponad 40% finalnego zużycia energii (i 36% emisji gazów cieplarnianych) następuje w domach, biurach, sklepach i innych budynkach.</p> <p>W WZP zauważalne są duże straty energii w budynkach.</p> <p>Istnieje duży popyt na inwestycje termomodernizacyjne w budynkach publicznych i mieszkalnych, które mają znaczący potencjał w zakresie oszczędności energii.</p>	<p>Dlatego należy dokonać kompleksowej, głębokiej termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej oraz wielorodzinnych budynków mieszkaniowych.</p>
4a	<p>Zmniejszeniu emisji gazów cieplarnianych, w tym przede wszystkim CO₂, sprzyja rozwój rozproszonych źródeł energii, wykorzystujących przede wszystkim biomasę i biogaz. Tego typu źródła charakteryzują się wysoką stabilnością.</p> <p>Województwo zachodniopomorskie ma potencjalnie duże możliwości pozyskiwania energii z tych źródeł, jednak na drodze do rozwoju OZE stoją braki w infrastrukturze i brak źródeł</p>	<p>Dlatego należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zastępować konwencjonalne źródła energii źródłami odnawialnymi, przede wszystkim z biomasy, biogazu i energii słonecznej; - rozwijać jednostki wytwarzające energię z OZE; - zwiększyć potencjał sieci energetycznej do odbioru energii z OZE;

	<p>wytwórczych.</p> <p>Produkcja energii z promieniowania słonecznego jest technologią, która na przestrzeni ostatnich lat cechuje się największą dynamiką rozwoju i dostępności.</p> <p>Modele hybrydowe, łączące energię z różnych źródeł, oprócz poprawy lokalnego zaopatrzenia w energię poprzez jej produkcję bliżej odbiorcy końcowego, powodują zmniejszenie strat energii związanych z przesyłem.</p>	
4g	<p>Budowa instalacji nowych źródeł produkcji energii w kogeneracji lub modernizacja starych źródeł ciepła na źródła kogeneracyjne usprawnia pracę systemu energetycznego, jednocześnie zaspokajając lokalne zapotrzebowanie na energię i ciepło.</p> <p>Wg „Polityki energetycznej Polski do 2030 r.” wielkość produkcji energii w wysokosprawnej kogeneracji ma zostać podwojona między 2006 a 2030 r.</p>	<p>Dlatego należy budować jednostki wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji lub zastępować obecne jednostki kogeneracyjnymi;</p>
6e	<p><i>W WZP problemem pozostaje ponadnormatywne stężenia pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu w trakcie sezonu grzewczego.</i></p> <p><i>Za ww. zanieczyszczenia odpowiada w największym stopniu emisja z niskich źródeł (tzw. niska emisja), pochodząca przede wszystkim z sektora bytowo-komunalnego, obejmującego indywidualne źródła wytwarzania ciepła oraz małe ciepłownie komunalne.</i></p> <p><i>Zanieczyszczenia powietrza w sposób istotny wpływają na zdrowie ludzi, powodując wiele dolegliwości układu oddechowego i krwionośnego.</i></p>	<p><i>Dlatego należy wymieniać źródła ciepła na mniej emisyjne w indywidualnych gospodarstwach domowych.</i></p>
horyz.	<p>Aby trafnie i efektywnie wspierać rozwój miast w sposób odpowiadający im potrzebom, potrzebna jest realizacja zintegrowanych inwestycji,</p>	<p>Dlatego część środków należy przeznaczyć na Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Szczecińskiego Obszaru</p>

	na ich obszarach funkcjonalnych.	Metropolitalnego oraz Koszalińsko-Koło-brzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.
--	----------------------------------	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy desk research i wywiadów indywidualnych

2) Teorie wdrażania OP II

Jeżeli zainwestujemy następujące nakłady:

- Środki finansowe ze wsparcia UE: w pierwotnej wersji 215 211 416 EUR, w aktualnej wersji 239 861 416 EUR;
- Środki finansowe krajowe: w pierwotnej wersji 38 419 662 EUR, w aktualnej wersji 43 557 826 EUR;
- Zasoby ludzkie: praca beneficjentów, realizujących projekty oraz ich podwykonawców; praca instytucji systemu zarządzania i wdrażania RPO w zakresie Osi 2;
- Inne zasoby:
 - wiedza i doświadczenie beneficjentów, ich podwykonawców i pracowników instytucji systemu zarządzania i wdrażania RPO;
 - sieć kontaktów ww. osób;
 - potencjał instytucjonalny;
 - przestrzeń, lokale i sprzęt służący realizacji projektów;
 - przepisy krajowe i unijne dotyczące energetyki i emisji;
 - finansowanie krajowe i z innych źródeł na te same i komplementarne cele.

...w następujące działania...

- 2.1 Zrównoważona multimodalna mobilność miejska i działania adaptacyjne łagodzące zmiany klimatu
- 2.2 Zrównoważona multimodalna mobilność miejska i działania adaptacyjne łagodzące zmiany klimatu w ramach Strategii ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego
- 2.3 Zrównoważona multimodalna mobilność miejska i działania adaptacyjne łagodzące zmiany klimatu w ramach Strategii ZIT dla Koszalińsko-Koło-brzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego
- 2.4 Zrównoważona multimodalna mobilność miejska i działania adaptacyjne łagodzące zmiany klimatu w ramach Kontraktów Samorządowych
- 2.5 Modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej
- 2.6 Modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej w ramach Strategii ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego
- 2.7 Modernizacja energetyczna wielorodzinnych budynków mieszkaniowych
- 2.8 Modernizacja energetyczna wielorodzinnych budynków mieszkaniowych w ramach Strategii ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego
- 2.9 Zastępowanie konwencjonalnych źródeł energii źródłami odnawialnymi
- 2.10 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł
- 2.11 Zwiększenie potencjału sieci energetycznej do odbioru energii z odnawialnych źródeł energii
- 2.12 Rozwój kogeneracyjnych źródeł energii
- 2.13 *Modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej samorządu województwa*
- 2.14 *Poprawa jakości powietrza- Zachodniopomorski Program Antysmogowy*

...przy wykorzystaniu następujących mechanizmów/procedur/procesów...

- finansowanie krzyżowe;
- tryb pozakonkursowy (projekty z zakresu budownictwa pasywnego);
- Zintegrowane Inwestycje Terytorialne.

...to osiągniemy następujące produkty:

PI 4e:

- 88 km wspartej infrastruktury rowerowej (pierwotnie: 75,8 km ścieżek rowerowych);
- 105 (pierwotnie 52) zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej
- 6 (pierwotnie 5) wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych
- pierwotnie 5 zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych (usunięto)

PI 4c:

- 119 (pierwotnie 95) zmodernizowanych energetycznie budynków
- szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych o 23 615 ton równoważnika CO₂
- 568 gospodarstw domowych z ulepszoną klasą energetyczną
- spadek rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych o 40 382 230 kWh/rok

PI 4a:

- 130 (pierwotnie 20) jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE;
- 44 (pierwotnie 67) jednostki wytwarzania energii cieplnej z OZE;
- szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych o 8909,3 ton równoważnika CO₂;
- 54,78 MW dodatkowej zdolności wytwarzania energii odnawialnej;

PI4g:

- 4 (pierwotnie 13) jednostki wytwarzania energii elektrycznej i cieplnej
- szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych o 5820 ton równoważnika CO₂
- 4 (pierwotnie 13) przedsiębiorstwa, które otrzymały wsparcie;
- 3 MW (pierwotnie 12,52) dodatkowej zdolności wytwarzania energii cieplnej i elektrycznej w warunkach kogeneracji;

PI6g:

- 592 zmodernizowane źródła ciepła;
- spadek emisji pyłów o 0,43 Mg/rok;
- szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych o 966 ton równoważnika CO₂.

3) Teorie zmiany OP II

Wskazane wyżej produkty, przy uwzględnieniu następujących czynników...

- zainteresowanie odbiorców dofinansowaniem
- stabilna sytuacja gospodarcza
- stabilna sytuacja prawna na poziomie krajowym i unijnym
- brak drastycznych zmian klimatycznych

...przyniosą następującą zmianę:

- Więcej osób rezygnuje z indywidualnej komunikacji samochodowej na rzecz komunikacji miejskiej (R.06).
- Zwiększona świadomość energetyczna i wiedza o zachowaniach zasobooszczędnych.
- Zwiększona energochłonność budynków (R.07, R.08).
- Zmniejszone zużycie konwencjonalnych nośników energii.

- Zwiększona produkcja energii z OZE i jej udział w produkcji energii (R.09).
- Zwiększona produkcja energii cieplnej w kogeneracji (R.10)
- Zmniejszona emisja gazów cieplarnianych.
- *Zmniejszona emisja pyłów i innych zanieczyszczeń (R.66, R.67).*

1) Teorie bazowe OP III

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze szczegółowe przesłanki i kluczowe kwestie, składające się na teorię bazową dla Osi III. W świetle następujących szczegółowych przesłanek i kluczowych kwestii należy rozpocząć realizację interwencji, jaką jest Oś III RPO WZ:

PI	Szczegółowe przesłanki	Kluczowe kwestie
5b	<p>Wyzwania na terenie województwa zachodniopomorskiego związane są z oddziaływaniem strefy wybrzeża, zwiększeniem częstotliwości i nasileniem ekstremalnych zjawisk meteorologicznych oraz zagrożeniami wywołanymi zmianami klimatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prognozowane podniesienie się poziomu morza skutkować będzie częstszym zalewaniem terenów nisko położonych, - wzrośnie częstotliwość powodzi sztormowych. <p>Bilans wodny zlewni wymaga poprawy.</p> <p>Konieczne jest zwiększenie odporności województwa na zagrożenia naturalne.</p>	<p>Dlatego należy podjąć działania mające na celu poprawę bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, przywrócenie dobrego stanu infrastruktury retencjonującej wodę, a także poprawę gospodarowania wodami opadowymi na terenach miejskich oraz usprawnienie organizacji systemów wczesnego ostrzegania i prognozowania zagrożeń oraz systemów ratownictwa i służb ratowniczych w sytuacjach wystąpienia zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii.</p>
6b	<p>W województwie występują obszary skanalizowane i zwodociągowane w minimalnym stopniu (dysproporcje w dostępie do infrastruktury).</p> <p>Na cele produkcyjne przypada ponad 93% ogólnego poboru wody, a na gospodarstwa domowe jedynie 3,6%.</p> <p>Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej w województwie wynosi 62%.</p> <p>Duży odsetek wodociągów o niskiej dobowej produkcji ma niekorzystny wpływ na jakość dostarczanej wody.</p> <p>Dysproporcje te niosą ze sobą zagrożenia środowiskowe.</p>	<p>Dlatego należy podjąć działania mające na celu budowę i modernizację sieci kanalizacyjnych dla ścieków komunalnych oraz linii wodociągowych (sieci, oczyszczalni, linie, systemu zarządzania).</p>

6a	<p>Ilość odpadów będzie sukcesywnie wzrastać.</p> <p>Województwo zajmuje jedno z najwyższych miejsc w Polsce pod względem ilości wytwarzanych odpadów komunalnych.</p> <p>Problemem regionu jest słabo rozwinięty system selektywnego zbierania.</p> <p>Składowanie odpadów jest dominującą w województwie metodą ich unieszkodliwiania, jednak jest niezgodna z unijną hierarchią postępowania z odpadami.</p>	<p>Dlatego należy podjąć działania zintegrowane na rzecz gospodarki odpadami, budować infrastrukturę tej gospodarki oraz poprawić gospodarowanie odpadami niebezpiecznymi.</p>
horyz.	<p>Aby trafnie i efektywnie wspierać rozwój miast w sposób odpowiadający im potrzebom, potrzebna jest realizacja zintegrowanych inwestycji, potrzebna jest realizacja zintegrowanych inwestycji na ich obszarach funkcjonalnych.</p>	<p>Dlatego część środków należy przeznaczyć na Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego oraz Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy desk research i wywiadów indywidualnych

2) Teorie wdrażania OP III

Jeżeli zainwestujemy następujące nakłady:

- Środki finansowe ze wsparcia UE: w pierwotnej wersji 73 000 000 EUR, w aktualnej wersji 57 000 000 EUR
- Środki finansowe krajowe: w pierwotnej wersji 12 882 353 EUR, w aktualnej wersji 10 058 824 EUR
- Zasoby ludzkie: praca beneficjentów, realizujących projekty oraz ich podwykonawców; praca instytucji systemu zarządzania i wdrażania RPO w zakresie Osi III;
- Inne zasoby:
 - wiedza i doświadczenie beneficjentów, ich podwykonawców i pracowników instytucji systemu zarządzania i wdrażania RPO;
 - sieć kontaktów ww. osób;
 - potencjał instytucjonalny;
 - przestrzeń, lokale i sprzęt służący realizacji projektów;
 - finansowanie krajowe i z innych źródeł na te same i komplementarne cele.

...w następujące działania...

3.1 Ochrona zasobów wodnych

3.2 Zarządzanie ryzykiem powodziowym

3.3 Poprawa stanu środowiska miejskiego

- 3.4 Adaptacja do zmian klimatu
- 3.5 Wsparcie rozwoju sieci wodociągowych
- 3.6 Wsparcie rozwoju systemów oczyszczania ścieków
- 3.7 Rozwój gospodarki odpadami komunalnymi
- 3.8 Rozwój gospodarki odpadami niebezpiecznymi

...przy wykorzystaniu następujących mechanizmów/procedur/procesów...

- tryb konkursowy
- tryb pozakonkursowy

...osiągniemy następujące produkty:

PI 5b:

- 22 (pierwotnie 14) zakupione wozy pożarnicze wyposażone w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof
- 7 urzędzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej
- 6 769 269 m3 pojemności w małych obiektach retencji wodnej

PI 6b:

- 10 (pierwotnie 2) wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych;
- 39 km (pierwotnie 82,9) sieci kanalizacji sanitarnej;
- 5623 dodatkowe osoby korzystające z ulepszanego oczyszczania ścieków;
- 30 km sieci wodociągowej;
- 8945 (pierwotnie 755) dodatkowych osób korzystających z ulepszanego zaopatrzenia w wodę.

PI 6a:

- 1 (pierwotnie 2) wsparty zakład zagospodarowania odpadów;
- pierwotnie: 30 321 t/rok dodatkowych możliwości przerobowych w zakresie recyklingu odpadów (usunięto).

3) Teorie zmiany

Wskazane wyżej produkty, przy uwzględnieniu następujących czynników...

- zainteresowanie odbiorców dofinansowaniem
- stabilna sytuacja gospodarcza
- stabilna sytuacja prawna
- wsparcie ze strony samorządów

...przyniosą następującą zmianę:

- Ograniczenie powierzchni obszarów problemowych związanych z oddziaływaniem i skutkami zmian klimatu.
- Poprawa ochrony przeciwpowodziowej.
- Zwiększenie możliwości retencji (R.11).
- Zmniejszenie dysproporcji w dostępie do infrastruktury kanalizacyjnej (R.12).
- Zwiększenie liczby ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków zgodnego z normami unijnymi (R.13).
- Ograniczenie zrzutów nieoczyszczonych/niedostatecznie oczyszczonych ścieków.
- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych.
- Ograniczenie ilości i odsetka składowanych odpadów (R14, R15).

1) Teorie bazowe OP IV

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze szczegółowe przesłanki i kluczowe kwestie, składające się na teorię bazową dla Osi IV. W świetle następujących szczegółowych przesłanek i kluczowych kwestii należy rozpocząć realizację interwencji, jaką jest Oś IV RPO WZ:

PI	Szczegółowe przesłanki	Kluczowe kwestie
horyz.	<p>Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje się jednym z największych potencjałów w kraju w zakresie bioróżnorodności, jak również dziedzictwa przyrodniczego oraz kulturowego.</p> <p>Wsparcie naturalnego środowiska człowieka przyczyni się z jednej strony do ochrony zasobów naturalnych, a z drugiej – wpłynie na rozwój gospodarki turystycznej w regionie.</p>	Dlatego należy wspierać naturalne środowisko człowieka i potencjały endogeniczne.
horyz.	Komplementarne wsparcie z EFS wpłynie podniesienie jakości usług społecznych świadczonych w ramach projektów	Dlatego należy zastosować komplementarne wsparcie z EFS wobec działań z Osi IV, finansowanych z EFRR.
6c	<p>W województwie zachodniopomorskim znajdują się zabytki o międzynarodowej sławie, niestety wiele z nich wymaga renowacji oraz przywrócenia dawnej świetności.</p> <p>Turystyka jest jedną z regionalnych specjalizacji, jednak wymaga ona dywersyfikacji oferty i poprawy jakości.</p> <p>W WZP znajduje się niedostateczna liczba instytucji kultury o znaczeniu ponadregionalnym.</p> <p>Działania na rzecz zabytków i instytucji kultury przyczynią się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej województwa, a co za tym idzie – na poprawę sytuacji gospodarczej i na rynku pracy.</p>	<p>Dlatego należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podjąć działania konserwatorskie, restauratorskie oraz promocyjne dotyczące zabytków; - zadbać o rozwój instytucji kultury przez stworzenie bazy materialnej.
6d	Województwo zachodniopomorskie jest unikatowe w Europie pod względem różnorodności biologicznej. Znaczny procent regionu stanowią	Dlatego należy podjąć działania na rzecz ochrony i przywrócenia różnorodności biologicznej, w tym ochrony zasobu genetycznego

	obszary cenne przyrodniczo, atrakcyjne dla turystów. Różnorodność powinna być chroniona przed nadmierną antropopresją. Zwiększenie się liczby turystów skutkować może wzmożoną antropopresją na tereny szczególnie cenne przyrodniczo.	roślin endogenicznych, leczenie i rehabilitację dziko żyjących zwierząt, a także działania edukacyjne w tym obszarze.
8b	Duży potencjał endogeniczny województwa (położenie nadmorskie, atrakcyjne turystycznie obszary) mogą wykreować nowe miejsca pracy na lokalnych rynkach. Poza pasem wybrzeża region nie posiada rozwiniętej infrastruktury służącej obsłudze ruchu turystycznego	Dlatego należy wspierać projekty z zakresu infrastruktury turystyki aktywnej i uzdrowiskowej bazującej na endogenicznych potencjałach obszaru, mające charakter prozatrudnieniowy
horyz.	Aby trafnie i efektywnie wspierać rozwój miast w sposób odpowiadający im potrzebom, potrzebna jest realizacja zintegrowanych inwestycji, potrzebna jest realizacja zintegrowanych inwestycji na ich obszarach funkcjonalnych.	Dlatego część środków należy przeznaczyć na Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego oraz Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy desk research i wywiadów indywidualnych

2) Teorie wdrażania OPIV

Jeżeli zainwestujemy następujące nakłady:

- Środki finansowe ze wsparcia UE: w pierwotnej wersji 90 401 645 EUR, w aktualnej wersji 97 401 645 EUR.
- Środki finansowe krajowe: w pierwotnej wersji 15 953 233 EUR, w aktualnej wersji 17 241 468 EUR.
- Zasoby ludzkie: praca beneficjentów, realizujących projekty oraz ich podwykonawców; praca instytucji systemu zarządzania i wdrażania RPO w zakresie Osi IV;
- Inne zasoby:
 - wiedza i doświadczenie beneficjentów, ich podwykonawców i pracowników instytucji systemu zarządzania i wdrażania RPO;
 - sieć kontaktów ww. osób;
 - potencjał instytucjonalny;
 - potencjał innowacyjny (kreatywność, pomysłowość w tworzeniu nowej oferty turystycznej);
 - przestrzeń, lokale i sprzęt służący realizacji projektów;

...w następujące działania...

4.1 Dziedzictwo kulturowe³²

4.2 Wzmocnienie instytucji kultury³³

4.3 Ochrona różnorodności biologicznej

4.4 Wsparcie nieinfrastrukturalnych form ochrony przyrody

4.5 Kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację

4.6 Wsparcie infrastrukturalnych form ochrony przyrody i krajobrazu

4.7 Wsparcie ośrodków rehabilitacji dziko żyjących zwierząt

4.8 Podnoszenie jakości ładu przestrzennego

4.9 Rozwój zasobów endogenicznych.³⁴

...przy wykorzystaniu następujących mechanizmów/procedur/procesów...

- tryb konkursowy
- tryb pozakonkursowy.

...to osiągniemy następujące produkty:

PI 6c:

- 19 (pierwotnie: 13) zabytków nieruchomych objętych wsparciem;
- 1 instytucja kultury objęta wsparciem;
- wzrost o 200 000 (pierwotnie: 53 000) liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne.

PI 6d:

- 62 km (pierwotnie: 38,66) szlaków turystycznych
- 91,29 ha wspartych siedlisk
- pierwotnie: 1 wsparta instytucja paramuzealna (usunięto).

PI 8b:

- 36 (pierwotnie: 17) wspartych obiektów turystycznych i rekreacyjnych
- 276 km szlaków turystycznych

3) Teorie zmiany OPIV

Wskazane wyżej produkty, przy uwzględnieniu następujących czynników...

- zainteresowanie odbiorców dofinansowaniem
- stabilna sytuacja gospodarcza
- stabilna sytuacja prawna
- utrzymanie dobrych warunków środowiskowych

...przyniosą następującą zmianę:

- Lepsza ochrona zasobów naturalnych i bioróżnorodności(R.17, R.18)
- Poprawa stanu zabytków
- Rozwój kluczowych instytucji kultury i wzrost liczby odwiedzających
- Rozwój gospodarki turystycznej regionu (R.16)
- Pobudzenie rynku pracy na bazie potencjałów endogenicznych (R.19)

³² Działanie przypisane do sektora społecznego.

³³ Działanie przypisane do sektora społecznego.

³⁴ Działanie przypisane do sektora społecznego.

Dokonana analiza logiki interwencji pozwoliła na ocenę spójności wewnętrznej osiągniętych celów programu poprzez realizację projektów w ramach poszczególnych działań. Dokonana analiza logiki potwierdza spójność zaproponowanej interwencji w ramach RPO WZ na lata 2014- 2020, a zaplanowane działania są spójne z zaproponowanymi efektami. Pomiar tego czy zaplanowana interwencja przyczynia się do osiągnięcia zmiany, dokonywany jest przy wykorzystaniu systemu monitorowania. Stan realizacji Programu, zarówno pod kątem postępu finansowego jak i stopnia osiągnięcia zakładanych poziomów wskaźników, pozwala na ocenę tego elementu. Poniżej w sposób szczegółowy przedstawiono analizę postępu finansowego oraz stan realizacji wskaźników Programu.

Analiza postępu finansowego OP II, OP III, OP IV RPO WZ

Odtworzenie logiki interwencji miało na celu analizę tego, w jaki sposób zaplanowano interwencję, jakie zidentyfikowano problemy oraz w jaki sposób środki RPO WZ wpłynęły na poprawę sytuacji w badanym obszarze. Obok odtworzenia logiki interwencji w sposób szczegółowy dokonano analizy postępu finansowego, a w dalszej kolejności stopnia osiągnięcia wskaźników.

Łącznie na koniec 2020 r. w ramach sektora środowiskowego zawarto 500 umów na dofinansowanie projektów. Liczba podpisanych umów w poszczególnych obszarach tematycznych prezentuje się następująco:

- Gospodarka niskoemisyjna (ochrona powietrza) - łącznie 362 umowy,
- Gospodarka obiegu zamkniętego (ochrona gleby) – łącznie 8 podpisanych umów,
- Gospodarka wodno – ściekowa (ochrona wód) – łącznie 49 umów,
- Zmiany klimatu (adaptacja, ostrzeganie przed zagrożeniami) – 52 umowy,
- Bioróżnorodność (ochrona i wzmacnianie różnorodności biologicznej) – łącznie 29 umów.

Poniżej analizie poddano liczbę wniosków poprawnych pod względem formalnym i wprowadzonych do SL 2014 oraz liczbę zawartych umów lub wydanych decyzji o dofinansowanie. Odsetek wnioskodawców, którzy nie podpisali umowy o dofinansowanie świadczyć może o potencjale obszaru, czyli gotowości podmiotów do aplikowania o pozostałe środki w perspektywie 2014 – 2020, ale również w kolejnej 2021 – 2027.

W obszarze tematycznym dotyczącym gospodarki niskoemisyjnej spośród 973 wnioskodawców, umowę podpisało 362 (37%). Obszar ten składa się z kilku priorytetów w których odsetek podpisanych umów znacznie się różni, najniższy jest w przypadku PI 4a – 26%, a najwyższy w PI 4e 84%.

W przypadku gospodarki obiegu zamkniętego złożono 12 wniosków, a 67% wnioskodawców podpisało umowy (8 umów), gospodarka wodno – ściekowa to 73 wnioski i również 67% podpisanych umów (49 umów), zmiany klimatu to 108 złożonych wniosków i 48% podpisanych umów (52), a bioróżnorodność to 40 wniosków i 74% podpisanych umów (29 umów).

Należy tutaj zaznaczyć, iż różnica pomiędzy podpisanymi umowami a złożonymi wnioskami może wynikać z większego zainteresowania niż przypisana alokacja, zbyt niskiej liczby punktów lub z powodu rozwiązania umowy o dofinansowanie. W analizach nie są brane wnioski niepoprawnie złożone pod względem formalnym.

Tabela 30. Skuteczność w aplikowaniu o środki – sektor środowiskowy – 2020 r.

Obszar tematyczny	PI	Złożone wnioski o dofinansowanie	Zawarte umowy/ wydane decyzje o dofinansowanie	odsetek skutecznych wnioskodawców
Gospodarka niskoemisyjna (ochrona powietrza)	4e	98	82	84%
	4c	204	94	46%
	4a	590	151	26%
	4g	8	6	75%
	6e	73	29	40%
Gospodarka obiegu zamkniętego (ochrona gleby)	6a	12	8	67%
Gospodarka wodno – ściekowa (ochrona wód)	6b	73	49	67%
Zmiany klimatu (adaptacja, ostrzeganie przed zagrożeniami)	5b	108	52	48%
Bioróżnorodność (ochrona i wzmacnianie różnorodności biologicznej)	6d	40	29	73%
Suma		1206	500	41%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

Najwyższą alokację środków finansowych UE w obszarze tematycznym Gospodarka niskoemisyjna (ochrona powietrza) przewidziano w ramach PI 4e, czyli na realizację działań związanych ze zrównoważoną multimodalną mobilnością miejską i działania adaptacyjne łagodzące zmiany klimatu. W przypadku obszaru gospodarka obiegu zamkniętego (ochrona gleby) przypisano tylko jeden PI 6a i na jego realizację przewidziano 36 236 909,79 (według kursu obliczonego na koniec IV kwartału 2020 r.). W obrębie obszaru tematycznego gospodarka wodno – ściekowa projekty mogły być realizowane w ramach PI 6b – alokacja środków wyniosła 105 541 567,94 zł. Obszar dotyczący zmiany klimatu realizowany był przez projekty w ramach PI 5b – alokacja środków wyniosła w 2020 r. 114 011 300,79 zł. Na obszar bioróżnorodności przewidziano alokację w ramach PI 6d (według przypisania PI przez autorów dokumentu) – wyniosła ona na koniec 2020 r. 96 648 885,88 zł. W większości przypadków, odsetek realizacji zobowiązań UE na lata 2014 – 2020 na koniec 2020 r. został zrealizowany na poziomie wyższym niż 70%.

Tabela 31. Informacje finansowe – sektor środowiskowy.

Obszar tematyczny	PI	Alokacja środków UE ³	wydatki ogółem	wydatki kwalifikowalne	wkład UE	% realizacji zobowiązań UE na lata 2014-2020
Gospodarka niskoemisyjna (ochrona powietrza)	4e	629 565 928,12	789 170 433,81	678 491 158,51	527 780 428,72	84%
	4c	235 067 369,73	354 908 225,29	260 479 179,66	210 600 429,84	90%
	4a	235 421 213,00	564 066 894,26	240 378 475,60	172 945 212,10	73%
	4g	9 668 350,31	21 326 227,70	14 564 160,00	8 881 936,00	92%

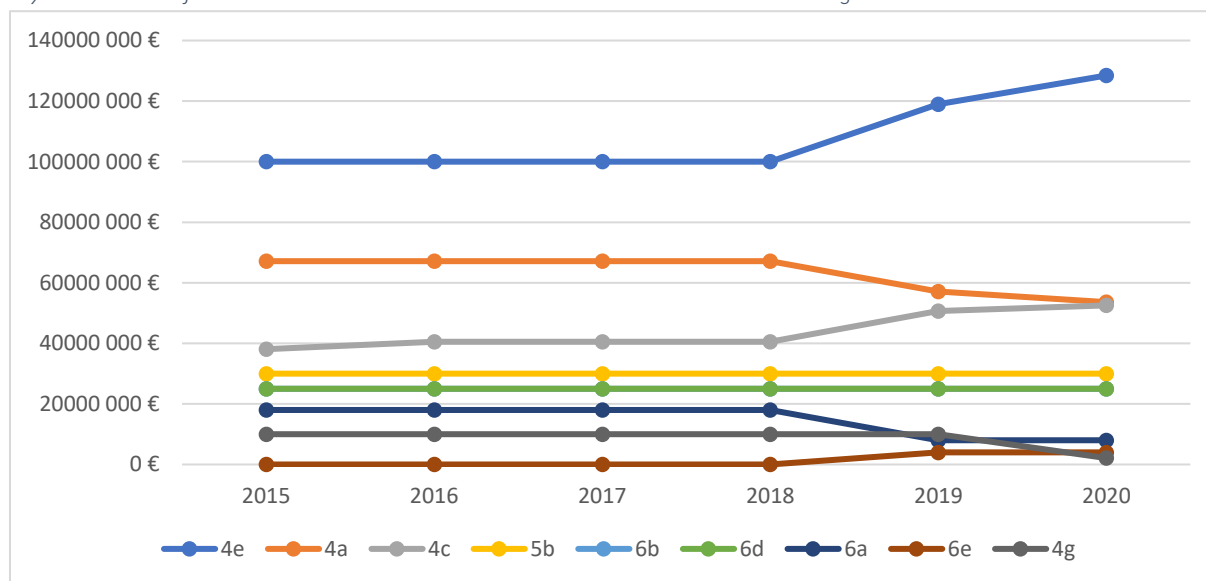
	6e	18 221 533,55	20 132 745,00	20 132 745,00	16 697 557,00	92%
Gospodarka obiegu zamkniętego (ochrona gleby)	6a	36 236 909,79	59 550 979,27	34 206 894,25	28 713 650,00	79%
Gospodarka wodno – ściekowa (ochrona wód)	6b	105 541 567,94	173 893 083,86	120 853 518,94	102 062 285,43	97%
Zmiany klimatu (adaptacja, ostrzeganie przed zagrożeniami)	5b	114 011 300,79	117 897 282,42	107 778 563,73	88 038 676,40	77%
Bioróżnorodność (ochrona i wzmacnianie różnorodności biologicznej)	6d	96 648 885,88	139 884 908,21	129 205 897,13	109 134 685,00	113%

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

Wzrost wielkości alokacji na priorytety inwestycyjne przypisane do sektora środowiska jest widoczny w dwóch PI w sposób znaczący – PI 4e (wzrost o 28% w roku 2020 względem roku 2015) oraz PI 4c (wzrost o 38% w roku 2020 względem roku 2015).

Jednocześnie zmniejszenie poziomu alokacji w roku 2020 względem roku bazowego widoczne jest w przypadku PI 4a (spadek o 20%), PI 4g (spadek o 79%), PI 6a (spadek o 56%).

Wykres 13. Alokacja środków UE na lata 2015 – 2020 w ramach sektora środowiskowego.

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

Tabela 32. Alokacja środków UE na lata 2015 – 2020 w ramach sektora środowiskowego.

Obszar tematyczny	PI	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2020/ 2015
Gospodarka niskoemisyjna (ochrona powietrza)	4e	100 000 000 €	100 000 000 €	100 000 000 €	100 000 000 €	119 000 000 €	128 445 602 €	28%
	4c	38 076 416 €	40 576 416 €	40 576 416 €	40 576 416 €	50 676 416 €	52 529 046 €	38%
	4a	67 135 000 €	67 135 000 €	67 135 000 €	67 135 000 €	57 135 000 €	53 614 868 €	-20%
	4g	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	2 121	-79%

		000 €	000 €	000 €	000 €	000 €	900 €	
	6e	0 €	0 €	0 €	0 €	4 000 000 €	4 000 000 €	0%
Gospodarka obiegu zamkniętego (ochrona gleby)	6a	18 000 000 €	18 000 000 €	18 000 000 €	18 000 000 €	8 000 000 €	8 000 000 €	-56%
Gospodarka wodno – ściekowa (ochrona wód)	6b	25 000 000 €	25 000 000 €	25 000 000 €	25 000 000 €	25 000 000 €	25 000 000 €	0%
Zmiany klimatu (adaptacja, ostrzeganie przed zagrożeniami)	5b	30 000 000 €	30 000 000 €	30 000 000 €	30 000 000 €	30 000 000 €	30 000 000 €	0%
Bioróżnorodność (ochrona i wzmacnianie różnorodności biologicznej)	6d	25 000 000 €	25 000 000 €	25 000 000 €	25 000 000 €	25 000 000 €	25 000 000 €	0%

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

Dokonując analizy wydatków ogółem w latach 2015 – 2020 dla obszaru gospodarki niskoemisyjnej najwcześniej pojawiły się wydatki w ramach PI 4e oraz 4a – w roku 2016. W roku 2017 widoczne są pierwsze środki wydatkowane w ramach PI 4c, a w roku 2018 w obszarze PI 4g. Dla PI 6e obserwujemy brak aktywności w tym zakresie w latach 2015 – 2019. Pierwsze wydatki pojawiają się w roku 2020. W przypadku obszaru gospodarki obiegu zamkniętego pierwsze wydatki pojawiają się w roku 2018, a mówiąc o gospodarce wodno – ściekowej można zauważyć pierwsze wydatkowanie w roku 2016, podobnie jak w przypadku obszaru zmiany klimatu i bioróżnorodności.

Wydatki ogółem lata 2015 - 2020 w ramach sektora środowiskowego

Obszar tematyczny	PI	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Gospodarka niskoemisyjna (ochrona powietrza)	4e	789 170 433,81	778 918 524,87	515 520 536,49	443 175 403,37	48 731 359,59	-
	4c	354 908 225,29	283 019 191,10	211 448 452,76	125 721 220,50	-	-
	4a	564 066 894,26	564 103 052,70	632 120 856,44	127 826 162,60	38 342 944,13	-
	4g	21 326 227,70	6 268 567,70	5 574 839,70	-	-	-
	6e	20 132 745,00	-	-	-	-	-
Gospodarka obiegu zamkniętego (ochrona gleby)	6a	59 550 979,27	20 206 886,67	31 146 524,09	-	-	-
Gospodarka wodno – ściekowa (ochrona wód)	6b	173 893 083,86	150 637 817,62	101 217 937,53	35 950 167,46	10 302 064,77	-
Zmiany klimatu (adaptacja, ostrzeganie przed	5b	117 897 282,42	136 339 796,17	62 580 369,12	40 094 788,16	40 274 410,53	-

zagrożeniami)							
Bioróżnorodność (ochrona i wzmacnianie różnorodności biologicznej)	6d	139 884 908,21	135 572 841,44	105 634 309,23	76 912 127,94	75 886 127,94	-

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

Każdy z omawianych PI charakteryzuje różna liczba podpisanych umów w kolejnych latach realizacji programu. Dla obszaru gospodarki niskoemisyjnej, latami, w których zawarto najwięcej umów o dofinansowanie są lata 2017 – 2018 dla PI 4e, 4c, 4a. W przypadku PI 4g oraz 6e, jak już zauważono powyżej rok 2020 był tym, w którym pojawiły się w sprawozdaniu pierwsze projekty.

W przypadku obszaru gospodarki obiegu zamkniętego sukcesywnie od roku 2018 zwiększała się liczba podpisanych umów od 2 do 3 – łącznie na koniec 2020 r. podpisanych było 8 umów.

Obszar gospodarki wodno – ściekowej różni się w latach, jeśli mowa o liczbie podpisanych umów, od 5 w roku 2016 do 17 w roku 2019. W obszarze zmiany klimatu największa liczba umów pojawiła się w roku 2019 – 29 umów, w poprzednich latach podpisano od 1 do 3 umów rocznie. W obszarze bioróżnorodności najwięcej umów pojawiło się w roku 2018, w latach poprzednich i późniejszych pojawiały się pojedyncze umowy.

Tabela 33. Liczba zawartych umów w okresie sprawozdawczym lata 2015 – 2020 – sektor środowiskowy.

Obszar tematyczny	PI	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Gospodarka niskoemisyjna (ochrona powietrza)	4e	8	14	17	40	3	0
	4c	19	14	24	37	0	0
	4a	-2	-15	121	26	21	0
	4g	4	1	1	0	0	0
	6e	29	0	0	0	0	0
Gospodarka obiegu zamkniętego (ochrona gleby)	6a	3	2	3	0	0	0
Gospodarka wodno – ściekowa (ochrona wód)	6b	6	17	16	5	5	-
Zmiany klimatu (adaptacja, ostrzeganie przed zagrożeniami)	5b	-	29	3	1	3	-
Bioróżnorodność (ochrona i wzmacnianie różnorodności biologicznej)	6d	1	1	23	1	3	0

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

Analiza odsetka realizacji zobowiązań UE na lata 2014 – 2020 pozwala na prześledzenie dynamiki wdrażania Programu. Odsetek ten jest wartością wkładu UE, do realizowanych projektów odniesioną do wartości alokacji w danym PI. Każdy z PI charakteryzuje się odrębną dynamiką w tym względzie. Zmiany na osi czasu dla większości PI nie są równomierne, widać wyraźne „skoki” w poszczególnych latach. Zmiany w alokacji środków przeznaczonych na realizację PI, mają swoje odzwierciedlenie w odsetku realizacji zobowiązań UE a lata 2014 – 2020. Najbardziej stabilne pod tym względem są PI 4c, 6a, 6b. Duże zmiany widoczne są natomiast w ramach PI 4e, ale także PI 4a, 4g, 5b. Analiza dynamiki

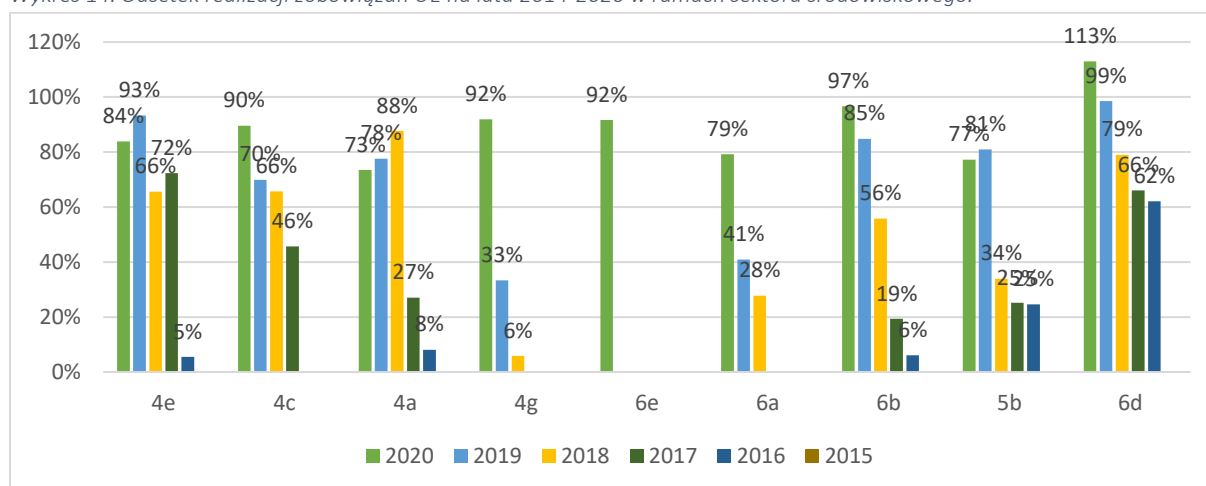
zmian w kolejnych latach potwierdza, iż najwyższy wzrost odsetka realizacji zobowiązań UE w przypadku obszaru gospodarki obiegu zamkniętego nastąpił w roku 2020 (o 48% względem roku poprzedniego), dla obszaru gospodarki wodno – ściekowej najwyższy skok nastąpił w roku 2017 (o 69% względem roku poprzedniego), obszar zmiany klimatu najwyższy skok odnotował w roku 2019 (o 58% względem roku poprzedniego), dla obszaru bioróżnorodności najwyższą zmianę zaobserwowano w roku 2019 (o 20% względem roku poprzedniego). W analizach nie były brane lata w których zmiana następowała z poziomu 0%, gdyż w sposób oczywisty w kolejnym roku wynosiła ona 100%.

Tabela 34. Odsetek realizacji zobowiązań UE na lata 2014-2020 w ramach sektora środowiskowego.

Obszar tematyczny	PI	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Gospodarka niskoemisyjna (ochrona powietrza)	4e	84%	93%	66%	72%	5%	0%
	4c	90%	70%	66%	46%	0%	0%
	4a	73%	78%	88%	27%	8%	0%
	4g	92%	33%	6%	0%	0%	0%
	6e	92%	0%	0%	0%	0%	0%
Gospodarka obiegu zamkniętego (ochrona gleby)	6a	79%	41%	28%	0%	0%	0%
Gospodarka wodno – ściekowa (ochrona wód)	6b	97%	85%	56%	19%	6%	0%
Zmiany klimatu (adaptacja, ostrzeganie przed zagrożeniami)	5b	77%	81%	34%	25%	25%	0%
Bioróżnorodność (ochrona i wzmacnianie różnorodności biologicznej)	6d	113%	99%	79%	66%	62%	0%

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

Wykres 14. Odsetek realizacji zobowiązań UE na lata 2014-2020 w ramach sektora środowiskowego.

Źródło: Informacja kwartalna, IV kwartał 2020, RPOWZ.

W odniesieniu do całego sektora środowiskowego, pozytywnie ocenić należy postęp finansowy. Zarówno analiza desk research jak i wywiady jakościowe z przedstawicielami IZ RPO WZ potwierdzają wysokie zainteresowanie wsparciem. Jak sami wskazują, w ich ocenie alokacje na poszczególne nabory były wysokie, natomiast w wielu przypadkach zainteresowanie wnioskodawców znacznie je przewyższało.

Środków było bardzo dużo jeżeli chodzi o alokację ale zabrakło. Ostatni konkurs w działaniu 2.10 jeśli chodzi o ilość złożonych wniosków to było ponad 200, w okolicach 210, natomiast otrzymało dofinansowanie 25. 10% chętnych otrzymało dofinansowanie, to jest bardzo mało. Widać, że potencjał kolejnych projektów jest duży i niewykorzystany. Oczywiście te środki nie są z gumy, nie ma możliwości dofinansowania wszystkich projektów złożonych w ramach różnych działań, ale tu widać, że mimo całości ponad 220 milionów przekazanych na oś 2 to jeszcze jest ilość chętnych.

Analiza poziomu realizacji wskaźników dla OPII, OPIII i OP IV RPO WZ

Obszar gospodarki niskoemisyjnej został przypisany do 5 odrębnych PI, w efekcie czego zidentyfikowano 18 wskaźników, które informują o postępach we wdrażaniu RPO WZ.

Analiza odsetka realizacji wartości docelowej dla 2023 r. nie wykazuje zagrożenia w realizacji założonych wartości dla PI 4a. Należy jednak wskazać na dwie sytuacje mające wpływ na interpretację osiągniętych wartości wskaźników:

- Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE - obecna, wysoka szacunkowa wartość wskaźnika wynika z faktu wsparcia większej liczby projektów o mniejszej skali.
- Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE - w ramach renegotjacji programu obniżono alokację na ten PI bez zmiany wskaźnika.
- Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych - w ramach renegotjacji programu obniżono alokację na ten PI bez zmiany wskaźnika.

W ramach PI 4c według wartości szacowanej nie występuje zagrożenie w realizacji założonego poziomu na rok 2023. Wyjaśnienia wymagają 2 wskaźniki:

- Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków - nadkontraktacja wskaźnika wynika niższych niż zakładano kosztów jednostkowych w ramach projektów.
- Liczba gospodarstw domowych z ulepszoną klasą energetyczną - W ramach renegotjacji programu obniżono alokację na ten PI bez zmiany wskaźnika.

Realizacja wskaźników w ramach PI 4e również nie jest zagrożona. Wyjaśnienia wymagają 2 wskaźniki:

- Długość wspartej infrastruktury rowerowej - nadkontraktacja (i już przekroczona realizacja) wskaźnika wynika z większego zainteresowania wsparciem infrastruktury rowerowej niż innych typów projektów w ramach PI 4e, szczególnie w ramach strategii ZIT.
- Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych - przekroczenie wartości szacowanej (a w przyszłości osiągniętej) w stosunku do wartości docelowej wynika ze zwiększonego zainteresowania Wnioskodawców realizacją projektów polegających na budowie węzłów przesiadkowych.

Podobnie jak w przypadku powyższych PI realizacja założonych poziomów wskaźników PI 4g nie powinna być zagrożona, podobnie jak w przypadku PI 6e. Wyjaśnienia w przypadku tego drugiego PI wymagają wartości wszystkie przypisane wskaźniki. Wartości zagregowane na poziomie programu

wymagają urealnienia w stosunku do stanu faktycznego. Wartość wskaźnika szacowana do osiągnięcia na podstawie podpisanych umów znacznie przewyższa wartość docelową. Spowodowane jest to nowością tego typu wsparcia i ogromnym zainteresowaniem oraz niższym od przewidywanego kosztem jednostkowym.

Tabela 35. Poziom realizacji wskaźników na koniec 2020 r. – obszar tematyczny: gospodarka niskoemisyjna (oraz obszar zmiany klimatu (adaptacja, ostrzeganie przed zagrożeniami))

PI	Nazwa wskaźnika	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa (2023)	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana	Aktualna		Szacowana	Aktualna
04a	Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	szt.	392	239	130	301,54%	183,85%
04a	Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE	szt.	958	40	44	2177,27%	90,91%
04a	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO ₂	51 095	9 405	8 909,30	573,50%	105,56%
04a	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych	MW	51	47	54,78	93,59%	84,90%
04c	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	223	86	119	187,39%	72,27%
04c	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO ₂	24 424	360	23 615	103,42%	1,52%
04c	Liczba gospodarstw domowych z ulepszoną klasą energetyczną	gospodarska domowe	1 807	571	568	318,13%	100,53%
04c	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych	kWh/rok	50 878 071	913 618	40 382 230,00	125,99%	2,26%
04e	Długość wspartej infrastruktury rowerowej	km	184	120	88	209,00%	136,75%
04e	Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	szt.	128	127	105	121,90%	120,95%
04e	Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych	szt.	19	7	6	316,67%	116,67%
04g	Liczba jednostek	szt.	6	0	4	150,00%	0,00%

PI	Nazwa wskaźnika	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa (2023)	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana	Aktualna		Szacowana	Aktualna
	wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej w ramach kogeneracji						
04g	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO2	10 645	0	5 820	182,91%	0,00%
04g	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI)	szt.	6	0	4	150,00%	0,00%
04g	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ciepłej i elektrycznej w warunkach kogeneracji	MW	5	0	3	159,67%	0,00%
06e	Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła	szt.	2 257	101	592	381,25%	17,06%
06e	Spadek emisji pyłów	Mg/rok	18	0	0,43	4132,56%	4,65%
06e	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO2	12 814	26	966	1326,52%	2,68%

W obszarze gospodarki obiegu zamkniętego jedyny wskaźnik dotyczy liczby wspartych zakładów zagospodarowania odpadów, a jego wartość docelowa według stanu na koniec 2020 r. nie jest zagrożona.

Tabela 36. Poziom realizacji wskaźników na koniec 2020 r. – obszar tematyczny: gospodarka obiegu zamkniętego.

PI	Nazwa wskaźnika	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa (2023)	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana	Aktualna		Szacowana	Aktualna
06a	Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów	szt.	1	1	5	500,00%	100,00%

W obszarze gospodarki wodno – ściekowej nie występuje zagrożenie w realizacji zakładanych poziomów wskaźników. Wyjaśnienia może wymagać jeden ze wskaźników:

- Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków. Wysoka wartość szacowana przez beneficjentów nie przekłada się na rzeczywiste wykonanie w projektach, w związku z czym w porozumieniu z Komisją zdecydowano o niezwiększaniu wartości docelowej wskaźnika.

Tabela 37. Poziom realizacji wskaźników na koniec 2020 r. – obszar tematyczny: gospodarka wodno – ściekowa (ochrona wód).

PI	Nazwa wskaźnika	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa (2023)	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana	Aktualna		Szacowana	Aktualna
06b	Liczba wspartych oczyszczalni	szt.	3	10	13	130,00%	30,00%

	ścieków komunalnych						
06b	Długość sieci kanalizacji sanitarnej	km	28	39	70	179,41%	70,69%
06b	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków	RLM	4 395	5 623	37 137	660,45%	78,16%
06b	Długość sieci wodociągowej	km	33	30	49	164,27%	108,93%
06b	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego zaopatrzenia w wodę	osoby	13 803	8 945	26 022	290,91%	154,31%

W obszarze zmiany klimatu zagrożenie w realizacji zakładanej wartości wskaźnika widoczne jest dla indykatora: *Pojemność obiektów małej retencji*. W opinii IZ występuje zagrożenie nieosiągnięcia wartości docelowej. W ramach ogłoszonych 3 konkursów pozytywnie zweryfikowano i podpisano tylko dwie umowy, które jedynie w 34,23% realizują wartość wskaźnika. Obecnie na wniosek Beneficjenta umowy rozwiązano. Powodem rozwiązywania umów, był fakt, iż pomimo ogłaszania przez beneficjenta przetargu na wykonanie robót, nie udało się wyłonić wykonawcy. Realizacja wskaźnika wyniesie zatem 0, w efekcie czego wartość docelowa na 2023 r. nie zostanie osiągnięta. W przypadku 2 wskaźników konieczne jest dodatkowe wyjaśnienie:

- Liczba zakupionych wozów pożarniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof. Wskaźnik został już osiągnięty na poziomie ponad 130%. Jest to spowodowane wybraniem do dofinansowania projektu podmiotu zrzeszającego 17 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej.
- Liczba urzędzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej - przyczyną nadkontraktacji jest to, że definicja wskaźnika pozwala szeroko kwalifikować urządzenia dla celów ochrony przeciwpowodziowej, bez względu na ich wielkość.

Tabela 38. Poziom realizacji wskaźników na koniec 2020 r. – obszar tematyczny: Zmiany klimatu (adaptacja, ostrzeganie przed zagrożeniami).

PI	Nazwa wskaźnika	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa (2023)	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana	Aktualna		Szacowana	Aktualna
05b	Liczba zakupionych wozów pożarniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof	szt.	40	34	22	181,82%	154,55%
05b	Liczba urzędzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej	szt.	42	0	7	600,00%	0,00%
05b	Pojemność obiektów małej retencji	m3	2 317 100	0	6 769 269	34,23%	0,00%

W obszarze Bioróżnorodność (ochrona i wzmacnianie różnorodności biologicznej) zidentyfikowano 2 wskaźniki:

- Długość szlaków turystycznych - nadwykonanie wyniku z realizacji kompleksowego projektu pn. "Koncepcji sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego" o zasięgu regionalnym.

- Powierzchnia siedlisk wspartych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony - nadkontraktacja wskaźnika wynika z rozbieżności definicyjnych. Stosowana ostatecznie definicja wskaźnika to: status ochrony rozumiany jako wzmocnienie mechanizmów ochrony, a nie - jak zakładano przy szacowaniu wskaźnika - tylko jako formalny status ochrony. Ponadto wskaźnik został wybrany do realizacji także przy interwencji, w której jego wybór miał charakter fakultatywny. Kolejną przyczyną jest zmiana sposobu realizacji interwencji, polegająca na realizacji większych niż zakładano, kompleksowych projektów, w wyniku czego wzrosła efektywność kosztowa interwencji.

PI	Nazwa wskaźnika	Jedn. pomiaru	Realizacja wskaźnika		Wartość docelowa dla 2023 r.	% realizacji wartości docelowej dla 2023 r.	
			Szacowana	Aktualna		Szacowana	Aktualna
06d	Długość szlaków turystycznych	km	125	96	62	202,10%	154,11%
06d	Powierzchnia siedlisk wspartych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony	ha	167	65	91,29	183,24%	70,84%

Badania jakościowe oraz powyższa analiza danych zastanych potwierdzają, iż w sektorze środowiskowym nie występuje ryzyko niezrealizowania wartości docelowych wskaźników, które zagrażałyby realizacji celów RPO WZ. Wiele wskaźników zostało również przeszacowanych (przyczyny wskazano w powyższych analizach wartości wskaźników).

Realizacja projektów w ramach sektora środowiskowego zakładała osiągnięcie konkretnych wskaźników, a tym samym efektów, które powinny wpłynąć na zmianę w danym obszarze. Działania ukierunkowane na wsparcie w ramach OP II, OP III, OPIV miały m.in:

- PI 4e:
 - rozwijać zintegrowany system transportu publicznego;
 - zwiększyć i zmodernizować tabor transportu miejskiego;
 - realizować projekty zwiększające świadomość ekologiczną.
- PI 4c: umożliwić dokonanie kompleksowej, głębokiej termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej oraz wielorodzinnych budynków mieszkaniowych.
- PI 4a:
 - umożliwić zastępowanie konwencjonalnych źródła energii, źródłami odnawialnymi, przede wszystkim z biomasy, biogazu i energii słonecznej;
 - umożliwić rozwój jednostek wytwarzających energię z OZE;
 - zwiększyć potencjał sieci energetycznej do odbioru energii z OZE;
- PI 4g: wspierać w budowie jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji lub zastępować obecne jednostki kogeneracyjnymi.

- PI 6e: umożliwić wymianę źródła ciepła na mniej emisyjne w indywidualnych gospodarstwach domowych.
- PI 5b: poprawę bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, przywrócenie dobrego stanu infrastruktury retencjonującej wodę, a także poprawę gospodarowania wodami opadowymi na terenach miejskich oraz usprawnienie organizacji systemów wczesnego ostrzegania i prognozowania zagrożeń oraz systemów ratownictwa i służb ratowniczych w sytuacjach wystąpienia zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii.
- PI 6b: budowę i modernizację sieci kanalizacyjnych dla ścieków komunalnych oraz linii wodociągowych (sieci, oczyszczalnie, linie, systemu zarządzania).
- PI 6a: podjąć działania zintegrowane na rzecz gospodarki odpadami, budować infrastrukturę tej gospodarki oraz poprawić gospodarowanie odpadami niebezpiecznymi.
- PI 6d: podjąć działania na rzecz ochrony i przywrócenia różnorodności biologicznej, w tym ochrony zasobu genetycznego roślin endogenicznych, leczenie i rehabilitację dziko żyjących zwierząt, a także działania edukacyjne w tym obszarze.

Zaplanowane i zakontraktowane środki oraz osiągnięte poziomy wskaźników, wskazują, iż realizowane projekty wykorzystywały/wykorzystują dostępną alokację, oraz realizowały/realizują założone wartości wskaźników. W tym wymiarze poniesione nakłady przyczyniają się do poprawy sytuacji w regionie. Jednak jak wskazuje analiza danych zastanych, w wielu przypadkach liczba złożonych wniosków o dofinansowanie przekraczała możliwości dofinansowania. Na koniec 2020 r. w całym analizowanym sektorze zidentyfikowano, iż umowy zostały podpisane z niespełną połową wnioskodawców – 41% podpisanych umów względem złożonych wniosków. Pokazuje to m.in. skalę zapotrzebowania, oraz wskazuje na grupę podmiotów, która wciąż wymaga wsparcia.

Wskaźniki rezultatu strategicznego

Dla PI 4c do pomiaru rezultatów Programu wybrano dwa wskaźniki. Pierwszy z nich: *Sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe dla budynków mieszkalnych w przeliczeniu na kubaturę budynków mieszkalnych, ogrzewanych centralnie*, został oszacowany na rok 2023 do wartości 148,88 GJ/dam³. W 2018 r. wartość wskaźnika wynosiła 118,24 i jest to wartość niższa niż w latach ubiegłych. Nie widać zagrożenia w osiągnięciu zakładanej wartości wskaźnika.

Drugi to: *Sprzedaż energii cieplnej w ciągu roku w urzędach i instytucjach* [GJ]. Wartość bazowa, jaka została przyjęta do prognoz, wynosiła 1 244 697 (rok 2013), w 2019 r. wskaźnik osiągnął wartość 2 495 927,0. Założono, że następować będzie spadek i docelowo wskaźnik w roku 2023 osiągnie 900 000 GJ. Od roku 2014 następuje znaczny, systematyczny przyrost energii sprzedawanej do urzędów i instytucji w województwie. W roku 2019 wciąż nie widać znamion redukcji wartości wskaźnika, do zakładanego poziomu.

Dla PI 4e specyficzny dla programu wskaźnik rezultatu strategicznego to *Liczba przewozów pasażerskich komunikacją miejską* w mln osób. Wartość docelowa wskaźnika w roku 2023 została określona na 173,7 mln osób. W 2019 roku wartość wskaźnika wyniosła 210,9 mln osób, należy zakładać, iż w roku 2023 wartość wskaźnika nie powinna znacząco odbiegać od osiągniętej wartości. W przypadku PI 4g wskaźnikiem rezultatu strategicznego jest *Odsetek energii cieplnej produkowanej w skojarzeniu*, monitorowany przez Urząd Regulacji Energetyki. Wartość bazowa wskaźnika osiągnięta

w 2013 r. wyniosła 31,68%. Wartość docelowa wyznaczona dla roku 2023 wynosi 39,66%. W roku 2019 wartość wskaźnika wynosiła 30%. Należy monitorować stopień osiągnięcia wskaźnika w kolejnych latach, gdyż istnieje ryzyko nieosiągnięcia zakładanej wartości.

Wskaźniki rezultatu strategicznego dla PI 6e to:

- Poziom stężenia pyłu zawieszonego PM10 (lokalnie), wartość docelowa do 2023 r. to 20 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$].
- Liczba dni w roku z przekroczeniem dziennej dopuszczalnej normy stężenia pyłu PM10, wartość docelowa to 15 [dni]

Z uwagi na brak danych weryfikujących wartość wskaźników w kolejnych latach, nie jest możliwe oszacowanie stopnia osiągnięcia wartości docelowej wskaźników.

Wskaźnikiem rezultatu strategicznego związanego z PI 5b jest *Pojemność obiektów małej retencji wodnej (dam3)*, którego wartość docelową na rok 2023 określono na 77 201. W 2019 r. wartość wskaźnika wyniosła 65 778,3. Dane gromadzone są od 2006 r. w którym wyniósł 52 870,0, tempo wzrostu jest więc niewystarczające względem możliwości osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika.

Dla PI 6b określono wskaźnik:

- *Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków, wartość docelowa to 85%*. W 2019 r. wartość wskaźnika wyniosła 83%. Region
- *Odsetek oczyszczalni spełniających warunek III dyrektywy 91/271/EWG w ogólnej liczbie oczyszczalni w KPOŚK wartość docelowa to 100%*.

W ramach AKPOŚK 2017 na obszarze województwa ujęto 84 aglomeracje (w tym 61 aglomeracji priorytetowych i 23 aglomeracje poza priorytetem), wyposażone w 91 oczyszczalni ścieków. Ostatnia aktualizacja określa potrzeby w zakresie budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnej na terenie województwa na poziomie odpowiednio ok. 382 km i 128 km sieci kanalizacyjnej (z tego w roku 2019 wybudowano i odebrano 101,8 km oraz zmodernizowano 8,1 km sieci kanalizacyjnej). W ramach AKPOŚK 2017 zaplanowano wybudowanie 3 nowych i likwidację 2 istniejących oczyszczalni, modernizację 13 oczyszczalni, które spełniały wymagania ze względu na przepustowość, lecz wymagały modernizacji ze względu na jakość odprowadzanych ścieków. Rozbudowa ze względu na przepustowość oraz modernizację części obiektów miała dotyczyć 20 oczyszczalni, a modernizacja tylko części osadowej 13 oczyszczalni. Na 4 obiektach zaplanowano kilka inwestycji. Na koniec 2019 r. aglomeracje w województwie zachodniopomorskim obsługiwane były przez 94 oczyszczalnie ścieków. Zgodnie z danymi Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie za 2019 r. wymagania dyrektywy 91/271/EWG w zakresie stopnia obsługi zbiorczymi sieciami kanalizacyjnymi spełniały 33 aglomeracje, 34 aglomeracje wypełniały wymagania dyrektywy dotyczące jakości oczyszczonych ścieków, a 29 aglomeracji warunek wydajności oczyszczalni. Łącznie wszystkie warunki dyrektywy 91/271/EWG spełniały 24 aglomeracje (28,6% wszystkich aglomeracji w województwie).

W przypadku PI 6a określono następujące wskaźniki:

- *Udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych wytworzonych wartość docelowa na 2023 r. została określona na 60% (w roku bazowym 2012 było to 19,8%)*. W 2019 r. wartość wskaźnika wynosiła 77,6%, nie istnieje ryzyko niezrealizowania wartości docelowej.
- *Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów wartość docelowa na 2023 r. została określona na 21,8% (w roku bazowym 2013 było to 12,4%)*. W 2019 r. wartość wskaźnika wynosiła 29,2%, nie istnieje ryzyko niezrealizowania wartości docelowej.

W ramach RPO WZ dla PI 6d przyjęto dwa wskaźniki rezultatu strategicznego:

- *Udział powierzchni obszarów chronionych w powierzchni ogółem – wartość docelowa do 2023 r. 22,04%*

- Odsetek obszarów posiadających zatwierdzone plany ochrony lub plany zadań ochronnych w stosunku do liczby obszarów, dla których plany ochrony i plany zadań ochronnych są wymagane – wartość docelowa do 2023 r. 100%

Prognozy dokonane w 2018 r. w ramach raportu Ewaluacja mid-term dotycząca postępu rzeczowego RPO WZ 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania, wskazują na brak zagrożenia w poziomie realizacji powyższych wskaźników.

1.3.1. Ocena interwencji publicznej w powiązaniu z wyzwaniami i potrzebami społeczno – ekonomicznymi regionu i wymiarem terytorialnym RPO WZ

Ogólna ocena wpływu poszczególnych osi priorytetowych na sytuację społeczno-ekonomiczną regionu

Zaplanowane i zakontraktowane środki oraz osiągnięte poziomy wskaźników, wskazują, iż realizowane projekty wykorzystywały/wykorzystują dostępną alokację, oraz realizowały/realizują założone wartości wskaźników. W tym wymiarze poniesione nakłady przyczyniają się do poprawy sytuacji w regionie.

Analiza logiki interwencji pozwoliła na identyfikację tych problemów, które dzięki realizacji RPO WZ na lata 2014 – 2020 powinny zostać wyeliminowane lub ich intensywność powinna się zmniejszać.

Uwzględniając poszczególne PI można wskazać na takie główne obszary problemów jak:

- PI 4e - Do zanieczyszczenia powietrza, w tym emisji gazów cieplarnianych, przyczynia się korzystanie z indywidualnego transportu samochodowego, wzrost liczby osób korzystających z transportu publicznego przełoży się na zmniejszenie emisji; Główną barierą we wdrożeniu „zielonych” technologii jest brak wiedzy na temat korzyści ekonomicznych wynikających z zastosowania tego rodzaju rozwiązań.

Na poprawę sytuacji we wskazanym obszarze wpływ miała realizacja projektów, które skupiały się na:

- rozwijaniu zintegrowanego systemu transportu publicznego,
- zwiększaniu i zmodernizowaniu taboru transportu miejskiego,
- zwiększaniu świadomości ekologicznej.

Zrealizowana w latach 2014 – 2020 interwencja przyczyniła się do ograniczenia występowania wskazanych problemów. Jednak jak wskazuje dokonana na potrzeby niniejszego badania diagnoza problemy w tym obszarze są nadal widoczne. Zrealizowana interwencja pozwoliła na osiągnięcie w większości planowanych wartości wskaźników, na takim poziomie, aby nie stanowiły one zagrożenia w osiąganiu celów Programu, co oznacza, iż zrealizowane projekty przyczyniły się do osiągnięcia zakładanych celów Programu. Jednocześnie należy pamiętać, iż interwencja RPO WZ 2014 – 2020 uwzględnia potrzeby regionu, ale dostępne środki nie wypełniają w całości zidentyfikowanych potrzeb. Dlatego, też wpływ programu na dane problemy może być tylko częściowy. Eliminacja problemu związana jest nie tylko z interwencją w ramach RPO WZ, ale również wynika z realizacji polityki na poziomie regionalnym, krajowym i przeznaczanych środków finansowych w tym zakresie, a także współpracy z przedsiębiorcami i mieszkańcami regionu.

- PI 4c - Zużycie konwencjonalnych nośników energii przekłada się na emisję zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych do atmosfery; Ponad 40% finalnego zużycia energii (i 36% emisji gazów cieplarnianych) następuje w domach, biurach, sklepach i innych budynkach; W województwie zachodnio – pomorskim zauważalne są duże straty energii w budynkach. Istnieje duży popyt

na inwestycje termomodernizacyjne w budynkach publicznych i mieszkalnych, które mają znaczący potencjał w zakresie oszczędności energii.

Na poprawę sytuacji we wskazanym obszarze wpływ miała realizacja projektów, które skupiały się na:

- kompleksowej, głębokiej termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej,
- kompleksowej, głębokiej termomodernizacji wielorodzinnych budynków mieszkaniowych.

Zrealizowana w latach 2014 – 2020 interwencja przyczyniła się do ograniczenia występowania wskazanych problemów. Jednak jak wskazuje dokonana na potrzeby niniejszego badania diagnoza problemy w tym obszarze są nadal widoczne. Zrealizowana interwencja pozwoliła na osiągnięcie w większości planowanych wartości wskaźników, na takim poziomie, aby nie stanowiły one zagrożenia w osiąganiu celów Programu, co oznacza, iż zrealizowane projekty przyczyniły się do osiągnięcia zakładanych celów Programu. Jednocześnie należy pamiętać, iż interwencja RPO WZ 2014 – 2020 uwzględnia potrzeby regionu, ale dostępne środki nie wypełniają w całości zidentyfikowanych potrzeb. Dlatego, też wpływ programu na dane problemy może być tylko częściowy. Eliminacja problemu związana jest nie tylko z interwencją w ramach RPO WZ, ale również wynika z realizacji polityki na poziomie regionalnym, krajowym i przeznaczanych środków finansowych w tym zakresie, a także współpracy z przedsiębiorcami i mieszkańcami regionu.

- PI 4a - Zmniejszeniu emisji gazów cieplarnianych, w tym przede wszystkim CO₂, sprzyja rozwój rozproszonych źródeł energii, wykorzystujących przede wszystkim biomasę i biogaz. Tego typu źródła charakteryzują się wysoką stabilnością; Województwo zachodniopomorskie ma potencjalnie duże możliwości pozyskiwania energii z tych źródeł, jednak na drodze do rozwoju OZE stoją braki w infrastrukturze i brak źródeł wytwórczych; Produkcja energii z promieniowania słonecznego jest technologią, która na przestrzeni ostatnich lat cechuje się największą dynamiką rozwoju i dostępności; Modele hybrydowe, łączące energię z różnych źródeł, oprócz poprawy lokalnego zaopatrzenia w energię poprzez jej produkcję bliżej odbiorcy końcowego, powodują zmniejszenie strat energii związanych z przesyłem.

Na poprawę sytuacji we wskazanym obszarze wpływ miała realizacja projektów, które skupiały się na:

- zastępowaniu konwencjonalnych źródeł energii źródłami odnawialnymi, przede wszystkim z biomasy, biogazu i energii słonecznej;
- rozwijaniu jednostek wytwarzających energię z OZE;
- zwiększeniu potencjału sieci energetycznej do odbioru energii z OZE;

Zrealizowana w latach 2014 – 2020 interwencja przyczyniła się do ograniczenia występowania wskazanych problemów. Jednak jak wskazuje dokonana na potrzeby niniejszego badania diagnoza problemy w tym obszarze są nadal widoczne. Zrealizowana interwencja pozwoliła na osiągnięcie w większości planowanych wartości wskaźników, na takim poziomie, aby nie stanowiły one zagrożenia w osiąganiu celów Programu, co oznacza, iż zrealizowane projekty przyczyniły się do osiągnięcia zakładanych celów Programu. Jednocześnie należy pamiętać, iż interwencja RPO WZ 2014 – 2020 uwzględnia potrzeby regionu, ale dostępne środki nie wypełniają w całości zidentyfikowanych potrzeb. Dlatego, też wpływ programu na dane problemy może być tylko częściowy. Eliminacja problemu związana jest nie tylko z interwencją w ramach RPO WZ, ale również wynika z realizacji polityki na poziomie regionalnym, krajowym i przeznaczanych środków finansowych w tym zakresie, a także współpracy z przedsiębiorcami i mieszkańcami regionu.

- PI 4g - Budowa instalacji nowych źródeł produkcji energii w kogeneracji lub modernizacja starych źródeł ciepła na źródła kogeneracyjne usprawnia pracę systemu energetycznego, jednocześnie zaspokajając lokalne zapotrzebowanie na energię i ciepło. Wg „Polityki energetycznej Polski do 2030 r.” wielkość produkcji energii w wysokosprawnej kogeneracji ma zostać podwojona między 2006 a 2030 r.

Na poprawę sytuacji we wskazanym obszarze wpływ miała realizacja projektów, które skupiały się na budowaniu jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji lub zastępować obecne jednostki kogeneracyjnymi. Zrealizowana w latach 2014 – 2020 interwencja przyczyniła się do ograniczenia występowania wskazanych problemów. Jednak jak wskazuje dokonana na potrzeby niniejszego badania diagnoza problemy w tym obszarze są nadal widoczne. Zrealizowana interwencja pozwoliła na osiągnięcie w większości planowanych wartości wskaźników, na takim poziomie, aby nie stanowiły one zagrożenia w osiąganiu celów Programu, co oznacza, iż zrealizowane projekty przyczyniły się do osiągnięcia zakładanych celów Programu. Jednocześnie należy pamiętać, iż interwencja RPO WZ 2014 – 2020 uwzględnia potrzeby regionu, ale dostępne środki nie wypełniają w całości zidentyfikowanych potrzeb. Dlatego, też wpływ programu na dane problemy może być tylko częściowy. Eliminacja problemu związana jest nie tylko z interwencją w ramach RPO WZ, ale również wynika z realizacji polityki na poziomie regionalnym, krajowym i przeznaczanych środków finansowych w tym zakresie, a także współpracy z przedsiębiorcami i mieszkańcami regionu.

- PI 6e - w województwie zachodniopomorskim problemem pozostaje ponadnormatywne stężenia pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu w trakcie sezonu grzewczego. Za ww. zanieczyszczenia odpowiada w największym stopniu emisja z niskich źródeł (tzw. niska emisja), pochodząca przede wszystkim z sektora bytowo-komunalnego, obejmującego indywidualne źródła wytwarzania ciepła oraz małe ciepłownie komunalne. Zanieczyszczenia powietrza w sposób istotny wpływają na zdrowie ludzi, powodując wiele dolegliwości układu oddechowego i krwionośnego.

Na poprawę sytuacji we wskazanym obszarze wpływ miała realizacja projektów, które skupiały się na wsparciu w wymianie źródła ciepła na mniej emisyjne w indywidualnych gospodarstwach domowych. Zrealizowana w latach 2014 – 2020 interwencja przyczyniła się do ograniczenia występowania wskazanych problemów. Jednak jak wskazuje dokonana na potrzeby niniejszego badania diagnoza problemy w tym obszarze są nadal widoczne. Zrealizowana interwencja pozwoliła na osiągnięcie w większości planowanych wartości wskaźników, na takim poziomie, aby nie stanowiły one zagrożenia w osiąganiu celów Programu, co oznacza, iż zrealizowane projekty przyczyniły się do osiągnięcia zakładanych celów Programu. Jednocześnie należy pamiętać, iż interwencja RPO WZ 2014 – 2020 uwzględnia potrzeby regionu, ale dostępne środki nie wypełniają w całości zidentyfikowanych potrzeb. Dlatego, też wpływ programu na dane problemy może być tylko częściowy. Eliminacja problemu związana jest nie tylko z interwencją w ramach RPO WZ, ale również wynika z realizacji polityki na poziomie regionalnym, krajowym i przeznaczanych środków finansowych w tym zakresie, a także współpracy z przedsiębiorcami i mieszkańcami regionu.

- PI 5b - Wyzwania na terenie województwa zachodniopomorskiego związane są z oddziaływaniem strefy wybrzeża, zwiększeniem częstotliwości i nasileniem ekstremalnych zjawisk meteorologicznych oraz zagrożeniami wywołanymi zmianami klimatu: prognozowane podniesienie się poziomu morza skutkować będzie częstszym zalewaniem terenów nisko położonych, z uwagi na skutki zmian klimatycznych zachwianiu ulega w wielu regionach bilans

wodny, prawdopodobnie wzrosnie również częstotliwość powodzi sztormowych. Konieczne jest zwiększenie odporności województwa na zagrożenia naturalne.

Na poprawę sytuacji we wskazanym obszarze wpływ miała realizacja projektów, które skupiały się na działaniach mających na celu:

- poprawę bezpieczeństwa przeciwpowodziowego,
- przywrócenie dobrego stanu infrastruktury retencjonującej wodę,
- poprawę gospodarowania wodami opadowymi na terenach miejskich ,
- usprawnienie organizacji systemów wczesnego ostrzegania i prognozowania zagrożeń oraz systemów ratownictwa i służb ratowniczych w sytuacjach wystąpienia zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii.

Zrealizowana w latach 2014 – 2020 interwencja przyczyniła się do ograniczenia występowania wskazanych problemów. Jednak jak wskazuje dokonana na potrzeby niniejszego badania diagnoza problemy w tym obszarze są nadal widoczne. Zrealizowana interwencja pozwoliła na osiągnięcie w większości planowanych wartości wskaźników, na takim poziomie, aby nie stanowiły one zagrożenia w osiąganiu celów Programu, co oznacza, iż zrealizowane projekty przyczyniły się do osiągnięcia zakładanych celów Programu. Jednocześnie należy pamiętać, iż interwencja RPO WZ 2014 – 2020 uwzględnia potrzeby regionu, ale dostępne środki nie wypełniają w całości zidentyfikowanych potrzeb. Dlatego, też wpływ programu na dane problemy może być tylko częściowy. Eliminacja problemu związana jest nie tylko z interwencją w ramach RPO WZ, ale również wynika z realizacji polityki na poziomie regionalnym, krajowym i przeznaczanych środków finansowych w tym zakresie, a także współpracy z przedsiębiorcami i mieszkańcami regionu.

- PI 6b - W województwie występują obszary skanalizowane i zwodociągowane w minimalnym stopniu (dysproporcje w dostępie do infrastruktury). Na cele produkcyjne przypada ponad 93% ogólnego poboru wody, a na gospodarstwa domowe jedynie 3,6%. Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej w województwie wynosi 62%. Duży odsetek wodociągów o niskiej dobowej produkcji ma niekorzystny wpływ na jakość dostarczanej wody. Dysproporcje te niosą ze sobą zagrożenia środowiskowe.

Na poprawę sytuacji we wskazanym obszarze wpływ miała realizacja projektów, które skupiały się na działaniach mających na celu budowę i modernizację sieci kanalizacyjnych dla ścieków komunalnych oraz linii wodociągowych (sieci, oczyszczalnie, linie, systemu zarządzania). Zrealizowana w latach 2014 – 2020 interwencja przyczyniła się do ograniczenia występowania wskazanych problemów. Jednak jak wskazuje dokonana na potrzeby niniejszego badania diagnoza problemy w tym obszarze są nadal widoczne. Zrealizowana interwencja pozwoliła na osiągnięcie w większości planowanych wartości wskaźników, na takim poziomie, aby nie stanowiły one zagrożenia w osiąganiu celów Programu, co oznacza, iż zrealizowane projekty przyczyniły się do osiągnięcia zakładanych celów Programu. Jednocześnie należy pamiętać, iż interwencja RPO WZ 2014 – 2020 uwzględnia potrzeby regionu, ale dostępne środki nie wypełniają w całości zidentyfikowanych potrzeb. Dlatego, też wpływ programu na dane problemy może być tylko częściowy. Eliminacja problemu związana jest nie tylko z interwencją w ramach RPO WZ, ale również wynika z realizacji polityki na poziomie regionalnym, krajowym i przeznaczanych środków finansowych w tym zakresie, a także współpracy z przedsiębiorcami i mieszkańcami regionu.

- PI 6a - Ilość odpadów będzie sukcesywnie wzrastać. Województwo zajmuje jedno z najwyższych miejsc w Polsce pod względem ilości wytwarzanych odpadów komunalnych.

Problemem regionu jest słabo rozwinięty system selektywnego zbierania. Składowanie odpadów jest dominującą w województwie metodą ich unieszkodliwiania, jednak jest niezgodna z unijną hierarchią postępowania z odpadami.

Na poprawę sytuacji we wskazanym obszarze wpływ miała realizacja projektów, które skupiały się na zintegrowanych działaniach na rzecz gospodarki odpadami, budowaniu infrastruktury tej gospodarki oraz poprawie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi. Zrealizowana w latach 2014 – 2020 interwencja przyczyniła się do ograniczenia występowania wskazanych problemów. Jednak jak wskazuje dokonana na potrzeby niniejszego badania diagnoza problemy w tym obszarze są nadal widoczne. Zrealizowana interwencja pozwoliła na osiągnięcie w większości planowanych wartości wskaźników, na takim poziomie, aby nie stanowiły one zagrożenia w osiąganiu celów Programu, co oznacza, iż zrealizowane projekty przyczyniły się do osiągnięcia zakładanych celów Programu. Jednocześnie należy pamiętać, iż interwencja RPO WZ 2014 – 2020 uwzględnia potrzeby regionu, ale dostępne środki nie wypełniają w całości zidentyfikowanych potrzeb. Dlatego, też wpływ programu na dane problemy może być tylko częściowy. Eliminacja problemu związana jest nie tylko z interwencją w ramach RPO WZ, ale również wynika z realizacji polityki na poziomie regionalnym, krajowym i przeznaczanych środków finansowych w tym zakresie, a także współpracy z przedsiębiorcami i mieszkańcami regionu.

- PI 6d - Województwo zachodniopomorskie jest unikatowe w Europie pod względem różnorodności biologicznej. Znaczny procent regionu stanowią obszary cenne przyrodniczo, atrakcyjne dla turystów. Różnorodność powinna być chroniona przed nadmierną antropopresją.

Na poprawę sytuacji we wskazanym obszarze wpływ miała realizacja projektów na rzecz ochrony i przywrócenia różnorodności biologicznej, w tym ochrony zasobu genetycznego roślin endogenicznych, leczenie i rehabilitację dziko żyjących zwierząt, a także działania edukacyjne w tym obszarze. Zrealizowana w latach 2014 – 2020 interwencja przyczyniła się do ograniczenia występowania wskazanych problemów. Nie wsparto jednak w dostatecznym stopniu obszaru dotyczącego rehabilitacji dziko żyjących zwierząt. Jak wskazuje dokonana na potrzeby niniejszego badania diagnoza problemy w tym obszarze są nadal widoczne. Zrealizowana interwencja pozwoliła na osiągnięcie w większości planowanych wartości wskaźników, na takim poziomie, aby nie stanowiły one zagrożenia w osiąganiu celów Programu, co oznacza, iż zrealizowane projekty przyczyniły się do osiągnięcia zakładanych celów Programu. Jednocześnie należy pamiętać, iż interwencja RPO WZ 2014 – 2020 uwzględnia potrzeby regionu, ale dostępne środki nie wypełniają w całości zidentyfikowanych potrzeb. Dlatego, też wpływ programu na dane problemy może być tylko częściowy. Eliminacja problemu związana jest nie tylko z interwencją w ramach RPO WZ, ale również wynika z realizacji polityki na poziomie regionalnym, krajowym i przeznaczanych środków finansowych w tym zakresie, a także współpracy z przedsiębiorcami i mieszkańcami regionu.

Na podstawie analizy danych zastanych, w szczególności poziomu realizacji zakładanych wartości wskaźników w programie oraz przeprowadzonych wywiadów jakościowych należy pozytywnie ocenić interwencję realizowaną w ramach RPO WZ na lata 2014 – 2020. Odpowiadała ona zidentyfikowanym problemom, jednak nie zawsze potencjalni beneficjenci byli zainteresowani realizacją projektów w taki sposób, jak to zaplanowano. Należy mieć tutaj na względzie, iż pomimo tego, że wsparcie planowane jest w oparciu o diagnozę, to poszczególne typy projektów, sposób ich realizacji jest bardzo różnorodny. Jak wskazywano to przy okazji analizy poziomu osiągnięcia wartości docelowych

wskaźników, zainteresowanie wnioskodawców było tak duże, jak tego oczekiwano (w większości działań). Nakładają się tutaj dwie sytuacje, czyli ważenie kosztów i korzyści przez beneficjentów oraz szczegółowe potrzeby i wymagania stawiane regionom przez założenia polityki spójności.

Ocena możliwości osiągnięcia podobnych efektów innymi metodami

Elementem niniejszego raportu była również ocena tego, na ile i czy była możliwość osiągnięcia podobnych efektów interwencji innymi metodami. Ocena ta dokonana została na podstawie analizy danych zastanych, w tym analizy osiągnięcia zakładanych wartości wskaźników, a tym samym celów Programu, a także analizy wywiadów zrealizowanych z przedstawicielami IZ RPO WZ. Jak wykazywano powyżej zaplanowane w Programie formy wsparcia okazały się skuteczne i w opinii badanych przedstawicieli IZ pozwoliły osiągnąć zakładany efekt. Uzyskanie założonych celów potwierdzają również osiągnięte wartości wskaźników. Sami badani wskazują na bardzo złożony proces określania tego w jaki sposób dokonywano wyboru interwencji w obszarze. Jak opisuje jeden z badanych:

„(...)z punktu widzenia takiego proceduralnego to najpierw była diagnoza tych obszarów, najpierw była strategia województwa zanim my żeśmy uczestniczyli nie powiem, że w konstruowaniu zapisów strategii, ale na pewno każdy z nas dobrze znał wskazania tej strategii rozwoju województwa i wiedział w którym kierunku to województwo już jest z tych dokumentów strategicznych, wyznacza swoje cele czy priorytety. Dodatkowo była robiona diagnoza taka pogłębiona w różnych zakresów. W ramach diagnozy były wyławiane różne elementy, które były dla nas istotne i które się wpisywały w możliwości finansowania wynikające z umowy partnerstwa. Pamiętam, że było kilka spotkań międzywydziałowych w urzędzie marszałkowskim, które pomagały nam wypracować takie wskazania, w którym kierunku powinno zmierzać nasze wsparcie. A potem jak był zarys programu to były konsultacje społeczne. (...)na każde z tych pytań staraliśmy się znaleźć jakąś odpowiedź, dokonać zmiany w programie, która coś uzupełniała, czy uzasadnić dlaczego coś się nie znalazło.(...) Jak już mieliśmy program to były negocjacje z Komisją Europejską i trzeba było na pewne rzeczy zwrócić uwagę w komisji.”

Warto tutaj podkreślić, iż dokonywanie wyboru zaproponowanych w RPO WZ form wsparcia było procesem wieloetapowym i angażowało wiele osób. W trakcie przygotowania interwencji proponowane są rozwiązania, a następnie są one weryfikowane z zapisami dokumentów nadrzędnych oraz konsultowane. Uczestnicy badań jakościowych nie wskazali na inne możliwe sposoby realizacji interwencji, gdyż jak sami podkreślają, dokonany wybór był optymalny i zgodny z wytycznymi. W tym wymiarze zaplanowanie wsparcia w inny alternatywny sposób nie było możliwe, gdyż było zgodne z potrzebami i możliwościami regionu, co zostało potwierdzone w dokumentach pomocniczych, jak np. Opinie, ekspertyzy, diagnozy danego obszaru. Z drugiej strony sam program, umożliwiał elastyczne podejście do realizacji konkretnych typów projektów, jak np. wspierania projektów z zakresu fotowoltaiki w miejsce obszaru pozyskiwania energii z biogazowni. Należy mieć na względzie, fakt, iż tego typu zmiany mogą się pojawiać na rynku w efekcie zmian społeczno – gospodarczych, a także z uwagi na otoczenie prawne. W związku z brakiem zainteresowania wsparciem w ramach działania 3.8 rozwój gospodarki odpadami niebezpiecznymi, zdecydowano o przeniesieniu środków do działania 3.7, które wspiera rozwój gospodarki odpadami komunalnymi.

Działanie to pozwoliło uniknąć problemów związanych z osiągnięciem zakładanych wartości wskaźników oraz wydatkowaniem środków.

Sposób zastosowania zasady koncentracji tematycznej

W sposób szczegółowy stosowanie zasady koncentracji tematycznej omówione zostało w rozdziale dotyczącym sektora przedsiębiorstw. Polityka spójności określa, że regiony i państwa członkowskie muszą ukierunkować inwestycje ze środków UE na cztery kluczowe obszary sprzyjające wzrostowi gospodarczemu i tworzeniu miejsc pracy oraz realizować priorytety Strategii Europa 2020 i wpisywać się w jeden z jedenastu obszarów tematycznych interwencji funduszy strukturalnych w latach 2014 - 2020:

- 1. Badania i działalność inwestycyjna,**
2. Technologie informacyjno – komunikacyjne,
- 3. Konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP),**
- 4. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną,**
5. Dostosowanie do zmian klimatycznych oraz zapobieganie zagrożeniom i zarządzanie nimi,
6. Ochrona środowiska i efektywne wykorzystywanie zasobów,
7. Zrównoważony transport oraz usuwanie wąskich gardeł w kluczowych infrastrukturach sieciowych,
8. Promowanie zatrudnienia i wspieranie mobilności siły roboczej,
- 9. Włączenie społeczne i zwalczanie ubóstwa,**
10. Edukacja, poszerzenie umiejętności i kształcenie ustawiczne,
11. Kreowanie możliwości instytucjonalnych oraz efektywna administracja publiczna.

Zgodnie z przyjętą zasadą koncentracji tematycznej oraz towarzyszącej tej zasadzie koncentracji środków (ring-fencing) 50 % środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego została przeznaczona na realizację projektów w ramach obszaru 1, 3, 4, a 20% środków z Europejskiego Funduszu Społecznego będzie przeznaczona na realizację projektów w obszarze 9.

Założenie stosowania zasady koncentracji tematycznej, było wymogiem nadrzędnym w stosunku do programu i w tym kontekście Cele tematyczne musiały być i zostały w nim uwzględnione. Realizacja celów strategicznych dla regionu możliwa jest wtedy, kiedy podmioty skupione wokół niego wspólnie go realizują. Należy tutaj jednocześnie podkreślić, iż wyznaczone cele nie mają charakteru regionalnego jako takiego, gdyż są wyznaczane przez politykę wyższego rzędu. Przygotowanie programu wymusza zatem dobór takich kategorii interwencji, które z jednej strony będą miały wpływ na realizację zadań wyznaczonych przez dokumenty nadrzędne (Umowa Partnerstwa, Strategii Europa 2020) z drugiej będą potrzebne i możliwe do realizacji w regionie.

Przestrzeganie tych podziałów, było konieczne w całym okresie programowania, dlatego też dokonywanie zmian w programie musiało uwzględniać nałożone na niego zasady.

Analiza logiki interwencji potwierdziła, iż podział programu na osie priorytetowe i działania został dokonany prawidłowo. Zgodnie z zapisami dokumentu RPO WZ na lata 2014 – 2020 II oś priorytetowa łączy dwa cele tematyczne – CT 4 i 6, których połączenie oparto na powiązaniu działań w zakresie ograniczenia emisji oraz działań ukierunkowanych na zwiększenie efektywności energetycznej. Podejście takie wynikało z przekonania, że największe sukcesy w zakresie zrównoważonego rozwoju

można uzyskać poprzez zintegrowane podejście do przedsięwzięć zmniejszających energochłonność a co za tym idzie obniżyć emisję zanieczyszczeń do środowiska. Zaplanowane działania zapewniają spójność i przyczyniają się do lepszego osiągnięcia założonych celów. Ich realizacja powinna być ograniczyć obszary problemowe związane z oddziaływaniem gospodarki na środowisko, a poprzez to poprawić jakość życia mieszkańców i stan ekosystemów.³⁵ III oś priorytetowa łączy dwa cele tematyczne – CT 5 i 6, których połączenie oparto na powiązaniu działań w zakresie ochrony środowiska oraz działań ukierunkowanych na ograniczenie oddziaływania zagrożeń na środowisko. Realizacja OP IV oparta jest na wypełnianiu celów szczegółowych CT 6 i CT 8. Uczestnicy badania jakościowego podkreślają spójność pomiędzy zdiagnozowanymi potrzebami w sektorze środowiskowym, a realizowanym wsparciem.

Ocena uwarunkowań zewnętrznych, analiza zjawiska synergii lub kanibalizacji

W trakcie realizacji prac nad spełnieniem wymogów warunkowości ex ante dla funduszy WRS 2014-2020 zidentyfikowano trzy zasadnicze obszary, w których niezbędne jest zaangażowanie samorządów regionalnych: badania naukowe i innowacje; gospodarka odpadami; transport. Zastosowanie warunkowości ex – ante miało wpływ na skuteczność oraz efektywność realizacji Programu.

Warunki ogólne (poza warunkiem ogólnym 7) oraz warunki tematyczne (poza warunkami tematycznymi: 1.1 (dotyczącym inteligentnych specjalizacji), 6.2 (dotyczącym gospodarki odpadami) oraz 7.1. Transport – w zakresie secondary connectivity) są spełniane na poziomie krajowym.

Warunek 6.2. Gospodarka odpadami

Promowanie zrównoważonych gospodarczo i środowiskowo inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, w szczególności poprzez opracowanie planów gospodarki odpadami zgodnych z dyrektywą 2008/98/WE w sprawie odpadów oraz z hierarchią postępowania z odpadami. W dniu 29 czerwca 2012 r. Uchwałą Nr XVI/218/12 Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego zatwierdził aktualizację „Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2017 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018-2023”. Celem przygotowania dokumentu jest wprowadzenie nowego, zgodnego z założeniami Ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 152, poz. 897, z późn. zm.), systemu gospodarki odpadami komunalnymi w województwie. Uporządkowanie systemu gospodarki odpadami oraz sprawne i efektywne zarządzanie nowym systemem pozwoli na: uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi; prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych „u źródła”; zmniejszenie ilości odpadów komunalnych, w tym odpadów ulegających biodegradacji (OUB), kierowanych na składowisko odpadów; zwiększenie liczby nowoczesnych instalacji do odzysku, recyklingu oraz unieszkodliwiania odpadów komunalnych w sposób inny niż składowanie odpadów; całkowite wyeliminowanie składowisk odpadów niespełniających wymagań prawnych; prowadzenie właściwego sposobu monitorowania postępowania z odpadami komunalnymi zarówno przez właścicieli nieruchomości, jak i prowadzących działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości; zmniejszenie dodatkowych zagrożeń dla środowiska wynikających z transportu odpadów komunalnych z miejsc ich powstania do miejsc odzysku lub unieszkodliwiania – przez podział województw na regiony gospodarki odpadami, w ramach których prowadzone będą wszelkie czynności związane z gospodarowaniem odpadami komunalnymi. Dodatkowo Plan gospodarki odpadami wskazuje cele do osiągnięcia dla

³⁵ RPO WZ na lata 2014 – 2020.

poszczególnych rodzajów odpadów, działania konieczne do realizacji tych celów oraz przedstawia ogólny zarys funkcjonowania całego systemu na terenie województwa.

Realizacja przedsięwzięć w ramach sektora środowiskowego była możliwa do realizacji w sposób skuteczny dzięki, temu, iż region spełnia postawione warunki. Przygotowanie dokumentów strategicznych i formułowanie na tej podstawie wspólnej wizji regionu, pod gospodarowania odpadami umożliwiło priorytetyzację przedsięwzięć. W znaczącym stopniu wpłynęło zatem na skuteczność realizacji programu.

Ocena wymiaru terytorialnego interwencji RPO WZ

Szczegółowo mechanizm ZIT (zintegrowanych inwestycji terytorialnych) oraz KS (kontraktów samorządowych) został opisany w ramach sektora gospodarczego. W sektorze środowiskowym Inwestycje ZIT wdrażane są w takich obszarach jak: gospodarka niskoemisyjna (PI 4c, PI 4e), Instrument KS wdrażany jest zaś w obszarach: gospodarka niskoemisyjna (PI 4e).

Badania jakościowe oraz analiza danych zastanych potwierdza, iż podejście terytorialne do realizacji projektów jest uzasadnione i potrzebne. Województwo zachodniopomorskie nie jest jednolite pod względem gospodarczym, społecznym, kulturowym, czy też w zakresie dostępności transportowej. Ważnym elementem stosowania wymiaru terytorialnego w realizowanych inwestycjach jest budowanie współpracy pomiędzy samorządami. Pozwala to na uzyskanie optymalnych efektów nie tylko z perspektywy jednej gminy, ale osiągnięcie wspólnych efektów.

Analizując trafność zastosowanego podejścia należy mieć na uwadze przesłanki, które były przyczyną zatasowania mechanizmów terytorialnych. Obok potrzeby integrowania działań w poszczególnych obszarach funkcjonalnych zidentyfikowano potrzebę wspierania obszarów w gorszej sytuacji niż obszary położone w pobliżu silnych ośrodków miejskich. Ta gorsza sytuacja wynika przede wszystkim z występowania obszarów tzw. popegeerowskich.

Projekty realizowane w ramach podejścia ZIT zakładały realizowanie kompleksowych, synergicznych projektów na danym obszarze funkcjonalnym. W PI 4c mechanizm ZIT realizowano w działaniu 2.6 oraz 2.8. Projekty realizowane przy wykorzystaniu mechanizmów terytorialnych w sposób strategiczny oddziałują na obszar interwencji, a więc osiągają efekt skali i synergii oraz rozwiązują najważniejsze problemy dotyczące danego obszaru. Modernizacja budynków mieszkalnych, ma istotny wpływ na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych oraz poziomu zanieczyszczenia powietrza. Jednocześnie projekty tego typu łączą się np. z projektami w zakresie rewitalizacji osiągając szerszy kontekst społeczno – gospodarczy.

Instrument ZIT w priorytecie inwestycyjnym 4e zaplanowano dla Działania 2.2 (ZIT SOM) oraz Działania 2.3 (ZIT KKBOF). Ponownie wdrażanie działań związanych z realizacją instrumentów terytorialnych należy ocenić pozytywnie. Działania związane z transportem miejskim, infrastrukturą rowerową czy węzłami przesiadkowymi, są tymi, które w największym stopniu oddziałują na spójność przestrzenną oraz funkcjonalną miejskich obszarów funkcjonalnych, wpływając jednocześnie na zmniejszenie presji na środowisko obserwowanej w największych miastach oraz ich otoczeniu, wywieranej przez ruch samochodów osobowych. Właściwie rozmieszczone inwestycje mogą stać się czynnikiem

zachęcającym do rezygnacji z samochodów osobowych na rzecz bardziej przyjaznych środowisku. Właściwie przedstawia się rozkład zarówno zakresów projektów w ramach instrumentów terytorialnych, jak i proporcje nakładów finansowych dla poszczególnych obszarów miejskich. Silna partycypacja Szczecina i jego obszaru metropolitalnego w zakresie finansowym jak i rzeczowym jest jak najbardziej uzasadniona. Projekty realizowane w ramach każdego z obszarów będą oddziaływać ponadlokalnie na redukcję problemu niskiej emisji. Podobnie jak projekty realizowane w ZIT KKBOF³⁶

Dokonując identyfikacji obszarów w których zachodzi efekt synergii można wskazać na następujące programy, inicjatywy itp. w poszczególnych PI.

4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygujących	PO IIŚ	1. Poprawa efektywności dystrybucji ciepła do odbiorców oraz poprawa sprawności wytwarzania ciepła przez zmianę źródeł ciepła na jednostki wysokosprawnej kogeneracji 2. Wsparcie transportu publicznego, wynikające z przygotowanych przez samorządy planów gospodarki niskoemisyjnej a) projekty infrastrukturalne (w tym budowa, przebudowa, rozbudowa sieci szynowych, sieci energetycznych, zapleczy technicznych do obsługi i konserwacji taboru, centrów przesiadkowych oraz elementów wyposażenia dróg i ulic w infrastrukturę służącą obsłudze transportu publicznego i pasażerów), b) zakup/modernizacja taboru c) projekty wzbogacone o pozostałe komplementarne względem podstawowej infrastruktury liniowej elementy (inwestycje), w tym ITS
4c Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania OZE w budynkach publicznych i sektorze mieszk.	PO IIŚ	1. Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych wraz z wymianą wyposażenia tych budynków na energooszczędne 2. Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego i mieszkaniowego w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE
	Fundusz Termomodernizacji i Remontów	przedsięwzięcia termomodernizacyjne, remontowe oraz remonty budynków mieszkalnych jednorodzinnych
4g promowanie wysokosprawnej kogeneracji energii cieplnej i elektrycznej w oparciu o popyt na użytkową energię cieplną	PO IIŚ	1. Budowa lub rozbudowa jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w technologii wysokosprawnej kogeneracji oraz przebudowa jednostki wytwarzania ciepła, w wyniku której jednostki te zostaną zastąpione jednostkami wytwarzania energii w technologii wysokosprawnej kogeneracji 2. Budowa przyłączy do sieci ciepłowniczej dla jednostek wytwarzających energię elektryczną i ciepła w skojarzeniu, w tym i z OZE
5b Promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi	PROW	(3b) Wspieranie zarządzania ryzykiem w gospodarstwach rolnych Działanie: PRZYWRACANIE POTENCJAŁU PRODUKCJI ROLNEJ ZNISZCZONEGO W WYNIKU KLĘSK ŻYWIOŁOWYCH I KATASTROF ORAZ WPROWADZANIE ODPOWIEDNICH ŚRODKÓW ZAPOBIEGAWCZYCH
	PO Rybactwo i Morze	1. przyczynianie się do osiągnięcia celów zintegrowanego nadzoru morskiego, a w szczególności do realizacji celów CISE
	PO IIŚ	1. Opracowanie lub aktualizacja dokumentów strategicznych i planistycznych w obszarze gospodarki wodnej 2. Poprawa bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałanie suszy. Projekty mające na celu zwiększenia naturalnej

³⁶ Ewaluacja mid-term dotycząca postępu rzeczowego RPO WZ 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania, kwiecień 2019 r.

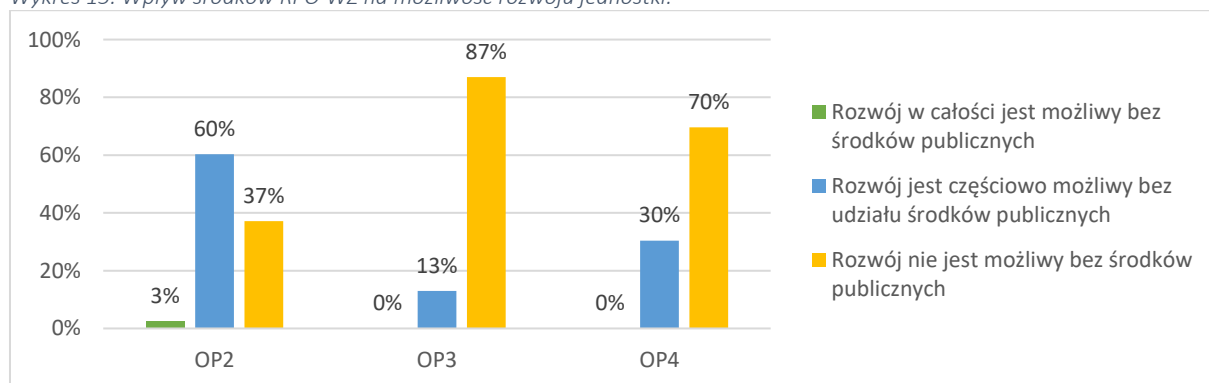
		<p>retencji, projekty z zakresu małej retencji, budowa lub modernizacja urządzeń wodnych</p> <p>3. Zabezpieczenie przed skutkami zmian klimatu obszarów szczególnie wrażliwych, w tym zagospodarowanie wód opadowych w szczególności na obszarach miejskich, ochrona brzegów morskich, w szczególności przy zastosowaniu metod przyrodniczych opartych na ochronie biotechnicznej</p> <p>4. Rozwój systemów wczesnego ostrzegania i prognozowania zagrożeń oraz wsparcia systemu ratownictwa chemiczno-ekologicznego oraz służb ratowniczych na wypadek wystąpienia zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii</p> <p>5. Wsparcie systemu monitorowania środowiska</p> <p>6. Działania promujące informacyjno-edukacyjne na temat zmian klimatu i adaptacji do nich dla szerokiego grona odbiorców</p>
	Program działań na rzecz środowiska i klimatu (LIFE) w latach 2014-2020	<p>Podprogram działań na rzecz środowiska – obszary priorytetowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami, – zarządzanie i informacja w zakresie środowiska. <p>Podprogram działań na rzecz klimatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – łagodzenie skutków zmiany klimatu, – dostosowywanie się do skutków zmiany klimatu, – zarządzanie i informacja w zakresie klimatu.
6b Zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki wodnej, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego	PROW PO IIŚ	<p>(4b) Poprawa gospodarki wodnej</p> <p>1. kompleksowa gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach co najmniej 10 000 RLM, w tym wyposażenie ich w: systemy odbioru ścieków komunalnych, oczyszczalnie ścieków; systemy i obiekty zaopatrzenia w wodę (wyłącznie w ramach kompleksowych projektów); infrastrukturę zagospodarowania komunalnych osadów ściekowych</p> <p>2. racjonalizacja gospodarowania wodą w procesach produkcji oraz poprawa procesu oczyszczania ścieków</p>
6a Zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego	PO IIŚ	<p>1. infrastruktura niezbędna do zapewnienia kompleksowej gospodarki odpadami w regionie, w tym w zakresie systemów selektywnego zbierania odpadów</p> <p>2. instalacje do termicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz frakcji palnej wydzielonej z odpadów komunalnych z odzyskiem energii</p> <p>3. absorpcja technologii, w tym innowacyjnych, w zakresie zmniejszania materiałochłonności procesów produkcji</p> <p>4. racjonalizacja gospodarki odpadami, w tym odpadami niebezpiecznymi, przez przedsiębiorców</p>
6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu Natura 2000 oraz zielonej infrastruktury	PROW	<p>(4a) Odtwarzanie i zachowanie różnorodności biologicznej, w tym na obszarach Natura 2000, oraz rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej i stanu europejskich krajobrazów</p> <p>1. Działanie: rolno-środowiskowo-klimatyczne</p> <p>2. Działanie: ROLNICTWO EKOLOGICZNE</p> <p>(4c) Poprawa gospodarowania glebą</p> <p>(5e) Zwiększenie sekwestracji węgla w rolnictwie i leśnictwie</p> <p>Działanie: INWESTYCJE W ROZWÓJ OBSZARÓW LEŚNYCH I POPRAWĘ ŻYWOTNOŚCI LASÓW</p>
	PO Rybactwo i Morze	<p>1. ochrona i odbudowa morskiej różnorodności biologicznej i ekosystemów morskich w ramach zrównoważonej działalności połowowej</p> <p>2. zmniejszanie oddziaływania rybołówstwa na środowisko morskie</p> <p>3. środki dotyczące zdrowia i dobrostanu zwierząt</p>

		4. inwestycje w zakresie rybołówstwa śródlądowego służące ochronie środowiska 5. akwakultura świadcząca usługi w zakresie ochrony środowiska
	POIiŚ	1. ochrona in situ i ex situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych 2. utrzymanie lub zwiększanie drożności korytarzy ekologicznych lądowych i wodnych mających znaczenie dla ochrony różnorodności biologicznej i adaptacji do zmian klimatu, w tym rozwój zielonej infrastruktury 3. opracowanie i wdrażanie dokumentów planistycznych zgodnie z kierunkami określonymi w Priorytetowych Ramach Działań dla sieci Natura 2000 na Wieloletni Program Finansowania UE w latach 2014-2020 (PAF) oraz w Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej 4. wspieranie zrównoważonego zarządzania obszarami cennymi przyrodniczo 5. doposażenie ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej (wyłącznie podlegające Parkom Narodowym) 6. prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska i efektywnego wykorzystania jego zasobów
	Program działań na rzecz środowiska i klimatu (LIFE) w latach 2014-2020	Podprogram działań na rzecz środowiska – obszar priorytetowy różnorodność biologiczna
	Program Współpracy Transgranicznej Meklemburgia-Pomorze Przednie/ Brandenburgia/ Polska (Województwo Zachodniopomorskie) INTERREG V A	6d – Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program Natura 2000 i zieloną infrastrukturę

Wsparcie w ramach RPO WZ w ocenie odbiorców.

Respondenci OP II i OP III są w większości zdania, iż rozwój ich jednostki nie jest możliwy bez udziału środków publicznych. Przedstawiciele OP II są częściej zdania, iż rozwój jednostki częściowo jest możliwy bez udziału środków publicznych.

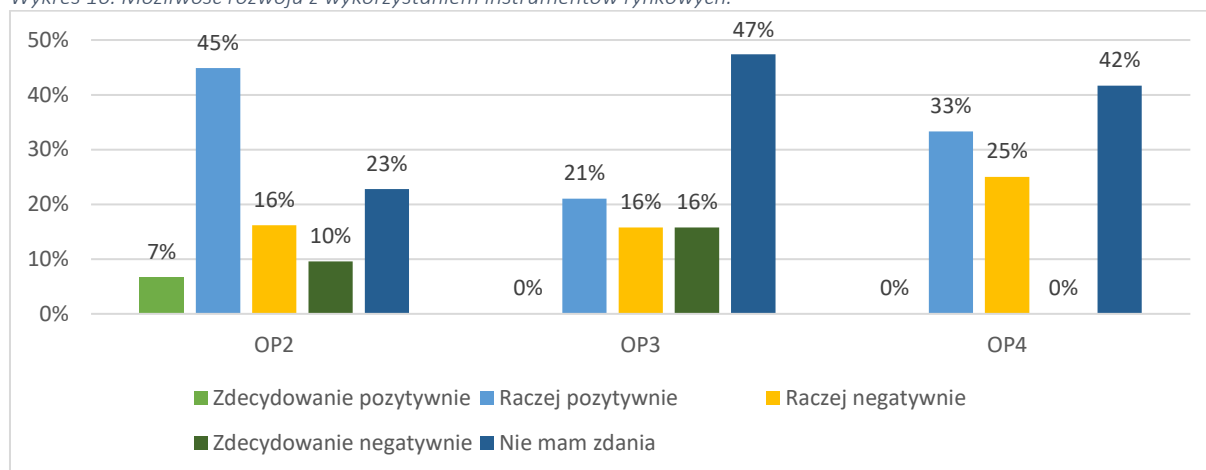
Wykres 15. Wpływ środków RPO WZ na możliwość rozwoju jednostki.

Źródło: CATI, beneficjenci i wnioskodawcy.

Badani (beneficjenci i nieskuteczni wnioskodawcy) są zdania, że bezzwrotna dotacja jest najlepszą formą wsparcia ich jednostki. Jednocześnie 51% badanych w OPII pozytywnie ocenia zdolności jednostki do rozwoju z wykorzystaniem instrumentów rynkowych, np. kredytów bankowych, 21% respondentów z OP III jest tego zdania oraz 33% z OP IV ma podobną opinię. Warto zaznaczyć, iż w przypadku OP III i OP IV częściej respondenci nie posiadali określonej opinii w badanym temacie.

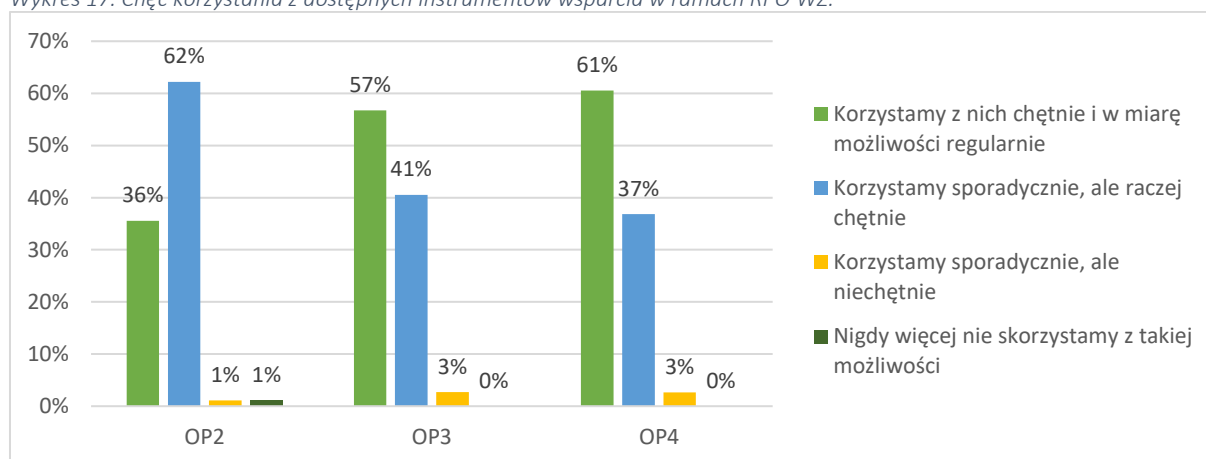
Wykres 16. Możliwość rozwoju z wykorzystaniem instrumentów rynkowych.

Źródło: CATI, beneficjenci i wnioskodawcy.

Większość badanych korzystających ze wsparcia w ramach RPO WZ OP II wykorzystuje je sporadycznie, ale chętnie – 62%, a 36% korzysta chętnie i regularnie. Pojawia się niewielki odsetek osób niechętnych. Proporcje w OP III i OP IV się odwracają, tutaj beneficjenci częściej wskazywali na to, iż ze wsparcia korzystają chętnie i regularnie. Odpowiedzi negatywne są raczej marginalne.

Wykres 17. Chęć korzystania z dostępnych instrumentów wsparcia w ramach RPO WZ.

Badania jakościowe podkreślają różnorodność w zakresie zainteresowania wsparciem przez odbiorców. Badani podali kilka przykładów szczególnie dużego zainteresowania wsparciem realizowanym w ramach RPO WZ w obszarze środowiska. Bardzo duże zainteresowanie wzbudzała gospodarka niskoemisyjna, czyli OP II, a głównie działanie 2.10, czyli zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Ogłoszone zostały trzy konkursy i w ramach pierwszego liczba dofinansowanych projektów była 44, drugiego 100, a trzeci ostatni to 24 projekty. Natomiast

wniosków o dofinansowanie dla przykładu, w ostatnim konkursie, złożonych było ponad 200. Potwierdza to duże zainteresowanie wsparciem, głównie małych i średnich przedsiębiorstw, a także gmin i dużych przedsiębiorstw, ze względu na możliwe do pozyskania oszczędności energetyczne. Zainteresowaniem też się cieszą projekty w ramach działania 2.5 Modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej. Był jeden konkurs i wszystkie projekty zostały dofinansowane. Z uwagi z uwagi na zmianę cen na rynku budowlanym, niektóre z projektów nie zostały zrealizowane, nie mniej jednak zainteresowanie było wysokie. W obszarze OP III największym zainteresowaniem cieszyły się konkursy w zakresie systemów kanalizacji, wsparcia w obszarze poprawy stanu środowiska miejskiego, ale również pozostałych obszarów: tj. adaptacja do zmian klimatu, w tym wsparcie otrzymywano na wyposażenie służb ratownictwa sprzęt wykorzystywany w sytuacjach wystąpienia zjawisk katastrofalnych i awarii. Brak zainteresowania pojawił się w przypadku działań realizowanych w działaniu 3.8. rozwój gospodarki odpadami niebezpiecznymi. Jednocześnie jak zauważają respondenci badania jakościowego powodem braku zainteresowania niekoniecznie jest brak potrzeb w tym zakresie, ale oferowane wsparcie bądź to nie odpowiadało swoim zakresem na możliwości finansowe potencjalnych beneficjentów, bądź też zabrakło odpowiedniej promocji wsparcia. Ponadto trudność w realizacji miały projekty realizowane przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, które uległo przekształceniom prawnym w trakcie realizacji programu.

Analiza oferowanego wsparcia w ramach sektora środowiskowego dokonywana przez respondentów badania jakościowego wskazuje również na te elementy, które nie cieszyły się dużym zainteresowaniem po stronie beneficjentów o czym wspomniano już przy okazji oceny stopnia realizacji wskaźników. Wśród działań, które nie były realizowane pojawiło się także działanie 4.7, wsparcie ośrodków rehabilitacji dziko żyjących zwierząt, ale brak jego realizacji nie wpłynął na możliwość osiągnięcia założonych celów programu. Jednocześnie jak wskazują diagnozy zapotrzebowanie na takie wsparcie jest w regionie, problemem może być np. spełnienie warunków formalnych do otrzymania dotacji, np. niewystarczające lub brak środków na wkład własny.

Warto w tym miejscu podkreślić potrzeby, jakie są zauważane w regionie, a które w niedostatecznym stopniu były wspierane. Szczególne znaczenie ma tutaj wspieranie edukacji ekologicznej, szczególnie w zakresie ochrony przyrody, gatunków, ukierunkowaną na zmianę klimatu, kierowaną nie tyle do społeczeństwa, ale do różnych podmiotów, które zmiany takie powinny wprowadzać, szczególnie instytucje publiczne.

1.3.2. Spójność Programu z dokumentami nadrzędnymi

Opisu założeń Strategii Europa 2020 oraz powiązania z RPO WZ dokonano w rozdziale dotyczącym sektora gospodarczego. Poniżej przedstawiono wyniki analiz, takich samych jak w przypadku sektora gospodarczego i społecznego, mających na celu określić na ile cele Strategii Europa 2020 zostały zrealizowane przy udziale RPO WZ.

Do sektora środowiskowego przypisano następujące wskaźniki określające poziom realizacji celów wyznaczonych w strategii Europa 2020:

- Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto;
- Zużycie energii pierwotnej;
- Zużycie energii pierwotnej.

Tabela 39. Wskaźniki Strategii Europa 2020.

Nazwa wskaźnika	wartość wskaźnika ³⁷	dane z Eurostat ³⁸	wartość docelowa 2020 r.
Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto	11,28%	12,16%	15%
ograniczenia emisji gazów cieplarnianych	wzrost o 21,1% względem roku bazowego 2005 ³⁹	114,9	114 (max wzrost o 14% względem roku bazowego)
Zużycie energii pierwotnej	101,1 Mtoe.	98,13	96,4 Mtoe. (zmniejszenie zużycia energii pierwotnej)

Źródło: opracowanie własne na podstawie KPR Europa 2020 oraz danych Eurostat.

Cele Strategii Europa 2020 wyznaczone zostały na poziomie całej Unii Europejskiej jako cele wspólnotowe i dezagregowane na poziom państw członkowskich. Do ich osiągnięcia powinny przyczynić się wszystkie polityki publiczne, realizowane przy udziale Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych (EFSI). Zgodnie z logiką przyjętą w pakiecie legislacyjnym dla EFSI 2014-2020, wszystkie cele tematyczne wskazane w art. 9 rozporządzenia ramowego przyczyniają się do realizacji celów strategii Europa 2020, co oznacza 100% zorientowanie funduszy na jej realizację (ang. *earmarking*).

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego jest jednym z narzędzi realizacji celów wyznaczonych w dokumencie Europa 2020. Tym samym realizacja założonych celów RPO WZ, poprzez osiąganie założonych wartości wskaźników, przybliży region oraz pośrednio kraj do osiągnięcia zamierzeń Strategii.

Do określonych dla Strategii celów oraz wskaźników można przypisać odpowiednie działania RPO WZ, których realizacja ma wpłynąć na poprawę sytuacji w danym obszarze. Jeżeli nie występuje ryzyko w poziomie realizacji założonych wartości wskaźników (do 10% wskaźników wykazuje zagrożenie w realizacji celu na 2023 r.), wtedy można uznać, iż wkład RPO WZ w realizację celów Strategii Europa 2020 był istotny, jeżeli pojawiają się problemy (od 10% do 50% wskaźników wykazuje zagrożenie w realizacji celu na 2023 r.) w realizacji niektórych wskaźników, wówczas można wskazać na znaczący wkład. Zagrożenie w realizacji więcej niż 50% wskaźników, wówczas można mówić o nieznacznym wkładzie w realizację celów Europa 2020. Taką samą zasadę zastosowano w przypadku odsetka realizacji zobowiązań. Wykorzystanie do końca 2020 r. co najmniej 70% przypisanej alokacji również świadczy o istotnym wkładzie RPO WZ w realizację strategii Europa 2020. Uruchomienie pierwszych naborów, a w konsekwencji osiąganie określonych wartości wskaźników możliwe było od roku 2014, lecz w praktyce pierwsze wydatki kwalifikowane pojawiły się w roku 2016, kolejne lata to istotny

³⁷ KPR, 28 kwietnia 2020 r.

³⁸ Dane prezentowane są według ostatniego roku raportowanego przez Eurostat, 2020 lub 2019 r.

³⁹ Oznacza to wzrost emisji gazów cieplarnianych w 2018 r. o ok. 1% w porównaniu z rokiem 2017, który spowodowany jest głównie większą konsumpcją węgla i gazu ziemnego, paliw i nawozów nieorganicznych.

wzrost wydatków. W wielu priorytetach odsetek realizacji zobowiązań istotnie wzrósł właśnie w latach 2019 – 2020.

obszar Strategii Europa 2020	działania RPO WZ	PI	CT	czy występuje zagrożenie w realizacji wskaźników programu	czy występuje zagrożenie w % realizacji zobowiązań UE na lata 2014-2020
gazy cieplarniane	<p>2.1 Zrównoważona multimodalna mobilność miejska i działania adaptacyjne łagodzące zmiany klimatu</p> <p>2.2 Zrównoważona multimodalna mobilność miejska i działania adaptacyjne łagodzące zmiany klimatu w ramach Strategii ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego</p> <p>2.3 Zrównoważona multimodalna mobilność miejska i działania adaptacyjne łagodzące zmiany klimatu w ramach Strategii ZIT dla Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego</p> <p>2.4 Zrównoważona multimodalna mobilność miejska i działania adaptacyjne łagodzące zmiany klimatu w ramach Kontraktów Samorządowych</p> <p>2.14 Poprawa jakości powietrza- Zachodniopomorski Program Antysmogowy</p> <p>5.5 Budowa, przebudowa i rehabilitacja regionalnych linii kolejowych</p> <p>5.6 Zakup i modernizacja taboru kolejowego na potrzeby przewozów regionalnych</p> <p>5.7 Budowa, rozbudowa lub</p>	<p>4e</p> <p>6e</p> <p>7d</p> <p>7c</p>	<p>4⁴⁰</p> <p>6⁴¹</p> <p>7⁴²</p>	brak/przekroczenie wartości docelowej wielu wskaźników	brak

⁴⁰ wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach

⁴¹ zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami

⁴² promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej

obszar Strategii Europa 2020	działania RPO WZ	PI	CT	czy występuje zagrożenie w realizacji wskaźników programu	czy występuje zagrożenie w % realizacji zobowiązań UE na lata 2014-2020
	modernizacja ogólnodostępnej infrastruktury szlaków żeglownych, utrzymanie dróg wodnych prowadzących do portów, monitoring dróg wodnych, w tym związany z systemami zarządzania ruchem				
energia odnawialna	2.9 Zastępowanie konwencjonalnych źródeł energii źródłami odnawialnymi. 2.10 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł 2.11 Zwiększenie potencjału sieci energetycznej do odbioru energii z odnawialnych źródeł energii	4a	4	brak/przekroczenie wartości docelowej wielu wskaźników	brak
energia pierwotna	2.5 Modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej 2.6 Modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej w ramach Strategii ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego 2.7 Modernizacja energetyczna wielorodzinnych budynków mieszkaniowych 2.8 Modernizacja energetyczna wielorodzinnych budynków mieszkaniowych w ramach Strategii ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego 2.12 Rozwój kogeneracyjnych źródeł energii 2.13 Modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej samorządu województwa	4c 4g	4	brak/przekroczenie wartości docelowej wielu wskaźników	brak

Źródło: opracowanie własne na podstawie SOOP (Wersja 58.0) oraz informacji kwartalnej (aktualnej na koniec 2020 r.).

Jak referują autorzy dokumentu RPO WZ na lata 2014 – 2020 przeprowadzone diagnozy – zarówno w dokumentach regionalnych, krajowych, jak i unijnych – pokazują, że potrzeby i bariery rozwojowe regionu są na tyle poważne i wielowymiarowe, że realizacja każdego z trzech priorytetów strategii Europa 2020 oraz każdego z jej celów będzie stanowiła dla regionu wyzwanie wymagające istotnych działań interwencyjnych. RPO WZ 2014-2020 w sposób istotny przyczyni się do realizacji strategii Europa 2020 z uwagi na zaplanowaną szeroką interwencję w ramach jej trzech kluczowych priorytetów. Na potrzeby niniejszego podrozdziału omówione zostaną te potrzeby, które można przypisać do sektora środowiskowego.

Grupa potrzeb dotyczących priorytetu „Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów” obejmuje potrzeby regionalne związane z:

- a) rozwojem i promocją form gospodarowania minimalizujących obciążenia dla środowiska oraz jednocześnie wykorzystujących warunki naturalne regionu, takich jak:
 - zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, szczególnie energii słonecznej oraz pochodzącej z biomasy,
 - rozwój energetyki rozproszonej, szczególnie opartej na kogeneracji energii cieplnej i elektrycznej wykorzystującej lokalne, odnawialne źródła energii,
 - wzrost efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, budynkach i systemach miejskich,
 - racjonalizacja gospodarowania wodą, w tym rozwój form małej retencji (także dla celów przeciwpowodziowych) oraz inwestycje w zakresie gospodarki wodno-ściekowej,
 - zapobieganie klęskom żywiołowym, np. rozwój systemów ostrzegania przeciwpożarowego, zakup sprzętu ratowniczego i gaśniczego,
 - poprawa gospodarki odpadami (w tym komunalnymi, przemysłowymi, rolniczymi, niebezpiecznymi) zgodnie z wymogami UE oraz WPGO i planami inwestycyjnymi, w tym poprzez zapobieganie powstawaniu odpadów, przygotowanie do ponownego użycia, odzysk wraz z recyklingiem,
 - przywrócenie walorów środowiska przyrodniczego i miejskiego, w tym zmniejszenie skutków antropopresji (także pochodzącej od wzrastającego ruchu turystycznego), ochrona i przywrócenie siedlisk i gatunków (również w formie ogrodów botanicznych, banków genowych), rekultywacja terenów powojennych i przemysłowych (w tym postocznionych), redukcja punktowych emisji zanieczyszczeń gazowych, redukcja emisji powierzchniowej,
 - działania edukacyjno-informacyjne dotyczące wyżej wymienionych kwestii;
- b) rozwojem przyjaznej dla środowiska infrastruktury transportowej na poziomie regionu, w tym:
 - rozwój infrastruktury zrównoważonego transportu miejskiego, w tym szczególnie na obszarze Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego, np. system P&R, integracja opłat i środków transportu, węzły przesiadkowe, trasy rowerowe,
 - modernizację ciągów transportowych na poziomie dróg wojewódzkich i lokalnych w celu ułatwienia dostępu do sieci TEN-T, a także poprawy bezpieczeństwa na drogach,
 - zwiększenie intermodalności oraz multimodalności systemów transportowych w regionie w części nienależącej do sieci TEN-T, w tym modernizację portów regionalnych, budowę i rozbudowę węzłów logistycznych, modernizację lokalnych dróg kolejowych,
 - zakup i modernizację taboru kolejowego dla połączeń wojewódzkich wraz z modernizacją infrastruktury kolejowej.

Dane z Eurostat wskazują, iż Polska musi wciąż podejmować działania na rzecz zwiększenia udziału energii ze źródeł odnawialnych ostatnie dostępne dane wskazują na 12,16%, a wartość docelowa do 2020 r. powinna wynosić 15%. Jeśli mowa o ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych oraz zużycia energii pierwotnej, dane dla Polski pokazują, iż cele te udało się zrealizować. Na poziomie regionu nie są prowadzone statystyki dotyczące wskazanych mierników, w efekcie czego nie jest możliwe porównanie ich wartości w regionie. Dlatego jak już wcześniej wspomniano dokonana została ocena jakościowa wkładu RPO WZ w realizację celów Strategii Europa 2020. Analiza informacji kwartalnej wykazała, iż w wielu przypadkach wartości docelowe wskaźników dla poszczególnych PI zostały przekroczone, nie zidentyfikowano również zagrożenia w wydatkowaniu środków. W efekcie czego można stwierdzić, iż program miał istotny wpływ na osiągnięcie celów Strategii, a przypisane cele tematyczne odpowiadały wskazanym w Strategii potrzebom.

SUE RMB określona została jako pierwsza strategia makroregionalna UE o charakterze wewnątrzunijnym. Jest realizowana w oparciu o środki w ramach istniejących instrumentów finansowych UE, środki pochodzące z budżetów narodowych oraz środki pochodzące z międzynarodowych instytucji finansowych. Głównym celem Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB) jest zacieśnienie współpracy w regionie i wykorzystanie potencjału, jaki pojawił się wraz z rozszerzeniem UE. Jej inicjatorem był Parlament Europejski, który w listopadzie 2006 r. przyjął rezolucję postulującą opracowanie SUE RMB. W grudniu 2007 r. Rada Europejska (w wyniku aktywności państw regionu, zwłaszcza Szwecji), wezwała KE do opracowania SUE RMB. W czerwcu 2009 r. Komisja Europejska przyjęła Komunikat dotyczący Strategii, a w październiku 2009 r. (w czasie prezydencji szwedzkiej) SUE RMB została zatwierdzona przez Radę Europejską.

Implementację Strategii oparto na Planie Działania, zawierającym Obszary Tematyczne i Działania Horyzontalne. Plan Działania SUE RMB obejmuje 3 główne cele: Ochrona Morza - Save the Sea, Rozwój połączeń w regionie - Connect the Region oraz Wzrost dobrobytu - Increase Prosperity. Od czerwca 2015 r. Strategia posiada 13 Obszarów Tematycznych (Policy Areas) i 4 Działania Horyzontalne (Horizontal Actions), w ramach których realizowanych jest kilkadziesiąt Projektów Flagowych (Flagship Projects).⁴³

Każdy z obszarów tematycznych oraz działań horyzontalnych posiada swojego koordynatora (Policy Area Coordinator/PAC, Horizontal Action Coordinator/HAC). Polska pełni rolę współkoordynatora trzech Obszarów Tematycznych SUE RMB:

- 1.Obszar Tematyczny Nutri „Redukcja zrzutów substancji biogennych do morza do akceptowalnego poziomu” – Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej;
- 2.Obszar Tematyczny Innowacje „Pełne wykorzystanie potencjału regionu w zakresie badań, innowacyjności oraz SME” – Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego;
- 3.Obszar Tematyczny Kultura „Kultura i sektory kreatywne” – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W ramach RPO WZ 2014 – 2020 przewidziano, iż stosowane będzie kryterium premiujące wybór projektów przyczyniających się wprost do osiągnięcia celów Strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB) oraz do realizacji co najmniej jednego działania określonego w Planie

⁴³ <http://www.ewt.wzp.pl/strategia-baltycka>

działania stanowiącym załącznik do SUE RMB, dotyczy to projektów realizowanych w ramach PI 5b, 6b, 6d.

Analiza projektów, zrealizowana na potrzeby niniejszego badania pozwoliła zidentyfikować, iż spośród 127 wniosków o dofinansowanie realizowanych w ramach PI 5b, 6b, 6d, w 120 zidentyfikowano wskazanie na to, iż projekt przyczynia się do osiągnięcia celów Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego oraz realizacji co najmniej jednego działania określonego w Planie Działania stanowiącym załącznik do SUE RMB. Oznacza to, iż 94% przyjętych do realizacji projektów miało wpływ na osiągnięcie celów strategii SUE RMB.

Na koniec 2020 r. wartość projektów realizowanych w ramach RPO WZ, mających wpływ na realizację SUERMB wyniosła 1 921 081 399,39 EUR, a dofinansowanie UE 1 259 268 222,41 EUR. Znaczna część projektów ukierunkowana była na Cel 2 SUERMB, tj. Renowacja infrastruktury publicznej dla celów efektywności energetycznej (wartość ogólna projektów to 87 517 132,82 EUR).